

જેલદી બહાર પડશે.

વિજય કળા.

ચિત્રો સાથે

દુનિયામાં અને જીવનમાં વિજય મેળવનાર ખરા કાયદાઓ.

અતિ સરળ રિતે આ ગ્રંથમાં વર્ણવવામાં આવ્યા છે

“વીસમી સદી”ના છપાયેલા લેખના મોટા વધારો કરી

આ પુસ્તક છપાવ્યું છે.

અગાઉથી આહક થનારને—રૂપ્યા બે

પાછળથી આહક થનારને—રૂપ્યા ત્રણ

લખો

ઝવેરી સાકરચ દ માણેકચંદ ઘડીયાળી

મીરાજા સ્ટીટ, મુંબઈ, ૩.

મારા દેશબાંધવે

મરીબ સ્ત્રીઓ, પુત્રો અને બાળકો મહામનુષ્યના ક્રોધના, મહેનત તેમજ સરીર વેચીને, દોડસીના નાના દુકાનખોરી રોકે છે; કેનત કરીને 'ઝાઈ થોડું' પેદા કરીને ઝવન ઠકાવવા હિંચા રાખે છે નામ મેળવી 'રાકતા' નથી. અથવા જેઓને કામ મળી રાત્રી નથી ફરી કરીને, પોતાના પરસેવાથી અન્ય મનુષ્યને કરોડપતિ બનાવવા થયા છતાં પોતે મરીબ અને દુખી રહ્યા છે, અને જેઓ હવે દેનો કપ્યાગ કરવા તૈયાર છે. જેઓ બુદ્ધિમજ્જા ખીજ મોઈપાજ ન દોષા છતાં, તેનો કપ્યાગ કરવા ધાન્ય સંભોગો ઝીલી રાક્યા માતાની હિંચા અનુસાર દુનિયાને પોતાના બુદ્ધિમજ્જાનો લાભ સુખી કરી રાક્યા નથી અને તેઓ કે જેઓ બુદ્ધિ, બળ, પ્રાકૃત જ્ઞાનો સંપૂર્ણ રીતે મેળવવા હિંચા રાખે છે, તેઓને હું આ ૧૧ પ્રેમ સાથે આપું છું

મે આ પુસ્તક વાંચો ત્યારે-તમે પુત્ર કે સ્ત્રી ગમે તે હો-તે તમે પોતે એક પુરુષ અથવા સ્ત્રી છો અને તમારા જેવા મામાં વિચરે છે તમે એ ઘાટ રાખતો કે તમે સ્વરાજ્ય મેળખતાં શીખ્યા-બાદ, તમે સંભોગને ઝીલી રાકશો. તમારા જ્ઞાના બિજે દોષાયલા છે

મારા દેશબાધવું

જે ગરીબ સ્ત્રીઓ, પુરુષો અને બાળકો મદામદિનને સંપૂર્ણ રીતે, પોતાની મહેનત તેમજ શરીર વેચીને, રોડચીના નાના દુકાનમાંથી રાકે છે: જેઓ મહેનત કરીને કાંઈ થોડું પેદા કરીને જીવન ઠકાવવા ઈચ્છા રાખે છે તે છતાં કામ મેળવી શકતા નથી અથવા જેઓને કામ મળી શકતું નથી તેઓ મજૂરી કરીને પોતાના પરસેવાથી અન્ય મનુષ્યોને દરોડપતિ બનાવવા સક્તિવાન થયા છતાં પોતે ગરીબ અને દુ:ખી રહ્યા છે, અને જેઓ હવે પોતાની બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવા તૈયાર છે. જેઓ બુદ્ધિબળમાં બીજા કોઈપણ કરતા કાચા ન હોવા છતાં, તેનો ઉપયોગ કરવા ચાન્ય સંભોગો જીતી શક્યા નથી, અને પોતાની ઈચ્છા અનુસાર દુનિયાને પોતાના બુદ્ધિબળનો લાભ આપી, તેને સુખી કરી શક્યા નથી અને તેઓ કે જેઓ બુદ્ધિ, બળ, પ્રાકૃત અને સ્વનો ખજાનો સંપૂર્ણ રીતે મેળવવા ઈચ્છા રાખે છે, તેઓને હું આ પુસ્તક અતરના પ્રેમ સાથે અર્પું છું.

જ્યારે તમે આ પુસ્તક વાંચો ત્યારે—તમે પુરુષ કે સ્ત્રી ગમે તે હો—તે બાદ રાખજો કે તમે પોતે એક પુરુષ અથવા સ્ત્રી છો, અને તમારા જેવા અનેક આ દુનિયામાં વિચરે છે તમે એ બાદ રાખજો કે તમે સ્વરાજ્ય મેળવતાં—તમને ઓળખતા શીખ્યા—બાદ, તમે સંભોગોને જીતી શકશો, તમારા અંતરમાં સ્વરાજ્યના બિલો રોપાયવા છે.

તમે પુરુષ છો! તમે સ્ત્રી છો! તમારો ગમે તે હો પણ તમારામાં પ્રજાતાનો વાસ છે આ પુસ્તક વાંચતા તમે તમારા દિવ્ય ચક્ષુને ઉઠાડતા જાઓ અને નવી દેશની પ્રકટ થયા વગર નહિ રહે વખત અને મહેનતથી નહિ ગમરાતા, તમે તમને પોતાને ઓળખતા શીખજો—એજ પારસમણ્ડિ—કે એજ હુદય તેજા છે—એજ સ્વરાજ્ય છે—જે સુખને તમે ઈચ્છો છો તે એજ છે. મતરાઓ નહિ આગળ વધો—દ્વિજન રાખો!

ॐ

श्री बालकृष्ण योगाश्रम.

આ જાનમાં જીવન ચેલસા પામર, વિષયી, મુશુકી જે
જા પૂરેણી મનેઆ પૂર્ણ હવાના દેતુથી આ આશ્રમ
ગનાં આદ્ય આગે, જેવાં કે યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયમ
અદ્ય પ્રકારે પ્રત્યાહાર, ધ્યાન અને સમાધિ તથા
વિદ્યુત્તિયાઓ જેવી કે નેત્રિ, પાનિ, ખલ્લિ, નૌલી, હવાલ અદિ
લલાનણ, ચાટક, મદાનુક્રી, મદાખંધ, મદાવેધ, મુશુકી
ધ્યાનખંધ તથા અગ્નિપરખંધ એ-રી.

નિવેદન.

—૦૦૩—

આ પુસ્તક તેના હમણાના ૩૫મા પ્રકટ થવા અગાઉ લગભગ ૧૪-૧૫ વર્ષો પહેલાં તેના અસલ લેખ “ હૃદયજવાળા ” અથવા “ મહિનેજ ”ના મહાળા હેઠળ, લગભગ દોઢ વર્ષસુધી, અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ દૈનિક લોકપ્રિય વર્તમાનપત્ર-સાંજવર્તમાન-માં પ્રગટ થયો હતો અને એ પત્રના માલેક શ્રેષ્ઠ શસ્ત્રમણ નસરવાનજી વાઘજાગાધીએ તથા અધિપતિ મી. મોગળજી પાવનજી કાપડીઆએ તે લેખ પૂરો થતા, “ સાંજવર્તમાન ”ના ૧૯૦૬ ના ૧૭મી અક્ટોબરના અંકમાં, તે વિષે જે અભિપ્રાય પ્રગટ કર્યો હતો, તે અન્ય સ્થળે જોવામાં આવશે.

તે પછી આ પુસ્તકમાનો કેટલોક ભાગ લગભગ ૧૩-૧૪ વર્ષો અગાઉ, જાણીતા પત્રકાર મી. નગીનદાસ મહાગમના અહવાડીક પત્ર “ પ્રકાશ અને ગડગડાટ ”માં પ્રગટ થયો હતો, અને તે વખતે પણ તે જૂદા જૂદા લેખોએ લાંબા વખતસુધી ધણાઓનું ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું, અને તે પત્રના માલિક તેમજ અન્ય મેંકડો યજ્ઞાણનાગઓએ તેને પુસ્તક આકારે પ્રગટ કરવા, પત્રો લખી માગણી કરી હતી.

પણ ભાવી જૂદીજ રીતે નિર્માણ થયેલું હતું વર્ષો પસાર થઇ ગયા અને તેને પુસ્તકરૂપે પ્રકટ કરવાનો વખત આજ્યોજ નહિ.

જના પ્રયાસ ચાલુજ હતો મળતા લેખો એકઠા કરી તેને એક પુસ્તકના રૂપમાં લગભગ ૧૨ વર્ષોપર એકજ કરવામાં આવ્યા કેટલાક વિદ્વાનો, જૈન સાધુ મુનિ ગણઓ, અને અન્ય મિત્રોને તે દેખાડવામાં આવ્યા, અને તેઓએ તે જાહેરમાં મૂકવા ખાસ આગ્રહ કર્યો.

પન્નાસજ કેદારવિજયજી મહારાજ જેના તત્વજ્ઞાની મહારાજને તો એ પુસ્તક ઘણુંજ ગમ્યું અને તેઓએ આવડત વાચી, કેટલાક ફેરફારો પણ સૂચવ્યા હતા, જે પછી ખુશીથી કરવામાં આવ્યા હતાં.

તે આદ્ય એક ખીલ જૈન વિદ્વાન મુનિરાજ પાસે એ પુસ્તકનો થોડો ભાગ દરરોજ વાચવાનું મેં શરૂ કર્યું હતું, અને તેઓને પણ તે ઘણું ગમ્યું હતું.

પણ તે છતાં તે પ્રક્રમ થવાનું નિર્માણુ દમપ્રાપ્તિ ન હતું
વર્ષો પસાગ થતા ગયા-મારાથી તે પ્રક્રમ થવા માટે બની શકે તે માટે
અત્યંત ઉત્ક્રાંત છતાં શકા વાગતી હતી પણ આખરે લગભગ ૧૪-૧૫
વર્ષો બાદ તે પ્રકટ કરવાની આશા પાળ પડવાના ચિન્હ વગલગ એક
વર્ષ અગાઉ દેખાવા લાગ્યા

માગ સમજાવતું સદહર્ષી મહા જ્ઞાન મિત્ર ગેડ હોવાના નાલાયક
જે પી (અને ઓનરરી મેડમ) ને એ પુસ્તક દેખાવાનો પ્રસંગ
મને પ્રાપ્ત થયો અને તે બા તેઓ ત્રણે તે પહેલેની તે છેલ્લેની
ગત-નિસ રાખી તે વિના વિત્તમે પ્રક્રમ કરવા મને આશ્રય નો
અને તે માટે સવળી મહેનત પોતાને માથે ઉપાડી લીધી

તેમની જ રજા અને મહેનતના પાપિત્રમે આ પુસ્તક પ્રકાશમાં
આવે છે અને તે માટે તેમનો તેમજ જે અન્ય સનાદધાર વગ જે
મહેનત, આ પુસ્તક સમઘમાં લીધી છે તેઓનો આભાર હું આ
સ્થળે માનુ છું

પદ્મ ના બાદ જે લેખ આ પુસ્તક રૂપે દેખાવ દે છે તેમાં અને
જાહેર લેખમાં જાતુ મોટો રન્કાર આલાવે રિતે કરવો પડ્યો છે,
અને, અસન લેખ જેઓએ નાન્યા હશે તેઓને પણ આ પુસ્તકનો લેખ
તદન નવોજ-અથવા નવા જેવા-નામશે એમ મને ખાતરી છે

વંશ બાદ પુસ્તક રૂપે પ્રકટ થતું પાન્સમપિ હવે વાયકોને
કેટલો લાભ કરે છે તેજ માન મારે જોવાનું રહે છે

સ્ત્રી.

જગમોહનદાસ ❀ ❀ ❀ ❀

રૂઝનાથદાસની કંપની,

❀ ❀ ❀ ❀ ઝવેરીઓ.

સોના, ચાંદી તથા ઝવેરાતના તરેહવાર મનપસંદ
ફેન્સી દાગીના ખરીદવાનું ભરોમાપાત્ર મથક

❀ અમારે ત્યાંના માલ પાછો આપતી વખતે મલુરી
કાપી બજાર ભાવે પુરેપુરા નાણાં પાછા આપવામાં
આવે છે.

તારતુ શીરનામું—સોના ચાંદી મુંબઈ.

૨૦ નં ૬૪૯

૨૪૯-૫૩, શેખ મેમણ સ્ટ્રીટ-મુંબઈ.

પણ તે છતાં તે પ્રકટ થવાનું નિર્માણ હમણામુધી ન હતું
 વર્ષો પસાર થતા ગયાં-માગથી તે પ્રકટ થતા માટે બની શકે તે માટે
 અત્યંત ઉત્ક્રાંતિ છતાં શકા વાગતી હતી પણ આખરે લગભગ ૧૪-૧૫
 વર્ષો બાદ તે પ્રકટ કરવાની આશા પાડવાના ચિન્હો લગભગ એક
 વર્ષ અગાઉ દેખાવા લાગ્યા

મારા સન્નત સન્નદર્શી મહેન્દ્રભાઈ મિત્ર ગેડ છોટાલાલ દીલાચદ
 જે. પી (અને ઓનરરી મેમ્બર)ને એ પુસ્તક દેખાડવાનો પ્રસંગ
 મને પ્રાપ્ત થયો અને તે બાદ તેઓ ત્રાએ તે પહેલેથી તે છેલ્લેસુધી
 રાત-દિવસ વાચી તે વિના વિશ્વે પ્રકટ કરવા મને આગ્રહ કર્યો,
 અને તે માટે સમગ્ર મહેનત પોતાને માથે ઉપાડી લીધી

તેમનીજ મન્દા અને મહેનતના પરિણામે આ પુસ્તક પ્રકાશમાં
 આવે છે અને તે માટે તેમનો તેમજ જે અન્ય સનાતન વર્ગો જે
 મહેનત, આ પુસ્તક સમર્થન લીધી છે, તેઓનો આભાર હું આ
 રથે બાંધું છું

જુના ઝવેરી રામજી ભગવાન

અમારે નામજી કામની ગેરંટી દે
૨૦૯ શેખ મેમણ સીટ-મુંબઈ.

બહારગામના ચોરદર ઉપર પુસ્તુ ધ્યાન આપવા
આવે છે.

તારતુ સરનામું — ટેલીફોન નંબર ૬૭૪

મફ્ફે'ન—(MUFFCHAIN)—મુંબઈ.

ઉપોદ્ધાત.

પારસમણિનાં કેટલાંક પૃષ્ઠો, ત્હેને માટે ઉપોદ્ધાત લખવાની અંકતર્તીની ઇચ્છાને માન આપી, હું લક્ષ્યપૂર્વક વાંચી ગયો છું. મ્હને લાગે છે કે સામાન્ય ગણને આત્મ શ્રદ્ધાનો પાઠ શિખવવામાં એ પુસ્તક સારી રીતે ઉપયોગી થઈ પડશે.

દરેક મનુષ્યને હિંદુમ્મી દરમ્યાન એક વા બીજા સ્વરૂપમાં 'દુઃખ'નો અનુભવ અવશ્ય થાય છે. પરન્તુ 'દુઃખ' એ શું ચીજ છે, તે કદાંથી ઉદ્ભવે છે, ત્હેનો 'ઉપયોગ' શું છે: દિવ્યાદિ પ્રજ્ઞા થોડાઓનેજ મૂઝે છે અને એથી એ થોડા મનુષ્યો, એ પ્રજ્ઞોના ઉત્તર મેળવવા દરકાર કરે છે. ઘણે ભાગે તો એમજ બને છે કે, માણસ 'દુઃખ' વખતે મુંઝાઈ જાય છે અને એમાંથી લેવો જોઈતો લાભ લીધા સિવાય એને પસાર થવા દે છે. કેટલાકો એને પૂર્વકર્મનું પરિણામ સમજી એના આક્રમણ વખતે સુપચાપ અક્રિય બેસી રહેવામાંજ કહાપણ માને છે.

પરન્તુ હિંદુમ્મીને લગતા પ્રજ્ઞોને બારીકાઈ નપાસનાર વિચારકોને જણાયુ છે કે, દુઃખ એ બીજું કંઈ નહિ પણ મનુષ્યને ગતિ પ્રેરનાર બળ છે. મનુષ્યમાં રહેલી ઇચ્છાશક્તિ (જ્ઞાના) પોતાના માર્ગમાં આવતી નડતરોને દૂર કરવા પ્રયત્નશીલ હોય છે, અને એ ઇચ્છાશક્તિને જગાડવાનું કામ 'દુઃખ' થી બજાવાય છે. ઇચ્છાશક્તિમાં, આગળ ને આગળ વધારવાનું અને સઘળી રીતે સંપૂર્ણ બનાવવાનું કૌવત છે, પણ તે માત્ર દુઃખથીજ જન્મત્ થાય છે, અને તે જન્મત્ થયા પછી મનુષ્ય 'દુઃખ'ને એક અનિશ્ચિત તત્ત્વ તરીકે જોતો નથી. તે હવે સ્વમજે છે કે "માણસનું જીવન સુખને શોધે છે અને દુઃખને દૂર રાખવા ઈચ્છે છે" એ કથનમાં કંઈ સત્ય નથી. સત્ય તો એ છે કે, માણસનું જીવન ત્હેને આગળ ને આગળ વધેલો જોવા તલસતું હોય છે અને એમ આગળ વધવાના પ્રયત્ન વખતે અનુકૂળ તેમજ પ્રતિકૂળ સંજોગોનો સ્વભાવતઃ જોટો થાય છે. તાત્કાલિક અનુકૂળતાને માણસે 'સુખ' એવું અને તાત્કાલિક પ્રતિકૂળતાને 'દુઃખ' એવું નામ અપાતનાથી આપ્યું છે. આ સુખ કે દુઃખ કંઈ ખરી ચીજ

(positive thing) નથી એ માન મદ્યારી હાયા (accompanying phenomena) છે જે કાષ્ટ 'ચીજ' અરેખર દોષ તો તે 'આનંદ' છે, કે જે આગળ સધરામા કુચ્છની ગીતે આનંદી આ-
ખીનો પર મેળનાના વિજયમાથી જ દપકે છે એમલે કે ઉચે માથે
આડખીનો મદ્યારે ઝુઝનાને સકિતમાન દોનામા જ 'આનંદ'નો વામો છે

કહેરાણુ 'દુઃખ' કે જે અરેખર તો એક તાત્કાલિક પ્રતિક્રિયા
માન છે તે મનુષ્યની કમ્પાસમિતિ (સામી) ને ઉલ્ટેડે છે, ધડો મારે
છે અને તેને સોનાના સમગા દથીઆમે (સરીગ, મન તથા જુદી) ને
માઝ અને વ્યવસ્થિત કરાની ગજ્જરાગો મનાવે છે તેઓ જૂન કરે છે
કે જેઓ મુખને ઇનનનુ નક્ય મનાવે છે અને દુઃખને તલનુ નિરોધી
તરન મનાવે છે ઇનનનુ લન્ધ-૬૪ પનાથ-છે પ્રગતિ; અને પ્રગ
તિનુ સાધન છે ઇન્દ્રિયાગમિતિ સામી, તથા મન્દાસમિતિને ધડોનનાર
છે તાત્કાલિક પ્રતિક્રિયા મન્દોગો કે જેને જુનથી દુઃખ નામ અપાયુ છે

વંચાની યિંતા અને બધ એને વટાવી જતું એમાં જ આનંદ છે એવી ભાવના પ્રત્યેક પ્રતિનિધેથી પ્રગળે જાળપાળી સિખવરી લેખે છે. જે પ્રગળમાં ચીજને પકડી રહેવાની લાગણી છે તે પ્રગળ કોઈ દિવસ કિર્તિ માત્ર બની શકે નહિ, તત્ત્વજ્ઞ કે જ્ઞાન તેજ વાળી થવાની તો આશા જ બી.

સામાન્ય વાચકવર્ગને સામ્રીય ગ્રંથ ઉપયોગી ન થઈ પડે એ દેખીતું છે: એઓને દુઃખના ખાડામાંથી ખેંચી લાવવા, માટે આશાવાદનાં અસરકારક શબ્દો અને ‘આજા’ એ જ બસ થશે અને એ કામ સ્વામી ગમકુંજો ફીક બગાડ્યું હતું “આપણે પોતે ઇશ્વર છીએ, કોઈ બીજા આપણને દેખાવી શકે નહિ, આપણુ ઇશ્વરત્વ ગદમગ્નએ અને વાપરીએ તો કોઈ આપણે માટે અશક્ય નથી” એવી ઇન્જાશકિત (will power) ની ચાવી જ વારંવાર લોક સમક્ષ રજુ કરવી ફીક ઉપયોગી થઈ પડે છે.

અધ્યાપ્તાધ સન્ન એવી ચીજ નથી કે કોઈ પણ એક આજા વચનમા અમાઈ શકે. એને ગદમગ્નવવા માટે અનેક સિદ્ધાંતો, વ્યાખ્યાઓ અને વ્યાખ્યાનોની જરૂર પડે છે એનું ‘સાવન્સ’ બનાવવું પડે છે. પણ સાવન્સમા મનુષ્ય બૂલો પડે છે, મુઝાઈ જાય છે અને ક્ષદ્ધ પરની શ્રદ્ધા જ ગુમાવી બેસે છે: આ મ્હોટી મુશ્કેલી છે, અને તેથીજ ડાહ્યા પુરોષેએ અમાજ માટે માત્ર દુ કાં ‘આજા વચનો’ આપ્યાં છે “ભયના ગુલામ બનશો નહિ, શંકાના ગુલામ બનશો નહિ, ખેદના ગુલામ બનશો નહિ, નિરાશાના ગુલામ બનશો નહિ, દુઃખના ગુલામ બનશો નહિ તેમજ મુખના મોહતા પાસમા પણ કન્યાશો નહિ દન્ય તરીકે જીવન્ વહો, કોઈપણ બનાવથી ગભરાઓ નહિ, ઇન્જા શક્તિ (will power) થી બનાવો પર પણ તદમે જય મેળવી શકોછો એ સત્યમાં શ્રદ્ધા રાખો, ચિત્તનું સમતોલપણ જળવી રાખીને આગળ ને આગળ વધો, ગતિ કરો, પ્રવૃત્તિ કરો, જીવનના પ્રવાહમા હસતા-કૂદતા તરો. આવાં આજાવચનો સામાન્ય ગણને માટે હજાર સાવન્સના ગ્રંથો કરતાં પણ વધારે કિમતી થઈ પડે છે. આ પુસ્તકમા એવાં આજાવચનો, એવો આશાવાદ, એવું ઉપયોગી હીપ્નોટીઝમ સ્થળે સ્થળે દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે, અને તે કાગ્જથી આવા પુસ્તકો સમાજને આશિર્વાદ રૂપ થઈ પડે એમાં શક નથી.

આ પ્રથમ નામ પારસમણિ છે, કે જે “ પારી ” (ઇન્ડિયન) માટે મુકાબલો શબ્દ છે માણસની જુદીને ઇન્ડિયનનો સ્પર્શ મનાં જ ‘ સમિત ’ ઉત્પન્ન થાય છે—‘ પ્રકટી ’ નીકળે છે, અને ખ્યાનમાં રહે કે શક્તિજ સમજા વિશ્વવતુ, સમજા આનંદનું, સમજા જ્ઞાનનું મૂળ છે. ઉલ્લરાઈ જતી શક્તિજ મનુષ્યને ખરા અર્થમાં ઉદ્ધારવરિત્ત બનાવી શકે, ઉલ્લરાઈ જતી શક્તિજ દુ ખો અને સકટોને પોતાના પ્રગતિનું સાધન બનાવી શકે ઉલ્લરાઈ જતી શક્તિજ નિર્ધનતાને મજા મનાવી શકે (અરે સભાજી માત્ર નહિ પણ ‘ આનંદદાયક ’ બનાવી શકે) ઉલ્લરાઈ જતી શક્તિજ લક્ષ્મી, સત્તા આદિ જે ચીજો માણસજનને નિર્માલ્ય બનાવે છે તેજ ચીજોને એક રમકડા કે એક દયીઆ તરીકે વાપરી એમાંથી પોતાનો ‘ આનંદ ’ મેળવવા સાથે પોતાને વધુ સક્તિમાન બનાવવાની ‘ કળા ’ આપી શકે જયો સવાલ ‘ શક્તિ ’ નો છે; અને સક્તિનું ધર પારી (ઇન્ડિયન) ■ પારી ને ‘ જમાડી, ’ તો ‘ સમિત ’ અવરથ પ્રકટ થવાની પછી એ શક્તિને વધુ ખીલવવા માટે શારીરિક શ્રમ મનોનિમ્મલ, ખ્યાન આદિ સાધનોના ઉપયોગ કરી શકાય

‘ સમિત ’ ને જમાડવામાં જુદીની કાઈ ખાસ જરૂર પડતી નથી જુદીનું કામ શંકા કરવાનું અને શકતા સમાધાન મેળવવાનું છે સમાધાન મળી આવે તે પહેલાંની જુદીબકતની સ્થિતિ ઉત્તરી અચો કસ અને તેથી કલેષમય હોય છે એ સ્થિતિમાં સમિત પ્રકટી શકેજ નહિ ભણેલા માણસો કરતા અભણ અને જૂના જમાનાના માણસોમાં શક્તિ વધારે પ્રમાણમાં ‘ જગેવી અને ‘ ખીયેની ’ હોય છે તેનું આજ કારણ છે. મનુષ્યે પ્રથમ જુદીનો નહિ પણ શ્રદ્ધાનો અને શ્રદ્ધાજન્ય શક્તિનો ખપ કરવો એજ તેને માટે શ્રવસ્કર છે અને શક્તિ જગ્યા પછી અને ખીનવા માડવા પછી, ‘ આ શક્તિ શુ ચીજ છે ’ ક્યારી આવી! કયા કયા નરનો સાથે એને સળધ છે! એ કેરી રીતે કાર્ય કરે છે! ’ એના પ્રત્નો પુછવા અને ખુવાસા મેળવવા ભયે જુદીનાઈ પ્રયત્નશીલ થાય એ વખતે કાઈ દરકત નથી પ્રાચીન હિંદ, પ્રાચીન ગ્રિસ અને અર્વાચીન જર્મનીની સિક્ષા—પ્રભુલિકા આ સત્યપર રચાયેલી હોઈ એ પ્રભુઓ વધારે આગાહ અને દર્શનીય હતી હા ની આ

દેશની અને ઇંગ્લેન્ડની શિક્ષા પ્રણાલિકા સત્યને ઉજાડાવી નાખી બુદ્ધિને પ્રાધાન્ય આપે છે, એ મોટી ખામી છે

એટલા માટે, ફરી ફરીને મનુષ્યમાત્રને ઉપદેશ દેવાની જરૂર છે કે ત્હમે ભણો યા ન ભણો પણ શક્તિ અવશ્ય પ્રકટાવો અને જે કાંઈ કામ કરો તે અશક્તિથી પ્રેગવતુ નહિ પણ ઉભરાઈ જતી શક્તિથી પ્રેગવતુ જ હોવું જોઈએ એ જરાજગદ્યાનમાં રાખો. અશક્તિ, શંકા, ભય એ તત્ત્વોથી પ્રેરાઈને કશું કાર્ય કરશો નહિ મોટામાં મોટું જાહેર સેવાનું કાર્ય વ્યાપાર, દોસ્તી, શત્રુતા, પુત્રોત્પત્તિ આદિ ન્હાના મોટા તમામ કામ-નમામ ક્રિયાઓ નિઃશંક, નિર્ભય, અશક્તિ રહિત ભાવથીજ કરો, અને પરિણામ તથા યોગસાધકની દરકાર ન કરો ત્હમાગ જીવનમાંથી શક્તિ ટપકતી દેખાય, ત્હમારા ગમે તેના પાવમાંથી વખનના વત્તાનમાં પણ લોકો ત્હમને શક્તિના હુમતાખેવના લાગણી રહીત વજમય 'અનતાર તુલ્યજ જોઈ શકે અને એના દૃશ્યને જોઈ આ તમારી દુનિયા તેમાંથી શક્તિનો ચેપ પામી શકે - એજ ત્હમાગ જીવનનો આશય હોવો જોઈએ

આ પુસ્તકની ભાષા તથા પદ્ધતિ સબધે અભિપ્રાય આપવાનું આ ગ્રંથાન નથી એવી સમભોચના માટે એક પત્ર જ યોગ્ય સ્થાન ગણાય વળી લેખક એક પ્રસિદ્ધ સાહિત્યગામી હોવાનો દાવો કરતા ન હોવાથી ત્હમના નજીના ભાષા વિષયક દોષો જ ટીકા કરવી એ મને યોગ્ય પાણુ લાગતું નથી એમનો પ્રયત્ન હજી છે અને આવા ધણા પ્રયત્નો શુભગતી લેખકો તરફથી થવાની જરૂર છે અમેરિકન સાહિત્યમાં આ વિષયને અગ્રે સમ્બાળધ પુનઃકો મળી આવે છે, પણ તે કરતાંએ ફેડરિક નિલ્સનકૃત *Wall-to-wall* (જે ભાગ) તથા *Geology of Morals* અને અરનિદ પાણુના 'આર્ય'ના અકો વાચ્યા - રિચાર્ડ-પટ્ટી કેપ લેખક અ ધણા 'ધારમમણિ' મો લખે તે દેશને માટે એક દેશનની ગણાશે

સુરજમલ લલ્લુભાઈની કું.

હીરાના વ્યાપારી

૨૨૫ કલબાદેવી,

મુંબઈ.

એન્ટવર્પ-રંગુન
કલકત્તા-મદ્રાસ

{ ટેલીફોન નં. ૨૨૩૬
ટેલેગ્રાફીક } CALMNESS.
એજેન્સ

કોઈ સમાજ, કોમ કે દેશની ઉત્થતિનો વિચાર જન્મ પામતાંજ એ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે, એ સમાજ, કોમ કે દેશ દ્વારામાં જે અવનતિમાં દુબેલો છે તેનું શું કારણ ? અને તેનું જે કોઈ કારણ હોય તો તે દૂર કરવાનું બની શકે એમ છે કે કેમ ?

એજ પ્રશ્ન જ્યારે હું “સાંજવર્તમાન” મા એક રીપોર્ટર અને લેખક તરીકે જોડાયો હતો ત્યારે જન્મ પામ્યો હતો, અને તેજે મારાપર બહુ મોટી અસર કરી હતી.

મારા રીપોર્ટર તરીકેના વ્યવસાય દરમ્યાન જ્યાં ત્યાં જોવામાં આવતું કે સર્વત્ર દુઃખ દુઃખ અને દુઃખતુંજ સામ્રાજ્ય હતું, રસ્તે ચાલતાં, મંદિરમાં કે કોઈ પવિત્ર સ્થળમાં દાખલ થતાં, વેપારને લગતાં મહકમાં ઓશીસોમાં, રાગના મહેલોમાં તેમજ ગરીબની ઝુપડીમાં—જ્યાં જ્યાં મને જવાની તક મળતી ત્યાં ત્યાં કોઈ શરીરથી દુઃખી, કોઈ કુટુંબથી દુઃખી, કોઈ પૈસાથી દુઃખી, કોઈ માન ભંગ થવાથી દુઃખી, કોઈ અસતોષથી દુઃખી, કોઈ વિચારની ખામીથી દુઃખી, કોઈ ઇર્ષ્યાથી, કોઈ રોગી, કોઈ બોગી, કોઈ પ્રપચી, કોઈ ક્રોધી, કોઈ દૂષી વિગેરેજ માત્રમ પડતાં હતા, અને ધણાઓ તો માત્ર નિર્વાહના સાધનો મળે તો મુખી થવાની આશા રાખતા જણાતાં એ સ્થિતિની મારાપર પળે પળે અસર થતી અને જ્યાં સ્મૃત્તિ અને દોલત હોય ત્યાં પણ નિચૂતા, કુરતા, ઢાંઝ, અને મનની નબળાઈ જોઈ બહુ આશ્ચર્ય થતું હતું એ સબધમાં વિચાર કરતાં મનુષ્ય સ્વભાવની તપાસ કરવાની જરૂર જણાઈ અને અનાયાસે મારા મિત્ર પંડિત કલેહર્યદ કર્પરચંદ્ર લાલેન પામેથી, મીસીસ હેલેન વિલ્કેન્સે રચેલું પુસ્તક નામે *A Conquest of Poverty* વાંચ્યો મળતાં, તેવાંજ બીજા પુસ્તકો વાંચવાની ઉત્કંઠા વધી અને ધણાક અમેરીકન, દેશી અને શાસ્ત્રો સાથે સંબંધ ધરાવતાં પુસ્તકો વાંચ્યા અને બને તો તેમાં જણાવેલી ક્રિયાઓ અમલમાં મુકવા અને ઇચ્છા થઈ એ ઇચ્છાનું પરિણામ આ પુસ્તક છે.

આ પુસ્તકમાં પહેલા પાચે પ્રકારો મીસીસહેનેના વ્યવસ્થાપક
 લખાવતા છે જ્યારે તે પત્રીના વિચારો કાંઈ ખાસ એ પુસ્તકના
 નથી પણ કાંઈક પુસ્તકના દોહન પછીજ તે લખાવતા છે એમ
 કહેવાની જગ્યા સાંજનમાન 'મા પ્રગટ થયેલો લેખ જુના જુના
 વિચારો અને કકરાઓના રૂપમાં હતો, આ તે રખતે તે પુસ્તક રૂપે
 પ્રગટ થવાની યાદ પાડુ આશા ન હોવાથી નેજા ઉત્તમ જણાયો હતો
 પણ જરા તે પેખને પુસ્તકના રૂપમાં મુદ્રાનો વિચાર થયો ત્યારે
 તેમાં મોટો ફેરફાર ની આવડાવતા જણાઈ અને જૂના જૂના પ્રકારો
 જોવામાં માટે ધીમે ની જાનતો ઉમેરવાની આ જૂની જાનતો
 કાઢી નાખવાની જરૂર માનમ પડી તેમ જરૂરથી અસન રૂપમાં મોટો
 ફેરફાર કરવો પડ્યો છે અને ઘણા ભાગ તો તદ્દન નવોજ રૂપ
 વાની જ ર પડી છે

પુસ્તકની ભાષા સાદા રંગને વખતે નહિ રૂબે એવી છે એ
 મારી જ્યાં બદલ નથી અપણે વાતચિત્ત દરમાં જેવી સાદી અને
 સર્વ ભાષા સપરીએ છીએ તરીકે ભાષા મે આ પુસ્તકમાં રાખી
 છે કે જ્યાં હિંદુ મુસલમાન પાંચી રેક તેને સરખી રિતે સમજી
 શકે જ્યો વિદ્વાન છે દુનિયાનું હતી રાકરા છે શ્રીમાન યદ્ય શક્યા
 છે સાદા યદ્ય શક્યા છે અન માનવાન અને લાગવગ મેળવી રાખ્યા
 છે તેઓને માટે આ પુસ્તક ખસ નથી તેઓને મે તે તેઓ માટે
 પણ આ પુસ્તક છે પણ ખાસ કરીને જેઓ બહુ વિદ્વાન નથી
 જેઓને હજી આગળ વધવું છે જેઓને માનના રસાય સાધવા ઉપદેશ
 કાંઈ ખીલુ કરવાનું છે જેઓને પોતાને મટે પોતાના દેસ માટે
 પોતાના જેવા દુખી ભાગ બહેનો મટે અને આખી દુનિયા માટે કાંઈ
 કરવાની ઇચ્છા છે તેઓ માટે આ પુસ્તક ખસ છે તે છતાં આ
 પુસ્તક ખીજાઓ માટે નથી એમ નથી-ત સર્વે માટે છે-સુખી દુખી
 બધા માટે છે-ગરીબ શ્રીમાન સર્વે માટે છે-જે કાંઈને તેનાથી જરા
 સરખો પણ લાભ થાય તેઓ માટે છે

જેઓ આ પુસ્તક ખરીદી શકે એમ ન હોય તેઓને પણ આ પુસ્તકનો લાભ મળે એવી મારી ઇચ્છા હોવાથી તેઓને આ પુસ્તકની નકલો જ્યાંસુધી મારી પામે હજે લાગુધી અમુ- નિમો મારે મફત રાચના આપનામા આપને એટલું જ નહિ પણ જે શ્રીમાનોને પેતા અર્થાત્ મગ આ પુસ્તકની ઇચ્છા હશે તેઓને પણ તે જ લાગુધી આપનામા આપશે તેમા હેતુ માત્ર, જન સમુહને જેમ જને તેમ નહુ વાલ થાય, એજ છે

પુસ્તકની ઉપોદ્ધાત વખતાર મારા વિદ્વાન મિત્ર અને રિચારક મી० વાડીનાલ મોતીનાલ શાહનો હુ આ નકે ખાસ આભાર માનુ છુ તેઓએ પોતાના દિમતી વખતનો ભોગ આપી જે નરદી વીધી છે, તે માટે હુ તેમનો આભારી છુ કર્તા.

મૂળ લેખની પ્રસ્તાવના.

હિંદ ભુમિમા અને ખડ હિંચે ને આખી દુનિયામા હમણા જે અગ્રગણાટ ચાનુ થયો છે તે એવો છે કે પ્રાચીનના ઠાઈપણ જમાનામા તે મદિપણ અનુભવનામા આજે નહિ હોય દુનિયાની ચારે તરફ નવી નવી જાતના રિચારો જન્મ પામતા જાય છે પ્રાચીન કે મો મો વયોપરના રિચારોમા આસમાન જમીન જેટલો ફરક પડ્યો જાય છે, નની નવી શોધો, આગળના મત્રો અને જાહુના ખ્યાલોને દૂર મગધનારી અને મનુષ્ય ભુદિને સવ સકિતવાળ સામિત કરનારા સરજાતના પચના ગપ થઈ પડી છે ટેરીફાનથી મેકરો ગાઉ દૂરના માણસો એકની બેકે વાતો કરી શકે છે મારગનીની નની શોધથી હજારો માઈનપર જમીનમા તેમજ દરિયામા સદેશાઓ અને અહેવાલો મોટી શઘય છે ટેરીફા ફના તાઝ મારફતે આખી દુનિયામા ફક્ત પા ડનાકમાજ સદેશા મોખી શઘય છે ઉડના સાચાઓની શોધથી માણસો, પોતાની મગજ મારફત હના ઉપર કાણુ ગખી જમીનપર જે રિતે આડી વોજ મારફતે આન- એજવે છે તેમ હનામા આનદ મેળવી ફડી હડી રકે છે, અને જમીન

૫ ૧૧૧૧ મનાવો આકાશમાથી જોઈ શકે છે હટાવીના એ જોધની
 બુદ્ધિમાથી જન્મ પામેલા મનથી દરિયામા નટાઈ ગયેલો ખગ્લનો દરિ
 યાની સપાળીપટ્ટી જોઈ શકાય છે અને ખીજા મન્યા માગફતે તે જો
 લાખથી બદાન મદી રમત છે તોપની જોધના પ્રભાવે રત્નરા વાગના
 નકાવતે ૮ તરો માહમોનો નાન એમ વખતે અને પોગાનો ધુમાડો
 થવા વિના થઈ શકે છે ટો ઠીડો અને મનુસારની શોધથી તેના
 માનમે દરિયા ઉપર માણુ ગળી દૂરમોનાતા માર્ગિયુ દયા વગર ધાણુ
 કાઢી શકે છે રે વેની (આગગાડીની) જોધથી જે જમીનો પસાર કરતા
 રોના રા થતા દતા તે થાન સ્વિસમા પસાર થઈ શકે છે તલરે
 બાધરાના બુદ્ધિમગથી જમીનને ઠેમજે જાડી અને પાળીને ઠે (તો
 જમીન જોરામા આવે છે અને જ્યાં આગમ રાખે પણ પાગીની
 આશા રાખરામા આરતી ન રતી ત્યાં પાછી તેમજ અનાજનો પાક
 બે મધ નજર પડે છે મદાન જોધ એદીસનના બુદ્ધિ મગના પશિયમે
 દળરા ગાઉ ઉપર રહેતા નર્મરો અને સુધીરાઓના બાણો અથવા
 બુકોમગ રતરના ગાયના ધગ બેઠા સાબળી શકાય છે એજ વિદાનના
 મનોબળની જોધથી કાં તેમજ મમગો દળરો માઉપર જઈ રખનાર
 માહ સના અરાજમાજ મદેશા આપી શકે છે હા પાનાના દુલરની
 જોધથી મ મુસના જેનાજ આ રો ભુજ મહેનને તેઓએ પહેરેલા
 કપડાના નગમાજ મેચાર મીનીમા તેવાર કરી શકાય છે દપાવ
 ખાતાની શોધથી ધણીજ થોડી કીમતમા-બે ચાર પૈસાના ખર્ચે દળરા
 માહનપર કાગળો મોની શકાય છે મનોબળના પ્રભાવે સેકડો ગાઉપરના
 માણુમા ઉપ મનથીજ સદેશ મોની શકાય છે અને રેડીઓને
 સારા મરી શકાય છે હીખોનીમની મદદથી કેટલાક ખાગમા ખગમ
 રોગો કે ટેવો વળીજ દુધ સુદતમા સુધારી શકાય છે વતમાન પત્રોના
 પ્રભાવે દુનિયાના બનતા દરેક બનાવ રોજ થોડા કલાકમા કરોડો
 માણુમા ગમે તેવો દૂર હોય તે જતા જાડી શકે છે માસિક પત્રોના
 પ્રભાવે દરેક માણુસને રચતી ધણીક ખાગતો વગર મહેનતે જાણી
 શકાય છે પુસ્તકોના પ્રકાશથી એવું સાહિત્ય ઉત્પન્ન થયું છે કે જે
 ખુલ્લુ રીતે ક્રાંત એકજ વખત વાચવા માટે વર્ષોના વર્ષો પણ પૂરતા

યઈ પડે નહિ ઝાકટરોની સોધના પગિણામે શરીરના અન્યથો નુકશાન પામતા તેની જગ્યા બનાવટી અન્યથ લઈ શકે છે દુનિયા આ ગિને આગળ વધી ગય છે અને આ પુસ્તક પણ તે પ્રસાદને આગળ વધવામા મદદ કર્તા થઈ પડે તે માટેજ લખનામા આગ્યુ છે

હિંદુભૂમિની પ્રાચીન ઐતિ અને અર્વાચીન સ્થિતિ વચ્ચેના ઝાગમો હિંદુઓપર જે નવી નવી વિદ્યબનાઓ પડી છે, તેના પરિણામે તેઓનુ શુદ્ધિબળ, પ્રાચીન સમયના ક્રાંતા ન્યન થયુ હતુ, અને તેથી તેઓની ધર્મીક ગતિઓ દમાઈ મઈ છે રચનવ્રતા અને પસ્તવ્રતાનો જે ખ્યાલ તેઓના પૂર્વજોને હતો તે લોપ થઈ ગયો છે, અને તેને બદલે ‘હાથ કરે તે ખરૂ’ ‘ભાગ્યમા જે હશે તે બનશે’ ‘નમીયમા હશે તે થશે’ ‘આપણાથી શુ બની શકે છે’ ક્રાંતાગ તો કર્મ છે,” વગેરે જે ઉદગારો જ્યા ત્યા સાબળીયે છીયે, તેને જગ્યા લીધી છે પુરુષાર્થ અને આત્માની અનંત ગતિઓનો ખ્યાલ સામાન્યરિતે હિંદુઓમા બૂધાઈ ગયો છે, અને પ્રજા નિર્માલ્ય થઈ જના સાથે નિગાશ થઈ ગઈ છે હિંદુ દમણા ધણાજ નારિંદ સમયમાથી પસાર થાય છે એના બારિક સમયમાથી દરેક દેશને કોઈ કોઈ વખત પસાર થયુ પડશેજ, અને તે વખતે દીર્ઘ દ્રષ્ટિનાગી વિચરના, દેશને જે તરફ દોરશે તે ઉપર દેશના ઉદય યા નાશનો મોટો આધાર રહેશે એ હિતચિંતકોના કાર્યમા મદદ-રૂપ-પાયારૂપ-પ્રજનો વિચાર હોય છે વિચાર ઉપરજ, અમુક પરિણામનો આધાર હોય છે, અને તેથી આ પુસ્તકમા વિચારબળ શુ કરી શકે છે, તે દેખાડના પ્રયત્ન કરવામા આગ્યો છે

પ્રાચીન શાસ્ત્રો અને પુસ્તકોમાના કેટલાકમા એ વિચારબળની મોટી શક્તિ વર્ણવવામા આવી છે, જો કે તેતુ વર્ણન કરનાર પુસ્તકો ધણાજ થોડા છે તે ઉપરથી એવુ સમજાય છે કે, માણસ પોતેજ પોતાને બનાવનાર છે, અને જેની શક્તિ તે પોતાને માટે કે પગને માટે ધારે છે, તેવો તે પોતે થાય છે યા પગને બુઝે છે જો તે સ્વર્ગ મેળવવા સાહે તો તે એજ વિચારમગથી મેળવી શકે છે, અને જો તે દુષ્ટી થવા ઈચ્છતો હોય તો પોતાને દુષ્ટી પણ બનાવી શકે છે એજ

અથવા જંગલોમાં શોધ કરવા જવું પડે એમ નથી એ ઔષધ માટે ટ્રીબેટના લવ્ય લામાઓ, કે હિંદના અપૂર્વ મહાત્માઓ કે અમેરીકાના અદ્ભૂત મેસમેરીસ્ટોની મદદ લેવી પડે એમ નથી, વળી એ ઔષધ, હકીમોની મોટી પડીઓનું કે વૈદ્યના મોટા ફાફડાઓનું, કે ડોક્ટરોની પ્રવાહી દવાઓનું બનેલું નથી, એ ઔષધ દિવ્ય દ્રવ્ય છે, કે જે લેવામાં મહેનત લેવી પડતી નથી તેમ જ લેતા નિગર્શને પણ જન્મ આપવો પડતો નથી એ ઔષધ એવું છે કે જે તન, મન, કે ધન કાંઈને પણ નુકશાન કર્યા વગર લાલજ કરે છે અને તે મેળવના માટે શું કરવું તે આ પુસ્તકમાં બતાવવા યત્ન કરવામાં આવ્યો છે

હિંદના માગ બાંધવો શરીરને બહાગથી ઉત્તમ દેખાડવા, ભપકા-સપકાથી ખીજાને આજી નાખવા, ને પોતાનું કર્તવ્ય બૂલી જવા છતાં, તે કરતા હોય એમ ખીજોને દેખાડવા પ્રયત્ન કરે છે તેઓ શરીરને ખૂનસુરત દેખાડવા જતા હૃદયની ખૂનસુરતી ખીવવાનું કામ બૂલી જાય છે, અદેખાઈ અને વૈરમાં બળી રહ્યા છે, એક થવાને બદલે જૂઠી જૂઠી ન્યાતોમાં વેચાઈ ગયા છે, તેઓના ભપકા છતાં તેઓના માડી થોડા, ધરેણા, વાડી અને લાડી છતાં, તેઓના હૃદયમાં ભરાયેલા હવસ અને અદેખાઈના અગ્નિએ તેઓ પર જે નિશાનીઓ મુકી છે, તે જોડે તેઓ પોતે દેખી શકતા નથી તે છતાં, હૃદયનજ ધગવનારા, અને આખા થરાવનારા, તે નિશાનીઓ જોઈ શકે છે. દેશની આબો દુનાથી કે સૂર્યના તાપથી જેઓનું શરીર કાળું અથવા ધઉવરણુ દેખાય છે તે ખરાબ નથી, પણ એક બદસુરત, વગર ખીલેલું હૃદય એક ખૂનસુરત શરીરમાં ધગવનું એ ખરાબ છે, અને તે સબધમાં કેટલીક મૂંઝવણો આ પુસ્તકમાં જણાશે

રગ્તામાં ફગતા દરતા, કામે, દુકાને, બજારે કે ઓશીએ જતાં, ગણીક વખત ગરીબોને ગખડના, પેટ કુટતા, બૂખે પડેલા કે બીજા માગતા, તમે જોયા હશે, પણ તે છતાં તમને તેઓપર કદિ પણ દયા આવી છે કે ? તમારા પોતાના શરીરને કે તેના કાંઈ ભાગને, એક ટાણું દુખ થાય છે તો તમે કેવા ગલગઓ છો ? જરા દાઘ, ધમ, દાન કે

રિતે તે રોગી વધ પડેલા ઘડો અને નાશવત થાય છે, તેમજ રોગ, જ્વરાદ્યા અને મોત ઉપર પણ જા મેગરી શકે છે મરેમા મુખ્ય ભાગ તેનો વિચારજ બાજવે છે, અને તે માટે તેણે વિચારનેજ ઉચ્ચ ગિતે ખીનરાની અગત્ય છે એ અગત્ય સહેલાઈથી પૂરી પાડવામા આ પુસ્તક સાધનગ્રંથ છે વિચાર મનનુ સામર્થ્ય અનત છે તેનુ વર્ણન કે વાને કરોડો જીવો તેમજ કવનો પણ સમર્થ નથી એમ કહી શકાય, અને તેથીજ તે મામરુવનો ઘણોજ થોડો અસ આ પુસ્તક દ્વારાએ મતારવાને પ્રયત્ન કરામા આવ્યો છે

‘મન આધ્યુ નેણે મવગુ સાધ્યુ એમ ઉત્તમ કવિઓ ક્ષી ગરા છે એ મનમાજ વિચારો ઉદ્ભવે છે અને જે તે વિચારોનો અમન પ્રગામા સારી જુદી અથાત્ ખીનેલી જુદીની મદદ લેતી નથી તો તે વિચારો આરાગી નવે અનર્થ ઠરાવે છે એ મનજ પુણ્ય તેમજ પાપ-સાર તેમજ નરસા વિચારો-અને વિજ્ઞાને ઉત્પન્ન કરનાર છે, અને તેથી એ મનને યોગ્યરીતે ખીનરાની મોગી અગત્ય છે એ ખીનરાણી માટે આરા વિચારોનુ સેન કરવાતી જરૂર સર્વે માટે છે સાગ વિચારો અમૃતકી જળ જેના છે જે જળ પીવાથી અજીર્ણ ન થતા નમ અસાન મોદ કુતક બધ મોક વગેરેના સમને ઉત્પન્ન થયલા અજીર્ણનો નાશ થાય છે અને માણસ મરં શક્તિનાય થઇ શકે છે સર્વ શક્તિનાય થવાના એ ઉપાયો જનતી સદેશ લાપામા, આ પુસ્તકમા આપના પ્રયત્ન પ્રગામા આગો છે

દુનિયામા અનેક આધિ અનેક ઉપાધિ અને અનેક આધિ છે એવુ ઘણાઓ માને છે એ દરેક માટે જે પ્રકારના આધોનો ઉપયોગ કરામા આવે છે તે પ્રકારની અસર તે આધ ધ્રુવ પ્રગામા પર થાય છે, તેવુ રંગ મહેનતે આપમા આનુ કનુ નદિ પણ મીઠુ, અને નાના બાળકથી તે મોટા વૃદ્ધ સુધી દરેકને માટે ઉપયોગી અચૂક આધ, એક રંગણે છે એ આધ ઘણુ જ મૂલ્યવાન જતા અને દરેકની ઉત્તિ કરવાની શક્તિ ધરાવતુ જતા તે માટે મગન જર્મની, કે અમેરિકા જવુ પડે એમ નથી તેમજ દિમાતવાદિની શુભાઓમા

અથવા જગલોમાં ગોધ ડરવા જવું પડે એમ નથી એ આપધ માટે
 મીઠેટના લગ્ન વામાંઓ, કે હિંદના અપૂર્ણ મહાત્માઓ કે અમેરીકાના
 અદ્ભૂત મેસમેરીટોની મદદ લેવી પડે એમ નથી, પણ એ આપધ,
 હકીમોની મોટી પડીઓનું કે રોટના મોટા ફાકડાઓનું, કે ડાક્ટરોની
 પ્રનાહી દવાઓનું બનેલું નથી, એ આપધ દિવ્ય દ્રવ્ય છે, કે જે
 લેનામાં મહેનત લેવી પડતી નથી તેમ જે લેતા નિગરીને પણ જન્મ
 આપવો પડતો નથી એ આપધ એવું જે કે જે તન, મન, કે ધન
 કાઢને પણ નુકશાન કર્યા વગર સાલજ કરે છે અને તે મેળવના માટે
 શુ જવું તે આ પુસ્તકમાં બતાવના યત્ન કરામાં આવ્યો છે

હિંદના માગ ગાધવો શરીરને મહારથી ઉત્તમ દેખાડવા, લપકા-
 સપકાથી ખીજાને આજી નાખવા, ને પોતાનું કર્તવ્ય ભૂલી જના છતા,
 તે જગતા હોય એમ ખીજોને દેખાડના પ્રયત્ન કરે છે તેઓ શરીરને
 ખમસુરત દેખાડવા જતા હૃદયની ખબસુગતી ખીવનાનું વામ ભૂલી
 જાય છે, અદેખાધ અને વેગમાં બળી રહ્યા છે, એક ચલાને બધે જૂદી
 જૂદી ન્યાતોમાં વેંચાઈ ગયા છે, તેઓના લપકા છતાં તેઓના ગાડી
 યોડા, ધરણા, વાડી અને સાડી છતાં, તેઓના હૃદયમાં ભરાયેલા હનસ
 અને અદેખાઈના અગ્નિએ તેઓ પર જે નિશાનીઓ મુકી છે, તે જોડે
 નેઓ પોતે દેખી શકતા નથી તે છતાં, હૃદયમળ ધગનનારા, અને આખ
 શરાવનાગ, તે નિશાનીઓ જોઈ શકે છે. દેશની આમો હનાથી કે સૂર્યના
 તાપથી જેઓનું શરીર કાળું અથવા ધઉ વગળું દેખાય છે તે ખરામ
 નથી, પણ એક ખમસુરત, ચમર ખીવેલું હૃદય એક ખમસુરત શરીરમાં
 ધરાવેલું એ ખરામ છે, અને તે સબધમાં કેટલીક મૂંઝાનાઓ આ
 પુસ્તકમાં જણાશે

જગતામાં ફગતા દરતા, કામે, દુકાને, બજારે કે ઓરીસે જતા,
 ધીક વખત ગરીબોને રખડના, પેટ કુટતા, ભૂખે પડેલા કે બીખ
 માગતા, તમે જોયા હશે, પણ તે છતાં તમને તેઓપર કદિ પણ ન્યા
 આવી છે કે ? તમારા પોતાના શરીરને કે તેના કાંઈ ભાગને, એક ટાલુ
 દુખ થાય છે તો તમે કેવા મહારાઓ છો ? જગ દાય, પગ, માન કે

નખ દુખના તમે દબાવો રૂપિયા વેદ, પ્રકટ, દળીમ કે દનાદારમાં
 ખર્ચા નાખો છો, પણ તમારા પોતાનાજ લાઈ બેનો તમારી માતૃ
 ભૂમિમા-તમાગ બાધવો-તમારે માટે મહેનત કરી તમને શ્રીમત બના
 વનાર તમાગ રસદેવ લાઈઓ, ધેલુગે-નોકરી કળાગ વર્ગ, મધ્યમ
 વર્ગ અને દેવકરીઓના દુખ ઓછા કરના તમને ટ્રિપલુ છંદા ધધ છે ?
 વાચકો ખાત્રી રિયનિ એકગ જગ્યાપર છે એમ નથી ! ધણાઓની એ
 રિયનિ છે ! આપણા પોતાના ક્ષણિક સુખ માટે દબાવો રૂપિયા ખર્ચા
 નાખીએ છીએ દબાવોની ખુશામદ કરીએ છીએ, યોગ્ય માન માટે દબા
 રોનો ધુમાડો કરીએ છીએ અને દબાવોની કિંમતના મોના કપાના
 વાસણો ફળફળાદિ, કપડા, અને ધરેણા બેટ મોકલીએ છીએ, પણ
 જેઓથી આપણી જીવની સુખી થાય છે જેઓથીજ આપણે શ્રીમત
 થઈએ છીએ, જેઓ સવાગના ઉકાનાના સમયથી તે મરે સુવાના સમય
 સુધી આપણને સુખ આપનારા અને દુખ દૂર કરનારા કાર્યો કરે છે,
 જેઓ આપણા બાળ હાથ પગ દેશની દેવતા અને રેલી છે તેમના
 સુખ માટે આપણે શુ કરીએ છીએ ? તેઓને સુખી કરનાનો-તેમના
 હૃદય બગ ખીવનાનો-માર્ગ આ પુસ્તકમાં છે તે તેઓને દેખાડો અને
 તેઓને સુખી કરો !

આપણા કપડાપર પોશાકપર પુગતપર ટોપીપર પાંચડીપર કે
 બીજે કોઈ ઢેકાણે, કોઈપણ પદાર્થનો ખરાબ-કાળો રાતો કે એનાજ
 કોઈ બીજા રંગનો ગ્રામ પડે ત્યારે તે કાઢી નાખવા આપણે કેટલી બધી
 મહેનત લઈએ છીએ ? આ કાંઈ દુર કરવાનું કામ સાર છે એમ
 જરાપણ શક નથી વળી જે ઘર આગળથી કે જે મદરમાથી દુર્ગંધ
 આવતી હોય છે, ત્યાંથી પસાર થતા આપણે નાકે દુઓ દહાયે છીએ,
 દુર્ગંધી મારકેટ કે બજાર આગળથી પસાર થતા પણ આપણે તે જગ્યા
 આગળથી પસાર થવામાં બૂન કરી છે એમ માનીએ છીએ કોઈને ત્યા
 ર ધાતી દુર્ગંધી ચીજની ગંધ આવતા આપણી લાગણી દુખાય છે
 અને તેનાથી દૂર જવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ, પણ એવા કોઈકજ હરો
 કે જે પોતાની અંદર રહેલી દુર્ગંધી વાજનાઓને દૂર કરવા મહેનત

લેતા હશે, અથવા કોઈ ખગળ વાત કાને પડના તેથી હું જવા પ્રયત્ન કરતાં હશે; અથવા તો કાનમાં આગળા ખોશી હું જતા હશે, એ અનર્થેનિ ટાળના માટે એક અગત્યના આપધન આ પુસ્તક છે, અને જેને તે આપધ વાપરવા ઇચ્છા હોય તેણે તે વાપરવું

આપણે દુધ, પુરી, મલાઈ, પેડા, બરફી ખીરંજ વીગેરે જૂની જૂની જીલને સ્વાદ આપનારી વાણીઓ-ખોગડની વસ્તુઓ-ખાના માટે ઘણાંજ આતુર રહીએ છીએ ઘણી વખત ફળ ફળાદિ, અંકુર, આયુ, દ્રાક્ષ, બદામ, પસ્તા, ચારોલી, તજ, લવીચ વગેરે મેવા ખાનાને આપણી જીભ ઇચ્છા કરે છે ઘણી વખત કનોજ, કાન્સટાન્ટીનોપલ, પેરીસ અને ન્યુયોર્કના અત્તરો કે મેન્ટો વાપરવા કે સુગંધી મુલવા આપણે ઉત્સુક થઈએ છીએ, એ ચીજોમાની હરકોઈ આપણુ લલ ખેચે છે, અને મેળામા, સલામા, મેળાવડામા કે લેલીમા જતી વખતે તેનાથી બાહ્ય શરીરને સુગંધીદાર કરવા આપણે મહેનત લઈએ છીએ ! આ બધાનો સમય શું છે ? એનો સમય એ છે કે આપણે એવું ધારીએ છીએ કે, જેવું અમ આપણે ખાઈએ છીએ તેવું આપણુ શરીર થાય છે, અને અમ તેવો બોડદાર આપણને આવે છે એજ સમયે સ્વચ્છ અમ, સ્વચ્છ દવા અને સ્વચ્છ પાણી મેળવવા આપણે સાવધ રહીએ છીએ અને તુલ્યાનકારક ખોગડ-ઝેર-વાસી કે કૂટો ખોરાક કે પાચન નહિ થાય એવો ખોરાક ખાનામા નહિ આવે તે માટે આપણે સાવચેત રહીએ છીએ પણ એજ શરીરને સારું રાખવાના પાયારૂપ જે પદાર્થ છે, તેને આપણે ભૂલી જઈએ છીએ અને પરિણામે આપણી સર્વે આવચેતીઓ ફળદર્ષ થતી નથી ! એ ઉત્તમ પાથો કયો છે તે આ પુસ્તકમા જતાવવા યત્ન થયો છે

આ પુસ્તકમા વર્ણવેલી બામતોપર, અમેરિકાના મોટા મોટા આગળ વચેયા વિચારવાળા વિદ્વાનોએ અનેક પુસ્તકો લખ્યા છે, અને તેઓના વિચારો અનેક રૂપમા દેખાડ્યા, લેખકે માત્ર પ્રયત્ન કર્યો છે, એ વિચારો સમંધમા કેટલીક વખત મતફેર હોય એ સ્વાભાવિક છે, પણ જે

કાળમા શરીર ધરાવતો કોઈ પણ જીવ તદ્દન પૂર્ણ નથી જ એ માટે માનવુ છે "Man is liable to error" એમ વિદ્વાનો પણ પ્રબુધ કરે છે. ત્યારે મે હાથ ધરેલા ગદ્ય નિપત્તમા ખતે વાચનાર ! તને કાંઈ અસ્પષ્ટ લાગે ન ગમે કે અસહ્ય લાગે તો તે માટે ધીરજ રાખજો, વિચાર કરજો, ઉત્તર નહીં નહીં ને લાગે વિચાર કરતા નહીં અસ્પષ્ટ લાગે તો પરસ્પર વિચારની આપને કરજો અથવા લેખક કરજો-હું મૂંઝવેલા પ્રવાહીન નથી હું વિદ્વાન નથી પૂર્ણ નથી તે છતાં મારાથી બનતું કરીશ, તે નાગ માટે કંઈ છું એમ ના ધારતો હું મારી ફગા માટેજ કરું છું !

દુનિયામા માણસોની પ્રકૃતિ જૂની જૂદી ગિનતી હોય છે, અને તેજ નિયમ અનુસાર વાચકોની પ્રકૃતિ પણ જૂદી જૂદીજ હોય એ શુ અશક્ય છે ? કોઈ વાચક આ લેખને સારો ધારે ને ખીજો તેને તેથી તદ્દન ઉતરે. પણ ધારે પણ તેને સારૂ આ લેખને સુખ ગહેલા અથવા ઉતરતા વિચાર ધરાવનારને પોતાનું રહસ્ય ન સમજાવના કે છુતું ગણવા આ લેખને કે કાગળને કહી શકાય એમ નથી વિદ્વાન કે અસહ્ય જ્ઞાતી કે અજ્ઞાતી, શાળી કે ઉસ્તાદ શેઠ કે નોકર ગમે તે હાન તેને માટે આ સર્વ ખુલ્લું છે દરેક પોતાની પ્રકૃતિ અનુસારજ આમાથી સારૂ ખેંચશે ! પ્રેમીને આમાથી પ્રેમ મળશે ! જ્ઞાતીને જ્ઞાન મળશે અને અજ્ઞાતી, કામી નિપયી અને ન પડને આમાથી એમની વૃત્તિઓને નાશ કરનાર હથીનાર મળશે !

કર્તા

કેટલાક અભિપ્રાયો.

આ પત્રમા જાણીતા લેખક "ચક્રોચ્ચદ્ર" ની કૃતિથી ગયા ૧૯૦૫ના સાનથી 'હૃદય જાળા યાને મણિતેજ' નામનું એ વખાણ પ્રકટ થતું હતું છે, તેના સંપાદકમા આમારે જણાવતું જોઈએ કે એ વખાણથી આમા વાચકો ઉપર ઘણીજ સારી અસર થઈ છે

આપના તરફથી પ્રગટ થનાર પુસ્તકના ફોર્મ મને મળ્યા છે અને તે મેં ધ્યાન પૂર્વક વાંચી જોયા છે એ વાચતા આપની લખેલી ચોપડી વધુ સારી હોવી જોઈએ એમ લાગે છે

ગ. ગસિકમણિ બાળમુકુંદરાય દેશાઈ
(ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળના મેકેટરી,)

“ પારસમણિ અથવા હૃદય તેજ ” એ નામનું પુસ્તક આપના તરફથી પ્રગટ થનાર છે, તેથી બહુ આનંદ પામું છું તમે મોકલેલ નકલ ઉપરથી અનુમાન કરી શકું છું કે એ પુસ્તક ધણુ ઉત્તમ થશે

ગ. મંગળાખાઈ માતીલાલ કંકીરચંદ (તે ગુજરાતી હિંદુ
સ્ત્રી મંડળના મેકેટરી)

અને જૈનમહિલા સમાજના ઉપપ્રમુખ

આત્મા, મન, બુદ્ધિ હૃદય, ઇચ્છા અને એની બીજી અનુભવ સિદ્ધ બાનતોની ચર્ચાવાળા પુસ્તકો ગુજરાતી સાહિત્યમાં ઓછા છે, એમ કહેવાની કાંઈ આનસ્યકતા નથી આના વિષયો સબધી, પાશ્ચાત્ય તત્ત્વ જ્ઞાનીઓના વિચારોના આધારે હમણા કંઈક પુસ્તકો બહાર પડતા જોવાય છે, જેમાં પારસમણિ ચાને હૃદયતેજ, નામના પુસ્તકે પાણુ સધારો કર્યો છે લેખકે જુદા જુદા પ્રકરણોમાં એવા વિષયો કે જે વિષયો માન અનુભવથી જ સમજી શકાય છે, તેના ઉપર મારો ઉદ્ઘોષ કર્યો જોવાય છે આ પુસ્તકમાં ચર્ચેના વિષયોનો સૈદ્ધાન્તિક-દર્શનિ-વિષયોની સાથે મુખ્યત્વે કળાત્મક કોઈપણ વાચકને વધારે રહેતું થઈ પડશે જે આ દ્વારા લેખકે પોતેજ આ પુસ્તકમાં કરી અત્યંત હોત તો તે મારા ધારવા પ્રમાણે વધારે સાચું ગણી શકાન.

આના પુસ્તકો કેળવણી ખાતામાં દાખલ થાય, તો તે ઇચ્છના યોગ્ય છે એકદરે લેખકનો પ્રયાસ સ્તુત્ય છે, અને આના પુસ્તકોની વર્તમાન પ્રગતિ જરૂર છે એ નિઃસંદેહ વાત છે

વિધાવિનય.

(જૈન આચાર્ય શ્રી વિજયધર્મ સૂરિદેવના વિદ્વાન શિષ્ય
અને એક સમર્થ લેખક.)

અનુક્રમણિકા.

માગ દેશ બાધવોને	૧૪
નિવેદન	૬
ઉપોદ્ધાત	૧૩
પ્રયોગન	૧૬
મળ પેખની પ્રગ્વાવના	૨૧
અભિપ્રાયો	૨૬
અનુક્રમણિકા	૩૨
પ્રકરણ ૧ મુ-મુખની પ્રગ્વા મિત્રા	૩૩
" ૨ મુ-વિજયી દેલેન નિસમે-મનુ આતમટનાન	૪૧
" ૩ મુ-વિચાર બગતુ પગિલામ	૫૪
" ૪ મુ-દ્રવ્ય	૬૧
" ૫ મુ-શ્રીમન કેમ થનાય ?	૬૭
" ૬ મુ-વિચાર-મોળ	૭૪
" ૭ મુ-મોદિની અથવા આકર્ષણ	૮૨
" ૮ મુ-મન	૮૮
" ૯ મુ-મનુષ્યનો નહાતું સત્તુ	૯૪
" ૧૦ મુ-મોહાત અને વ્યવસ્થ	૧૦૦
" ૧૧ મુ-આતમન	૧૨૫
" ૧૨ મુ-મનુષ્ય અને જ્ઞાન	૧૪૩
" ૧૩ મુ-શક્તિઓમા વિશ્વાસ	૧૫૬
" ૧૪ મુ-"હું	૧૭૧
" ૧૫ મુ-એકજ નત્વ	૧૮૫
" ૧૬ મુ-ઈ-જા, મરજ અને મમ	૧૯૫
" ૧૭ મુ-ઈ-જા સિદ્ધ કેરવાના માર્ગો	૨૦૬
" ૧૮ મુ-વિજય ક્યારે મળે ?	૨૩૪
" ૧૯ મુ-ઉપસહાર	૨૪૯

ॐ

પારસમણિ યાને હૃદયતેજ.

પ્રકરણ ૧ હું.

મુખની પ્રવળ ઇચ્છા.

The life story of successful people in the form of biography or autobiography always has an influence more or less healthful, but the real philosophy of success has been rarely touched upon in any writings of this character. The laws which underlie and govern success have been unconsciously practised by many, and those who have recorded the histories of such lives in the form of biography, nearly always relate the success without even an attempt at a discovery of the real secret of the success attained. Effect is rather treated than cause

• Another class of literature on success and how to attain it, how to get rich, &c. has been written by literary people, who write for publishers at so much for page, and the critical essays of much seeming beauty have been written in this way, they can not be said to possess the merit of truth born of experience

જનના જ્ઞાતોમા ફોદનુ ખરે વિજ્ઞાન જનકોજ આરંભવામા આવે છે ફોદનના અંગક કળા આવારજન કાયદાઓ, ધનાઓથી અજ્ઞાનતા અમલમા મુકાયા છે એમા નાવા માનુષોના જન્મજ્ઞાતો લખે છે તેમા મેટિ ખાતે ફોદનુ આરંભ નાજન લખે છે, પણ ફોદ કઈ જનના રૂપ કે અનન્યતા કરેલા કાર્યરૂપ કાયદાના આધારે થઈ તેનુ નિષ્પત્ત કરના તર, તેનો મહત્ત પ્રયત્ન પણ કરના નથી, અને મારજને સોધવાને બદલે તેઓ પરિજ્ઞાનનુજ દિગદર્શન કરાવે છે

ફોદ અને તે કેમ મેળવવી અને શ્રીમતાર્થ કેમ સપાદન કરી વિશે જાણતોથી બરહર બીજ પ્રકારનુ સાદિત્ય સાદિત્યના અભ્યાસી લોકોથી, પ્રગટકર્તાઓ નાટ મહા મુખ્ય લઈ અનેક પૃષ્ઠો બરી વખાણ છે અને એ રીતે સારા અને અતિ સુદર અનુવાદ બહાર પડયા છે પણ તેઓ અનુભવ સિદ્ધ માયતાનો આરંભાવ પોતાના પુત્રમા કતપત્ર કરી મળ્યા છે એમ કહી શકાશે નહિ

હુલેન વીલેન્સ.

✓ ફુનીઆમાં સર્વે ૭૦ સુખ મેળવનાની ૬૦૭ તખે છે વિપત્તિપર નિજન કેમ યાય એવો વિચાર રસાભાનિ રીતે દરેકને આવે છે જન્મ પામનાર દરેક જીવમા એવો કોઈપણ નહિ હોય કે જેને હુ ખ કે વિપત્તિનો અનુભવ થયો નહિ હોય અનેક પ્રકારની ચિતાઓ થઈ ન હોય, અને અનેક પ્રકારના વ્યાધિઓ અને ઉપાધીઓનો અનુભવ નેવો પડ્યો ન હોય ગરીબ કોઈ શ્રીમતને જોના, પોતાના હુ ખને માટે બગાડો કરે છે બ્યારે શ્રીમત તે ગરીમના સુખ માથે પોતાનુ હુ ખ અદન બદન કરના ચાડે છે એ જન્મેમાથી કોઈ પણ સુખી નથી એ ખરેખરી બીના છે પણ અજ્ઞાનતા બન્ને જણા એકેકના સુખની ઇચ્છા કરે છે અને પોતાના હુ ખ માટે અનેક વખત એમનમા આગુ નાગે છે આવે વખતે દરેકને વિપત્તિ પર નિજન કેમ મગે તે વિશે અનેક વિચાર આવે છે અને તેમાટે અનેક પ્રયત્નો પણ કરનામા આવે છે પણ મોટે ભાગે તેઓને તેમા કદાચજ ફોદ મગે છે

તેનું કોઈ મારણ હોતું જોઈએ અને જેનું પણ વણાઓ એવીજ સમાદ્રવ્યો ધરાવે છે કે જે કાંઈ મને કે તેમા મનુષ્યનો કોઈ ઉપાય નથી અને કોઈ અણુની શક્તિ જેમ કરે છે તેમ બને છે તેથી કોઈ પણ પ્રયત્ન વિજય મેળવના કરવો નહીં એ જ સનાદુષ્ટનું તેમજ સુખનું મૂળ છે પણ જો એ સનાદુષ્ટનું નિરાગણ કરવા માટે કોઈ પણ પૂરપાયા નહિ કરનામા આવે તો સુખને બદલે દુષ્ટનું ચાતુર્ય શેષે વણા-ફતેહમદ શ્રીમત તેમજ સપત્તિ મેળવનાર મનુષ્યોના જીવન જતાતો તમે તેમના જેવા સુખી થવા માટે વાચ્યા હોએ પણ તેમાથી તમને સુખનું મૂળ નહિ મળવાથી તમે વધુ સંક્રાંશિણ બન્યા હશે તે જતા જણાવનાની જરૂર છે કે સુખી થવાના નિયમો વણાઓ અજાણતા પાળે કે અને પરિણામે નાનપણમા દુષ્ટી જતા મોટપણે સુખ મેળવી શકે છે જો તેઓના જીવન દતાનો ચોખ્ખો રીતે લખાયા હોય તો તેમાથી ઘણું શીખવાનું તથા સુખ મેળવવાનું જડી આવે એ પણ નિમ્નશર છે, પણ તેના જતાતો કલ્પજ મળી આવે છે એ કારણથી જટાગી ગયેલા દુષ્ટીજનો માટે તેમજ નરી ઘટના અપ્ત પળમાથી છુટી સુખ મેળવના ધર્મજ ગમ્મનાર માટે તેમજ જે દરેક સ્ત્રી પુરુષ મહેનત કરી તે મહેનતના પરિણામમા ફળ મેળવી શક્યા ન હોય તેઓ માટે તેમજ જેઓ દુષ્ટમા ચાતુરીમાતા હોય તેઓ માટે, તેમજ મહેનત રી સુખી થવાની ધર્મજ જતા તેમને કાંઈપણ મમમા ઉપયોગી મનાવનાની ધર્મજ ખીજાઓ ન હોવાથી જેઓનું દુષ્ટ દુષ્ટ ચયુ ન હોય તેઓ માટે તેમજ જેઓ ચાતુર્યમાનાની નાઈ મેળવણી લઈ મેતાના મમજ તથા જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરા ધર્મજ ધરાવવા જતા તે ધર્મજ પૂણ કરી શકા ન હોય તેઓ માટે તેમજ તેઓ કે જેઓ આ વાચતી અપ્તે પણ હમણાની મિત્રિ જતા વધુ ઉચી મિત્રિ મેળવના ધર્મજ ધરાવે છે તેઓ માટે તેમજ તેઓ કે જેઓ ન ધારતી સપત્તિ તથા સમૃદ્ધિ મેળવના ધર્મજ ગમે છે તેઓ માટે આ રેખ તથા હવે પછીના રેખ છે અને જો નેથી તેઓને થોડો પણ વાલ મગશે તો લખનારને સતોત થો

એક કવી કહે છે કે, ખરી રીતે જોઈએ તો વિપત્તિ શું ચીજ છે તે જાણતું નથી, કેમકે તે મનનો કલ્પેજ એક વિકાર છે, એક બાળક, કોઈ રાજકુમારના જેવાં વસ્ત્ર, અલંકાર કે વાદનતી દેખા કરે અને તે ન મળવાથી તે દુઃખી થઈ મનમાં ખેદ લાવે કે "મારા જેવો કોઈ દુઃખી નથી," તે બાળકજી છે, કેમકે તેજ બાળક જ્યારે પુખ્ત ઉત્તરનો થશે ત્યારે જાણશે કે "તે બૂધ હતી: એમાં દુઃખ શું હતું?" એજ રીતે જેમ જેમ વિદ્યા વધતી જાય છે, તેમ તેમ અનુભવ થાય છે કે "વિપત્તિ કાંઈ પદાર્થજ નથી, પણ મનની રચના માત્ર છે."

બાપ ભારત નામનું અપૂર્વ કાવ્ય રચનાર અમર કવી એક ઠેકાણે લખે છે કે, "ખેદરૂપી ઝેરથી મોહિત ન થાઓ અને ધૈર્ય રાખો જેઓ વિપત્તિઓથી નહિ બંધીતા ધૈર્ય રાખે છે તેઓજ ધીર પુરોગ ગણાય છે." છતાં હજારોની ઉચ્ચપાયાન કરનારા, સેકરેટ પર હકુમત ચલાવનારા, તેમજ બીજાઓને અનેક રીતે દુઃખ આપી આતંક લેનારા, પોતા ઉપર જરા સરખું દુઃખ આવી પડતા ગભરાઈ જાય છે, એ નવાઈ છે. તેઓ પોતાની હકુમતના અદ્વતીના સમગ્રે બીજાઓને દુઃખ દેતાં બંધીતા નથી, પણ પોતાની દુઃખી અવસ્થા વખતે હિંસરની પ્રાર્થના કરવા મંડી પડે છે, તેમજ બીજાને પણ પોતાને માટે તેમ કરવા વિનવે છે, અને રડે છે, એ ઘણી વખત આપણી પણ નજરે પડે છે.

પડતાં તે માટે બળાપો કરતાં નથી. તેઓ સમજે છે કે કોઈ પણ સ્ત્રીને સુખ આપનારી કે દુઃખ આપનારી ગણવામાં મનુષ્યનું મનજ સુખ્ય કારણ છે, - મનજ એક સ્ત્રીની પરિસીમા બાંધી, તે સુખમય હોવા છતાં તેને દુઃખમય મનાવે છે, અને બીજી સ્ત્રી દુઃખમય હોવા છતાં તેને સુખમય ગણે છે. એથી વધી કેટલાક મહાત્માઓ તો વિપત્તિ કે દુઃખને સુખ કરતાં વધુ સારાં ગણી તેનીજ આગણી ઇશ્વર પાસે કરે છે, અને તેના કારણમાં એવું જણાવે છે કે સુખના સમયમાં ઇશ્વરની તથા પોતાના આત્માની યાદ ભૂલાઈ જતી હોવાથી, વધુ સારું એજ છે કે દુઃખમાંજ રહેવું અને જીવવું કે જેથી ઇશ્વર તેમજ પરમાત્માની યાદ, તેમજ પોતાના કર્મધ્વની યાદ ભૂલી જવાય નહિ. કેટલાકો વળી એમ પણ માને છે કે દુઃખ એ મનુષ્યનો સૌથી મોટો તથા સૌથી ઉત્તમ શિક્ષક છે, કે જે પોતાના હાથ નીચે શીખવા આવનાર દરેકને ધણીજ ઉત્તમ રીતે કેળવી, એવું જ્ઞાન આપે છે કે જેથી તે શુભીર, ધૈર્યવાન, બુદ્ધિશાળી, ઉદાર, હિમ્મતવાન અને પ્રાક્રમી બને છે. દુઃખ એક એવો શિક્ષક છે કે જે વગર બોલાવ્યે, વગર માર્યે, વગર લખ્યે કે વગર પરિશ્રમ્યે દરેકને કેળવી તેને અગાહ કરતાં જુદોજ જીવ બનાવે છે, એ કારણથી જેઓને આધિ, વ્યાધિ કે ઉપાધિથી ખમવું પડે તેઓએ એટલુંજ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે એવા પ્રસંગે હિમ્મત રાખનારજ જીતે છે, બાપલા થનાર દરેકને તેના બાપલા થવા માટેની શિક્ષા થવા વગર નથી રહેતી. જેણે દુઃખ જોયું નથી કે અનુભવ્યું નથી તે અધુરો છે અને પૂર્ણ નથી. દુઃખથીજ મનુષ્ય ઘડાય છે અને દુઃખરો તરેહની જુદી જુદી હેતુઓથી શીખી અનેક કાર્યોમાં, તે મનુષ્ય લાયકાત ધરાવતો થાય છે. યાજુ જમાનાનાં દેવાત્ સ્ત્રી પુરોમાં જેઓ મોટું માન અને લોકપ્રિયતા મેળવી શક્યાં છે, તેમની પ્રથમની જીંદગી પર નજર કરતાં આ વાત કેટલી બધી સાચી છે તે સમગ્રતા વગર નહિ રહે. તેઓએ જેવાં દુઃખ પોતાની બાક્યાવસ્થામાં તેમજ તે પછી બોગવ્યાં છે તેનું વર્ણન કેટલે સાંજગવાથી પણ આપણા ઉપર ચત્કારિક અસર કરે છે.

સ્વર્ગનામી પોકર દાઢાલાઈ ઝોનરેજન મીઠો ગોખને, ઝોનરેજન સર
શીરોજસાન મહતા અને હેસાત મહાત્મા ગાધી રિગેરેના છવન જનાને
આ બાગતની સાક્ષીય છે બે એ મહાપુરુષાએ દુ ખથી ઝી, પોતાના
શ્રેષ્ઠને જૂની જરામા ડહાપણ માનુ દોત લો તેઓ દાનમાં જોડના
પુણ્ય મનાય કે તે મનાત નહિ અને પોતાની દેવાનિમા જે માન
મેગ પુ દત્ત ને મેગરી સ ન નહિ શ્રી ગમ શ્રી કૃષ્ણ પાડવો છુદ
મહારિર ઇસુ ખ્રીસ્ત નખી સાદેન મહમદ રિગેરે, મહા પુરુષોના છવને
પણુ દુ ખથી / ભરપૂર હતા એ ૬ એજ-દુ ખ ખમવાની ટેવેજ-તેમને
મળા પુરુષ બના માલતા દુ ખ એ ગમિરુપ કે જે મનુ રૂપી સુવપુત્રે
તપાવે છે અને જે તેમા ફોલમ નિવડે છે તેને મોટચના સુવર્ણ
તરીકે બધાના પ્યારા બનાવે હ જેણે સોમચના મુનપુરૂપે દુનીઆમા
રહેતુ હોય તેણે ૬ ખથી રનાની જરૂર નથી પણ મહાદૂર થવાની અને
તેની સામે થવાની જરૂર છે

એ સ ધમા મીસીસ હેન રીનમેન્સ નામની અમેરીકાની એ
બાઈએ પોતાના અનુભવ સિદ્ધ કેટલાક પુસ્તકો રચ્યા છે જે ધણી /
ઉપોગી ૫ એ પુસ્તકો વાચતા માનમ પડે છે કે સળેગો કેટલી
વખત બગરાન છતા તઓ મીઈ એવના બધા બગરાન નથી કે હ
ખતે તઓ બધા ઉપર રિજમ મેગવ જે માણસ તથા મન
ને ઝોગખી શકે છે તે સળેગો ઉપ પૂરતાથથી રિજમ મેગરી શકે
છે એટલુજ નહિ પણ સળેગોને પોતાની મરજી અનુસાર ચનારી શકે જે

અનનિ-પત્રી તે દ્ર વની કે ભારની ગમે તે પ્ર રની હો એ મોટા
પાયાથી ઉપજ ચાર છે એ ને જોગ પાયાઓ આ છે —(૧) માનની
એમજ ધારે છે કે ઉત્તિએ પહોચનાનુ દરેક માટે કદી બની શકે
નહિ અને તેથી સુખ બધા માટે અશક્ય છે અને (૨) ખીલુ એ
કે મનુ યને એ પણ ખજર નથી કે તે પોતેજ શીમત કે મુખી
ચવાની સત્તા ધરાવે છે, અને ઘણી વખત પોતાની મરજી અનુસાર
સળેગો ફેંવી શકાય છે

દરેક મનુષ્યના જન્મથીજ મોટે ભાગે “લય” ના સસ્કારો પાડવામા આવ્યા હોય છે, અને એ “લય” જ અવનતિનુ મૂળ છે એ લયના પરિણામ. મનુષ્ય પોતાની ઉપર ઓછો લરોમો રાખતો તેમજ બીજાઓનો ડર રાખતો થાય છે જે માણસ એ લયને બૂલી જઈ પોતાની મહાન શક્તિનો જલજ્વાળ થાય તો અમુક વખતે તે પોતાની ઇચ્છાનુમાન સંજોગોપર તેમજ વિષત્તિપર જય મેળવી શકે છે એ નિસશય છે.

મીમીસ હેબેન વીડમેન્સ પોતાના “A Conquest of Poverty” “ગરીબાઈપર વિજય” એ નામક પુસ્તકમા પોતાનો અનુભવ દર્શાવતા જણાવે છે કે ‘ હું પણ સગવડમા ગરીબ હતી. પણ જ્યારે શ્રીમત થયાનો મૂળ વાંચો છું છે, તે મને ખબર પડી તથા તે પાસાને કમગતમા લેનાનો ઉપાય મને હાથ લાગ્યો ત્યાંથી મારી હાલત ફેરવાઈ અને દમણા હું સુખી છું અને મને મારી ઇચ્છાનુસાર સપ્તિ તેમજ સમૃદ્ધિ મળી આવે છે જે વખતે ગરીબ હતી અને જે વખતે હું નિષ્પત્તિમા ડુબેલી હતી ત્યાં હું મારા જેવું હું ખી, આ દુનીઆમા મોઠ નહી હો એમજ હું ધારતી હતી, અને બીજાઓને માગપર સત્તા ભાગવનાર, તેમજ હું પોતાને તેઓની તામેદાર ગણતી આજ ધાગણા મારા હું ખના પાનારૂપ હતી મારે હું ખ આટલે થીજ અગ્રકયુ હોત તો હીક હતું પણ દરેક પળે ખાના માટે, બીજા પૈસા ક્યાથી આવશે, તેની મને ચિંતા થતી “પૈસા” “પૈસા” મારા મગજમા રમી ગહેતા અને તેનાજ વિચારમા હું તેજ અહોનિશ ધ્યાન ધરતી સુતા, ઉઠતા, કે બેસતા મને પૈસાનાજ વિચાર આવતા અને ધણીક વખત તેના વિચારમા હું રજી ખરે જડું તો, મને પાછળથી માલમ પડ્યું તેમ, મનની કંપના સિવાય, બીજું કાંઈ પણ મારા હૃદયનુ મૂળ નહતું મારી રક્તિઓ માટે, તેમજ મારા માટે વજીર-ઓએ એના નાભીપાસી ભર્યા વચન કાઢ્યા હતા કે હું પોતે પણ મને કોઈ કમનસીબ માનવી ગણી, બીજાઓને મારા કરતા વડુ નમીયાન

ગળુતી અને તે વિચારની અસત્યતા નહીં મના જાય છે. આથી પાણી તરલ થઈ જાય છે અને વિચાર સરખો પાણી નામનો ન દો. પરંપર એ જ બ્રહ્મથી માર અપણુ દુષ્કૃતિન થયુ હતુ 'મુદ્ધ' અથવા '૨' મારા વિચારોના પાયાઉપ દના અને તેથી જુ ધારતી દતી કે મારી કે ગવળી માઉ દુષ્કૃતિ થાને જન્મે વિધારના દના

પણ આખરે મારી અમ્મન અને શુદ્ધ જાગૃત થતા સાચા તે જાગૃત થતા પ્રથમ રાજાઓમાં ધમની માનના અને તે પછી દુનીયાની માનના એ કાષ્ટક નવુજ અનુભવ અને માગ હ વમા નવો પ્રકાશ પ્રમાણે સે યોગ યોગ રિચારો, મે, જ્ઞાન જાગૃત થતાજ છોડી દીધા અને નહ અને અક્કરનો ઉપોગ કરતા અને માયમ પડ્યુ કે માળુસ પોતે પોતાનુ નમીન પનારસને શકિતવાન છે, તેમજ તે એકનો ઉલો રહી રહિ છે જેમ જેમ માગ હદયમા રહે ની શક્તિનો નુ ઉપોગ કરતી ગઈ તેમ તેમ મારી બહીડ એાગી થતી ગઈ અને અમાઢિની અધાર રૂપી ધનગ ને ન તે હવે નરા પ્રમાણ તનો જગ્યા નીધી

પ્રકરણ ૨ જી.

વિજયી હૃદયેન વિદ્યમે-સનુ આત્મવૃત્તાંત.

The heights by great men, reached and kept,
Were not attained by sudden flight,
But they, while their companions slept,
Were toiling upwards in the night,
Standing on what too long we bore,
With shoulders bent and down cast eyes
We may discern—unseen before—
A path to higher destinies
Nor deem the irrevocable past
As wholly wasted, wholly vain,
If rising on its wrecks at last,
To something nobler we attain

ભાવાર્થ—મહાન આત્માઓ ઉન્નતિને જે સીપરે પહોંચ્યા હતા તે કાઈ અકસ્માતિકે બનાવ ન હતો. જે વખતે તેમના મિત્રો રાત્રિની મીઠી નીંદ લેતા હતા તે વખતે તેઓ, જે મેઝાઓ આપણે આપણા ખબા ઉપર આપ્યો નીચી રાખીને ઉપાડ્યા હતા, તે દૂર કરવા માટે જ્યારે રહીને, સખત મેહનત કરતા હતા.

બૃહદાજના નહિ ફેરવી રાકાય એવા બનાવોના ખડાએરે ઉપર ચઢીને જે આપણે કાઈક પણ વધુ ઉન્નતિ કરનાર વત્તે રોધી કાઢી રાખીએ તો, અગાઉ નહિ જણાવેલો જાગળ વધારનારો માર્ગ, આપણને મળી આવશે, અને તેથી માત્રમ પડશે કે, બૃહદાજના જે વખતે શુભાયેલો મળ્યાતો હતો, તે સર્વાશે શુભાયો ન હતો.

The best of the flesh the best of the eyes and the pride of life, do draw us to the love of the world but the pains and miseries that do justly follow them cause a hatred of the world. and a selflessness there f

THO^U A KILLIO

આધાર્થ—કલમ બારા વ કલમ બવરામન સમિત અને ક્રેષ્ઠ અટલીતી મગરી, આપમને, સુષ્ટિ મુખ મગરવા લગ્યાવે છે પલ તેની પાલત જે દુખો તથા મુશ્કેલીઓ વાળી ગીને આવે છે તે મુદ્ધિ તરફ નિરુકાર ઉત્પન્ન કરે છે અને પરિનામ હુનીઆપર કહાયો આવે છે

થોમમ એ. કીપીઓ.

~~~~~

૬ મીસીસ હનન નિત્યે-સ આગમ વખના જણાવે છે કે અને
~~~~~ મારો ધણી ખૂબ રંગના મનુ થો હતા અને ખેતી કરીને
સુતરાળ કરતા હતા દેશની મહેનુરી મત્વનીતિ તથા
દેશના દ્રવ્યના થતા જેર ઉખોગ એ બે સમનોના કાળે અમારી હાનવ
દરેકજ રધુ તમ થતી ગઈ અને અમે દેવામાં કુમળા મયા, અમારા
ધરની દરેકે દરેક ચીજ-બગદ-હાન-અને ગધવાના વાસણો પળુ અમે
ગીરો મુખી ખાધા અને પછી વેચી પલુ ખાધા ધરમાં જ્યારે કોમપલુ
એવી વરતુ રહી નહિ કે જે વચીને અનાજ લાની સકાય, ત્યારે માર, ધર
ઠોડી દુખીજે ગામ જરા તૈયાર થઈ અને પાચ માઈન દુર આવે ના એ
ગામમાં જરાનો મે વિચાર થો તે વખતની મારી લાગણીઓ અને
વિચારોની કંપના કોમને પલુ આની શકે એમ નથી. હુનીઆથી તમનેની,
બીઆરીની હાનવે, પૈસા તથા ખોરાક વગરની દયાળુત્વ સ્થિતિમાં મારા
જોવી દુખી કોમપલુ નહિ હજે એમ મે ધાર્યું કે મારી પામે એક પાઈ પલુ
ન હતી તેમજ લવિષ્યમાં પલુ તે મેગરી સકાયે કે નહિ તે માટે કોઈ
ન હતી નહિ વિસ વો સુધી મે ખેડતનુ કામ કર્યું હતું

ને તેમા ફતેહ ન મળવા પછી બીજાગી દાવતે બીજા ગામમા જઈ, નવુ કામ મેળવના હુ આશા ગખતી હતી નિશાસાપર નિશાઆ હુ પછે માગ મુખમાથી નીકળના હતા, અને “માઝ શુ થગે?” “હુ કેની અલાગણી” એવા ઉદગારો હૃદયમાથી બહાર પડતા હતા.

“ગા નિચાથી અને શી આશાથી બીજે ગામ જવા મે વિચાર કર્યો તે હુ પણ મને સમજી રહ્યા નથી, જો કે એટલું તો નક્કીજ છે કે હૃદયમે માઝ હૃદય મને તેમ કરવા કહેતું શહેરમા કેની રીતે કામ મેળવવું? કેમ રહેવું? કેમ જોવવું? મોટાઓ સાથે કેની રીતે પ્રસંગ પાડવો? વીજેરે બાગતથી હુ તફ્ત અગ્નિથી હતી અને તે મિથે માહિતિ ન હોવાથી હૃદયમા ખીડની લાગણી ઉત્પન્ન થતી હતી તે છતા ખેડુતની અનગ્રામા મને એટલી મધી નિરાશી ઉત્પન્ન થઈ હતી કે, તે હુદગી ગમે તે બોગે છોડી નરી છુદગીમા જોડાના મે નક્કી નિચાર કર્યો તે દિનસનો નિચાર કરતા, લમણા જે નિચારો મને આવે છે, તે સાથે સરખાવતા, મોટા ફરક માવમ પડે છે એ વખતે હુ એમજ ધાગતી હતી કે માગ જેની કમનમીન ટાઈ ન હશે દુનીઆમા ધણાંડને ગાડીપોડે કરતા, હૃદયરોષનું હુદમ કરતા, ડંગેડોને વેપાન કરતા અને અયશ આરામમા મન કરતા જોઈ હુ તેમના જેની ન હતી તે માટે મનમા બહુ બગતી અને તેઓથી હિલટી રીતે હુ હુ ખી કેમ હતી તે હુ સમજી રહતી નહતી.

“તે છતા હૃદય કહેતું હતું કે તારે આગળ વધવું દોન તો શહેર તરફ જવું જોઈએ અને તાઝ ગામ છોડવું જોઈએ માગમા શુ શુ શક્તિઓ હતી તે મિથે મને તે વખતે જરાપણુ માહિતિ ન હતી, અને તે વખતના નિચારો જ્યારે મને વાજ આવે છે ત્યારે મને મારી તે વખતની મૂર્ખાઈ ઉપર હસવું આવે છે તે વખતે પણ મારામા અનેક શક્તિઓ (ચુપ્ત) હતી એ નક્કી છે, પણ તે સબધમા હુ પોતેજ અગ્નિ હતી. તે છતાં માર હૃદય મને બીજા ગામ તરફ

જ્યા પ્રે જા કરતુ હતુ અને તેથીજ મે માગ ગામ છે રા નિમય
મો એજ વિચારો માન આપનાથી દુ જે ગિચિનિમા હમ ગુ ધુ
તે મને પ્રાપ્ત થઇ છે

“ તે માટે તમે દરેકને જ મુનરાની મને જરૂર જણાય છે કે
દરેકમા અનત મિનિઓ છે અને જો તે ખીનવાને મન પડે તોમા
આપે તો તેથી દરેકને મધપણુ સઃ વગર ફાયદો થયેજ જે માટે
દરેકમા થાય છે તે દરેક માર્ય કરવાની રેખા નિર્ધારિત છે

માથી પામેના ગૌમમા પદોચનાજ-એ ગામમા મને રજા
સાથે ખીજામુ હતી-એક ઓગખીના મા મુમ પામે મે ૩ ૧૦ મ ના
ક જેથી દુ આગળ મમાકરી મરી સકુ તેજે તે આપવા ના પાડી
અને એક પછી ખીજાને ખીજા પછી રીજાને મે પેમા માટે આજુ-થી
મુ પછુ દરેકે મને નાજ મરી ના મટેસનો સમય તેઓની ગરીમા
ધનો તેમજ અગ્રિધાસનો હતો તેઓ સધળા ગરીમુ તના અને જેઓ
શ્રીમત હતા તેઓની દુ દેવાલગ હોવાથી તેઓની પામે હુ કાંઈ
માગી શકી નહિ રાને નવ રાગા પગુ દુ એથી મીજે દેખાજે આથ
હતી હતી તે પછી આખરે તે ગામના એક મોચીને ત્યા જઈ
પેસા માગવાનો મને વિચાર આ મે રાત્રિના દસ મનાકે તેના જાગ્રણ
મે દોખ્યા ને મોનીએ અજાપમીમા પોતાના ધરના બારણા ખોલા તને
મે જણાવ્યુ કે મારા મહેરાતા મિત્રોએ મને એક પાઈ પળ ધીરવા
ના પાડી હતી અને તેથી છે ની ધડીએ મહા માગવા તેની પામે
અ રાની જરૂર પડી હતી જો તે પેસા ધીરે તો નજરિકના શરેરમા
જઈ મધ મમ કરી પેસા પેતા કરી તેનુ દેનુ વાળી આપવા મે તેને
જણાવ્યુ આજુજ મહેતા તે મોચી ધરમા ગયો અને દસ રૂપીઆ
લઈ આ મે આખા કિવચમા એ મોચી પામે પેસા માગવા જવા મને
જરા પડુ વિચર આ મે ન હતો કેમકે મને એમ નાગતુ હતુ કે
મે મને નહિ આપજે પણુ ગમે મને એમજ નાગ્યુ કે મે મને પેમા

આપશેજ, અને માગવા જતાં તે પેસા મને મળ્યા. દસ રૂપીઆ મળતાંજ હું શહેરમાં જવા નીકળી અને મારા મનમાં કોઈક નવીન લાગણી ઉત્પન્ન થઈ. માટે હવે મને કહેવું હતું કે 'ખેડુનની છાંદસીમાં કરજદાર રહી તારે છવવાનું સર્ગવનું નથી, અને તેથી તું શહેરમાં જા અને જેમ શ્રીગતએ મુખી થયા તેમ તું પણ મુખી થશે, પણ શહેર પામે આવનાં મુદ્દીમાં તો દસમાંથી સાત રૂપીઆ ખર્ચાઈ ગયા હતા, અને તેથી મને લરિખ માટે પાછી ચિંતા થવા લાગી. વિચારની અસર મનપર કેવી થાય છે, તેની સાબીતી હમણા પણ મળી. વેપાર રાજ-ગાર્દથી માંડી રહેલાં શહેરમાં ફરવા જતાં અવરની ચિંતાના સખમે મને કાંઈજ ગમ્યું નહિ, અને તે શહેરમાં નહિ આવી હોત તો સાડ ધાન એવો વિચાર ઉત્પન્ન થયા એક ધર્મશાળામાં જઈ મુવા માટે ગોઠવણ કરીને ખીજે દિવસે રહેવા માટેના એક જગ્યા મેં ભાટે લીધી મારી પાસે હવે કંઈ એકજ રૂપીઓ રેવા હવે ખાવાને માટે બે દિવસમાં ખર્ચ કરતા મારા સધળાં નાણા વપરાઈ ગયા અને મારી પામે એક પાઈ પણ રહી નહિ.

“ પણ દિવસ મુદ્દી નોકરીની ગોધમાં હું ચળી રખડી અને તે વખત હરમ્યાન મને ખાવાને પણ કાંઈ ગમ્યું નહિ “ શું કરવું, ” “ શું કરવું, ” એજ વિચારો મારા હૃદયમાં ઉત્પન્ન થવા લાગ્યા. આખરે વનમાનપત્રોની ઓરીઓમાં નોકરી મેળવવા મેં ફાંફાં મારવા માંડ્યાં. મોત અને જીવિત વચ્ચેની છેલ્લી લગ્નદ હમણા આગતી હતી, અને કાંઈપણ કામ કરવું, એજ મારો મક્કમ વિચાર હતો. શહેરમાં કેટલાક શ્રીમતો મારા સમાં હતાં, તે છતાં તેમને મળવા મને ઇચ્છા થઈ નહિ. જાપાઓમાં નોકરી માટે જાહેર ખજાર આવતી તે હું વાંચતી, અને મને મનમાં એમ થતું કે હું પણ કોઈ ઠેકાણે કલાર્ક કે રમેઈઆ તરીકે ચાલી શકું એમ છે. પણ મન તેવું કામ કરવા ના પાડતું. આખરે મારો વિચાર જાપામાં લેખક તરીકે લખવાની નોકરી મેળવ-

તાના થયા આરા પીરા માટે કે મોજ મળતુ આવા માટે મને ૦/૨૧
 પણ વિચર આત્મા ન દત્તો આખરે દશમેની નદેર ખમ નાદા
 પાપા પગ દેખાતાજ એક પતના અધિપતિએ, મને ૩. ૦ ના પગાઈ
 નોકરીએ મળી, અને એ નોકરી મળતાજ, એક કપાળો અને અગાઉથી
 આપવા, તે અધિપતિને મે વિનયો પ્રથમ તો એક કપાળો આપવા
 તેને ના કહી, પણ ત્યારે મે તેને જાણવું કે મને છેલ્લા
 ૧) વિવરથી કાન પણ ખેનજ આરા મળો ન દત્તો ત્યારે પળી
 આજુ પછી તેએ મને એક કપાળો આપે એ બાદ મે એ પાપા
 માટે ખન કપાળો મહેનત કરવા માટી અને તેમા વખસા ઉપગત
 તના ૫૦૦ થી ૧૦૦ માદકો વધારવામા પણ મે મહેનત સ્વીકી પણ
 ૫ મદિના પગાઈ થવા પતની બનેર ખમજ નધ થઈ, અને તે પત
 ૫૩ નધ થયુ અને પછીએ ૬ નકન નિગધાન થ) પછી

વિન્યાજ થઈ પડવા ગ્યા, માઝ મન નકન આવધ હતુ
 અને માન મનમા જગા પણ નિગવા હતીજ નદિ માઝ મન
 કહેતુ હતુ કે " જેને આનરાને ના છે તેને આરાનુ પણ મળશેજ "

અને તેમજ થયુ એક ખીજા રત્નપાત્રપત્રમા મને નોકરી મળી
 અને મનીને કપાળો આપીમને પગાઈ માટે માટે નકરી થયો
 એ મદિના બાદ ને નોકરી પણ થા અને ને ઠગા મને જગા પણ
 નોકરી હતી નદિ અને મનમા જગા પણ દિવસગી થઈ નદિ દુ દર
 પગે વધતે વધ માગી વિધિને મેળવતી હતી અને માઝ મન, ખતની
 આથે અનંતના વિચારોને પણ સાથે મળી, વધુ મળતુ નવુ જગુ
 હતુ શરૂઆતમા-અધાન માઝ ગામ ઓવા પહેલ-માગ પોતાની ઉપર
 મને કાઈ વિશ્વાસ નહતો હમણા તેથી ઉલગી રીતે માત્રમા દુ અચૂ-
 વિશ્વાસ રાખતો હતી જેમ જેમ દુ ચારી વકિતમા વધુ વિશ્વાસ મકતો
 હતી તેમ તેમ " નધુ સાદે મમ કરી શકતી હતી એક દિવસે પ્રભા
 તમા, મપન પધારીયા જાગૃત થનાજ અને વિચાર આવ્યો કે, ૬ પણ

શ્રીજ્ઞ માનવિઓ માફક “મદ્દાન” કેમ નહિ થઈ શકું? આત્માની શક્તિ સ્પુરવાથી તે પણ જની શક્તિ હું વિચારમાં પડી. વધુ મનન કરતાં જણાયું કે દુનિઆનો દરેક માનવિ “મદ્દાન” થવાની શક્તિ ધરાવે છે, પણ તે માટે તેને પ્રબળ ઇચ્છા થવી જોઈએ જે રીતે એક નાના શ્રીજ્ઞમાથી મોટું જાણ, તેની ગ્રામણીઓ અને પાદકા પણ પ્રગટ થઈ શકે છે, તેજ રીતે, એક આત્મામાંથી હજારો શક્તિઓ ઇચ્છાનુસાર પ્રગટી, હજારો કાર્ય કરી શકે છે આ વિચાર પોતાની મેળેજ મનમાં ઉત્પન્ન થયો હતો, અને તેના પ્રભાવે મારી દ્રષ્ટિ ખુલતા, મારી ક્ષાલતમાં મોટો ફેરફાર થઈ ગયો.”

The first study of mankind is man

Pope

માણસ એ એક નાની દુનિઆ છે દરેક મનુષ્ય એક નાની દુનિઆ કે જે કામ કરે છે અને તે પોતાની ઇચ્છાનુસાર વિચાર કરવાની તેમજ કાર્ય કરવાની શક્તિ ધરાવે છે, એટલું જ નહિ પણ તે પોતાના નમીમનો અનાવનાર થઈ શકે છે. આમ જનવામાં જે મુશ્કેલી છે તે એક જ છે મનુષ્ય પોતે પોતાનેજ ઓળખતો નથી તે પોતાની શક્તિથી બેખબર છે

Man ! Know Thyself

મનુષ્ય પોતે પોતાને ઓળખ! એ શબ્દો એજ. કારણથી દરેક શ્રીજ્ઞસુદ્ધના મોદામાંથી પોતાના ઓળ જ્ઞાની મધુ માટે નીકળે છે જે માણસ પોતાને ઓળખી શકે છે, તે પોતાના મશ્વરને પણ ઓળખી શકે છે, કેમકે સાથી મોટી ઇચ્છા જો કોઈ પણ મનુષ્યમાં હોય તો તે એ છે કે પરમેશ્વરને-પોતાના આત્માને-ઓળખવો અને તેને મેળવી પરમ આનંદની પ્રાપ્તિ કરવી એજ કારણથી તે પરમેશ્વરને સર્વ શક્તિમાન ગણે છે, અને પોતે પણ તેવાજ શક્તિમાન થવા ઇચ્છા કરે છે.

“મને ખીજી તોફરી તગતજ મળી અને મારી ખાત્રી થઈ કે મનુષ્ય જે પ્રબળ ઇચ્છાવાળો હોય તો, પોતાની ઇચ્છાનુસાર તે દરેક કાર્ય કરી શકે

છે એવાં એમ નીકળી ગયા અને 'મહાન' થવાનો માન વિચાર તે દુઃસ્વાન વધુ અને વધુ દૃઢ થતો ગયો. એક વખતે મારો નખેનો એક રિપય (Article) મારા પત્રના અધિપતિએ વખોડી કાઢ્યો અને માગ મનમાં એક નવોજ રિચાર ઉત્પન્ન થયો. મને વિચાર આવ્યો કે મેં લખેના રિપયને બીજા માણસ વખોડી કાઢ્યો હતો તે શુ થોડા હલુ ? તેને માટે રિપય વખોડી કાઢનાનો શુ હક હતો ? બીજા મનુષ્યો-નોકરો-ના મગજ ઉપર કાણુ રાખનાનો તેમજ તેમના હાથે પોતાની જ દુઃખાનુસાર વેપ્પ જમાવવા શક્તિ ધરાવતા હોય એ બની શકે કેમકે બીજાઓ પોતાના સારીરને તેમજ મગજને તેના તાબામાં આપના તેવાર હતા, પણ મારા મગજ પર કે માગ મગજે મુલવેરી આવીકે (Article) પગ પોતાનો કાણુ રાખનાનો બીજાને શુ હક હતો ? આ વિચાર આનંદાજ એક અત્યંત વર્તમાનપત્ર મદના મેં નક્કી કર્યું કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે જેમ જેમ મને પોતામાં વિશ્વાસ વધતો ગયો તેમ તેમ મારી હાલત સુધરતી ગઈ.

“એક ચીજ હું કરી શકીશ” એમ જો કોઈ ખરા દિવથી-હૃદયથી-માને છે તો તે કરી શકે છે, અને જો એ વિચાર વિશ્લેષના વિચારને ઉત્પન્ન થાનો વખત પણ આપવામાં આવે નહિ તો એ નક્કી સમજાવે કે એવો એક પણ પદાર્થ દુનીઆમાં નથી કે જે કાંઈને અટકાવી શકે.

‘બીજા મનુષ્યો દુનીઆમાં સારી સ્થિતિએ પહોંચી નથી શકતા તેનો સજન એજ છે કે તેઓ પોતાની સ્થિતિમાં સુધારો વધારો કરવા પ્રયત્ન કરતા નથી તમે પુછો કે “પોતાની શક્તિ પર વિશ્વાસ કેવી રીતે રખાય ?” તેનો જવાબ એજ છે કે “તમારી શક્તિમાં અમુક હદમાં ઓછો વધતો વિશ્વાસ રાખવાનું તમે પોતેજ નક્કી કરી શકો એમ છે એ માટે નાના કામોમાં તમે સદાઆતમાં પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ મુકના સીમો અને થોડા વખત પછી મોટા કાર્યોમાં પણ તમે દૃઢ વિશ્વાસ રાખના થશો.

“ દુનીઆમાં હજારો પ્રેમના, જુદી જુદી તત્ત્વા મનુષ્યો વેરામાં આવે છે, જેઓ જુદી જુદી વિદ્યાઓ, દુનિયા અને કળાઓનો અભ્યાસ કરવામાં મોટું માન સમજે છે એવા જુદી જુદી વિદ્યાના અભ્યાસીઓ પોતાના વિદ્યા અનુચાર, જુદી જુદી વિદ્યાઓ ખીજ અમુક વિદ્યાઓ જગત વધુ ચઢતી છે એમ માને છે એવાઓના વિચારો સત્ય છે કે કેમ તેની તકગતમાં નહિ ઉતરના એટલું તો ખાતરીથી કહી શકાય કે “પોતાને ઓળખવાનો,” (To know the self) અભ્યાસ ખીજ સર્વ અભ્યાસોમાં પ્રથમ દરજ્જાને ધરાવે છે, એટલુંજ નહિ પણ એ વિદ્યાના અભ્યાસીઓ થોડા વખતમાં ખીજ બધી વિદ્યાઓનું જ્ઞાન મેળવી શકે છે એ વિદ્યાનો અભ્યાસી પોતાને તેમજ પોતાની શક્તિને ઓળખતો હોવાથી, પોતાની શક્તિ અનુસાર વગર બહીર-માન, અપમાન કે વિજયના ખ્યાન વગર-કાર્ય હાથ ધરે છે, અને પોતાની ઈચ્છાનુસાર પરિણામ લાવે છે તેના પોતાના શિવાય તેને “ ના ” કહેનાર કોઈ નથી અને દરેક કાવમાં કોઈ મેળવવા માટે તે બરોમર વિદ્યાનું જીવન કરે છે, કેમકે કાર્યની સાચાત્મક કાર્યના વિદ્યા સાથે સાથે છે

“ જે માણસ ખીજની નોકરી કરી પેટ ભરવા જગ રાખે છે, તે આખો દિવસ ખીજ માટે કામ કરે છે અને તેને વિચાર કરવાની જરૂર નથી તેનો અધિકારી તેને માટે વિચાર કરે છે અને તે વિચાર અનુસાર તે નોકર ચાલે છે, અને તેમ વામો વખત ચાલુ રહેતા તેનું મગજ ખરાઈ જવાથી, તે વિદ્યા કરવાની શક્તિ ગુમાવી દે છે

“ મનુષ્યનું નામ સાર્થક કરવા ઈચ્છનારે પોતાની શક્તિ પોતાના અધિકારીને વેચી નાખનાર નોકર માફક વર્તેલા રાખવાની જરૂર નથી દુનીઆ અને તેનું સામ્રાજ્ય વગર મેહનતે સારી રીતે કાવમ રહે તે માટે જરૂર છે કે શુદ્ધિશાળી મનુષ્યોએ નવા નવા વિચારો કરી,

કલ્પ ક્ષેત્ર, માળ અને ભાર અનુસાર, દરેક કાર્યમાં મુધારો કરવો જો
અનુષ્ઠા એ વિચારમાં શકા વાવે છે, તેઓ એ વાત બૂલી જાય છે કે
પુખ્ત વિચાર કરી બીજાઓ માટે જરૂરોક મેદનન કરનારાને તેમની
મેદનત કરતા પણ વધુ બદલો, અવસ્થા પરિપક્વ થતા મને કેળ,
કેમકે જ્યારે તેઓ બીજાઓ માટે મેદનત કરતા હોય છે ત્યારે તેઓ
નવું નવું જાણી પરિપક્વ વિચારના થાય છે, અને તેમાં સંપૂર્ણ
ચતારા બીજાઓને પાછા મુકી આગળ જાય છે પૈસાના ચુનામો જ્યા
મુધી મગજનો ઉપયોગ કરતા નથી ત્યાં મુધી જેવીને તેવીજ સ્થિતિમાં
રહે છે આપણા મનુષ્યો અને સામાન્ય નોકરાની સ્થિતિ આવીજ છે
તેઓ દિવસના રોજે અથવા મહિનાના નાના પગારે નોકરી કરે છે
અને જો મને છે તે પેટ ભરવા માટેજ છે એવુંજ માત્ર સમજે છે.
આવા માણસોની દાવત કયાથી મુધરે ?

‘ ૨૫ ’ અથવા ‘ પોતાને ’ એવજવાનું જ્ઞાન જ્યાં મુધી મન
અને મનુષ્ય નથી ત્યાં મુધી તે ઉચી પાવરીએ કે આબાદ સ્થિતિએ
પહોંચી શકતો નથી સત્ય જીએ તો માણસની ચક્ષુની શક્તિએ એ
જ્ઞાન ઉમ્મ જ્ઞાની સાથેજ થાય છે એ જ્ઞાન આત્મામાંજ છે અને તે
બહાર નિકળવા દગ્ગળે ઉછાગા મારે છે, પણ જો તેને બહાર નીકળ
વાનો માર્ગ ન આપવામાં આવે તો, અને તેને દામી દેવામાં આવે તો,
ઉચ્ચ સ્થિતિ ક્યાંથી પ્રાપ્ત થાય ? યજ્ઞાઓ તો પોતાના આત્મામાં રહેલા
આત્મ જ્ઞાની અજાણ હોય છે અને તેથીજ તેઓની દાવત કે માર્ગ રહે
છે જો તેઓને એ આમનનું જ્ઞાન થાય તો તેઓ પોતાની સ્થિતિ
મુધરવા પ્રયત્ન કરેજ અને તેવો પ્રયત્ન પૂર્ણ ઉમ્મગથી થતા તેની
પગનનાની મેડી તુની જાય છે, અને તે વિપત્તિ પર વિજય મેળવી
આગળ વધે છે

પ્રકરણ ૩ જી.

વિચાર બળનું પરિણામ.

The Most powerful forces in the universe are the silent forces and in accordance with the intensity of its power does a force become beneficent when rightly directed, and destructive when wrongly directed This is common knowledge in regard to the mechanical forces, such as steam electricity &c, but few have yet learned to apply this knowledge to the realm of mind, where the thought forces are continually being generated and sent forth as currents of salvation or destruction

JAMES ALLEN

દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવ અનુસાર, દરેક કાર્યમાં સુધારો કરવો. જે મનુષ્યો એ વિચારમાં શંકા લાવે છે, તેઓ એ વાત બૂલી જાય છે કે પુખ્ત વિચાર કરી બીજાઓ માટે જીવંતોડ મેદનત કરનારાને તેમની મેદનત કરતાં પણ વધુ બદલો, અવરથા પરિપક્વ થતાં મજા છેજ, કેમકે જ્યારે તેઓ બીજાઓ માટે મેદનત કરતાં હોય છે ત્યારે તેઓ નવું નવું જાણી. પરિપક્વ વિચારના ચાપ છે, અને તેમાં સંપૂર્ણ થતાંજ બીજાઓને પાછળ મુકી આગળ જાય છે. પૈસાના ગુલામો ત્યાં મુધી મગજનો ઉપયોગ કરતાં નથી, ત્યાં મુધી જેવીને તેવીજ સ્થિતિમાં રહે છે. આપણા મજુરો અને સામાન્ય નોકરોની સ્થિતિ આવીજ છે. તેઓ દિવસના રોજે અથવા મદિનાના નાના પગારે નોકરી કરે છે અને જે મજા છે, તે પેટ ભરવા માટેજ છે એટલુંજ માત્ર સમજે છે. આવા માણસોની દાસત ક્યાંથી સુધરે ?

પ્રકરણ ૩ બું.

વિચાર બળનું પરિણામ.

The Most powerful forces in the universe are the silent forces: and in accordance with the intensity of its power does a force become beneficent when rightly directed, and destructive when wrongly directed. This is common knowledge in regard to the mechanical forces, such as steam, electricity &c., but few have yet learned to apply this knowledge to the realm of mind, where the thought forces are continually being generated and sent forth as currents of salvation or destruction.

JAMES ALLEN.

ભાવાર્થ—બ્રહ્માંડમાં શેષથી વધુ બળવાન જે શક્તિઓ છે તે શાંત શક્તિઓ છે. જે વેગના પ્રમાણમાં એ શક્તિઓનો કુપ્રયોગ થોડાં દીને કરવામાં આવે છે, તે પ્રમાણમાં તે લાભ આપે છે, અને જે વેગના પ્રમાણમાં તેનો ખોટો કુપ્રયોગ કરવામાં આવે છે, તે પ્રમાણમાં તે નાશકારક નીવડે છે. વરાળ, વિદ્યુતી વગેરે ધાર્મિક બળોના સંબંધમાં એ બીના તે સામાન્ય રીતે મળી હતી, પણ જે મનોશાન્ત્યમાંથી દૂર પડે ત્યારે કરે એવા રીતે મળી હતી, તે પ્રવાહો ક્રમશઃ દીને બદલે મોક્ષવામાં આવે છે,

અને છે

“હું” મારા ભાવના ધરમાં પાછી ફરી, જ્યાં ધરતી મોક્ષેલિના...
 મોક્ષેલિના આવવાનો સળંગ પુણ્ય સત્ય બાળ્યત મે તેને કહી. એ વાત તેણે સાંભળી કે તેણે વિચાર કર્યો કે મારા જેવાં ગરીબને તેના ધરમાં વધુ વખત રાખવું સલામતિ ભયું ન હતું. હું થોડો વખત પછી “સ્વ” અને “સ્વત્વ”ના વિષય ઉપર એક લેખ લખવા બેઠી તે તે પૂરો કરી ગઈ નહિ, એટલામાં ધરધણીએ આવી મારી સ્થિતિ વિશે ખુલાસો પુછ્યો. મેં સાચી વાત જણાવી દીધી અને મારો લેખ પણ વાંચી સાંભળાવ્યો. જેમ જેમ હું લેખ વાંચતી ગઈ તેમ તેમ તેના ઉપર

ધણીજ સારી અસર થતી ગઈ અને તેના ન્દેરા પર આનંદ પ્રકાશતો
મેં જોયો. લેખની અધ્યક્ષે આવી પહોંચતા, ઘરની માનેશના
રોમે રોમ ઉભા થતા હાથ એવી અસર તેને થઈ, અને
લેખ પૂરા થતા તેણે મને કહ્યું “તમે આવું ઉત્તમ લખી શકો છો
તેની મને ખબર ન હતી હવે મને ખાતરી થઈ કે તમારી રાહથી પે.
કરવાની શક્તિ તમારામાં છે આ લેખ તેમજ નવું પત્ર પ્રગટ કરના
માટે નાણાની વ્યયથા ખીજે કોઈ પણ ઠેકાણે કરવાની જરૂર નથી
મારી પામે વિસ હજાર રૂપીઆ છે તે એ કામે માટે તમને આપના
તૈયાર છું. તેની મદદ રૂપીઆરના હું જરા લગાવું પણ તરતજ મેં
તેની માગણી રૂપીઆરી નહિ અને તેને ત્યાં તેના ધણા આમદથી
જમવા માટે કશું ન થઈ તે પછી તે મારી ધણીજ સારી સંભરના
કરતી દિનસે દિનસે સંભળેલા ફરિયાદો ગયા અને નસીબ કહો
સ્વત્વની મારી પીછાણી કહો ગમે તે કહો-ધણાએ મને નાણા ધીરવા
માટે માગણી કરના લાગ્યા મેં તે લેવા ના શકી અને મારૂં વર્તમાનપત્ર
છાપવા એ લીથેઆફ પ્રેસ તૈયાર કરી માગ પહેલા પત્રની ૨૦૦૦ નકલો
તૈયાર છાપવાની જોવાણ કરી અને છાપવા બાદ તૈયાર મારફતે તે
જુદા જુદા માણસોપર મોકલી થોડા વખત બાદ મારફતે પત્રના લવા
જમ તરીકે સેવા રૂપીઆ આપના લાગ્યા અને પરત્રતોનો અર્થ
અસ્ત પામી અવતરતાનો સુખ ઉગતો મને દેખાશે.

જે દિનસે ૩ ૧૧ સાથે મેં મારી છે ની નોકરી છોડી હતી
તેજ દિનસથી રજા ત્રતાના સુખનો પ્રમશ મારે માટે જગના લાગે
હતો જેમ જેમ મારી સ્થિતિ સુધરતી ગઈ તેમ તેમ હું મારા
મનની સ્થિતિની સરખામણી બાલ પદાર્થો સાથે કરના લાગી અને
પરિણામે મને માવજ પડ્યું કે મનની હવની-આપણું શક્તિ સાથ
બાલ પદાર્થોને ઘાડા સંધ હોવેજ જોખાએ મારી ખાતરી થઈ.
“વિચારજ પોતાના સંબધમાં આવના પદાર્થો અનુસાર અને પોતાના
વિચાર બગના પ્રમાણના સાથ નરમુ રજા લાવી શકે છે માણુમ

જેવું પોતાને માટે ધારે છે, તેવુંજ તે પોતાને માટે કરે છે. વધારે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહીએ તો મનુષ્ય જેવા જેવા વિચારો કરે છે, તેવાજ વિચારને અનુસરતો આકાશ થાય છે, અને તેવાજ સંજોગો પણ ઉત્પન્ન થાય છે.

“આ સત્ય સાધારણ જીવિતી સમજાય એમ નથી. દરેક માણસે નિઃપક્ષપાતપણે પોતાની કિમ્મત આકતા શીખવું જોઈએ. તેણે માત્ર બીજા માણસો સાથેજ નહિ, પણ બીજાં પશુ, પક્ષિ, પ્રાણી અને પદાર્થો સાથે પણ પોતાની સરખામણી કરતા, તથા તે ઉપરથી શીખામણ લેતા શીખવું જોઈએ. તેણે એ બાબતની ખાતરી રાખવાની જરૂર છે કે મનુષ્ય બધાનો સર્વોપરી થવાને સરજાયેલો છે અને સર્વે કાળની ચીજો ઉપર કાણુ ધરાવવાની તેની શક્તિ છે. આ વિચારો કેટલાકને આકાશ પુષ્પવત્ લાગશે પણ તે છતાં તે સત્ય છે. પોતાની શક્તિ ઉપર વિશ્વાસ બેસવા શિવાય માણસ કંતેહ મેળવી શકતોજ નથી. ઇતિદાસ આ બાબતની સાક્ષીમા અનેક દૃષ્ટાંતો પૂરા પાડી શકે એમ છે.

“દરેક મનુષ્યની ચક્ષુની શરૂઆત વિચાર સાથેજ થાય છે. મેં પણ ઉત્તમ રીતે વિચાર કરવો શરૂ કર્યો અને તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે મારી સ્થિતિ ફરવાઈ ગઈ

“એવું ધણકો કહે છે કે ‘દુનિઆનો દરેક માર્ગ સત્ય તરફ દોરે છે.’ મારી અવગ્યા એ પ્રમાણેજ યદિ. વિચાર બળ સંબંધમાં મેં કેટલોક અભ્યાસ કરવા માંડ્યો અને તેમ કરતાં મને વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થયો કે વિચાર બળના પ્રભાવે દરેક માણસ દુનીઆમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ તેમજ ખરાબમાં ખરાબ બીજા કરવાની શક્તિ મેળવી શકે છે, દુનીઆની છુપી વાતો જાણી શકે છે, દરેક વિદ્યામાં પ્રવિણતા મેળવી શકે છે અને અનેક ચમત્કારો કરી શકે છે.

“કેટલાક શ્રીકૃષ્ણ-તત્ત્વવેત્તાઓ—અને વિચારકો એવું જણાવે છે કે, આ દુનીઆ અસાર છે, દુનીઆ ભુટ્ટી છે, દુનીઆ માયારપ

એ અને નેથી કોઈ પણ મનુષ્યે તેમાં ન ક્રાંતા આ મારામાં
 પોતાને બૂદી નહીં પોતાને પણ અચાનક અને અચમત્સર્ય માનવો તેથી
 વિચાર બાધી આ વખતે મને અમર પડી કે એ વિચાર તરત ખોગ
 હતો અને ખરી બાબત તરત જુદી / દની એ પડી રહ્યું નાથી-
 મારા આ માને-મારા અત્યંત વધારાને : બહુજ હિમ્મત મની માત્ર
 ' : -મારો આ મા-મને હવે પણ મેલો હતો કે 'તાગમા અત્યંત
 શક્તિ છે જે હિંમતની શક્તિઓ જેટલીજ બાધાન છે તુ તેનો ઉપરોગ
 કરતાં શીખે જ્યારે એ વિચાર મારા મનમાં ન થયો ત્યારે મારી
 અશક્તિની મેટીઓ તમામ તુમી મધ અને 'અશક્તી' મને ટાંગી જતી
 હોય એમ મન લાગ્યું એ વિચારની અસર કેટલા પણ પણ થઈ અો
 મારી આન લેવાની નમિત વધી અને વધુ મળથી દમ નેના તાગી
 વળી જેમ જેમ મારી આસ લેવાની શક્તિ વધતી ગઈ તેમ તેમ
 મારા શરીરમાં પણ મુઠા થયો ગયો

મજબૂત અને વિચારોથી, જુદા જુદા નિર્ણય
 પગિયમો આવે છે મારા નિર્ણયો સારા અને નિર્ણયના વિચારો અમર
 પગિયમ નાને છે તમે એ માટે તમારા હૃદય સાથે તરપણે વિચાર
 કરો અને તેમ કરતા એના વિચારને તમારા મનમાં ફેલાવો કે
 તમારી ઉત્તિના વિચારો કરવાને તમને હક છે તેમજ શક્તિ છે
 હરપણે તમે મેલો કે કે તરફ ચીજ કરવાની શક્તિ મરાતુ છું, અને
 તેમ અને તે માટે હિંમત ગણુ છું એ સમજોને તેમજ તેના આશને
 તમારે રૂપ રૂપે ફેલાવો થોડા વખતમાં તમારામાં ફેરફાર થયો નમો
 જણાશે અને તમારી હિંમત પણ પાના સમજો જન્મ પામતા
 તમે જોશો પૈસા મેળવવાની દિનિ ગણનારે પૈસાની હિંમત મેલી
 નેપ્રએ ખડ છે કે માત્ર મરના થીજ પૈસા મળે છે પણ એ કરવાની
 શક્તિ અમર તે પહેલા કરવાની હિંમત ઉત્તર થરી નેપ્રએ હિંમત
 દ્રઢ થનાજ મામ મરવાની શક્તિ આવશે તાત્પર્ય એ છે કે દ્રઢ
 વિચારજ એ કરવાની શક્તિનો સાથી મજબૂત અને વિચાર પાયો છે

વિચારજી દુનીયાને ઝાઝી રાખનાર પાયો છે, જે મનુષ્યને પહેલાં મજબૂત બનાવવાનું કાર્ય કરે છે, અને તે બાદ એ મજબૂત માણસ દુનીયાને ઝાઝી ગણવામાં મુખ્ય ભાગ લે છે.

“જે દિવસથી મેં છાપખાનાની નોકરી છોડી, તે દિવસથી ગરીબાઈ અને ખેડીક મને કાઢપણુ પળે આવી નથી. જે વર્તમાનપત્ર મેં મારા વિચાર બળના પ્રભાવે કાઢ્યું, તેનાથી માઝ નસીબ ફરી ગયું, એમ હું નથી કહેતી, પણ તે પત્ર જન્મ પામ્યા બાદ, ગરીબાઈની કંગાળીયતથી મને ડહોપણુ ખમવું પડ્યું નથી એ વાત સત્ય છે. એ વિચાર બળના પ્રતાપે મારા પ્રાણેશ્વરને ધણે જ ખેડીના રોગ ઉપર ધૂં ફોટેલ મેળવી શકી હતી, કેમકે એ હું ખની ધડીએજ મને શીખવ્યું કે વિચાર બળ રોગ ઉપર પણ સત્તા ધરાવે છે. મારા પતિની દુ.ખી અવસ્થાએ કદાચ મારે માટેજ નહિ પણ આખી દુનીયાના લાલ માટે એક નવો શીખરતાઈ જતો ખોલ્યો હતો. આ જ્ઞાનથીજ વિચાર બળ પર હૃદયની શક્તિ પણ વિશ્વાસ ગણતા અમે ગીખ્યા, અને તે પછી મને એ પણ સમજાયું કે એ વિચાર બળ એક વિદ્યા હતી, જે જુદા જુદા અનુક્રમે શીખનારી દરેક માણસમાં શક્તિ છે. મારા પતિનું દરદ સાઝ કર્યા બાદ, હૃદયે મને વિચાર બળ પર એક પુસ્તક લખવા પ્રેરણા કરી અને મેં તે લખ્યું. તે વખતે તે ડખાવવા માટે પૈસા ન મેળવાયી, ‘પુસ્તકની નકલ ઉતારવા જે કાંઈ ઇચ્છા ધરાવજે, તેને તે માટે ૩ રૂપા આપવા પડશે’ એવી જાહેર ખબર મેં ડખાવી તે સાથે મેં ઇચ્છા કરી કે મારી પામે હજારો રૂપીઆ આપવા જોઈએ તેમજ ‘અન્ય’ અને હજારો રૂપા, તે ચોપડીની નકલ ઉતારવા માટે મારી ઉપર આવવા લાગ્યા.

મીમીમ હેવેન વિન્મેન્સ આગળ લખતા જણાવે છે કે “મારી ચોપડીની નકલ ઉતારવા માટે મને હજારો રૂપીઆ મળ્યા અને તેમાંથી મેં જુદી જુદી મીલકતો ખરીદી, મોટા મોટા નગરા

બધાઓ, અને મારૂં બપખાનું પણ વસાવ્યું. બહીરની સામે આ તે પગ જ્યાં મેજવી પોતાની સકિનો મંપૂર્ણ વિશ્રામ મગવતા થયા પછીજ આ પશ્ચિમ આંધ્રુ હતુ અને તે મારે સકિની ખીચાઈને નેજ ખરેખર માન ઘટે છે

“આ બપખાનું વાચના કોઈ કહેશે કે તમાગ જેવા મગજ ધરાવનારા તથા પોતાની સકિન ઓગળનારા મનુષ્યો માધાન્ય રીતે ફુલીઆમાં નજરે પડતા નથી સામાન્ય રીતે તો એથી ઉતરીજ કીસમના મનુષ્યો નજરે પડે છે, અને તેથી તમારો કાખનો તો અપરાધ કેવોજ મની શકાય તમાગ મગજમાં પૈસા હતા અને તે ૩૦ દરેખના મગજમાં હોય નથી

‘આન નેનાગઓનું કહેતું સત્ય હોય એવું હું નથી માનતી મારા જ્ઞાનનો નિઃસાગનો ભાગ જેના જાણીએ કે બીજાઓની માફક નાનપણમાં હું મને કમઅકલ્પ અને કમનાશતવાળી ધામની હતી. એટલુંજ નહિ પણ બીજાઓ મારાપર હુમ્મ કરવાને સરમ્મયના છે એમ હું માનતી હતી તે હતા એ પણ કહેવાની જરૂર છે કે મને આવા વિચારો આવતા હતા તે સમયે પણ મારા હૃદયમાં તેજ કેવે પ્રકાશ રૂપે જવાગારૂપે-એના વિચારો ઉત્પન્ન થતા હતા કે જેના પ્રભાવે હૃદય જોર કરીને કહેતું હતું કે એ માન્યતા જૂન બરેલી છે એજ તેજથી-એજ હૃદયના પ્રકાશથી-મારી સકિની કીમ્મત આકર્ષાઈ હું સીખી અને તેથીજ મારૂં તારણ થયું

“જે મારા સબધમાં બન્યું તે બીજાને મારે પણ મની શકે એમ ■ જે મારે મારે ખરૂં છે તે બીજા મારે પણ ખરૂં હોઈ શકે

“ઉપરના ફકરાઓમાં લખેલી રિમતો સાથે દરેક મનુષ્યની છાતીની સરખામણી કરવામાં આવશે તો તે પણ તેનીજ જાણને

“દરેક સરીરમાં એક એવો આત્મા રહેશે છે કે જેની ઉદાણમાં ઉતરી, તેની સાથે મનિજાનના રાખાથી દરેક મનુષ્ય વધુ સકિનવાન બની પોતાને પાણીદાર-પુરુષાર્થી-મનનાન-કરી શકે છે

“તમે શું એ હૃદયતેજનો અનુભવ કર્યો નથી? કોઈ અમુક કાર્ય વખતે તમારા હૃદયમાં અમુક પ્રકારની વિરૂદ્ધ અથવા અનુકૂળ લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે. કેટલીક વખત અમુક કાર્ય કરવાનમને ઇચ્છા હોય છે, તે જનાં તમારું હૃદય તેમ કરવા તમને ના કહે છે. ઘણીક વખત તમારા હૃદયના “ના” કહેવા છતાં, કાંઈ કાર્ય કરવાથી તેનું પરિણામ વીપરિત આવે છે એ પણ અનુભવ સિદ્ધ બીના છે. એજ હૃદયતેજ છે: એજ પારસમણિ છે.

“આ લખવાનો સખજ એ છે કે” આ લખાણ વાંચનાર વાંચી શકે કે ખંતથી, મોટા કુંઘરો પણ નાના ટેકરા મિથાલ સહેલા થઈ શકે છે, અને મોટી મૂંઝેલી પણ દૂર કરી શકાય છે. ખંતથીજ કામ કરવાને સખજે મેં પણ મૂંઝેલીઓ ઉપર જય મેળવ્યો હતો. મારી અડચણો વીમે ધીમે દૂર થઈ હતી. પહેલાં માગપર મને વિશ્વાસ નહતો, અને તેથીજ હું દુખી થઈ. પણ પછીથી માગપર મને વિશ્વાસ આવનાં મને માલમ પડ્યું કે મારા પોતાનામાંજ અનંત શક્તિઓ રહેલી છે. જે માગ સંબંધમાં સત્ય છે, તે બીજા માટે પણ સત્યજ છે અને તેથીજ હું કહું છું કે ખંત રાખવાથી તમારી મૂંઝેલીઓ પણ દૂર થશેજ. દુઃખમાં કુબેલા હે માનવિઓ! ગરીબાઈથી દૂર નાસવા ઇચ્છતા હે મનુષ્યો! પૈસા વગર ટળવળતા હે નરવિરો! દુઃખમાંજ જન્મ પર્યંત રહેવાનું છે, એવું માનનાર હે નસિજવાદિઓ! આત્મિક શક્તિથી અજ્ઞાન રહેતા હે અજ્ઞાન વિરો! સુખની શાંતિ માગનાર હે દુઃખીજનો! પોતાની દુઃખી બંધુ બહેનોને સુખી કરવા ઇચ્છતા હે દયાળુ બંધુવર્ષો! પોતાની કોમનું તારણ કરવા ઇચ્છનાર હે ક્રોધાળીમાનીઓ! પોતાના દેશને ઉદ્ધાર કરવા ઇચ્છતા હે દેશાભિમાનીઓ! વિચાર કરો અને તમારી શક્તિઓને ઓળખી પુરૂષાર્થી બનો! દુઃખ દેખી નાસો નદિ!! પણ તેની સામે ચાઓ! દુઃખના વિચારને દૂર કરી, સુખનાજ વિચારને હૃદયમાં જગ્યા આપો—ખંત રાખો—ધૈર્ય રાખો અને યાદ રાખો કે ક્ષેત્ર તમારે મોટેજ છે.

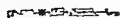
પૈમાની થીમતા મેગરના માન નારે અને ઉત્તમ થઈ પાં
મીજ કેટલીક હજારો પશુ માગમા જન્મ પામી હતી પણ તેમ
માથી પ્રથમ પશુ તો પૈમા મેગરનાની ધનનેજ આપી રાખ
જુરાનીનું સાંધ અને જોગ-ન, જી અને નાનિ મેગરના જો કે મને
ધનજ હતી તો પશુ તે ધનજ પૈમા મેગરનાની ધનનેજ જોગી જુગરાન
નહતી અને તેનો નામ હતો માર હુ પશુ હતું કે તે તો
જુરાનીનું જોગ મેગરના સાંધ તે નાગરીમાદમાથી હુ નાનનું સાંધ
તે તારે મુખી થયે સાંધ તો પૈમા મેગરના માર પૈમાથીજ એ મર
નુપ્પન હતું જી-નાં અને માર મોટે મારી મારી

મેગરના ના પુત્ર એ કે જે મારે પૈમાએજ માગ રિવા
રતી મપ્પ જગરા મારી હતી અને નથી જી-નાં / જગરા પશુ ના
મગના પૈમા મેગરનાની હુ જ મુખ કરના હુ હુ હતી હુ પૈમાની
નમ્મ મની માગ રિવાર રિવારેજ આપાને હતો મે સુધ પ થો
કે મને પૈમા મગરાજ જાગમે રમ મનુપ્પના મગજમા તમજ
હુમમા રહેતી છતી રિવારેજની મોષ મોષ કરના મારે પૈમાની પરી
જગર છે એ મારે મારી જગરા અનુમા જ મનાવો બનના જોદમે
ઓ મગરાના કો / પા મનેજો માગપ મતા મારી શકશે નહિ
આ મુમ માર પને દરપમે રિવારતી અને ધણી વખત મોટેથી
પશુ જોતતી રિવાર એ આ પુ કે પૈમા મેગરનાની જલિ દ્ર થના
પૈમા આપરાન રાં થયુ બો જાં મીજ સાનનોમો મને રાધ
કેઈ રખન માગીપામો મગની તા પનુ પૈમા માર મમા તેમ હદનુ

પ્રકરણ ૪ થી .

૭૭૫.

It is an inconsistent thing, while all growth is through accumulation that society should place a ban upon the accumulation of wealth. Wealth is as necessary to our existence as the air we breathe. It is true that while we can manage to drag out meagre stunted lives, without much wealth still the lives we live are not in any way the lives we desire. We find ourselves in positions where our aspirations are shorn of their ascending power our condition does indeed become sordid simply because our faculties are tied down to a contemplation of the source from which our next meal is to come. There is nothing that can belittle a human brain so rapidly as this

મીસીસ 'તન રી મેન્ડ આગળ રખના જાણુવે છે કે - માર
ફોતેદનો મળમ એ દતો દે મારો સમ્પદ ધોળો' દેને
અને તેના દેખામા મારી ઇચ્છાઓનો સંપૂર્ણ દેખા દતો મારા અતઃ
રણુમા હું જ્યારે અસ્વના જગ ઉપર વિચાર કરતી ત્યારે મને દર
પગે એમજ થતુ હતુ કે મારા સમ્પદો એ જગસાન કિત્તે મીમાન
દના, જે કિત્તેતને તો વાને આ દુષ્ટીમા આપણુ સહિત ધગતુ
નથી પેમા-દ્વન્ધ-વિરાધ બીજા બાનનોના વિચારમા હું હું દડ ન
તની અને તેથી મીમા પ્રભોમા જોડી ફોતેદ મળતી પગુ પેમા મેગ
રવાના અપમા તો હું જગ રહી અને તેથી ને બાબતમા અને
નામીપાસી મળતી નહિ જરીમાજ અને પ્રગાલીયત મે અપત બોગરી
તની, અત તે વધુ બોગરના હું નેપાગ ન હતી અને શેગ આવે
ધુ ૧૫૫ આવે અથરા બીજુ આજ હું અ આવે પણ મારથી પ્રગા
લીયતે તો દુરજ નાસતુ જોઈએ? એજ દાવને મારા અત કરના
ઉ ૧૭૫નો અને દરેક રવાનો દેખા દતો અને તેને તોડી પાડવાની
સહિત દુનીઆમા બીજા કોઈની ન હતી

“પ્રથમ પૈમા મગતા મનુષ્યો તેના ગુનામ થઈ ગય છે, અને દેવન એ પીડા સમાન થઈ પડે છે એવી મારી માન્યતા હતી અને તેથી માગ ખપ કરતા પ્રથમ પૈમાની મને ઈન્દ્ર થતીજ નહિ ।

“કેદનામે કહે છે કે દ્રવ્ય જેવી જડ વસ્તુનો મોદ મનુષ્યે ન સ્વગાડતા ઈશ્વર પર તેણે ચીત ઓટાડતું લેધએ, અને મોક્ષ મેળવનાનીજ ઈન્દ્ર ગામરી લેધએ આતુ ડટેનાગએ બૂની ગય છે કે દુની-આતુ અસ્તિત્વ તથા તેનો સ્વાસ્થ્ય દ્રવ્યના સમગ્ર છે અને તે નહિ હોય તો દુનીઆ આવેજ નહિ દ્રવ્ય રૂપ પૈસાના ઉપમાજ નથી દોતુ તે અનાજ, રૂ, ખેતી સડી વગેરે અને એના ખીજ અનેક ઉપમા રૂપિત ધગવે છે અને તેથી દોવન તો મેળવનીજ લેધએ જે હરાના ઉપર આપણુ જીવન વગડેતુ ગે છે, તે હરા જેટલી અગત્યની છે, તેટલીજ અગત્યની ચીજ જે મીજ કાઈ હોય તો તે મેનત છે, ખરું છે કે પૈમાખી મેનતને આપણે ખાઈ શકતા નથી અને તે રજા આપણે જીવી પણુ શકીએ ખરું છે કે, કુતરા, મીનાડા, ગાય, પિંગે પશુઓ દોનત એવી કયાં વસ્તુ જીવી શકે કે ખરું છે કે હરામા હિના પડીએ પણુ દોતન રજા નિરાદ કરી ગે છે, પણુ તેથી ગુ આપણે પણુ તેમના જેવું જીવન ગામી રાખીતુ ખરું કે આપણી અને તેઓની જીવન મૂલ્યની છે જે કોઈપણુ માનવમા તેઓ સાથે આપણે મગતા થતા હોઈએ તો તે એકજ માનવ છે-તેને પણુ આપણી આરંભના લેધએ છીએ પણુ ખાસ શિવાયની ખીજ ગાઈપણુ માનવમા મનુષ્ય શિવાયના અન્ય જીવોથી આપણે જીવી પડીએ છીએ આપણે સુવા, ખેસરા, ઉપયોગ રૂપ, રહેવા પહેરવા, ઓઢવા ગાવા, વગાડવા માટે અનેક જડરીઆતો પડે છે, જેવી જડરીઆતો મનુષ્ય શિવાય ખીજ કોઈ પણુ જીવને પડતીજ નથી હવે જે મનુષ્ય દ્રવ્ય વગર જીવે છે, તેને જીવને પુડા કે જેવી મુખી મગની તે ઈન્દ્ર ગાયે છે, જેવીજ તેની જીવની સંમાન કાગમા છે કે ? નેનો જવાબ નમને

તેજ વચગના, તમારૂં ગમે ના, વિષ્ય ખોટું મેરવા, -મતામન મનુષ્ય બધુઓ ભવે થોડું મેગરી છરતા હોય, પણ તેઓ તે છડગી પસંદ દુનના તો નથીજ એ મરીમો, ગરિ દિવસ દ-પતીજ બ-છા ગમે છે, કેમકે તેમની વાત ગતાઓ અને ઉચ્ચ ન-પતાઓ પૈમ વગર નૃમ થઈ શકી નથીજ ગત દિવસ પૈસા રગ-રોનન રગ-તેઓ દગર છે, ઉધના નથી ગમે છે, અને રડે કે તેઓ કહે છે કે આરતી કાને પૈસા રગર ખાસનું કયાથી મેગરમુ ? એજ વિચાર તેઓને છવતા બાળી મુકે કે અને એજ વિચારમા તેઓની અનન સનિઓ શકાઈ જતી હોવાથી, તેઓ ધણી બાવતોમા નાસીગમી મેગવે છે તેઓ પૈસા મેગરવાને ઇચ્છા કરે છે, અને તેઓ પૈમાદાર થઈ શકે એમ છે દરેક દિવા બાકામ નિયમોને અનુસારજ થાય છે આ બાવનમા પણ તેમજ છે એ નિયમો બે કાઈ પણ મનુષ્ય સપૂણુ રીતે જાણે તો આ કુની-આમા સારી રીતે મુખથી બની શકે, પણ દરેક મનુષ્ય એ નિયમો જાણ્યા તેમજ શીખ્યા પાડે ના હોયનવાન થવાની ઇચ્છા ગમે ॥ અને પરિણામે નામીપામી મેગવે છે

‘જકટર જેટલી સહેનાઈથી તખીમી વિદ્યાનો અભ્યાસ કરી તેમજ જ્ઞાન મેગવે છે, તેવીજ સહેનાઈથી થીમત થવાના નિયમો શીખી શકાય છે તખીમી જ્ઞાન શારીરિક જ્ઞાન તથા આધ્યાત્મિક જ્ઞાન મેગવા પડીને પૂર્ણ રીતે મેગરી શકાય છે, પણ આ નિયમો તો તેથી ઓછી મહેનતે જાણી શકાય છે

‘કેવળાક કહે છે કે મન કહે તે પ્રમાણે કરવાથીજ આપણને દરેક કાર્યમા કૃતેહ મળી શકે છે આનું કહેનારા કેટલેક અસે જૂન કરે છે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેના નિયમો શીખરામા, આન અને જુદિનો પૂણુ ઉપયોગ કુવો પડે છે, અને જો તેમ કરવામા આનવું નથી તો હોનવાન થવાની દરજ ધરાવનારને નાસીપાસ થવું પડે છેજ દરેક કાર્યનું સ હર્ગ જ્ઞાન મેગરા માટે અભ્યાસની જરૂર છે, અને તેથી કાઈએ

એવું ન સમજવું કે, દેવો માફક, એક વખતના વિચારથી કે કોશિશથી ફતેહ મળીજ નેમએ નહિ' નહિ એ માટે પૂર્ણ મહેનત અને અભ્યાસની જોટથી જગ છે, તેટલીજ જગ આપણા મનમાં જન્મ પામતી ગદિતઓની ચોક્કસતા તપાસી, આપણા દર્શને વળુ આપનામાં સમાયેલી છે એ વખતે પૂરતી ધીજી ગમવાની તથા લામો કાળ મહેનત કરાની અને નામીપામીના વખતે દ્રઢતા ગમતા નીખવાની જરૂર થોડી નથી

“આપણામાં જે જે વિચારો ઉદ્ભવે છે, અથવા આપણે જે જે વિચારો કરીએ છીએ, તે તે વિચારો બહાની દુનીઆ સાથે સબધ ધરાવતા હોય છે આજ નિયમના સમયે, અસખ્યાન રંગેથી, મનુષ્યો “નસીમ” ઉપર વિશ્વાસ મુકતા આન્યા છે આ નિયમના સબબેજ મનુષ્ય ધારે છે કે અમુક કાર્ય તરફ તેને કોઈ અણુદીઠ શક્તિ દોરી જાય છે ત્યાં સુધી ઉપલબ્ધ દૃષ્ટિથી જોઈએ ત્યાં સુધી તો એમજ દેખાય છે કે, અમુક કાર્ય તેની પોતાની પસંદગીન નથી પણ તે કોઈ અણુદીઠ શક્તિનું પરિણામ છે એ માન્યતા સર્વાંશે ખરી નથી અણુદીઠ શક્તિ કે નસીબને એ સાથે એકલો સબધ નથી દરેક માણસમાં તેની હમણાની સ્થિતિમાં, પોતાની જાણ બદાર, એક એવું ગુપ્ત તત્વ રહે છે કે, જે બહાની દુનીઆની તેનીજ ખીજ વસ્તુઓ સાથે સબધ ધરાવતું હોય છે, અને તેથી તે માણસ આકર્ષણના નિયમને અનુસરી, તે તરફ ખેંચાય છે

‘ઉપર કહેલું સત્ય સાધારણ નજરે દેખી રહ્યાનું નથી, પણ જ્યારે કોઈ ચોક્કસ ખાસત ધ્યાનથી જોવામાં આવે, ત્યારે તે ખુલ્લું નજરે પડે છે કોઈ પણ દર્દ કે રોગનો ચાતુ વિચાર કરનારથી, તેના બાહ્ય દોષો આપણને યાદ આવે છે, અને વધુ ખુલાસાથી કહીએ તો રોગને પણ ઉત્પન્ન કરીએ છીએ પાપના ચાતુ વિચારો આપણને પાપ તરફ દોરી જાય છે, અને ગરીબાઈની દુવા અને વાતાનું ગરીબાઈનેજ ખીનવે છે.

વિચારનું જોડણું અમુક જાણ સીંગે. સાથે દેવા છે, એટલુંજ નહિ પણ ત્યારે આપણે શારીરિક ઉચ્ચતાથી, માનસીક ઉચ્ચતાપર મહેત્તીએ છીએ ત્યારે એજ વિચાર અમુક સીંગેને જન્મ આપવાની શક્તિ મેળવે છે. આ શક્તિ ઘણીજ અગત્યની બરી છે, અને તેજ શક્તિ દોહન ઉત્પન્ન કરવાના પાયારૂપ છે.

“કામ પુછશે કે અમુક વિચારો તથા આચારોના સેવનથી મનુષ્ય સંપત્તિવાન થઈ શકે છે? જવાબ તેનો “હા”માં છે. જો મનુષ્ય દરેક કાર્યના કારણો તથા અસરના નિયમો બરાબર જાણી, તે પ્રમાણે વર્તે, તો તેમજ બને, અને તે વિચાર બજાઈજ દોહન અને સંપત્તિને પેદા કરી શકે. આ જાળન અમજવી જો કે કઠણ છે, તે છતાં તે એવી નથી કે જેને તે ગોધરા પ્રવળના દેવા, તેને માટે તે મુશ્કેલ દેવા.

પ્રકરણ ૫ મું.

શ્રીમંત કેમ થવાય ?

Heaven exists within us in the faculties latent in the human brain, the superabundance of which no man has ever dreamed! The weakest man living has the powers of a God, folded within his organization, and they will remain folded until he learns to believe in their existence and tries to develop them.

HELEN WILMANS

ભાવાર્થ—મનુષ્યના મગજમાં પ્રભુની અનંત શક્તિનું ગુપ્ત સામર્થ્ય નિવાસસ્થાન કરી રહેલું છે, જેના અનંતપણાને ખ્યાલ કોઈને સ્વપ્ને પણ આવ્યો નથી. સંસારમાં જીવન માળતાં નબળામાં નબળા મનુષ્યમાં, પ્રભુની અનંત શક્તિ રહેલી છે, જે તેની શરિર રચનામાં ગુપ્ત રીતે ગુપ્ત-રહેલી રહે છે. જ્યાં સુધી તેની અનંત શક્તિની હસ્તિ વિશે મનુષ્ય માનતો થતો નથી, અને તે માન્યા બાદ તેની ખીલવણી કરવા કોશિષ કરતો નથી, ત્યાં સુધી તે ગુપ્તપણે ગુપ્તરહેશે.

હેલેન વીલ્મન્સ.

* મીસીસ હેલેન વીલ્મન્સ આગળ લખતાં જણાવે છે કે “આ
* સંબંધમાં હું સમજાવે મમળાય એવી ભાષામાં કેટલીક વહેવાર આપતો લખવા માગું છું. પણ તે કામ ધણું જ મુશ્કેલ છે, કેમકે જે મનુષ્યોપર હું એ સંબંધમાં અસર કરવા ઇચ્છું છું તેઓ ‘પોતાનામાં કાંઈપણ શક્તિ નથી,’ એવું માનનાર વર્ગના છે, અને તેથી તેઓ મારી વાતોપર વિશ્વાસ મુકશેજ નહિ. એ સખબે જ્યાંસુધી એવા વિચાર ધરાવનારઓ આ વિષયના હિંડણમાં ઉતરી ખારીક વિગતો મેળવવા પ્રયત્ન કરે નહિ ત્યાંસુધી તેઓને મનની-હૃદયની-શક્તિઓ વિશે કેવી રીતે સમજ પાડવી, તે હું બાજુતી નથી. તે છતાં જેઓને જાણવાની ઇચ્છા હોય, તેઓને માટે કેટલીક જાણતો હું ટૂંકમાં જણાવીશ.

“દુનીઆમાં જે આ મેળવવાની પ્રતિ દાનમાં દુઃખ પામે ૧૮૧૧
પદ છે આ પ્રતિ મનુષ્યમાં જન્મથી રહેલી “લાભ ની રચના
સમગ્રે માધ્યાન્ય રીતે દેશમાં અને ખામ દુઃખને દુઃખાદયથી વેપારીની
દમાના-વેપારી રંગમાં માનમ પદ છે આ વાલ્ય પ્રતિ છે, ૧ મા
તેનો પાયો અદુની આત્મિક દુનીઆની મનિમાં પ્રતિષ્ઠા રીતે જ
ચેનો નથી. આત્મિક- મનિ વધુ ન્યાયી નીનિવાન વધુ મારી- અ
આત્મિક જ્ઞાનનોની સાથ વધુ નજાથ ધરાવતા હોય છે એ ઉત્તર
જ્ઞાતિ આત્મિક રાત્નિમાં રધાગે ચરાથી જન્મ પામે છે, અને તે નીખવ
છે કે પહેલા તુ “ ને ઓગળ અને તે માટ તુ તારી અદ
રહેના સ્વર્ગિય નાન્યને મોઢી મદ જે એ નાન્ય તને મગશે તા
બહારનું નાન્ય મગતા તને મરુતી તને નહિ ૧૭ પુઠરો કે
મનુષ્યની અંદર એવું તુ છે જે સ્વર્ગિય નાન્ય છૂટી રાખય
નથી ધારતી કે એ ભાગનનો જન્મ આ દુનીઆના સુખમાં મળી
રહેના તેમજ બાલ્ય ક્રિયાઓમાં આન માનના અજ્ઞાન વર્ગમાથી
કાષ્ટપણ આપી શકે જ્યાં મારી રાતિ અનુસાર તેનો જન્મ
નીચે આપુ છુ

મનુષ્યની મમજની અંદર પાંડિત્ય પણ અમ્મ કે ક પનામાં
આપી શકે નથી એટલી બધી મુખ અસખ્ય રાત્નિઓ રહેલી છે અને
એ રાત્નિઓ જન્મ એ મગીબમાં મગીન તેમજ કમનમાં કમ ન
મગજમાં પણ હુપાપલી હં હ તેમ એ અમ્મવાન પીવવાન, મુદ્દ
અને ભરિખ જાણના નિરાધિમાં જુદી જુદી જાહેર રીતે માનમ
પદ છે આ જન્મેમાં જે કે નકપણ પૂખ્ત નથી તોપણ પાછના રંગની
તે રાત્નિઓ વધુ ખુ સી-જાહેર પહેલી-લોય છે, જ્યારે આગતા વર્ગના
રાત્નિઓ, જ્ઞાત્યથી તે ખીતવાને પ્રયત્ન કરવાને મિષ્ટા ઉત્પન્ન થશે
નહિ ત્યારથી છપીજ રહેશે સામાન્ય રીતે મનુષ્યો ઉત્તુ-મારી-
અલોકન કન્નાર હોતા નથી અને નેથી- તેઓ શ્રીમત દેલ્તા નથી
તેઓ પોતાનેજ શાગિરો તેમજ માનસિક રીતે અલખ ધારે જે,

અને તે વિચારની છાપ તેઓ જે જે પદાર્થોના સંબંધમાં આવે છે, તેના ઉપર મૂકે છે. દુનિઆમાં સેવા કરતાં હજારો નોકરો, ચાકરો, ગુલામો અને ખીજાઓ ઉપર નજર કરે. તેઓ પોતાના શેઠ માટે જરૂરો મહેનત કરી પોતાના ગેહને શ્રીમંત બનાવે છે, પણ તેઓ પોતે તો જેવા ને તેવાજ રહે છે. એનો ગું સમજ ?

“સમજ એ છે કે, તેઓ પોતેજ પોતાના ગેહના જેવી ભુદ્ધિ મેળવી તેની ખીલવણી કરવા કોઈક વખતજ પ્રયત્ન કરે છે, અને તેજ મળ્યો-તેઓની ભુદ્ધિ ન ખીલવાના સમયે-તેઓ આખો જન્મારો જેવા ને તેવાજ રહે છે એથી ઉલટું જો તેઓ પોતાના શેઠ જેવી ભુદ્ધિ મેળવી શકે છે, તો તેઓ તેનીજ સામે દગીશધારી ઉતરી ફતેહ મેળવે છે, અને કોઈ વખત શેઠ કરતાં પણ સવાયા થાય છે, આ ઉપરથી એ સિદ્ધ થાય છે કે નોકર અને શેઠ બન્નેમાં ભુદ્ધિ તો છેજ, પણ એકમાં તે છુપાયેલી છે, અને ખીજામાં તે ખીલેલી છે, અને ત્યારે તે એકને નિર્ધન રાખે છે, ત્યારે ખીજાને તે શ્રીમંત બનાવે છે. જો એ છુપાયેલી ભુદ્ધિ-શક્તિ-ખીલવવામાં આવે તો તે પેલા શેઠની ભુદ્ધિ જેટલી ઉપયોગી થઈ પડે.

“પણ પોતાની શક્તિ તથા પોતાને ઓળખવાની ભુદ્ધિ ખીલવવા શિવાય તથા પોતે ખીજા જેવીજ ભુદ્ધિ ધરાવી શકે એવી ખાત્રી ધરાવ્યા શિવાય, ખીજા કેટલીક બાબતો જાણવાની જરૂર પણ ઓછી નથી. એ શિવાય દરેક શ્રીમંત થવા ઇચ્છનારે, શ્રીમંત કેમ થવાય તેના કાય-નાઓ બારીકાથી સમજવા જોઈએ, કેમકે એ કાયદાઓ તેને જે પરિ-માણમાં માલમ હોય છે, તેજ પરિમાણમાં તેને ફાયદો થાય છે. જો તે તે પૂર્ણ રીતે જાણે છે તો તેને પૂર્ણ ફાયદો થાય છે, અધૂરો જાણે છે તો થોડો ફાયદો થાય છે શ્રીમંત થવા ઇચ્છનાર દરેકે આ બાબત સારી રીતે જાણવીજ જોઈએ, કેમકે એ બાબતના જ્ઞાન તથા વિશ્વાસના મેઘનીજ તે શારીરિક આત્માદી મેળવે છે. માણસની અંદર

ધુપાદ રહેણું સ્વર્ગ તે આજ છે. પોતાની અદર ગહેલી શક્તિઓનું જ્ઞાન મેળવતું તે અને તેને દુનીઆના પદાર્થો સાથે બધું એમની ગીતે ઉપયોગમાં મુકવું તે આજ દુનીઆમાં આમળ વધવાને જે જે પગલુ મેં બધું હતું, તે મારા મગજમાં રહેલી ઓછ છુપી શક્તિ વિશે નવું જ્ઞાન મેળવ્યા પછીજ બરાબર હતું. મેં પૈસા મોખ્યા નથી, પાત્ર મને પોતાનેજ જોળખવાને મેં પ્રયત્ન કર્યો છે કે જેથી રીતે મારી પોતાની શક્તિ મારે ખાતરીમાં હો, તેટલીજ તમારી શક્તિઓ મારે પહોં હો

“માણસ ધૂળમાં કે કાદવમાં રખડના કીડાની સ્થિતિમાં ગહેવા સરખાયેલો છે, એવું કુ કદી માનવીજ નથી, પણ તેથી ઉચ્ચગીજ રીતે જેમ એક નાતું ખીજ બરિષ્પના મોટા જાડા તરલો પોતાની અદર ધરાવે છે, તેમ દરેક મનુષ્ય બરિષ્પની ઉચ્ચ આબાદી તેમજ શક્તિના તરલો પોતાની અદર ધરાવે છે માણસ કાર્ષ પહોં કરવાને કે અમુક ચીજ કરવાને અશક્ત છે, એમ કુ કહેતીજ નથી પણ તે સર્વ કરવાને શક્તિમાન છે, એમ કુ કહું છું મારામાં તેમજ તમારામાં જે જે અપૂર્વ શક્તિઓ છે તેની માદથી વર્તમાનકાળની તેમજ ભવિષ્યની આપણી આબાદી મારે મને ખાતરી રહે છે, અને જૂનકાળમાં જે કેટલીક ચીજો આપણાપર સત્તા ધરાવતી હતી તેઓ ઉપર આપણે પૂરું સત્તા ધરાવતા થઈશું, એમ કુ નક્કી મણુ છું

“જે પ્રમાણમાં આ શક્તિ આપણી આગળ ચીતગવામાં આવે છે, તે પ્રમાણમાંજ આપણું કાર્ય સફળ થાય ॥ આપણું ભવિષ્ય, અમુક પ્રમાણમાં સારું થશે એવું ધારનાથી તે પ્રમાણમાં લાભ થાય છે આપણું ભવિષ્ય અમુક રીતે જમણશે એમ ધારતા, તેજ રીતે તુકજ્ઞાન થાય છે આ સબધમાં ખારીક અવગેહકન પછી નીચના સિદ્ધાંતો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે—(૧) સારીરિક ગરીબાઈના વિચારો તેના વિચાર કરનારમાંથી સારીરિક ગરીબાઈને ખાલ રૂપે જહાર કાઢે છે અને તેની સાથે સબધમાં આનના બીજા ખાલ

પદાર્થોને પણ તેજ રૂપ આપે છે. (૨) શારીરિક શ્રીમંતાદિના વિચારો તેના વિચાર કરનારમાંથી શારીરિક શ્રીમંતાદિને બાહ્ય સ્વરૂપે જન્મ આપે છે, અને તેના સંબંધમાં આવતાં બીજા બાહ્ય પદાર્થો પણ તેજ રૂપ ધારણ કરે છે (૩) એજ રીતે પાપ, માંદગી અને બીજા દરેક બાબત માટે કહી શકાય.

“ પણ મારા ગરીબ, દુખી અને કંગાલ લાઇએ પુછશે કે જ્યારે ઘરમાં ખાવા ન હોય જ્યારે બૂખે પીડાઈને શરીર હાડપીંજર જેવું થઈ ગયું હોય, જ્યારે સ્ત્રી પોતાને માટે કપડા માંગતી હોય અને તેની પાસે પોતાનું શરીર ઢાંકવા વાસ્તે પણ પુરતું વસ્ત્ર ન હોય, જ્યારે એક રોટલાના ટુકડામાં, સ્ત્રી, પુત્ર અને એ સર્વેના દુનીઆઈ પાલણુદારનું પોપણુ કરવાનું હોય, જ્યારે બધાંજ ટાઢમાં થરથરતાં અને તડકામાં જળતાં હોય, ત્યારે શ્રીમંતાદિના, પેટ પૂરતું ખાવાનું મળવાના અને મુખના વિચારો ક્યાંથી આવે ? એ શું બની શકે એમ છે કે જ્યારે ચારે તરફ ગરીબાઈ દાંત કચકચાવી ઉભી હોય, ત્યારે શ્રીમંતાદિના વિચારો મગજમાં જગ્યા લે ? જન્મથી કંગાલીયતમો રહેવા છતાં, અને ચાલુ પળે ગરીબાઈના દરિઆમાં ડુબકી મારવા છતાં તે પોતાના હૃદયને સાંત કરી, દોલત મળવાની આશાઓ ક્યાંથી બાંધે ? જ્યારે તે દરપળે મોત માંગતો હોય, જ્યારે તે પોતાના નસીબને કહુવા દેતો હોય અને જ્યારે તે લવિષ્યમાં શ્રીમંત થવાનું કાંઈ પણ ચિન્હ જોતો ન હોય, ત્યારે શું શ્રીમંતાદિના હવાઈ ખ્યાલોતો ચિતાઈ તે પોતાની આગળ દોરી શકે કે ?

એવા ગરીબ તેમજ દુઃખી બધુ માટે એકજ જવાબ છે:-જો તમારે દુઃખમાંથી નીકળી મુખમાં દાખલ થવું હોય, જો તમારે દુઃખને ઠેકાણે મુખ મેળવવું હોય, જો તમારે દરિયાને દૂર કરવી હોય, અને જો તમારે બીજાને પણ મુખી કરવા હોય તો આગળ જણાવેલા કાયદાને માન આપો. તમે તમારા પુરુષાર્થ, હક્ક અને તમારામાં રહેલી સર્વ શક્તિઓ

માટે નિગણ ન થતા ખાલીવાન રહેા અને સુખ તમને વ્યાપ્તિ થશે એમ નહિ કહ્યો તો દુઃખ તમને દગ્ધિનામા કુળારી દેશે વધુ હામ અને વધુ પૈસા એક માણસની હિંસાની આતુ ગણનામા કે નોક વખત ઉપયોગી થઈ પડે એ બનવા ન્તેજ છે, પણ શમે તેના મોટા જથ્થામા મહેલા પૈસાથી હૃદયની જે શીમતાઈ મળી જોઈએ તે તો મળીજ નથી, એ નહીં છે એ શીમતાઈ તો પોતાની હૃદયની સક્રિયતા જાણવાથી, તેમજ તે માટે ખાનારાન રહેવાથીજ મળી શકે છે એ શીમતાઈને પારો બાલ્ય દોનતને મળતે હૃદયની શીમતાઈ ઉપર અસર પડે છે અને નેનો નારા કહી પણ થઈ નહતો નથી ધણા મિત્રો એમ કહે છે કે અમે દગ્ધિને દન્ય અને ક્ષેત્ર મળવા માટે રિચાર મળીએ છીએ અને કશાનીયતનુ ચિત્ત અમે માછ પણ વખત અમારા ખ્યાનમા દોરતા નથી અો શીમતાઈના રિચાર અમે કરીએ છીએ, તે જના અમે ગરીબ કમ છીએ ?

“એના મિત્રો માટે આપનો ઉત્તર પૂરતો કે નમાગ મોનવાપરથી આપમ પડે છે કે તમે નમાગ કુલમા રહેના સ્વર્ગીય રાન્ય કે દોનતને ન હનહતા, બાલ્ય દોનતની દગ્ધિને છનડા કરે છે એ રીતિ બૂનભરી છે પહેલા તમે બાલ્ય દોનત કે ગાન્ય વંચનને ખ્યાપ ન કરતા, તેને માટે તમારા હૃદયમાજ ગોથ કરે ત્યારે એ દોનત તમને તમાગ હૃદયમા જાડી આનસે ત્યારે બધી માલ્ય દોનતો એ અદગ્ધી દોનતની આસપાસ મેરામા ઉભી રહ્યો તમે પહેલા સત્યને મેળવવા માટે તૃપ્તા તમારી અદર શુદ્ધ રહેની સક્રિયતા તમને માનમ પડે તે માટે તથા તેમને ખીનવા માટે પ્રયત્ન કરે અને બાલ્ય દોનત એની મેગે લાજર શ્રેણ એ પ્રયત્ન-પ્રયાસ-પ્રિચારબગ-એક એવા ખ્યાલને જન્મ આપશે કે જે તમને કોઈ ઉમદા કાર્ય તરફ દોરી જશે એ વખતે તમે જો તમારા હૃદયના અવાજને માન આપશો તો લાજર થશે

મનુષ્યની અદર રહેના અનંત બળ તરફ બહુજ થોડા ધર્મ થશે, તેમના અનુપાસીઓનુ ધ્યાન ખેંચે છે તેઓ મોટે ભાગે તેમને કુબળ,

કંગાલ અને પાપી મનાવે છે અને તેમની અનંત શક્તિઓ વિશે તો કદાચજ સમજ પાડે છે. આવીજ મનુષ્ય મોટે ભાગે કંગાલ અને દુર્બળ રહે છે, અને નમીજ ઉપર આધાર ગણતો થાય છે. પણ તેઓએ પોતાની અંદર રહેલા “સ્વત્વ”-“દુ”ને ઓળખનાં શીખવાની જરૂર છે.

“ખેતરમાં ઉગતા સૂર્યમુખી પુલ ઉપર નજર કરો. તમારી કે તમારા મિત્રની વાડીમાં ઉગનાં યુક્ત્રાજ કે બીજી જાતનાં પુલ ઉપર નજર કરો. શું તેઓ મોટા મોટા બોળ ઉપાડે છે ? શું તેઓ મોટી ગણાતી મીસોમાં તૈયાર થયેલાં કપડાં પહેરવાથી ખુબસૂરત દેખાય છે ? ખ્યાલ કરો કે આખી પૃથ્વીમાં ચક્રવર્તી પદ ધરાવનાર પાદશાહ કે રાજા, કરોડોનો પોપાક પહેરે છે ને જતાં, તેના જેવી ખુબસૂરતી ધરાવે છે ? એ પુલો દુનીઆને શું શીખવે છે ? તે એમ શીખવે છે કે, “જેમ હું મારી લવિષ્યની ખુબસૂરતી માટે માગ (પુલની) હૃદયમાં ગંકાને જગ્યા આપ્યા વગર આવી ખુબસૂરતીમાં ખીલુ છું, તેમજ તમે પણ તમારે માટે સકા ન રાખો અને તેમ થતા તમે પણ મારી (પુલની) માફક ખીલશો.”

આ અવનિપર એવા કેટલા મનુષ્યો છે કે જેઓ આ પુલ માફક ખાત્રીવાળા હોય ? ઘણાજ થોડા અને તેને શું સમજ ?

• તેનો સમજ એજ કે તેઓ પોતાનેજ ઓળખતા નથી. ત્યારે તેઓ પોતાનેજ પીછાને નહિ ત્યારે તેઓ પોતાની શક્તિઓને પણ ક્યાંથી પીછાને અને તેવી સ્થિતિમાં ઉમદા વિચારના પરિણામે ઉમદા અને અમીરી કાંઈ કયાંથી કરે ? તેઓ તો પોતાનેજ બીખારી માને છે અને તેથી તેઓ બીખારી રહે છે. તમે તેમ ના કરો ! તમે આશાવંત રહો ? તમે નાના નહિ પણ મોટા અને કીર્તિવંત થવાને મગ્નવક્ષા છો, અને તમે મોટા અને કીર્તિવંત થશોજ તમારા વિચારો પરિપક્વ થનાંજ તમે ઉત્તમ કાંઈ કરી શકશો.

ધણી એવી ઇચ્છા રાખે છે કે, શ્રીમત થવા માટે એવા નિયમો બતાવો કે જેનું પાલન કરવાથી કોઈ પણ માનવિ શ્રીમત થઈ શકે આ આશા સ્વાભાવિક છે, પણ તે કૃણ્ણભૂત કરવા નું તૈયાર નથી એવી ઇચ્છા રાખનારાઓ માટે આરા આરા દગ્ગરા નિમધા વખરામાં આવે તો પણ તેથી તેઓને કાંઈ પણ ફાયદો થનાર નથી હું જે માં દેખાડી શકું છું તે ફક્ત એનું જ કે મનુષ્યના અદર રહેત રહિતઓ સાથે પ્રિયાર બગના જોડાણથી મનુષ્ય બાળ બાળતો ઉપર મોગી અસર કરી શકે છે આનું જાણવા માટે તે જોઈ શકશે કે જેમ જેમ તેની પોતાની શક્તિઓ પશ્ચિમક થતી જાય છે, તેમ તેમ બાળ બાળતો પરનો તેનો કાણુ વધતો જાય છે અને રખત જતા તેનો માણુ અનેક બાળદો ઉપર ગ્રહી શકે છે પણ એ માટે તેને પોતાનું હૃદય બગ મનોમન-ખીન વપુજ જોઈએ એ માટે એક સાધારણ દાખરોજ લઈએ એક માણસ આમાની કેરીઓ ખાતો હોય છે તે વખતે કેટલીક માખીઓ તેના શરીરને વળગી પડે છે જો તે તેને ઉડાડનારો રિચાગ કરે છે તોજ તે તેને ઉડાડીને પીણથી દૂર થઈ શકે છે પણ ખીન કેટલાકો તેનાથી બીજે છે પણ ખરા! એવા પાઠની પ્રકૃતિનાજા માણુએને માખીઓ ઊડતીજ નથી અને તેઓ હુ ખીજ રહે છે

તમે તમને અશક્ત પાપી અને દુખી શું ખરામ ધારો છો? જે મગજ તમને પોતાને અશક્ત પાપી અને ખરામ મનાવે છે તેજ મગજ શું તમને સશક્ત સારા અને પુણ્યગાળી મનાવી નહિ શકે? ત્યારે એ ચોક્કસ માનો કે તમારામાજ તમને સારા ચળખત સશક્ત અને ઉમદા બનાવવાની શક્તિ છે અને એ પ્રિયારને ખીનની તેને અમલમા પણ મુકો!

પ્રકરણ ૬ હું.

વિચાર-મોજાં.

Your thoughts are heaven above you,
 Your thoughts are hell below
 Bliss is not, except in thinking,
 Torment nought but thought can know
 Dwell in thought upon the grandest,
 And the grandest you shall see,
 Fix your mind upon the Highest,
 And the highest you shall be

JAMES ALLEN

ભાવાર્થ:—ઉપર સ્વર્ગ છે અને નીચે નર્ક છે, એ તમારા વિચારનુંજ રેણુમ છે. તમારા વિચારોમાજ સુખ તેમજ દુઃખ છે

ઉચ્ચામા ઉચ્ચા તત્વનો વિચાર કરો, અને તમને તે ઉચ્ચ તત્વ પ્રાપ્ત થશે. એકજ મહાન તત્વ ઉપરજ તમારે મન સ્થાપે, અને તમેજ મહાન થશો.

જેમ્સ એલન.

જે કોઈ વિચાર કચ્ચામા આવે છે, તે દરેક વિચાર, તેના અસર
 વિચાર કરનારે જે દ્રવ્યના પ્રમાણુમા તે વિચાર કર્યો હોય છે
 પ્રમાણુમાં વિચારના દવાઈ મોજાંનું રૂપ લઈ આગળ વધે છે, અને તેની
 રૂપ તેના વિચારકના જુરસા ઉપર આધાર રાખે છે, એટલુંજ નહિ
 પણ તે તેજ પ્રમાણુમાં નજરિકના તેમજ દૂરના માણસોપર અસર કરે
 . આપણે દરેક જગે એવાં વિચાર-મોજાં બહાર પાડીએ છીએ,
 અને બીજાનાં વિચાર-મોજાં પ્રદણુ કરીએ છીએ. આ વિચારો-
 માણુમ રીતે અપાય છે તેમ લેવાય છે અને તે Telepathy ના
 વિચાર-મોજાં કરનાં જુદા છે. Telepathy-ટેલીપથીના પ્રયોગ
 ખતે જાણી જોઈને જન્મે પણ તરફથી વિચારની આપણે થાય છે-

એટલે કે દરથી જે વિચાર-મોળનું મોઢવવામાં આવે છે, તે નરક પ્રદાન કરવા માટે કોઈ વ્યક્તિ તૈયાર હોય છે. આ વિચાર-મોળનું ખરેખરું હવાનાં મોળનું છે, પણ તે અગ્નિજ્વાલાં તેમજ ગ્નજ્વાલાં (પણ મોટે ભાગે અગ્નિજ્વાલાં) દરપણે દરેક વ્યક્તિ અદાર પાડે છે, અને તે કોઈની પણ દેખીતી નજીક વગર આસપાસના છવે ઉપર અસર કરે છે. આ વિચાર-મોળ, હમણા જેને Telepathy-ટેલીપથી-કહેવામાં આવે છે, તેનું એક બીજું સ્વરૂપ છે.

આ રીતે વિચારો મોઢવવાનું કામ, દરેક જણ, બીજા કોઈની નજીક વગર, દરપણે કરે છે આપણા વિચારો હવામાં અમુક ધુનરીઓને પેદા કરે છે, જે વિચાર-મોળનું કહેવાય છે અને જે દરેક દિશામાં ફેલાઈ જાય છે અને જે માણસોના મન-હૃદય-સાથે તેઓ સંબંધમાં આવે છે, તે દરેક ઉપર અમુક પ્રકારની અસર કરે છે. દરરોજ આપણે જે બનાવો બનતા જોઈએ છીએ તે આ સિદ્ધાંતના સાક્ષીરૂપ છે. વેપાર રોજગારમાં, રસ્તામાં, નાટકના પ્રયાગ વખતે, સીનેમાના ચિત્રો જોત અને મંદિરમાં બીજાના વિચારોની અસર ધણી સારી રીતે થતી આપણે જોઈએ છીએ. દરેક દેશમાં પ્રબળ વિચારોથી જાહેર પ્રભુમત અમુક આકાર ભેતું આપણે જોઈએ છીએ, જે આ બીજાની મોઢસ સાક્ષી રૂપ છે. એ પ્રબળ વિચારો અમુક વિચાર-મોળ-પ્રબળતાથી ચારે નરક ફેલાઈ છે, જેથી આખા દેશ ઉપર અમુક અસર થાય છે અને પ્રભુમત બંધાય છે. અમુક વિચારો અમુક વિચારનાં મોળનું છુટાં મુઠકા બાદ, બીજા નેવાજ વિચારવાળા તેને ટેકા આપે છે, તો તરતજ તેનું જોર વધે છે. આવી રીતનાં વિચાર-મોળનું દરેક દેશમાં દરરોજ પસાર થતાં હોય છે, અને જેઓ માનસિક અસરની સામે થવા તૈયાર હોય છે તેઓ ઉપર તેમજ જેઓએ બીજાના વિચારો પોતાની ઉપર અસર કરે નહિ તે માટે ખાસ રક્ષણ આપનારા ઉપાયો યોજ્યા હોય છે, તેઓ ઉપર તેની અસર થતી નથી, જ્યારે બીજાઓ ઉપર તેની મોટી અસર થાય છે, અને તેઓનાં એકત્ર-વિચાર-મોળનું એટલી બધી.

મળ અસર કરે છે કે બીજાઓ તે સામે થવાની તાકાત ટકાવી રાકતા નથી

વિચારોની વુજરીઓ-મોક્ષઓ-સળધમા એક નિયમ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવા જેવો છે એ નિયમ એ છે કે દરેક વિચાર પોતાના જેવાજ વિચારોને પોતા તરફ ખેંચે છે અથવા દરેક વિચારક, પોતાના જેવા વિચારકોને પોતાની તરફ ખેંચે છે જે માણસમાં દ્વેષ બુદ્ધિ હોય છે તે પોતાની આસપાસના ચોક્કસ વર્તુલમાંથી દ્વેષને ખેંચશે અને એ રીતે તેની દ્વેષ બુદ્ધિમાં ઉમેરો થતા દેવતામાં ઘી પડે તેમ તેની દ્વેષ બુદ્ધિ મજબૂત થવા ચારે તરફ દ્વેષથી ભેગે નેમ બીજાઓ પણ તેના તરફ તેજ નજરે જોશે પણ જેમાં પ્રેમનું તત્ત્વ ખીલ્યું હશે, તેના ઉપર આની ગાઈ અસર થશે નહિ-અને તેની પ્રતિબિંબિત વધતી હશે તો તે તેનું જોગ તોડી નાખી શકશે એવી વચ્ચે પડેલા માણસના વિચારના મોક્ષ-પ્રેમી માણસ પામેથી પસાર થઈ જશે અને પોતાના વિચારને મળતા થનાર કોઈ બીજા માણસના વિચાર માથે અડકાઈ-મીથ થઈ-તેના ઉપર અસર ન-જો તેથી ઉલટી રીતે પ્રેમી માણસ પોતાની તરફ પ્રેમનાજ વિચારોને-પ્રેમી જનોને-ખેંચશે જ્યાં એકજ વિચારના વણા માણસો એકજ ડેરાણે એકજ થાય છે ત્યારે આ નિયમ તેના ખગ અવગણના પણાઓ જોઈ જ- છે અમુક કોમ, ન્યાત અને જ્ઞાતો, અમુક બુદ્ધી પડતી ખામીયતો 'રાવતી માયમ પડે છે તેનું દારણ આ છે દરેક મામ મહોબ્યા અને દેગની બુદ્ધી પડતી વિવક્ષણતા હોય છે તેનો સમય પણ આજ છે, અને તેમાં દાખલ થનાર નના માણસને તે તત્ત્વજ માયમ પડે કે પણ જેઓ આવા મામ, મહો'વા કે દેશમાં દાખલ થાય છે, તેઓ રકતે રકતે પોતે પણ એ વિવક્ષણતા ગ્રહણ કરે છે, શિવાય કે તેઓના વિચારો તેનાથી તદ્દન બુદ્ધાજ પડતા હોય, અથવા તે વિવક્ષણતાની સામે થતા જેટલું તેઓમાં બળ હોય જો તેમ હોય છે, તો તેઓ તરતજ તે જગ્યાનો ત્યાગ કરે છે અને પોતાના વિચારોને અનુકૂળ થઈ

પડે એવી જગ્યા નેઓ મોઢિ છે. આ સંબંધમાં ઉત્તમ તો એજ છે કે આપણે આપણા વિચારોને સદાનુભૂતિ મળે એવા સદવાસમાં રહેવું. કમકે તેમ ચનાં દરેક જાણીને દેશસ્થ થઈ પડે છે અને બહારના વિચાર-મોજાની ઉત્તરી અસર આપણા ઉપર થઈ શકતી નથી. ખરું છે કે મન ઉપર કાણુ રાખનાં જેઓને આવડે છે, તેઓ, પોતાનાથી ઉપરા વિચારવાળાઓની મોટી સંખ્યાના સદવાસમાં રહીને પોતાના વિચારો વળગી શકે છે, એટલુંજ નહિ પણ પોતાને અનુકૂળ થઈ પડે એવા વિચારો અને વિચારકોને દુશ્મી જોઈ શકે છે.

દરેક માણસની આત્મપાત્ર એક ચોક્કસ પ્રકારની વિચાર-છાયા Thoroughly-awake પ્રગટેલી હોય છે, જે તેના સંબંધમાં આવનાં દરેક ઉપર અસર કરે છે આજ કાળથી ત્યારે કેટલાકે એક પણ ગળદ બોલ્યા વગર આપણને તેઓ નગ્ન ખેંચે છે, ત્યારે ખીજાઓને દુશ્મી જોતાજ નેઓથી કુ નાસનાતુ મન થાય છે આ વિચાર છાયા દરેક માણસના આત્મ વિચારોના મુક્ત નત્વની ખતેથી હોય છે એ વિચાર કયાજ તેની માનસિક ક્રિયાનિતુ પ્રતિબીંબ છે. આ વિચાર છાયાની અસર માત્ર મનુષ્યોપર થાય છે એમ નથી પ્રાણીઓ પણ તેની અસર નળે આવી જાય છે અને પ્રાણી ઉપર તેની અસર તરતજ થાય છે કેટલાક માણસો ખીજાના વિચાર છાયાની અસર તરતજ અમલ જવાની શક્તિ ધરાવે છે અને તે અમલના પોતાના વર્તનમાં અમુક ફેરફારો કરી તેની અસર વટાડે છે અથવા વધારે છે કેટલાકે આ વિચાર છાયા જોઈ શકે છે એ જાણવાની વાત છે.

વિચારવાળી આકાશી શક્તિનો નિયમ જેઓ અમળે છે, તેઓ પોતાના વિચારોને અમુક આકેશ અંદર રાખવાની અગત્યના સમજે છે અને તેને એવી રીતે દોરવે છે કે જેથી તેઓ દુનીયાને લાભ કરે અને ઉપયોગી થઈ પડે, એવાજ વિચારોને પોતાની તરફ ખેંચે છે અને દુનીયાને પુકસાન કરે એવા, નિરાશાજનક અને નિર્બળ વિચારોને દૂર

ફેકે છે. જે માણસ આશાબંધા-હિમ્મતવાન અને પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ રાખનાર વિચાર ધરાવે છે, તે આસપાસથી પણ તેવાજ વિચારોને ખેંચશે, એટલુંજ નહિ પણ એ બહારની મદદ તેને ટેકા આપશે અને એથી મદદ અને ટેકાથી પોતાના કામમાં તે વિજયી નિવડશે. તે લોહ ચૂંખકની માફક પોતાની તરફ પોતાને ટેકા આપનાર તરવો ખેંચે છે જે નિયમ આશાવાદિ અને હિમ્મતવાન સખસને લાગુ પડે છે, તેજ નિયમ નિરાશાવાદિ, નિર્બળ વિચારના માણસને પણ લાગુ પડે છે. એટલે કે તે પોતાના જેવાજ વિચારવાળાઓને પોતાની તરફ ખેંચે છે અને તેને નિગાહના-દુખના-ગારમાં ફેંકી દે છે. દુકંભા, હરેક માણસ પોતાના વિચાર પ્રમાણે બને છે.

એક એકથી અગત્યના એવા ઘણા માણસો એકત્ર થતા થોડા વખતમાં તમે અમુક ફેરફાર થતા જુઓ છો તે તમને યાદ છે? હરેક માણસ પોતાની પ્રકૃતિને મળના આવે એવા માણસને પોતા તરફ ખેંચે છે, એક ઓગડામાં સો બસો અગત્યના માણસોને એકત્ર કરે અને તરતજ તમે જોશો કે તેઓ જુદા જુદા ટોળામાં, પોતાની પ્રકૃતિને અનુકુળ રીતે વહેંચાઈ ગય છે. એ જુદા જુદા ટોળા, જુદા જુદા વિચારવાળા માણસોની વહેંચણી છે અને તે અગાઉ જણાવેલા નિયમ પ્રમાણે ગોઠવાય છે. હરેક જણ પોતાના જેવા વિચારવાળાને પોતાની તરફ ખેંચે છે.

જો તમે અમુક કાર્યમાં ફતેહ મેળવવા માગતાં હો તો તે માટે ઉત્તમ ઉપાય એ છે કે તે માટે પ્રયત્ન કરો આપુ વિચાર કરવો અને તે વિચારને પોતાના હૃદયમાંથી જરા પણ દૂર કરવો નહિ આ રીતે અસૂચન (Auto suggestion) ના કારણે તમારું હૃદય-મનોબળ-ખીવશે, એટલુંજ નહિ પણ તે વિચારક દરીઆમાંથી પોતાને અનુકુળ, ખીજાઓ નગ્ની ફેલાયતું વિચાર બળ ખેંચશે, જેના પરિણામે તમને તમારાજ વિચારનો માત્ર નહિ પણ આસપાસના ખીજાઓના વિચારોનો લાભ પણ

મળશે. આના બનાવો આપણે આપણા જીવન દરમિયાન ઘણી વખત અનુભવીએ છીએ. આઈ એકાદ વિચારનો આપણે એક ધ્યાનથી વિચાર કરતા હોઈએ અને તેમાં એકતાન થવા હોઈએ તે વખતે ઘણી વખત 'કા' અણધાર્યાં ઉત્તમ વિચાર એકાએક જન્મ પામે છે અને તે વિચાર 'મ' આપ્યો તે મમજ નહિ ઠકરાયી આપણે અજ્ઞપણ થઈએ છીએ, તેનું શું કારણ ? તેનું કારણ વિચાર-મોગ્ગ સ્વયં-એક સગખા વિચારના ખેડાણ સાથે, અજ્ઞ ધગવે છે, આઈપણ અમુક બાબત ઉપર ચાલુ, પ્રવળ, આશાલયો વિચાર કરી તેમાં નમય થવાથી, તેવાજ વિચારો નમે આસપાસથી ખેડી મકરો જે તમને મોટા ટેકાડપ થઈ પડશે આજ રીતે ઘણા માનુષોએ પોતાની ગતિઓ ખીંચવી છે અને પોતાને અનુકૂળ થઈ પડે એવા ઉત્તમ પ્રવળ ગતિન ધગવનારાઓના સંબંધમાં આવ્યા છે એક દેશમાં જેની ગોષ્ઠી થાય છે, તેરીજ શોધા ખીજન દેશમાં તેજ વખતે થાય છે એક લેખક એક દેશમાં અમુક પ્રકારના વખાણ કરે છે, તેજ વખતે બીજા દેશમાં તેનેજ મળતા લખાણ ખીજ લેખક તરફથી થાય છે, એનું કારણ શું છે ? એક સરખા વિચારો એકજ વખતે કરવાનું એ પરિણામ છે અને જેઓ એ નિયમને સમજના નથી તેઓજ તેથી અજ્ઞપણ થાય છે અથવા પોતાની શોધ કે લેખ ખીજનએ ચોરી લેવાનો ખોટો આનંદ મુકે છે.

ખીજનઓના વિચારો કેઈ ઉપર ખોરી અમર કરે તો તુકશાન થશે એવી જ્ઞીક ગમવાનું કોઈને કાર્પણ કાગલુ નથી તે મોટેનો ઉપાય એ છે કે દરેક જણે પોતાનું મનોબળ એવા પ્રકારે દ્રઢ રાખવું વાની દેવ પાદરી કે જેથી પોતાને અનુકૂળ વિચારોજ તેના ઉપર અસર કરી શકે અને પ્રતિકૂળ વિચારો તેના ઉપર કાઈ પણ અસર કરે નહિ. દરેક માણસ, પોતાના મનનો આલેક છે અને તેમાં તેની મરજ વગર કાર્પણ દાખવ થઈ શકે એમ નથી આત્મિક સ્થિતિ બહારની અસર કરતાં વધુ ગળ ધરાવે છે અને બહારના વિચારોની અસર

તહિ ધાય તે માટે માત્ર એટલુંજ કરવાનું છે કે ખરાબ અને વિધાતક વેચારોને અંતરમાં જગ્યા આપવી નહિ. તેમ થતાં ખીજના ઉલટા રવેચારો તમારાપર કાંઈ પણ અસર કરી શકશે નહિ, અને તમને અનુકુળ વિચારોજ તમારા અંતરમાં સ્થાન લઈ શકશે. આ નિયમને માન આપનાર પોતાના વિચારોનો પોતે માલિક થઈ શકશે અને ખીજના વિચારો તેનાપર કાંઈ પણ અસર કરી શકશે નહિ. જો તે પ્રેમનો વિચાર કરશે તો દ્વેષનો ખ્યાલ પણ તેને આવશે નહિ. જો તે સત્યનો વિચાર કરશે તો જુઠાણું તેનાથી દૂર નાસશે. “વિચાર તેવા આચાર” એ કહેવત આ દેકાણે પણ લાગુ પડે છે.

તમારું મન, તમે જે વિચારો, અંતરમાં કે તેની બહાર, જાણતાં કે અજાણતાં, કરે છે, તેના જેવાજ વિચારો દુનીઆતા મોટા દોઢાર-ભંડાર-માંથી ખેંચે છે. તમે તે માટે એ ભંડારમાંથી ઉત્તમોત્તમ પેદાવશ ખેંચવા વિચાર કરો. તમે તેમ કરશો ?

પ્રકરણ ૭ મું.

મોહિની અથવા આકર્ષણ.

The Law of Attraction, exists & one knows nothing about it except that it exists

It is that unseen principle running through all things, and to whose power man can add nothing. It is unchangeable

HELIX WILLIAMS

ભાષાર્થ — આકર્ષણનો કાયદો હસ્તિયા છે તે અસ્તિ વમા છે એ શિવાય તેને વિશે કાંઈપણ બીજું કાંઈ બહુવ નથી

તે અદૃશ્ય તથા દરેકમાં છે, અને તેના બળમાં માણસ કાંઈ પણ વધારો કરી શકે એમ નથી તે અચળ-નહિ ફેરવાય એવું-તથા ॥

હેલેન વિલિયમ્સ

જેમને દુનીયાનો થોડો પણ અનુભવ છે તેઓ એ મીનાથી મારી છે તે વાકેફમાર છે કે દુનીયામાં મોહિની અથવા આકર્ષણ શક્તિ જેવી કાંઈ વસ્તુ હસ્તિ ધરાવે છે તેઓ ધણી વખત અમુક માણસોને મળના બેઠવા અને તેઓના સબધમાં આરામ આકાશ છે અને ધણી વખત તેઓ અમુક વ્યક્તિ અથવા ચીજને મળના અથવા મેળવના એટલા બધા આતુર હોય છે કે જો તે નહિ મળે તો તેઓ શાકાહાર થઈ જાય ॥ એ શિવાય દુનીયામાં એવી કેવીકે રિવાજો પણ હસ્તિ ધરાવે છે કે જેની સાધનાથી ધણાઓ ચોક્કસ માણસો કે ચીજો ઉપર કાબુ મેળવી શકે છે એ વિદ્યાઓ શુ છે તે જાહેરમાં જગ્યાવતુ નથી તેમ તેનાથી પણ થોડાઓ વાકેફમાર હોય છે તે જના એ ખીના નિર્વિવાદ સિદ્ધ થયેલી છે કે મોહિની જેવી કાંઈ આકર્ષણ શક્તિ અસ્તિ વમા છે, જેના ઉપયોગથી તેનો અમલ કરનાર બીજાઓને આકર્ષે છે આ માન્યતામાં કોઈ નિષેધ ન હોયો

જોઈએ કે જોના સમયે એક મન બીજા મન ઉપર કાણુ મેળવે છે, મનોમગ્ન પોતાની શક્તિ પૂર્વાર કરે છે અને એક વિચાર, પોતાને અનુકુળ બીજા વિચારોને ખેંચે છે

જ્યારે કાંઈને એમ કહેવામાં આવે છે કે પોતાની તરફ પદાર્થો અને મનુષ્યોને ખેંચવા સંબંધમાં—અને માત્ર વિચાર બળથીજ ન જોગો ઉપર કાણુ મેળવવા સંબંધમાં—કાંઈ નિયમ—આકર્ષણનો કાયદો—મોહિની વિદ્યા—છે, તો તે એ બાબત મૂકેલીથી સમજી શકે છે. મનુષ્યો ઉપર વિચાર બળથી જે અસર કરી ગયા છે તેમાં અને ચીજો ઉપર વિચાર બળથી જે અસર કરી ગયા છે તેમાં, ફરક દેખાય છે, પણ જેઓને આખી દુનિયાની ઔદ્યતાનું જ્ઞાન હોય છે, તેઓ એ બીના સારી ગીતે સમજી શકે છે કે એક આખા ભાગના કાંઈપણ ભાગપર અસર થતા, બીજા ભાગપર પણ અસર થાય છે, વગી તે ભાગ, આત્મી હો, યા ચીજ કે પદાર્થ હો જતા આકર્ષણના કાયદાની અસર કેની રિતે થાય છે તે સમજવું મુશ્કેલ છે, જો કે જે અસર થાય છે તેનું પરિણામ તો નજરે પડે છેજ ધણીઓને આકર્ષણ શક્તિનો અનુભવ થયો છે અને તેઓ એટલું તો ચોક્કસપણે માને છે કે એની કાંઈ શક્તિ છેજ અને તે અમુક નિયમેજ ચાલતી હોવી જોઈએ જ્યાં સુધી આ પુસ્તકના વાચકોને એ નિયમનું ખુલ્લું જ્ઞાન ન થાય ત્યાં સુધી તેઓએ તેની હરિત શ્રદ્ધા રાખીને માની, એ નિયમના પરિણામો જાણ્યા બાદ, તેના સાતા થવાની જરૂર છે

કુદરતમાં એક એવો કાયદો નજરે પડે છે કે પોતાની ખીચવણી કરવા માટે દરેક આણુ પોતાને જડ પડતી ચીજો પોતાની તરફ ખેંચે છે અને જે શક્તિ આ પરિણામ લાવે છે તે “ક્રિયા” મારફતે જાહેર થાય છે ક્રિયાઓ ધણી દોષ શકે, પણ જે ક્રિયા સૌથી વધુ પ્રમાણે હોય છે, તે સૌથી વધુ આકર્ષણ કરે છે કુદરતની અનેક પેદાશ-ગાંધારી આ કાયદો સર્વત્ર માન્ય પડે છે, અને હૃદય-મન-સંબંધમાં

પણ આ કાયદો તેમજ પ્રમાણ છે, એ ખીના થવું થો ! રખતથી
ચનાના વાગી છે

આપણી પ્રમાણ દુનિયાઓ અને વિચારોના બાળના પ્રમાણમાં
આપણા માનસિક ચિત્તિ જુદી જુદી ચીજોને આપણ તરફ ખેંચે છે
મનમાં નહીં કરના ચોક્કસ વિચાર ઉપર આત વિચાર કરવાથી તે
વિચારમાં આગેબેના પદાર્થો વિચારક પોતાની તરફ ખેંચી લાવે
શિવાય કે તેના વિચાર સામે કોઈ ખીજ વિચાર બાળનું જોઈ વધી જવું
હોય અને તેથી તેની સક્રિય નાહક થતી થા જી થતી હોય દાખલા
તરીકે જો કોઈ એ માણસો એક પદાર્થને એક વખતે પ્રમાણ વિચાર
કરે તો જોનું વિચારબાળ પ્રમાણમાં રહુ હોય તે વિચાર કાઢપણુ રખતે તે
ચીજને પોતાની તરફ ખેંચી શકશે પણ અમર ચીજ માટે તમારે પ્રમાણ
દુનિયા મરવી એ દમેશ લાલકતા નથી કેમકે તમારી હમણાની ચિત્તિમાં
તે ચીજ તમારી ખીનરખી માટે ઉત્તમ નહિ હોય એ પણ બનવાલેગ છ
ઉત્તમ તો એ છે કે જેની ફોદ માટે પ્રમાણ વિચાર રાખવો અને વચમાંની
ચિત્તિની ખીનરણીનું કામ આપણના મગ ઉપર છોટી દેવું અને જે
જે ઉપોગી નક મગે તેનો બરોબર ઉપોગ કરવો આ રીતે મામ લેવાથી
આકાશનો-મોદિનીનો-માયદો બ નાલખતી જણાશે એવા ધણા માણસો
છે જેઓ અમુક ચોક્કસ ચીજ ઉપર પોતાનું મન રથાપે છે પણ તે ચીજ
મગતાજ તેઓને માત્રમ પડે છે કે તેઓ જોને માટે ધુનિ મરતા હતા
તે ચીજ તે નથી વધુ સા તે એજ છ કે દરકે અનિમ દેવું તરીકે
જ/ય અને ફોદમાં વિચાર રાખવો અને બાળના બનાવો જે રીતે બનતા
હોય તે રીતે બનવા દેવા અને તે બનતા હોય ત્યારે એમ દ્રષ્ટણે
માનવ કે જે કાઈ થાય છે તે ઉત્તમ છે અને તેનાથીજ વિજ્ય મગશે

પોતાના કાર્યો વિચારો અને ધધામાં લાલ લછ શકે તેમજ
લાલ આપી શકે એવા માણસોને પોતાના તરફ આપવાથી, તેમજ
પોતાને ઉપોગી થઈ પડે એવા માણસો તરફ પોતે આકર્ષાથી,

મોહિની-આકર્ષણ શક્તિ-ના કાયદાનું મુખ્ય કામ પૂરૂ થાય છે આ બાબતમાં અરસપરસ-મને તરફ-આકર્ષણ થાય છે એક સરખા નિયારો ધરાવતા બે માણસો, એકેક તરફ આકર્ષણ અને અરસપરસના લાલ માટે સાથે જોડાશે અને જો કે પરિણામ એવું દેખાય છે કે અમુક ચીજો આકર્ષાઈ છે, પણ ખરી વાત તો એ છે કે તે ચીજો, માણસો તરફથીજ હવન ચલનમાં મુકાય છે બહાનું નિયારો અને ક'પનાઓને પોતાના તરફ ખેંચી, તેનો લાલ વધ, પોતાની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવાના પરિણામે વણા અગત્યના પરિણામો આવે છે

ટ્રેડીક ચીજો ઉપર મન ચોક્કસ અસર પ્રત્યક્ષ રીતે કરે છે કેટલાક માણસોપર હમેશા દુ ખો પડવાજ કરે છે, જ્યારે બીજાઓ હમેશા સુખમાજ નિયરતા જણાય છે ટ્રેડાકને કદી અકસ્માત થતા નથી, જ્યારે બીજાઓને દરરોજ નવા નવા અકસ્માતોમાંથી પસાર થવું પડે છે, ટ્રેડાક દિગ્મતનાન મનુષ્યોને ઘાઈ પણ મૂકેલી નડતીજ નથી, જ્યારે બીજા બ્લીકલોને હમેશા મૂકેલીઓજ નજરે પડે છે કેટલાકોને યડાઈમાં કાઈ પણ ધા પડતો નથી, જ્યારે બીજાઓ હમેશા ધાયવ ધાય છે, એના વણા બનાવો જણાતા છે કે જેમાં મ્હોત શોધનારને તે મળ્યું નથી આ છેલ્લી બાબત, આમની બીજી બાબતો કમતા ઉવગી દેખાય છે, પણ ખડ જોતા તેમ નથી જેઓ મ્હોત માગતા હતા, તેઓ ખરી રીતે તે માગતા નહતા, પણ પોતાના ડરનું કારણ નાનૂદ થાય અને પોતાને નિજ્ય મળે એમજ ઇચ્છતા હતા

વેપાર ધધામાં અને હમેશના જીવનમાં પણ એમજ બને છે દિગ્મતનાન અને બહાદુર માણસો અનેક મૂકેલીઓમાં પણ નિજ્ય-ચજ મેળવે છે, અને જો તે કાઈ વખત નિજ્યથી થતો નથી તો તેનું કારણ એ હોય છે કે તે છેલ્લી ઘડીએ પોતાના નિયારમાં ડગમગી ગયો હોય છે મનનું સૌથી વધુ આકર્ષક બાબતે 'બ્લીક' છે એ બ્લીકના સમજે, હમેશા ખગલ પરિણામની આશા રાખવામાં આવે છે અને તે પરિણામજ આવે છે

ખડાગની દુનીયા અને તેના જૂના જૂના ખજાના અંગધર્માં તમારા
 વિચારો તમને મૂકે છે અને જેવો વિચાર હોય છે, તેવું પરિણામ
 આપે છે એટલે કે તમે નમાગ વિચાર ગમથી કાઢી તમારા તરફ
 ખેંચા છો. જ્યારે શીશુને દુઃખ છે તમે અને તેઓ એકેક તરફ
 એ કાગળથી આકર્ષાવો છો કે તમારા જન્મે વિચારો એક જ પ્રકારના છે
 અમારાના દરેક ભાગ જેકે તમે ધારા ગમધર્માં છો, અને તમારી
 માનસિક ટુનિ સાથે બધા બેસતા ભાગેને તમે નમાગી તરફ ખેંચો જા
 જે તમે 'નિજ્ય'નો વિચાર કરો તો તમે જોશો કે ફોદના માર્ગે
 તમારા કાપે વધણી લીધી છે, અને જે તમારી માનસિક ટુનિ એક
 સગમી રહે છે તો, ફોદના જુદા જુદા કાગળો આવી મળી એક જ
 થાય છે આમ થતા તમારા પ્રવર્તનો રોકે અને કે અને નહિ સમ
 જાય એવા અવગણના બનાવો બનતા જઈ એવી તમે ઉત્પન્ન થાય
 છે કે જેથી તમારી ફોદનું કામ સદેવ થાય છે એ વખતે તમને
 લાભદાયી થઈ પડે એવા વિચારો તમારા હૃદયમાં જન્મ પામતા
 જણાવો તમને એવા માયુમેનો બેરો થશે કે જેઓ સત્તાદથી
 સ્વનાથી અને કામથી તમને મદદ આપવા આતુર હોય છે ખરું છે
 કે જે કાંઈ તમારે પોતે કરવાનું હોય છે તે તો તમારું કરવું જ જો
 અને 'આકર્ષણ' નો કાયદો પોતાનું કામ કયા જાય છે તેના બગથી
 નહીં નક અને ફોદના કાગળો તમારા બારણા આમળી આવી અધકારી
 થણી તમારે પોતે જ તેને અદર દાખલ કરવા જોઈશે તે માટે તમારું
 પોતે ફગાવવા બોમના જોઈએ

એ આકર્ષણનો કાયદો શું છે તે નહિ સમજાય તોપણ તેમા
 શ્રદ્ધા રાખવાથી તમને લાભ થશે, અને તેમા શકા કરવાથી જૂદું જ
 પરિણામ આવશે જેટલા પ્રમાણમાં આશા તમને નિજ્ય તરફ દોર
 છે, તેટલા જ પ્રમાણમાં 'બ્લીક' તમને તેથી દુર ધકેલે છે

જે કાંઈ માણસ અમુક બોગ પરિણામની બ્લીક રાખતો હોય
 છે તો તેવું જ પરિણામ આવે છે, જ્યારે તેથી ઉત્તરી રીતે જે તે

હિમ્મતવાન થઈ તેની સામે થવા પ્રયત્ન કરે છે તો તેની મૂંઝેલીઓ દૂર નાશી જાય છે અને મોટે ભાગે તેને ફત્તેહ મળે છે. તમે જેની ઈચ્છા કરો છો તેજ તમને મળે છે. આજ કાયદાના કારણે-દરેક માણસની હિમ્મત, પોતાની આંકણી અનુસાર થાય છે. અમાથી બહીર્તા માણસને બધેજ લાભ પડે છે, બ્યારે પોતાના ભારભોજમાં રહેનારને માન મળે છે.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આકર્ષણનો કાયદો કોઈપણ માણસ માટે પોતે કામ કરતો નથી, પણ તેના કામમાં ઉપ્યાગી થઈ પડે એવાં સાધનો તે તેના માર્ગમાં લાવી મુકે છે, જેથી તેના વિજય થાય છે. આપણા દરેક માટે એ કાયદો પોતાનું કામ કરે છે, અને તેના લાભ લેવો કે નહિ તે આપણું પોતાનું કામ છે આપણે જે વિચારો, પદાર્થો, લોકો, કલ્પનાઓ, તકો વગેરેને આકર્ષીએ છીએ, તે આપણી પાસેથી હરપળે પસાર થતાં હોય છે, પણ તેના લાભ લેવો એમાં પુરુષાર્થ છે. વિજયી માણસ તે છે કે જે બીજાઓ જોઈ શકતા નથી તે તકોને જોઈ તેના લાભ લે છે. તેને પોતાનામાં અને પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ હોય છે અને તેથી તે એમ કદી ધારતોજ નથી કે તેને માટે નાસીપાસી માત્રજ છે અને તેને કદિ વિજય મળનાર નથી તે તો એમજ વિચારેછે કે તેને વિજય મેળવી આપનાર અનેક તકો આસપાસ વીખરાયેલી છે અને તેણે તેનો લાભ લેવા હરપળે તૈયાર રહેવું જોઈએ.

આકર્ષણ તત્વ સર્વત્ર છે, અને હરપળે તે તમારી પાસેથી પસાર થાય છે, તેમ તમે પણ તે તત્વ તમારામાંથી કાઢો છો. તમે એ કાયદાને તમારો ગુલામ બનાવો અને ફત્તેહ તમારીજ છે

પ્રકરણ ૮ મું.

મન.

Heaven exists within us in the faculties in the human mind, the superabundance of which no man has ever dreamed. The weakest man living, has the powers of a God folded within his organization and they will remain folded until he learns to believe in their existence and then tries to develop them.

HILL VILVANS

બાવાઈ —આપણા માનવ મનની (જનત) મનિઓમાજ સ્વર્ગ રહેલું છે, કે જેની અનતતાના ખ્યાલ કોઈની કલ્પનામા પાલ નાવી શકે એમ નથી નબળામા નબળા સરીરવાળા માણસમા પણ હિંમરી સમિત્યે સુખ રહેલી છે અને જ્યાં સુધી તે તેની દક્ષિત વિષે જાણે છે, તેને ખીસવ વાને પ્રયાત કરતો નથી ત્યાં સુધી તે સુખજ રહેશે.

એમ વિશ્વેન્દ્ર

મનનો વાસ હૃદયમા છે, જ્યાંથી કુલ નિર્દારનો આરબ થાય છે વિશ્વમા જોડતી નિરિધ ક્રિયા છે તેનું એક ભાવ રૂપ તેજ મન છે આ કારણ મનને પ્રજ્વલિત કહ્યું છે.

જ્ઞાન વાચક મનનાં ધાતુથી મન સજ્જ બને છે પણ જ્ઞાનથી સ્થાવર ક્રિયા થાય છે તે મન તત્ત્વ છે માટે વિશ્વની નિરિધ ક્રિયાનો એક ભાગ, તે મન છે, એમ કહેવાય છે તેનું તત્ત્વજ્ઞાન થવાથી મનગ્રામી મહાનશૂન આત્માને તામામા કેમ લાગે તેનો બોધ થાય છે તેને ધૃતીપૂર્વક મામે વ્યાખ્યાની, મનદ્વારા આત્મા શ્રદ્ધાની દરેક ક્રિયા સાથે સંબધમા આવે છે અને તે ક્રિયા મનદ્વારા આત્મા કરે છે.

ગુરુમંત્રમહિમા

જ્ઞાની મનુષ્યજ્ઞ પોતાની મરજી માફક મનને વળણ આપી શકે છે, અને ખીલવી શકે છે. તેજ ખરાબ મનને સુધારી શકે છે, નવા ફેરફારો કરી શકે છે અને તેમા નવી નવી શક્તિઓ ઉમેરી શકે છે જેઓ અજ્ઞાન છે તેઓને, પ્રાણીઓને, પશુઓને અને જગતી અનુધામા વસનારાઓને—એટલુંજ નહિ પણ સામાન્ય લોક સમુહમા મનને સુધારવાનું કામ—તેમજ તેઓપર અસર કરવાનું કામ—આસપાસના સજ્જેગો, મોનત, જ્ઞાની આત્માઓ, લોક નાયકો અને પુત્રકો બળવે છે જ્ઞાની મનુષ્યમા પણ છેલ્લી બાબતો અસર કરે છે પણ તે થોડેજ અંશે વળી જ્ઞાની માણસ એ ઓછસ જાણે છે કે તે પોતેજ પોતાનો કર્તા છે—પોતેજ પોતાનું ભત્રું કે છુર કરી શકે છે પણ મનની ખીલવણી મોટે ભાગે આપણી સચેતન અવસ્થા દરમ્યાન નથી થતી, પણ અચેતન (Subconscious) અવસ્થા દરમ્યાન થાય છે, અને તેમા દરેકનો “આત્મા,” “હુ,” એતન અવસ્થા દરમીઆન, નિયારદ્વારાએ પૂરી પડતી સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી, તે ખીલવણી કરે છે

આપણું મન એક મોટા કોદાર—ભગ્ગર જેવું છે, જેમા દરપણે નવો નવો સામાન લઈ જવામા આવે છે એ ભગ્ગર સારો છે કે ખોટો, તે તેમા ગેલેવા સામાનની જાત ઉપર આધાર રાખે છે એ કારણથીજ એ સામાન, ઉત્તમ પ્રકારનો હોવો જોઈએ, એ ખીના નિર્વિવાદ રીતે અગત્યની હરે છે

ઉદ્યતા, ચાલતા અને અનેક કામેતમાં ગુથાઈ રહેવાની સ્થિતિમાં પણ મન ઉપર દરેક દીશામાંથી જુદી જુદી અસરો થયા કરે છે, અને એ અસરોજ મનમા ભગ્ગામા આવતો સામાન છે ભૂતકાળમા જે માર્ગે આપણે વારવાર ચાલ્યા હોઈએ છીએ, અથવા માર્ગારા જે નિયારો વારવાર કર્યા હોય છે તે આપણામા મજબૂતી એળવે છે, અને પ્રાપ્ત કામ પડતા તેની મદદ લેનારમાં આવે છે. એ

રસતો સહેતો લાગે છે—નેમા વધુ વિચાર કે વાની જરૂર પડી નથી અને મગજને તરફી આપવી પડી નથી નવા વિચારો કે નાં મગજ કટાગી વળે છે જ્યારે જૂના વિચારો તે તથા જ હતા છે આપણા મનની અચેતન અવસ્થામાં વળાંક વિચારો અમુક રીતે બધાને તેવા થોડા દોષ છે અને માત્ર વખતે તે ઉપર મક્કીર વિચાર વગર તેના વિચારોજ ઉપોગમાં રેવાય છે પણ ખાત્ર પ્રમતે તે વિચારોની બારીક તપાસ લેવાના એન માલુમ પડે છે કે તે વિચારો ખરા ન હતા અને તેઓજો ઉપોગ કરવામાં ઉતાવળ કરવામાં આવી હતી એ વખતે આપણને ખ્યાન આવે છે કે આપણે બધો લાભો રખાન સુધી એ ખ્યાન વિચારો આપણા હૃદયમાં સ્થાન લઈને પડી ત્યાં હતા તેમાં આપણી જૂન હતી આવા ધમ્મા વિચારો છે જે આપણા મનમાં ધરધામી એકા હાય છે અને તેની બારીક તપાસ લીધા સિવાય આપણે તેને ખરા માની લીધા હોય છે

માત્ર કાંઈ મોટ માન માયા ત્રીક અદેખાઈ જોઈ મ ધિક્કાર વગેરેના વિચારો આવાજ છે અને તેને મનમાં સ્થાન મળવું જોઈતું નથી મનની દોનતમાં તે નકામી ચીજો છે તેની તપાસ લઈ તેને મનના કોડારમાંથી દૂર કરવા જોઈએ અને તેને બદલે આ જમાનાની ઉત્તમ ચીજો ઉદારતા પ્રેમ દ્રતા હિંમત વગેરેને સ્થાન આપવું જોઈએ

આપણે પામર ગ્રાણી છીએ આપણે માગીમાંથી બનેલા ક્રીડા છીએ આપણે મૃત્યુ લોકના માનવિ છીએ આપણે પરમેશ્વરના ગુન્હે ગાર છીએ આપણે પાપી છીએ, વગેરે વિચારો જમાનાઓ થયા આપણા ઉપર સીચનામાં આવ્યા છે એ વિચારોજ આપણી અધો ગતિનો પાયો છે અને તે આપણા ઉપર અચેતન અવસ્થામાં મોગી અસર કરી રહ્યા છે

ઉપર જણાવેલા વિચારો જમાનાઓ દરમ્યાન મનુષ્યો માનતા આવ્યા છે, અને હવે તે દૂર કરવાનું કામ આપણે મૂરકેન નથી એ

વિચારો તેમના દરેક કાર્ય ઉપર અસર પડશે. તે પોતેજ પોતાના તેની અસર મોટી થાય છે. જ્યાંસુધી આનુસાર ચીજોને દાખલ કરવાનું ત્યાંસુધી તે વિચારો વધુ મંજૂર થતાં કાર્યોને પણ ખરાબ કરવાના કારણજીવિચારો ઉપરના જેવુંજ પરિણામ આપ્યા બધા છે. અને ચાલુ ટેવથી કરી શકાશે !” “હું” અનંત શક્તિ થાય છે, અને તેમાંથી તેમને જ વગેરે સુચનાઓ વારંવાર બોલવાથી જોઈ મૂકેલ નથી. બહીષ્કારમાં બહીષ્કાર માણસ અને ખરાબમાં

દરેક માણસે એ બીના કાળાંતરે નવોજ માણસ બનાવી શકે છે. તેનું પરિણામ છે, અને અચેત્ન પોતાને અત્યાર સુધી પામર માણી તેની અસર તેના ઉપર મોટીચારો કરવાની જરૂર છે કે જેથી ઉપદ્રા, સંભાવના, દયાના, બહાદુરીના, અનંત શક્તિ ધરાવું છું અને મારો કરે તો તે વિચારો પણ તેની વાક્યનું મનન કરી, તેને અમલ કરનાર કરવા સુક્તા નથી, જ્યારે બહીષ્કાર પર જ્ય મેળવી શકશે. તેણે ઉપદ્રા જૂદીજ અસર કરે છે. તેના દરે તેનું મનન કરવું જોઈએ, અને તેને

એ માટે, જેઓના વિચારો હો. નવું કાર્ય શરૂ કરતાં તે ઉપદ્રા પોતાના વિચારોને જૂદુ વળણ આપવા શકે, તેનું શરમાળ પાત્ર પ્રવલ્ન ચાલુ-દરપણે-દમેશા-કરવાથી, તેની, અને શરમ લાગે છે.” વગેરે તેના અંતર વિચારો જૂદુજ રૂપ ધારણ કરશે, ૨ થશે-ફેરવાઈ જશે. એ બાબત યાદ રાખો કે, જે દરેક જેવા બનાવવા નવો વિચાર કરો-અથવા નવા વિચારને અમલમાં મૂકો-તેથી અગાઉ તમે તમારા મનને એવી સ્થિતિમાં મૂકો છો કે જેથી તે વિચારો કાલ લવિષ્યમાં વધુ સહેલાઈથી કરી શકશે.

તે તમે ચાલાક અને તાકાતવાળા થવા માગતા હો તો બને તેટલા વધુ, તેને લગતા વિચારો કરો અને તે વિચારોને અમલમાં મૂકો. તમે દરપણે એજ વિષયોનું મનન કરો, અને વિચારને કાર્યમાં રૂપ આપવા માટે દરેક તકનો લાભ લો. આરીતે તમે અમુક બાબતની આદત

વરતો સહેલો જાગે છે—તેમાં વધુ તાં ઓનગ્રેન થઈ જશે—એ નવો માન
અને મગજને તરફી આપવી પડતીની વિનિઓ ઓરી દતી એમ તમને
કંટાળી જાય છે, જ્યારે જૂના વિચારિયાર અને કાર્ય સંબંધમાં ફાયદો
મનની અચેતન અવસ્થામાં ધણાક અચેતન મનને ખીંચતી શકારો,
થયેલા હોય છે, અને કામ વખતે તે ઉ પ્રકારનો અનેક માસ જગ્યા લેશે.
વિચારોજ ઉપયોગમાં લેવાય છે. પણ
બારીક તપાસ લેવાતાં એવું માલૂમ પડે છે અથવા જંગલી પ્રાણીને
દત્તા અને તેઓનો ઉપયોગ કરવામાં ઉતાવળ આપણી દબા મુજબનું
વખતે આપણને ખ્યાલ આવે છે કે આટલો ત અને મહેનતની જરૂર છે.
એ ખોટા વિચારો, આપણા હૃદયમાં સ્થાનટલા બધા સાંખા વખતથી
તેમાં આપણી જૂલ દતી. આવા ઘણાં વિંમ માનીએ છીએ, અને કેટલીક
ધરણાલી એકા હોય છે, અને તેની બારીક એમ આપણે ખાતરી માનીએ
તેને ખરા માની લીધા હોય છે. ત નથી તે છતાં, આપણે તે

કામ, ક્રોધ, મોહ, માન, માયા, 'મ' વગેરેના વિચારો આવ્યા છે, અને તે આપણા માટેકે "મન" નથી, નથી મનની દોષતમા તે નકામી છે; આપણો આત્મા આપણો માટેકે મનના કોહારમાથી દૂર કરવા છે; આપણો આત્મા આપણો માટેકે ઉત્તમ ચીજને, ઉદારતા, પ્રેમ, વગેરે દર્શાવે છે—મન આત્માનો શુદ્ધામ નોષ છે, ના મનને ચોખ્ખામાં મુકવાનો અને તે પછે તેને નોષ છે.

આપણે ચામડા કરી તો તે તેમાં ફેલે મેળવેજ અને તેને ઉત્તમ કીએ, આપણે રોકે.

જા' જો કોઈ માણસમાં અમુક સદગુણો નહિ હોય—અથવા અમુક શક્તિઓની નુનતા હોય તો—તેણે તે ગુણો અને શક્તિઓ મેળવવા માટે મનમાં ચાલુ વિચાર કરવા અને જાને તેટલો થકુ વખત તેને કાર્યમાં પણ અમલમાં મૂકવા. તેથી ઉલટી રીતે દુર્ગુણો ઉપર જ્ય મેળવવો હોય તો, દુર્ગુણોથી ઉલટા વિચારો દરખાજે કરવા અને તેને અમલમાં મૂકવા. જો તે પોતે ઇચ્છે તો જ્ય મેળવી શકશે, જોકે '.

। માટે તેને યાત્રુ મેદનત તો કરવીજ પડશે. તે પોતેજ પોતાના
।નનો માલેક છે, અને તેમાં પોતાની ઈચ્છાનુસાર ચીજોને ફાખડ કરવાનું
।ય ધરાવે છે.

મુચનાઓ અને નિશ્ચયના વિચારો ઉપરના જેવુંજ પરિણામ
।ાવે છે. “હું ઈચ્છું છું” અને કરી શકીશ !” “હું” અનત શક્તિ
।રાવું છું.” “હું સારો છું” વગેરે મુચનાઓ વારવાર બોલવાથી
।ને તે પ્રમાણે વર્તવાથી બ્હીકણુમા બ્હીકણુ માણસ અને ખરાબમાં
।રાખ વ્યક્તિ પણ પોતાને કાળાતરે નવોજ માણસ બનાવી શકે છે.-

શરમાળ, બ્હીકણુ અને પોતાને અત્યાર સુધી પામર પ્રાણી
।ાનનાર માણસોએ એવા વિચારો કરવાની જરૂર છે કે જેથી ઉપના,
દુર્ગુણોનો નાશ થાય “હું અનત શક્તિ ધરાવું છું” અને મારો,
માલેક હું પોતેજ છું,” એ વાક્યનું મનન કરી, તેનો અમલ કરનાર
।ાણસ, રફતે રફતે ઉપલા દુર્ગુણો પર જય મેળવી શકશે તેણે ઉપનું
।ાક્ય વારવાર બોલવું જોઈએ, તેનું મનન કરવું જોઈએ, અને તેનો
।ર્થ સમજવો જોઈએ. કોઈ પણ નવું કાર્ય શરૂ કરતાં તે ઉપલો
।િચાર કરશે તો તેને તે માટે ડર લાગશે નહિ, તેનું શરમાળ પાણું
દૂર થશે અને “મને બ્હીક લાગે છે” “મને શરમ લાગે છે.” વગેરે
।િચારો તેનો હમેશ માટે ત્યાગ કરશે.

પ્રકરણ ૬ મું.

મન-યનો મોટો ગત્ર

That I deny of man's Progress that frightful figure that
stands before the door to freedom—Fear

II II ATAKISOV

✓ ભાષાર્થ — મન-યના સુધારા વધારાનો કટો રાત્ર અને પુદાપાનના
દ્વાર આગળ બેઠકાવ કરવા માટે ઉભરો બીડામતો સમસ તે બીડીક-ભય-ભે
એટકીન્મન

Fear is the only thing of which we should be afraid it is the
only real live devil all others are dead. So now, the one great
denial of my life is that of fear I am not afraid of poverty I
will not pinch down in my new spending. I will not economize
as that word is commonly understood. This is my constant
affirmation "

‘ભય’નું સ્વરૂપ જોઈ, ખીલ્લું પગલાં આગળ ભરતા અટ્ટી આપણને
મા ગમ્ય કેટલો બીહામણો છે તેનું વર્ણન કરતું મૂકેલ છે. । સંભ-

દરેક મુધાગ વધારાના ગત્તામા અટકાન ઉપ જો ખરેખરી ઉપર
પણ વસ્તુ હોય તો તે ભય છે. એજ, મનુષ્યનાં બધા દુ ખો, દિલ્લે
ગિગિઓ અને નિષ્ફળતાના પાયા રૂપ છે જેમ એક માણસ ભયના
મળબે મુશામી કરે છે, તેમ આખી કામો અને સ્થિતિઓ પણ તાબેદાર
સ્થિતિમા, બ્લીકના કાગ્લે ગહે છે એજ ગીતે મૂનકા અને દેશો પણ
આગળ વધતા અટ્ટી પડે છે કાછપણ માણસ, સ્થિતિ કે કામ, જ્યાં-
મુધી “બ્લીક” રાખે છે, ત્યાંમુધી તે દરેક પોતાની સ્થિતિમા મુધારો
કરી શકતા નથી એ “બ્લીક” કે “ભય” ઉપર જો જય મેળવાય તો
બધી મુશામગીરીનો અંત આવે.

જેઓ “ભય”ની સામે બ્લાફગીથી અને ગુનિથી થાય છે, તેઓજ
“બ્લીક”ને છતી મકે છે “ભય”ની મૂર્તિ સામે દિશ્મતથી જુઓ અને
એવી કાતીય નજર કરો કે “ભય”ને તમાગી બ્લીક વાગે તમે તમારા
“સ્વ”ને, “હુ”ને-યાદ કરો અને “ભય”ને ઘડો કે “હુ”ને-“આત્મા”ને-
મોઢનો ડગ નથી ભય, માન મોહ, માયા અને ગરીરને છે, અને
એ બધા કરતા ‘હુ’ વધારે છુ-હુ અગ્રત છુ-મને કોઈ છતી શકે
એમ નથી—અને ‘ભય’ “હુ”ને છતી શકે એમ નથી.

જ્યારે કેલ માણસ ‘ભય’ને પોતાની ઉપર ગાયેલ થતા દે છે.
ત્યારે “ભય”ના જે જે કારણોથી તે બીદે છે, તે મધાને તે પોતાની
તરફ આકર્ષે છે “ભય” એ એક મોટા બળવાળું પોલચૂબક છે અને
તેની આકર્ષણ ગર્બિ અનહદ છે એ “ભય”ના સમબે બીજી
વખતે બળવાન ગણાતો માણસ તદન નાસીપામ અર્થ જાય છે અને
“ભય” ન હોય તો તે જે કામ કરી શકે છે તે “ભય” આવતા કરી
શકતો નથી જે પ્રમાણમા માણસ ભય મુખ્ત હોય છે તે પ્રમાણમા
તેને ફતેહ મળે છે. દુનીઆમા ફતેહમંદ માણુમોનું જીવન તપામો અને

માનુષ્ય પડશે કે તેઓ દિવ્યતના સમયે કતોહ મેડરી છે

તમારૂં પોતાનું જ જીવન તપાસો તમને પોતાને પણ ધક્કો
 ૩૧ મળી દશે, પણ “ભય”ના મનને તમે તેનો લાભ લીધો નથી,
 અને તેથી જોડના નધનુ જોડે તેનું તમે વધી શક્યા નથી કોઈ
 એક કામ દાયમા લીધા પછી, વચમાજ નમે ધારો છો કે “વખતે
 તેમ નહિ મને તો” અથવા “કામ થપુ મૂકે ન છે” અને “ભય”ના
 સમયે તમારૂં કામ વચેજ અટકી પડે છે અને તમને નિજ્ય મળતો
 નથી ‘ભય’ એક ગણતર છે જે મનુષ્યને ખાઈ ભય છે.

મનુષ્યને ગુનામીમા ગણનાર “ભય” જેવો ખીન્ને ઝાઝ રાક્ષસ
 નથી એ રાક્ષસના અનેક દીકરા દીકરી છે અદેખાઈ, ધીજાર, યેર,
 કીનો, કળુસાઈ, ધર્મોધપણ, કટાંગો, કોધુ વગેરે “ભય”ના બેગ
 બેગ છે આમ માનના નમે અચકાઓ છો પણ તેમ કરવાનું કારણ
 નથી જુઓ ‘જે ચીજથી તમને ગમતુ નરજે, જેનો તમને ભય દશે,
 તેથીજ તમે કટાળશો તમે કોઈ ચીજના ભય વગર અદેખાઈ કનતા
 નથી કોઈ પણ ચીજ તમને નશ્વાન કરને એવા ભય નહિ હોય તો
 તેને ધીજારવાની જરૂર નથી અદેખાઈ, ધર્મોધપણ વગેરેનો પાથો પણ
 ‘ભય’ માજ છે ધર્મના બહાના હોજ ખીન્ને ધર્મમાનનારાઓની મનપણ
 ‘ભય’ ના કારણથી થાય છે ગુસ્સો/પણ ‘હી’ ના કારણેજ આવે
 છે, જેનો ભય નથી તેનાથી ગુસ્સો નથી ‘ભય’ ના મેગ-બેગી
 દુર્ગુણો છે ભય દર કરે અને ખીજ દુર્ગુણો પણ નાચ પામશે

જન્માનાઓ થયા મનુષ્ય સૃષ્ટિ ‘ભય’ ની બેડીમા જડનાઈ રહેલી
 છે અને તેમાથી તેને જોડવાતુ કામ મૂકે ન છે આપણી
 ગળથુથીમા જન્મથી ‘હી’ ના જાથી આપણી માતાઓ, આપ-
 ણને બહીનકાવે છે અને માતાના ગર્ભમા હોઈએ ત્યારે પણ તેવાજ
 શરોથી આપણ અતર ભગવામા આપુ હતુ “બાબુ” “બાહુ”

“સીપાહી” વગેરેને બોલાવવાને મસે આપણા બાળમણ્ડીજ આપણને ધાકમા રાખવામા આવ્યા હોય છે અને જૂત, પલીતની વાર્તાઓ સભાનીને તેઓથી જીનીનાના સસ્કાર પાડવામા આવ્યા હોય છે ઉપર આકારમા દેવો રહે છે તેઓથી, નીચે પાતાળમા નર્ક છે તેનાથી અને મૃત્યુ લોહમા માનવિ ઉપમા રાક્ષસો રહે છે તેઓથી, જીવીવાનુ આપણને ધર્મા ચાર્યો, મા બાપો, અને સોમતીઓ હરેક પળે સીખામણના રૂપમા કહે છે વળી વાત કરતા હરેક વાક્યમા કહેવામા આવે છે કે “જોજો ! સભાજો !” “આમ કરશે તો જોજો આમ થશે,” “તમે હિમ્મત કરો છો, પણ મારી સલાહ નથી,” એના વાક્યો આપણા બહાલાઓ સદૃશ સુદ્ધિથી કહે છે, પણ તેથી આપણા ઉપર અબલુતા જે અસર થાય છે, તેના તેઓને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ નથી હોતો. એ “જીક” ના સસ્કારો મોટપણે પણ છુટના નથી, અને ઘણાઓ તેના પરિણામે તદ્દન બાયલા અને જરાજરામા બીહે એના સ્વભાવના થાય છે હરપળે, હરેક ઠેકાણે, અને હરેક ઘરમા આના બનાવો ચાલુ બને છે, અને તેને દૂર કરવા પારસમણિના વાયકો પ્રયત્ન કરે, તો દેશને મોટો ફાયદો થશે.

“જીક”થી કોઇનુ ખૂતકાળમા બનુ થયુ નથી અને ભવિષ્યમા ચનાર નથી. “જીક”ના રાક્ષસે અનેક લલા-સારા કામોને ઉગતાજ હામી નાખ્યા છે અને તેથી દુનીઆને મોટુ નુકશાન થયુ છે. દુનીઆમા સુધામગીરીનો પાયો ભયથીજ નાખાયો છે, અને હજી ઘણા દેશોમાં છૂટીપણુ નથી મળ્યુ તે, એ “ભય” ના “બાહુ” ના સખખેજ છે. “મને જીક લાગે છે,” એવા શબ્દો હમેશા જાણાય છે, અને જોઓ એ શબ્દોને નહિ ગણુકારતા પોતાના હૃદયપગ કાણુ રાખી શક્યા છે તેઓ પોતાની હિમ્મતથી દુનીઆને ચકિત કરી શક્યા છે અને તેઓના થશે ગાન ગવાય છે.

તોડી પાટરાને અનેક ઉપાયો રચ્યા રચી નથી રહતા ધીકાર અને ગુસ્સાનું આમાળય આસા માણ્યો ચલાવે છે અને પાંચામે દુરમનાઇ છે છે કાંઈ નવું મય હાથ પડતા પણ આવી ટિથિનિ ઉત્પન્ન થાય છે દુનીઆનો મોટો શત્રુ તે ભય છે

જેઓ ન્હીમયુ જે તેઓ યુવામાં ટિથિનિમા છે, અને તેમનો શેઠ ભય છે એવો ધાન્ય મોઢી બીજને કાંઈ નથી એના યુવામાં પોતાના ભયના પ્રમાણમાં રહુ ને રહુ દુષ્ટી થતા ભય છે, અને જે કે તેઓમાં જે અનન્ય ગતિ ગટેલી છે તે તેઓને મુશ્કિલ આપી શકે એમ છે તે પણ તે તેઓથી અમલુ દોરાથી તેઓની ટિથિનિ મુશ્કેલી નથી પણ ત્યાં મારુમને પોતાની આમિત્ત ચકિતની ખબર પડે છે કે તરતજ તેને ભય ઠોડી ભય છે અને ને તદ્દન બદલાઈ ભય છે, એ પડીજા મનુષ્ય મગ્ન થાય છે ભય દુર થનાજ માણસમાં મનુ રીજાની નજ ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેને માનુસ પડે છે કે તે જેટલી મધી ન્હીકે ગમતો હતો તેની ગમ્પરાની જરૂર ન હતી, અમુક બાનતોનો ભય તે બાનન કરતા વધુ ખગમ છે, અને જે બાનતોનો ભય રાખવામાં આવે છે, તેમાંની ધણી બાનતો એટલા બધા ભયને મારે મોગ્ગ ન હતી એટલુજ નહિ પણ ધણી બાનતોનો ભય તો પાયા રગગનો હતો

‘ન્હીક’ જેવો મોટો શત્રુ કાંઈ નથી તમે ભયથી ડરો નહિ અથવા ભયની સામે થતા શીખો કાંઈપણ બાનનમાં ભયનું કારણ લાગે વો ડરો નહિ, પણ તેની સામે થાઓ અને હસ્તે મુખડે સામે થાઓ ન્હી બહાદુર છે તેને ‘ન્હીક’ કે ભયની કાંઈ પણ અસર થતી નથી, અને તેઓને વિજય પણ મળે છેજ

નમારે ન્હીક શત્રુ કે? તો સાચવો! ‘ભય’ જેવું કાંઈ છેજ નહિ એમ માનો અને હમેશા હિમ્મત અને આત્મ વિશ્વાસના વિચાર કરો તમે વિચારો કે આત્માથી મનાપગી કાંઈ નથી— “” એજ આત્મા છે—

એજ સર્વનો ઉપરી છે તમે પ્રિયારો કે આ દુનીઆમાં જે કાંઈ છે, તે અમુક કામ કે કુળ બચ્ચારા આવેલું છે, અને અમુક દરજ્જે તેને અગત્યના વગર છુટકો નથી તમારામાં વિશ્વાસ મળે! તમારા પરથી જગ પાત્ર વિશ્વાસ ડગાવો નહિ વળી એ પણ ચોક્કસપણે માનો કે આખી દુનીઆ ઐક્યતા ધરાવે છે—અને દરેક ચીજ માથે ખીનતે મળે છે—આપણે દરેક એક મપૂર્ણ તત્વ પગારીએ છીએ, અને આત્મા સર્વનો ઉપરી છે.

‘‘ભય’’ જેવી કોઈ ચીજ હરિતમાજ નથી, એ સિદ્ધાંત જેઓ નમજે છે તેઓને હુમ્મેશા શાંતિ હોય છે—જ્યારે તેવી ઉવટી પ્રતિવાદી હુમ્મેન ચિંતાતૂર—વલોપાતીઆ—બળતા—દુખી—અદેખા—હોય છે. તમે હિમ્મતવાન બનો અને તમને શાંત નિદ્રા આવશે તમારા કામ ઉપર તમે ધ્યાન આપી શકો. અને કોઈ ગુન્જાન તમને થશે નહિ—આ ઉપાય જે અજમાવશે તેને શાંતિ મળશે અને તે મુખી થશે

તેથી બ્હીના નથી તેનો શું સમય છે ? શુ એ બે મગ્ધોમા કાંઈક
કે તકાલ તમારી નજરે નથી પડે ? વિચાર કરો ! બુદ્ધો કે તમારી
શુદ્ધિ તમને શુ કરે છે ! તે એમ મ્હેમે કે એક ખુનીને જે ફાંસી કે
મદન માગવાની મિલકા થાય છે તે નેનુ મ્હોત અમુક પગે થઈ તેન
તેને મુચ્ચ કરે છે અને તેથી તે ને પાની માદથી-મ્હોતથી-કરે છે,
ત્યારે આપણે મ્હોતની બ્હી નથી, મ્હે આપણે એનુ નાં પાનુ નથી
બાળના કે જેથી અમુક પગે આપણ મગ્ધ થઈ, તે વિગે આપણે
ખાત્રીસાન દોષએ એજ સમયે આપણને મ્હોતની બ્હીક નથી.

આપણી શુદ્ધિ આપણને કરે કે કે મ્હોતથી કાંઈ બચનાનું નથી
પણ તે બધા આપણામા ગેરી એ- ગમ્મિ એમ પણ કહે છે કે, હજી
તુ જીવે ને નાન દુઃ છે ! એ બાલકીક મકિત એ પણ કહે છે કે
તે મનુષ્ય ! નાની બદ- એનુ એ- તત્ત્વ છે કે જે હમ્મેદ અમર રહીને
મગ્ધને જીતી શકે છે, અને તેથી મ્હોતને જીતવાને તુ પ્રયત્ન કર ! એ
શક્તિ જે કહે છે તે આપણે જો કે અમુથી જોઈ શકતા નથી તે જી
તેની લાગણી તો આપણામા ઉપન થાય છેજ અને તે લાગણી ઉપન
પ્રમાણે મ્હેતી હાથ એમ આપણ હૃદય દરપગે આદી આપે છે એજ
અણુદીક શક્તિ આપણે અમ- તત્ત્વ ધરાવવાની માદ દરપગે આપણી
દોષથી જોઈ આપણે વાતોમા મ્હોત માટે ખાત્રી ધરાવીએ છીએ એમ
કહીએ છીએ તો પણ અદરથી તે માટે આપણે જરા પણ બ્હીક
ધરાવતા નથી જો નમ ન દોત અને જો દરેક માનવિ એક ખુની, જે
રીતે મ્હોતને જુએ છે, તેજ નજરે તેને જોતો દોત તો તે પણ મ્હોતને
તે ખુનીની નજરથીજ જોત અને દરપગે તેનાજ વિચારમા ખીણુ
સર્વ કામ ખૂરી તથા જીવવાની મહેનતથી દુર રહી તે દરપગે મ્હોતનીજ
તેવારી કરત એટલે કે ભવિષ્યના મ્હોતના વિચારે તે આ પગે પણ
મરણ પથારીપર હોત

હે વાચક ! પણ દુનીઆમા તુ શું જુએ છે ? હજારો કાળા ધોળા
કરનારા ! હજારોને રબાડી પોતાનુ ધન (શ) તાણુ રાખનારા ! હજારો

રિતે પોતાનું માન તથા પોતાનો ગર્વ ઉચે રાખનારા ! કાઠી કાઠી જોડી હજારોનો દરલો બેગો કળારા ! હજારોને તાબામાં રાખી તેમને પોતાની હકૂમતના દાખમાં રાખનાર માનવિઓ આનંદમાં તેમજ ખુશ મીઝજમાં માણુમ પડે છે તે શુ તુ નથી જાણતો ? એ કેમ બને છે ? મહોત તેઓને માટે એક દિનસે નક્કીજ આવશે એમ તઓ ચોક્કસ માને છે તે છતાં તેઓને અકૃત્ય કરતા દુષ્ટ કેમ ઉત્પન્ન થતુ નથી ? તેનો સમજ શુ તને સમજતો નથી ? નહિ સમજતો હોય તો જાણ કે તેઓ મગજની આશા રાખતા નથી અને તેથીજ તેઓ એવા અકૃત્ય કર્યા જાય છે તેમની જીવ-ગાની આ બાબતમાં સાક્ષીરૂપ છે તેઓ એક હજારને એક યોજનાઓમાં જોડાઈ પોતાની દુનીઆવી હાલત સુધારવા તથા પોતાનું સુખ વધારવા પ્રયત્ન કરે છે, તે શુ દેખાડે છે ? “મરણ નક્કી આનંશે” એમ તેઓ બોલે છે છતાં તે શબ્દો તેમના પર કાંઈ અસર કરી શકતા નથી જે વખતે કાંઈ રોગ કે ખીકના પગમાં તેઓ સપડાય છે ત્યારેજ તેઓને મરણને ખરો ખ્યાલ આવે છે અને “વખતે તેના પગમાં અમે પણ સપડાઈશું” એમ તેઓને કાંઈક વિચાર થાય છે આવો વિચાર આવતાજ તેમને મરણને શરણ થતાં ખીક લાગે છે અને તે કેમ દૂર કરી શકાય તે માટે આખી દુનીઆની સપતિ આપવા પણ તેઓ તૈયાર થાય છે

પણ મહોતથી દુઃખાસવા માટે અથવા મરણ ન આવે તે માટે જે પ્રયત્નો આ મનુષ્યો કરે છે તે ઉપરથી એમ પણ સાબીત થાય છે કે “મહોતથી બચવાને કાંઈ ઉપાય પણ હોવોજ નોંધ્યો, કેમકે જો તેમ નહિ હોય તો તેનાથી બચવાની આશા કેમ ઉદ્ભવે ? મહોતની ખીક એજ જીવગી અથવા જીવવાની આશાને ઉત્પન્ન કરી તેને ઉત્તેજન આપે છે ! આજા ધણું ખરું તો બની ગયેલી ચીજ માટેજ ઉત્પન્ન થાય છે. પણ મરણ પછી આપણી જીવગી ચાલુ રહે છે અથવા મરણ પછી સ્વર્ગમાં ધણું સુખ મળશે એવા વિચારો જો કે આપણામાં ઉદ્ભવે છે, તો પણ તે એવા નથી કે જેથી મરણની ખીક દૂર થાય !

ત્યાંમુધી આ દુનીઆમાં રહી મહવાનું શ્રમ દોષ છે, અથવા ત્યાંમુધી આપણા શરીરનાં આત્મિક તત્વનો જરાપણ અંશ દેહમાં દેવાત દોષ છે ત્યાંમુધી, તો આપણે સ્વર્ગના શ્રમ કરનાં પણ આ (અસાર) સંસારને વધુજ બદાતો ગણી તેમાંજ રહેવા ઇચ્છીએ છીએ, અને જ્યારે તે આત્મિક તત્વ મોટે ભાગે શરીરથી છુટું પડે છે અને તેનો ધજોજ નાનો અંશ શરીરમાં દોષ છે, અને તે પણ હવે પછી રહેનાર નથી નથા આપણે રાખી રાકનાર નથી, એવી જ્યારે આપણને ખાત્રી થાય છે, ત્યારેજ આ રોગી નથા મગમૂતથી ભરેલું શરીર છોડી જવાને આપણે, ન છુટકે, મન કરીએ છીએ.

આ ઉપરથી પાચક ! નારી ખાત્રી થઈ દરો કે, આપણે મરવાની જરા પણ ઇચ્છા નથી રાખનાં, અથવા મરવા ના પાડીએ છીએ એમ કહેવું ખોટું નથી. આપણી દમણાની છંદગી મોટી મુશ્કેલીઓથી ભરપૂર જતાં, અને ભવિષ્યની નવી દુનીઆમાં સ્વર્ગનાં મુખે આપણને મળશે એમ આપણને કહેવા જતાં, આપણે મરવા કરતાં જીવવા વધુ ઇચ્છીએ છીએ, એટલુંજ નહિ પણ મરણની આપણે આશા રાખતા નથી કે રાદ જોતાં નથી મરણ અચાનકજ આવે છે. જોગા એમ ધારે છે કે તે સર્વ શક્તિવાન સાહેબે સર્વે માટે મોત નિર્માણ કર્યું છે, અને ઇશ્વરે તેમ કરી કીક હતું છે. આ માન્યતા, પોતાના પરમ તત્વની ટેકડી કરવા બરાબર છે, કેમકે એક દયાળુ અને સર્વ શક્તિવાન ઇશ્વર એવું શું કામ કરે ? વળી ઇશ્વરે મદેન મોહકી સાફજ કર્યું, એવું તેઓ માને છે તે જતાં એ માન્યતા વિરુદ્ધ પ્રવર્તિ કરી, ઇશ્વરી શક્તિ સામે થઈ પોતાનો બચાવ કરવા-તેઓ દરપણે ઉપાયો યોજે છે, અને એક બદામની દવાની જાણી, ઇશ્વર કરતાં વધુ શક્તિવાન છે એમ તેઓ માનતાં દોષ એમ તેઓની વર્તાવુંક સાખીન કરે છે ! તેઓ આ (નાશકારક) શરીરને ત્યાંમુધી અને ત્યાંમુધી વળગી રહેવાની આશા રાખે છે, અને જ્યારે તેમની આશા નિરાશમાં ફેરવાય છે ત્યારેજ નાસીપાસ થઈ પોતાના આત્માને ગવા વિચાર કરે છે.

આપણો એક વહાલો મિત્ર, પુત્ર કે આપણી સ્ત્રી જ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે આપણે કહીએ છીએ કે “જેનો આ દુનીઆમાં ખપ છે તેનો ઇશ્વરને ત્યાં પણ ખપ છે, અને તે ઇશ્વર પામેજ મરણ પછી ગયા હશે ને સ્વર્ગના સુખ ભોગવતા હશે” આવું કહેવા છતાં આપણે તેના મરણથી રડીએ છીએ ને તેને સુખ મળ્યું હશે એમ માનવા છતાં આપણી દિલગિરી આપણને છોડતી નથી આ દિનગિરીનું શું કાગળ છે ? શું તેની જૂદાઈ માટે આપણે રડીએ છીએ ? ના ! તેમ નથી, કેમકે જ્યારે તે જીવતા હતા ત્યારે, જ્યારે દેશ કે દેશાવર જતા ત્યારે, આપણને દુઃખ થતું ન હતું અને હમણાં જેવી જૂદાઈ છે તેની જ જૂદાઈ તે વખતે છતાં, આપણને દિલગિરી થતી નહોતી ! ત્યારે આ કેમ બન્યું ? એનો કાંઈ સખખ ?

એનો કાંઈ સખખ છેજ એ જૂદાઈ માટે આપણને દિનગિરી થાય છે એમ નથી, પણ કાંઈક એવો નિયમ કે જે વીરો હમણાં આપણે બીનકુન માહીતગાર નથી, તેનો ભગ થતો હોવાથી, તે નિયમના ભગના પગિણામે આપણને દુઃખ થાય છે મગજ એ કુદતી અમરતાનો ભગ કરનાર હોવાથી, આપણને દુઃખ ઉત્પન્ન કરે છે એ કુદતી અમરતા વીગે આપણને પુરી માહીતિ નથી એ વધુ દુઃખદાયક છે કુદતી નિયમનો મરણથી ભગ થાય છે, એ વિષે તમારી ખાત્રી એટલા ઉપગ્રથી થશે કે, જોકે મરણને ધણાંઓ લવીધ્યના સુખ તરીકે ગણે છે તે છતાં તે થતા દરેકને દિલગિરી થાય છે, આપણું ચિત્ત ચક્રોળે ચડે છે અને આપણું હૃદય ચીરાઈ જાય છે

જાણતા ? આનુ કેમ બનતુ રહે ? એમ બનવાનું મરણ એ છે કે તેઓ મહોત અમુક વખતે નમ્મી આનશે એ જાણી બીદે છે અને તેથીજ તેનાથી જેમ બને તેમ જાડી છુટકારો થાય એમ કપ્પડે છે આપણે માટે પણ તેજ નિયમ લાગુ પડે છે અમુક વખતે આપણુ મરણ થશે એમ જો આપણને માનમ હોત તો આપણી છ દગી ધણીજ દુ ખલાયક થઈ પ ન કેમકે હમણે મરણની વાત આનના મધપણુ સુખ આપનારી વાત તરફ આપણુ દિવ એ આત નદિ આપણી અને એમ મુતેદગારની મરણુ સ બ ધી દા નતમા જો ફેર છે તે એજ છે કે આપણે બીજાઓ માટે ગમે તેડુ ધારીએ છીએ છતાં આપણા મરણનો વિચાર આપણને આનતોજ નથી કેમકે મનુષ્યો જો અમર આતમાના ગરીરરૂપે એક સાગ થઈ દુનીઆમા આવે છે તેઓ તેમને હરપણે વાત આપે છે કે તેઓ અમર છે અને તેઓનુ અમર રહેનાર કામ તેઓ પોતે બળની શકે એમ છે મોટા મોટા તત્વવેત્તાઓ પીર મુદ્દા અને વિદ્વાતા તેમજ શાસ્ત્રકારો અને પેગંબરો આતમાના અમ ત અને માને છે એ જબજાહેર છે અને તેથીજ તેઓએ લપીખ્યની દુનીઆમા તઓને પુજનારાઓ માટે અમર સુખ ગણ્યાનો ઉપદેશ કર્યો છે આ વાત બાપુ ખરે દરેક મનુષ્ય માને છે જો કે એ વાત સામીત પ્રવાને કાઢ પણ પ્રત્યક્ષ નમાણુ નથી

આતમા અમર છે એ સિદ્ધાંત દુનીઆના દરેક મુખ્ય ધર્મ મજુદ રહે છે અને એ સિદ્ધાંત કાઢ તદ્દન નદિ ગણનારવા જેવો કે દુનિઆઓ નથી આ મા અમર છેજ તમે એ પણ ધણી વખત વાન્યુ હજો કે કેટલાક આતમાઓ કેટલી વખત કે નાક સજેગોમા અમુક માણસોને દેખાવ આપે છે એ વિચારો તેમજ તેને લગતા લેખો હમણા કેટલાક માને છે તેમ અસત્ય નથી તેમજ પશ્ચિમની વિદ્યા તથા પશ્ચિમના મુધરેના ગણના લોકો પણ આતમાઓ કે જૂતો દેખાવ દે છે એ વાત સ્વીકારવા લાગ્યા છે એ માટે જો જ્ઞેમ છે તે તેમના સત્ય દેખાવ માટેનો નથી પણ તેમની વિજતોના સબધમા છે હૃદય એ આપણે

દુનીઆનું જ્ઞાન ધગવનાર, એક આગ્રહી છે, છતાં તેની અદર જોવાનું કામ દરેક માટે મરકેલ છે, કેમકે એ હૃદયની વિશાળતા હરપણે અને હમેશા વધુ વધતી જાય છે, જે સાબીત કરે છે કે હૃદયની ઉત્પાદક શક્તિ અગાધ છે એ કહેવાનો ભાવાર્થ એવો નથી કે હૃદય કાંઈક એવી શક્તિ ધરાવે છે કે જેથી તે કોઈ નવી ચીજ ઉત્પન્ન કરી શકે એમ કહેવાનો ભાવાર્થ એવો છે કે જે ચીજ દુનીઆમાં હયાત છે પણ જેને આપણે જાણતા નથી અથવા જે વિશે આપણે અજાણ છીએ તે ચીજ, જાણતાં હૃદય તેને ઉત્પન્ન કરે છે એ ઉત્પન્ન કરેલી ચીજ, પાંડેલા વિચારમાં, પછી વિચારના આકારમાં અને તે પછી ચીજના આકારમાં બદલાય છે. એ સાથે એ જાણવા જોગ છે કે દુનીઆમાં કોઈ પણ ચીજ નવી બનતી નથી, કેમકે દુનીઆ દરેક રીતે પૂર્ણ છે અને તેની અદર કોઈપણ નવી ચીજનો ઉમેરો કરવાનું કામ બાકી રહ્યું નથી વળી એ પણ યાદ રાખવાનું છે કે જે કે દુનીઆ પૂર્ણ છે અને તેની અંદર કાંઈ ઉમેરો થતો નથી તે છતાં આત્મા દરેકજ નવી પેદાયશ કરે છે, અને તે એ પેદાયશ કરતા કદી અટકશે નહિ, અને એજ એની ઉત્પાદક શક્તિ છે હૃદય પણ આત્માની એજ શક્તિના સખએ નવી નવી ચીજ જાણતું થઈ પોતાની વિશાળ શક્તિ ખીંચવે છે એ નવી પેદાયશ વાસ્તવિક રીતે નવી નથી, કેમકે આત્મા દરેક ચીજનું જ્ઞાન ધરાવે છે. તે છતાં તેની પોતાની એ શક્તિપગ આવગણ કરી, વળ્યા હોવાથી અવિધ્યમાં તે ગયેલું જ્ઞાન પાછું મેળવવા પ્રયાસ કરે છે અને તે પ્રયાસના ફળરૂપે નવું જ્ઞાન મેળવે છે જે અત્યંત જોતાં નવું નથી તે છતાં નવુંજ છે કેમકે હાલના વખતમાં કે ભૂતકાળના થોડા વખતમાં તે જ્ઞાન તેનામાં હવે નહિ અને તે વખત પછી તેણે તે જ્ઞાન પાછું મેળવ્યું જેથી તે નવું અણી સકાય હૃદયની શક્તિ એ જ્ઞાન પાછું મેળવવામાં વપરાય છે. એ માટે કોઈ અમુક માણસને કોઈ અજાણ્ય જેવો વિચાર કે જેવો વિચાર કવચીતજ હયાત દુનીઆમાં કોઈને ઉત્પન્ન થયો હોય, તેવો વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે, જેને

જીવનમાં 'અસક્ય' અથવા 'ભુદ્ધિ વિરહ' નો ગળે છે આ વખતે
જેના હૃદયમાં તે વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે તે જીવનમાંના વિરહ વિચાર
રથી ધબકાઈ ગળગળ છે અને પોતાના વિચાર વીસે નામમાં પડે છે
તે પ્રતા મુખમાં પાડે તેજ વિચાર વધુ જોરથી ઉત્પન્ન થાય છે, તે
વિચાર પાછો વધુ જુસ્સો ઉત્પન્ન કરે છે, તે પછી નેથી વધુ જોર કરે છે
અને પેતો મનુષ્ય પોતે ખરો છે અને જીવનમાંના વિચાર જોડો છે એમ
ધારવા લાગે છે છે તે તે એવું પણ માને છે કે જે વિચાર અસક્ય
અથવા ભુદ્ધિ વિરહ ગણાય છે તે તેમ નથી પણ નામ અને પૂર્ણ
અસક્યથી ભરપૂર છે તે એ વિચાર અમલમાં મૂક્યા તે પછી ખાતરી
મહે છે અને એક એવું કાર્ય કરી બતાવે છે કે જે જીવનમાંના અચ-
ળામાં નાખે છે ઉપર પ્રમાણે થયેનું કાર્ય તેની હૃદયની ઉત્પાન્ન સક્રિયને
આભારી કે

ઉત્પાદક સક્રિય એ એક એવી સક્રિય છે કે જેથી સાર અને
નરસુ એ બેનો નિર્ધારન સમગ્ર સકાય છે એ સક્રિય ભુદ્ધિ અને હૃદય
સાથે સજ્જ થરાવે છે અને જો એ સક્રિય ન હોય તો આ દુનીઆ
કુદત અને તેની મુખ્ય પેદાવણ જે મનુષ્ય તે હસ્તિમાં હોતજ નહિ અને
જે નવા ફેગફારોદરરોજ નજરે પડે છે તે પણ કોઈના જોવામાં આવત નહિ
છાદગી સાથે હૃદય અને ઉત્પાદક સક્રિયને ધારો સજ્જ છે છાદગી એ
નરેહની છે (૧) બાલ્ય અને (૨) ગુપ્ત માણસનો જન્મ એ ગુપ્ત છાદગીનો
અને એ છાદગીને આગળની ભુદ્ધિ એ બલ્ય છાદગીનો મુખ્ય
ગાળનો છે દુનીઆનો દરેક શરીરધારી છાદગી આખી કુદત અને નજરે
પડી દરેક ચીજ એ તલ્લ અસક્યનું પરિણામ છે, જેને મન અથવા
અસક્ય આગળી કાઢે છે આથી આખી નજરે પડતી દુનીઆ મન
રૂપ છે એમ કહેવામાં ખોટું નથી જે દરેક ચીજ આપણી નજરે
પડે છે અથવા જેને વિશે આપણને લાગણી થાય છે અને જે આપણી
હિતો પર અસર કરે છે તે આપણા મનનાજ મનએ છે અને તેથીજ
ને મન રૂપ કહી મકાય આખી દુનીઆપર એ 'મન' અથવા અમનજ

‘સત્તા ભોગવે છે; ‘મન’ એજ ખડું તત્વ છે જે દુનીઆ ચલાવવામાં, રાત્ર્ય ચલાવવામાં તેમજ સર્વ મુખ્ય દુ.ખ ઉત્પન્ન કરવામાં મુખ્ય પદાર્થ રૂપે લાગ લગવેછે. ‘મન’ એ એક ખરો પદાર્થ છે, એ પ્રત્યક્ષ દેખાડવાનું કામ એક શીલસુદ્ધ માટે સર્વથી ચૂરકેલ છે. અત્યાર સુધી એવુંજ માનવામાં આવ્યું છે કે, ‘મન’ એક લાવવાચક (Abstract) પદાર્થ છે, અને તે ખીન્ન પદાર્થો માફક પકડી કે જોઈ શકાય એમ નથી; અત્યારસુધી આપણને કદીપણ એવો ખ્યાલ આવ્યો નથી કે ‘મન’ એ એક દ્રવ્ય છે; અત્યારસુધી આપણે કદી એવું ધાર્યું નથી કે જે રિતે રાશની, તાપના રૂપમાં દેખાવ દેછે, તેજરિતે ‘મન’ જુદા જુદા દ્રવ્યોના રૂપમાં દેખાવ દેછે પણ એ નહિ માનવામાં બૂધ છે કેમકે સર્વ કુદ્રત છવ રૂપ છે અને તે અછવ નથી અને તેમાં એકપણ અણુ છવ વગરનો નથી તેમ હોય તો ‘મન’ રૂપ કુદ્રત કહી શકાય નહિ. એક ‘ઝાડ’ એ એક માન્યતા છે અને એ માન્યતા ઝાડને જોળખવાથી મનુષ્યમાં ઉત્પન્ન થાય છે. એ માન્યતાને આપણે આકાર વગરની માનીએ છીએ, પણ ખડું જોતાં તે તેમ નથી. આકારવાળી ચીજ એ પદાર્થ, કહી શકાય એક માન્યતા ને વિચારમાં ફરક માત્ર એ છે કે વિચાર એ એક ઉપલક્ષ્ય ઉપલક્ષ્યની ચીજ છે, જે જરાબર દ્રઢ થવા પછી માન્યતામાં ફેરવાઈ જાય છે. માન્યતા, એક ઉપલક્ષ્યના વિચારથી વધુ દ્રઢ હોવામાંજ તદ્દાવત ધરાવે છે. આ ઉપરથી સમજાશે કે આપણા વિચારો ખરા પદાર્થો યા દ્રવ્યો છે, અને જો કે તે વિચારો ધણુંખટ, નરી આખે નજરે પડતા નથી તે છતાં તેઓ આકાર ધરાવતાં પદાર્થો છે, અને કોઈ કોઈકે વખત આપણા શરીરમાં તેઓ ઉત્પન્ન થવા પછી આકાર રૂપે યા ભૂત પિત્રાચ રૂપે પણ નજરે પડે છે વિચારો ખરા આકાર ધરાવે છે કેમકે તેઓ કોઈ ચીજની કલ્પનાથી ઉદ્ભવેછે, અને એ કલ્પના કોઈ પણ દસ્તિ ધરાવતી ચીજથીજ ઉત્પન્ન થાય છે કેમકે જે દસ્તિમાં ન હોય તેની કલ્પના યરીજ અસંભવિત છે. આથી વિચારો આકારવાળા છે એ સાબીત થાય છે, પછી લાગે તે આકારો આપણે ઘણી વખત જોઈએ

આ નદિ દેખી ગઈએ વળી કાઈ કાઈ વખત માનુષ બેધ્યાન અવ-
સ્થામાં હોય છે, તે વખતે તે બેધ્યાન અવસ્થામાં હોવાથી, તેના મનમાં
શું થાય છે તે પોતે અમશ્ચ શકતો નથી અને દેટલાક એવા વિચારો
તેમજ વિચારોના આકાંગે જન્મ આવે છે કે જે ને પોતે જોઈને તેના
વિષે જોડે છે આ આકાંગે તે માણસ પોતે જેમ જોઈ શકે છે, તેમ
બીજા પાસે જોઈ શકે છે અને નેને બીજાઓ જૂન કે પિશાચ કહે છે

નમાઃ હૃદય શુ શુ અદ્ભુત શક્તિઓ ધરાવે છે તેનો ખ્યાલ
નમને કોઈ રખત નહિ આવે. હશે? જો જો વિશેનો ખ્યાલ નહિ
આવે. હોય નો જો તનિઓની અજમાયગ કરવાનો વખત તો ક્યાંથી
આવે અને જો અજમાયગ કરવામાં નહિ આવે તો પછી તેની ખરી
માહિતિ ક્યાંથી મળે? આમ હોવાથી માણસને પોતાના મનની
હાલત, તથા તેની ગુપ્ત શક્તિઓ વિષે પૂર્ણ માહિતિ નથી એ કહેવું
એક નહિ મળાય. પણ જો અન્ય છે કે મન અથવા હૃદય કેટલીક એવી
શક્તિઓ ધરાવે છે કે, જે વિષે વખત રહ્યાંએને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થશે

આપણે જે ગુરુશાસ્ત્રેણુ શક્તિ વિષે માનીએ છીએ તે વાસ્તવિક
રીતે ખર નથી અને જો આકાંક્ષુ શક્તિ વિરુદ્ધ થઈને, હવામાં ઉડવાની
તથા ચાલવાની શક્તિ દરેક મનુષ્ય ધરાવે છે.

શુ મનુષ્ય પોતાની મેગે હવામાં ઉડી શકે એ શક્ય છે? આ
વાચના નમને હમનુ તેમજ આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન, પણ તે છતાં તે એટલું
બધું હમવા કાપક નથીજ

આ શક્તિ દરેકમાં અલ્પદીક છે, અને કેટલોક વખત પછી જો
શક્તિનું જ્ઞાન થતાં પછી માણસો ઉડી શકે એ ગુરુશાસ્ત્રેણુ શક્તિ માટે
એમ કહેવામાં આવે છે કે, જો શક્તિના અબજેજ ફુનીઆના સંયોગ
પદાર્થો ફુનીઆના મધ્ય મિંદુ નગ્ન બેસાય છે. એ માટે વિચાર કરત

એમ માન્ય પડ્યા વગર નહીં રહે કે, જડ પદાર્થ તરફ પૃથ્વીની આકર્ષણ શક્તિ જે અસર કરે છે તેના પરિણામે જડ પદાર્થો તેના તરફ ખેંચાય છે પણ જો એ જડ પદાર્થો એ પૃથ્વી તરફ ખેંચાતા માટે જગપણ ઇચ્છા ધરાવતા નહિ હોય તો પૃથ્વી તેઓને પોતા તરફ ખેંચી શકે નહિ જો કોઈપણ પદાર્થ-પદ્ધતિ તે નાનો મોટો ગમે તેવો હોય-ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિને તાબે ન થતા દ્રઢ ઇચ્છા ધરાવે તો તે પૃથ્વી તરફ ખેંચાય નહિ અને જો એમ બને તો એ પણ સાબીત થાય કે ગુરુત્વાકર્ષણ ક્રમ્પતા કોઈ વધુ બળવાન શક્તિ હોવાન હોવી જોઈએ.

ગુરુત્વાકર્ષણ સત્ય ધર્મા પ્રવર્તમાન માન્યતા બૂધ બરેલી છે ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિ-કે જે પદાર્થોને પૃથ્વીના મધ્યભિદુ તરફ ખેંચે છે તે-શિવાય એક ખીણ શક્તિ-આકર્ષણ શક્તિ-છે, કે જે ગુરુત્વાકર્ષણથી વિરુદ્ધ (negative) તત્વ ધર્મ છે એ આકર્ષણ શક્તિનો ઉપયોગ અણુઓ ઉપર થાય છે અને જે પદાર્થોપર તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, તેમાં જે જે પ્રમાણમાં ભુદ્ધિ અથવા આત્મિક શક્તિ ઓછ વધુ પ્રમાણમાં હોય છે, તેજ પ્રમાણમાં તે ઉપર અસર કરી શકે છે. એ શક્તિ એવી નથી કે, જે જોરજુલમથી કોઈપણ ઉપર, તેની મરજી વિરુદ્ધ, કાંઈ પણ અસર કરી શકે ગુરુત્વાકર્ષણ શક્તિ, વચ્ચે ખીણેલા 'મન' તેમજ 'હૃદય' ઉપર અસર કરી પોતાની તરફ પદાર્થોને ખેંચે છે, પણ જો એ શક્તિ ખીણેલા 'મન' કે હૃદય ઉપર ચલાવવામાં આવે તો તેમની મરજી વિરુદ્ધ કાંઈપણ અસર કરી શકે નહિ અને પોતાની તરફ તેમને ખેંચી શકે નહિ ધાસના એક તણખવા તરફ નજર કરો! તેને માટે તમે શુ ધારો છો? 'શુ' તે પણ 'મન' જેવી વસ્તુ પોતાની અંદર ધરાવે છે? 'હા'! તેને પણ મન છે અને તે પણ પોતાના અદ્રશ્ય મનને તાબે છે અને તેથીજ તે હોય છે ત્યારે જમીન બહાર હોયે-હારોજ હોયે વધે છે અને પૃથ્વી બહાર હોયે આવે છે-પણ નીચે-જમીન નીચે-ખેંચાતુ નથી એવા ધાસના તણખવા તેમજ ઝાડોને તમે સખ્યાબધ જોયાં

હશે, કે જોએ દરપણે વધુને વધુ સૂર્ય તરફની ખાલુ તરફ—ઉંચે—
ઉગે છે. એજ રીતે એક નાની છાત્રી કે, જેણે પણ પોતાની મરજી
અનુસારજ પૃથ્વી તરફ ખેંચાય છે કે નથી ખેંચાતી: એટલે કે જો તે
પ્રગ્ણ છે કે, તેને એક મોટી ઈમારતની ટોચ પર જવું જોઈએ તો તે
વંચતે ગુસ્તાકર્પણનો કાયદો તેને પણ નડતો નથી અને તે છાત્રી કે
જેણે ઉંચે—મેંકરો શીટ—જઈ શકે છે.

જડ પદાર્થ તેને કહેવો જોઈએ કે જોને પોતાની ગુપ્ત શક્તિની
ખબર નથી અને જો તે કારણે પૃથ્વીના મધ્યખિંદુ તરફ ખેંચાય છે,
જ્યારે તેથી ઉઘડી રીતે ચૈતન્ય ધરાવતો પદાર્થ તે છે કે જો પોતાની
મરજી અનુસાર વર્તવાની શક્તિ ધરાવે છે. આ ઉપરથી વાંચકોના
ખ્યાલમાં આવ્યું હશે કે, એ બંને—જડ તેમજ ચૈતન્ય—તત્ત્વ ધરા-
વતા પદાર્થો એક એકથી ઉઘડીજ રીતે ચાલે છે. જો પદાર્થો પૃથ્વી તરફ
ખેંચાવાની પ્રગ્ણ ન ધરાવતાં હોય તેમને પોતા તરફ ખેંચવાની
શક્તિ ગુસ્તાકર્પણ શક્તિ ધરાવતી નથી. ગુસ્તાકર્પણનો કાયદો ચૈતન્ય
વાળા પદાર્થો માટે નથી પણ જડ પદાર્થો માટે અથવા જો પદાર્થોની
આકર્ષણશક્તિ તેમજ મનની શક્તિ ખીણી નથી તેઓ માટે છે. આડપ-
રથી કોઈ કુળ જાતીનપર પડે છે એનો શું સંબંધ ? ન્યૂટને ફેલાવેલા
કૃતયા અનુસાર તમે એમજ કહેશો કે એ બંને ગુસ્તાકર્પણના સંબંધેજ
જન્મે છે, પણ તેમ કહેવું વારતવિક નથી. આડપરનું કુળ જડ શક્તિ
ધરાવે છે, અને પૃથ્વી પણ જડ શક્તિ ધરાવે છે. હવે પૃથ્વી અને
કુળમાં, પૃથ્વી મોટી હોવાથી, પોતાથી નાના જડ પદાર્થને પોતા તરફ
ખેંચે છે. જડ પદાર્થો માટે એટલે કે જો પદાર્થોની ચૈતન્ય શક્તિ ખીણી
નથી, તેઓ માટે—એવો નિયમ છે કે મોટો જડ પદાર્થ—નાના જડ પદાર્થ-
રૂપે પોતાની વધુ આકર્ષણ શક્તિના સંબંધે, પોતા તરફ ખેંચે છે. આડનું
કુળ જો પૃથ્વી કરતાં મોટું હોત, તો પૃથ્વી—જડ પૃથ્વી—ને પોતા તરફ
ખેંચી શકત અને પોતે બોંબપર પડત નહિ.

જો આ ઠેકાણે બન્ને જગ પદાર્થોને બદલે ચૈતન્ય ધરાવતા પદાર્થો હોત તો આ નિયમ ફરવાઈ જત, કેમકે તે પદાર્થો પોતાની મરજી અનુસાર, કે જે મરજી તેમની ગુપ્ત શક્તિ ખીલવવાથી ચૈતન્યરૂપે બહાર પડી છે—આલસ તેઓ મરજી અનુસાર કોઈ વખત પૃથ્વી તરફ અને કોઈ વખત તેનાથી દૂર જત જો તે પૃથ્વીથી દૂર જવા પિયાર જત તો તે પોતાની ભુદ્ધિ અનુસાર જેટલે દૂર જઈ શકાય તેટલેજ દૂર જઈ શકત અને વધારે દૂર જઈ શકતે નહિ કેમકે ત્યાં તેનો ઇન્દ્રિય અટકી જત રેતીનો એક દાણો જ્યાંસુધી જડ છે ત્યાંસુધી ગુરુનાકર્યભુથી પૃથ્વી તરફ ખેંચાય છે પણ તેને બદલે એજ રેતીના દાણા જેટલો જંતુ પોતાની મરજી અનુસાર પૃથ્વીપર કે તેથી દૂર હવામા કે આકાશમા જઈ શકે છે, અને જ્યાંસુધી તે જંતુ મરજી પામીને જડ થઈ જતો નથી ત્યાં સુધી તે પોતાની મરજી અનુસારજ વર્તે છે મરજી પછી તે જડ થઈ જવાથી પૃથ્વી તેને પોતાની તરફ ખેંચે છે, અને તેથી એ મગજ પામેજુ જંતુ પોતાની મરજી અનુસાર ચાલવાની શક્તિની જે દાજગીના સમયે પૃથ્વીપર એમને એમ પડી રહી, પૃથ્વીને તાબે થાય છે આટલું જતા એ કહેવાની જગ છે કે, વાસ્તવિક રિતે દુનિઆમા કોઈપણ પદાર્થ જડ નથી યાને દરેક પદાર્થ ગુપ્ત અથવા ખુલ્લી ચૈતન્ય સન્નિ ધરાવે છે, અને જ્યાંસુધી એ ચૈતન્ય સન્નિ ગુપ્ત રોય છે ત્યાંસુધી તે પદાર્થ જડ કહેવાય છે અને જ્યારે તે શક્તિ બહાર પડે છે ત્યારે તે ચૈતન્યવાળો કહેવાય છે. વળી એ પણ યાદ ગમનાનું છે કે, દરેક પદાર્થ આગળજ વધે છે, યાને જડમાથી ચૈતન્ય ચના તરફ તે સુસાફરી કરે છે, એટલે કે જે હમણાં જડ દેખાય છે તે ચૈતન્ય ધરાવતા થવા, તથા વધુ ચૈતન્યવાળા થવા—વધુ ને વધુ પ્રયાસ કરે છે મનુષ્ય એ સૌથી વધુ ચૈતન્ય ધરાવતો પદાર્થ છે, પણ તેની શક્તિ દજી પૂરી ખીલી નથી અને તેથી તેને પૃથ્વીથી દૂર જવાની પોતાની અદર રહેલી શક્તિ વિશે

તો તમે એ કોળીઓ કાઢી શકો છો નહિ એ રીતે એક લેખક માટે પણ
કદી શક્ય. જે એક લેખક પોતાની કાળજીની મર્યાદા વીચે ખાતરી ધરાવે
નહિ તેણે તો, ને કદિ પણ લેખ કાઢી શકે નહિ. પદાધ્યાનના મર્યાદા
ક્રમાર્થ ગયેલો માનવિ એમજ ધારે છે કે તે પોતાનો દાથ દવાતી શકે
નહિ, અને તેની એ માન્યતાના અર્થએ તેનો દાથ તે દવાતી શકે
નથી. એથી ઉત્તરી ગીને મગજ શક્તિપર અસર કરી ગેગોને નિન્
કરનાર કાકર પોતાના વિચાર બળના પ્રતાપે, ગેગીના મગજને કાકર
સહ તેનાં મગજમાં ધરે કહેનાં વિચારને ફર કરી તેના ગેગોના નાન
કરના શક્તિવાન થાય છે. કેમકે તેને પોતાની શક્તિપર પૂર્ણ ભરોશો છે
અને તેથી તે ખીજાઓને ને દેખાડી નેઓના ગેગ ફર કરી શકે છે એ
ગેગીઓનો, રોગી થવાનો અર્થજ તેમના મગજમાં છે. ને તેઓ ગેગ
થવાનો બુદ્ધિયો વિચાર મગજમાં સામ્ય થવાનું ન દેતો, અને પોતાના
આત્માની અતંત શક્તિઓમાં વિશ્વાસ ગળે નો, નેઓને એ ગેગ માધુમ
પડે નહિ, એટલુંજ નહિ પણ કાકરપણ ગેગ તેમના મગજમાં સામ્ય
થઈ શકે નહિ.

આ બાબતો, વાચકોને—અથવા દેવકોને—ખરી જાણશે નહિ
પણ એ માટે તેમના વિચારોજ દોષતીન છે મારા પોતાના અનુભવનો
સાબલો 'હુ એ સબધમાં આપીશ. એક દિવસે હુ આગાડી મારકે
અત્રેથી અમદાવાદ તરફ મુસાફરી કર્યો હતો. જે ગાડીમાં હુ બેઠો
હતો, તેમાં બીજાં ત્રણ મુસાફરો પણ હતાં. એ મુસાફરોમાં એકને
પાણીની સખત તરસ લાગી હતી અને તેની કંખવામાં પાણી પાણી
ક્યાં કરતો હતો. રેશનપર ગાડી વળે એટલે વખત ઉભી રહે તો પોતે
રહી જાય એવી બીજીથી તે રેશનપર ઉતરી પાણી મેળવવા તબક્કા
કરી શકતો નહિ અને રેશન સત્તાવાગ્યો તરફથી પાણીના ફેરીઆઓ
પૂરતી સંખ્યામાં પ્લેટફોર્મ પર ફરતા ન ગળવાના સમયે તેને પાણી
નહી મળતાં તેની તબક્કા થઈ. એ તેને ખરી પાણી બોલાવી તેના મગજ પર
દાથ ફેરવ્યો ને એ ત્રણ મીનીટ તેમ કરી તેના હૃદયમાં ક્રેન્ડો

‘તરસ’નો વિચાર બૂલી જવા તથા ગળામાં દુઠક થવાનો વિચાર કરવા હવે. તે ગૃહસ્થે તેમ કરતાં જ ખીજનઓએ તેમજ તેણે પોતાનાં ફેરફાર જોયો. તેની તરસ દૂર થઈ અને તેથી તેણે પાણી મંગાવવા ના પાડી. એજ રીતે એક ખીજન ગૃહસ્થને એવોજ નિશ્ચય થઈ ગયો હતો કે તેની નાબી આગળ કોઈ નાનીમાં જગાડો થયો છે અને તેથી તે ઘણીજ જોરથી ચાલે છે. એ ગૃહસ્થને જરા ઉંઘમાં નાંખી મેસમેરાઈઝ કરતાં તેના ચાર પાંચ વરસના ધખારામાં ફેટલેક ધટાડી થયેલો તેને માથું પાડ્યો આવું પરિણામ આવવાનો સખજ તેના હૃદયમાંજ હતો.

તેના હૃદયમાં એક ઓટો વિચાર અગાઉ જર ધાલી બેઠો હતો, પણ તે દૂર ધતાંજ તેણે પોતાના સરીરમાં ફેરફાર થયેલો જોયો હતો. એવોજ એક ખીજો દાખલો એક સ્ત્રીનો છે. એક સ્ત્રીને એવોજ બેઠમ આવ્યો હતો કે તેનું સરીર નહન બેનાકાત થઈ ગયું છે અને તેથી તે કોઈ પણ કામ કરી શકવાની સક્તિ ધરાવતી નથી. આ સંબંધમાં તેણી એમજ ધારતી હતી કે, તેણી પોતે ઘણીકે સક્તિઓથી બેનસીબ છે અને તેથી ખીજન મનુષ્યો કરતાં તે ઘણીજ નીલાંગી છે, આ સ્ત્રીની ખૂબસૂરતી એક પરીમીયાજ હતી, તે છતાં તેના વિચારના પ્રભાવે તે ખૂબસૂરતીપર દિશગિરીનો છાપ પડ્યો હતો અને જે કોઈ તેણી તરફ જોતું, તેનાપર તે મ્હોટી અસર કરતી. ઓટો વખત તેની સાથે વાત કરતાં મને તેણીની હાલતની સમજ પડી. મને તેણીનું દુઃખ ઓછું કરવાનો તથા તેણીનું સરીર સુધારવા ઈચ્છા થઈ. એ ઈચ્છા ધતાંજ મેં તેણીને જણાવ્યું “તમારા મ્હોટા નરક જોતાં મને એમ ‘સમજાય છે કે તમારામાં ઘણીકે સક્તિઓ ખીસ્મા વગરની છે, પણ તે હવે જલદી ખીજવી જોઈએ. તમારી ખૂબસૂરતી કોઈ પણ મનુષ્ય ઉપર અસર કરે એવી છે, તે છતાં તમારી સક્તિઓ વિષે તમે માહિતગાર નથી એ એક કમનસીબ ખીના છે. હમણાંજ તે છતાં તમારી સક્તિઓ ખીજવા માંડશે અને તમારાં કમજોર સરીરમાં કોઈ અસાધિક સક્તિ

આવશે.” મારા એ સખ્તોથી તેણીપર અસર થઈ અને તેણી એક ક્ષણમાં તદ્દન શાંત તથા તંદુરસ્ત થઈ ગઈ. એ પછી કેટલાક દિવસ સુધી તેણી મારી પામે એજ માગવાર માટે આવતી. હું તેણીના વિચારમાં સુધારો કરી તેણીના આત્માની અનંત શક્તિઓ તરફ તેણીનું ધ્યાન ખેંચતો અને તેણી થોડા દિવસમાં તદ્દન તંદુરસ્ત તથા શક્તિવાન બની ગઈ. તેણી પોતે પહેલાં અસક્ત છે એમજ ધાગતી પણ તેણીમાં ક્રિયા દિવસે ફેરફાર થયો અને તેણી એમ ધાગવા લાગી કે ‘તેણી પણ કંઈક છે.’ આવી ધારણામાં તેમજ પોતાની ‘સ્વ’સત્તામાં જેમ જેમ વધારો થતો ગયો, તેમ તેમ તેણી વધુ તંદુરસ્ત બનતી ગઈ અને પોતાને મુખી કરનારની ઓર્ગાઈ પણ થઈ દમણા પણ હવે છે.

આ સમયે ઘટાતો ઉપરથી જણાશે કે, દરેક કાર્યમાં વિચારજન મુખ્ય જગ્યા શેકે છે પણ તેથી એવું વિચારવું નહિ કે, મનુષ્યોજ કંઈક વિચાર કરવાની શક્તિ ધરાવે છે એવું ધાગના હોય તેમણે જાણવાની જરૂર છે કે કંઈક મનુષ્યોજ વિચાર કરી શકે છે એવું ધારવામાં મોટી ભૂલ છે દરેક પ્રાણી જનાવર, ઝાડ, હોડવો કે પૃથ્વીકાય પદાર્થો પણ વિચાર કરવાની શક્તિ ધરાવે છે અને વિચાર કરે છે. ઝાડો, ઝાડ થવાના, તથા પોતાને અમુક અવસ્થામાં ઉભવાના વિચાર કરે છે અને તેથી તેઓ તે વિચાર તરફ આકર્ષાઈ, તે વિચારના જેવા આકાશમાં ઉડે છે. મનુષ્યો માટે પણ તેમજ છે. દરેક પ્રાણી માટે પણ તેમજ છે; દરેક સ્ત્રી માટે પણ તેમજ છે; ધાસના તણખવા માટે પણ તેમજ છે જેમ જેમ એ પદાર્થો વધુ ઉંચી અવસ્થામાં આવે છે, તેમ તેમ તેઓની વિચાર શક્તિ વધે છે અને એ વિચાર શક્તિ જેમ જેમ વધે છે તેમ તેમ તેઓની અવસ્થા વધુ ઉંચી થતી જાય છે. મનુષ્ય પણ તેજ પ્રમાણે જેમ જેમ વિચારમા વધે છે, તેમ તેમ તેની અવસ્થા પણ ઉંચી થતી જાય છે, અને જો તે તેમ ન કરતાં જ્યાં ને ત્યાં રહેવાની ઇચ્છા ધરાવે છે, તો તેજ પરિણામ પણ અનુભવે છે.

આધુનીક મનુષ્ય પોતાની અંતઃ ખીજ સમગ્ર રીતે પ્રતી
 જોતા ને સમિત છે તે સમિત ધારે છે, અને તે સમિતો તેના
 મગજની અંતઃ મગી આવે જ ના પીની અવસ્થામાંથી કુચાઈને મનુ
 અવતાગ ધારણ કરાની સિધ્ધિ ત કે વધુ અને વધુ આનંદ નામી
 એના નરીગમાં ને ને સમિતો ની ને તે સમિતોએ આખા હરી ને
 બદલ મગજમાં જગરા લીધી અને તે સમિતો મગજમાં બહાર
 પ ની નજરે પડે છે ખરૂં ખીજો તો મનુષ્ય અવસ્થા નગ્નની મુઆફરી
 એ મગજની નધાર ને વધારે ગરાયેતી અવસ્થા છે એ અવસ્થાના
 પ્રસાવે ન ગુસ્તામણી ને સમિત — દીને તાનામાં ગમ્પતી ની
 તેન ની મનુષ્યની ઝગીએ મગજની કેમણી તરફ આગળ વધી —
 વિચાર કરની સમિત ખીનરી વિચાર બજે એ ગુસ્તામણી સમિત
 પાતાના તાનામાં મેગવવા સક્તિ મેગવી છે ને પદ્યોને આપણે ન
 ગગીએ છીએ તેઓ પા એજ વધાગમાં આગળ રહે છે અને અમુક
 વખતમાં તેઓ પા એ ગિધિતોએ પ્હોવને હમણા તેઓની શક્તિઓ
 અદ્ય છે ને કે ખરી રીત તો તેઓ પા આપણીજ માફ મન
 તેમજ ચંતન્ય ધગવે છે જમાન એ થયા ને રમારો અદ્ય રીતે મને
 જાય છે તે એ છે કે આ જગ મહેવાતા પદ્યોની શક્તિઓ ખીનતી
 જાય છે તથા ગરવાકર્ષણ દક્ષિતને દરેકે તામે ચુ ન્નેછથે એ સિદ્ધા
 તને મોટો પાડના જાય છે અને સાખીત કરે છે કે પદ્યો મન ધરાવે
 છે ને મન ચંતન્ય સમિત ધરાવવા ઉપરાંત પાતાની મગજ નુ
 આનંદના હક ધરાવ છે

તમન ફરીથી યાદ આપવાની જરૂર છે કે દુનીયામાં કોઈ પણ
 વ્યક્તિ નથી અને કોઈ પણ વ્યક્તિને મરણ નથી ને વ્યક્તિને
 આપણે જગ ખીજો છીએ તે ફક્ત વગર ખીલતું મન છે દુનીયામાં
 નાનામાં નાનું પ્રાણ પણ દસ્ય ન અદ્ય મન પોતાની અંદર ધરાવે
 છે જેને દુનીયામાંથી છુટ્ટુ હોય તેને આ સિદ્ધાંત માન્યા વગર છુટ્ટાજ
 નથી જેને આપણે પાથ કે ચીજ ખીજો છીએ તે કોઈપણ

ચીજનું 'જાણપણું' છે એ ચીજના દરેક આ આકર્ષણ ગતિ ધરાવે છે. ને એ આકર્ષણ સક્રિય થઈને ઓછી હોય છે તો તે ચીજ પોતા જેવી પણ મોટી ચીજને તરફ આકર્ષાય છે અને તે ગુરુવાકર્ષણના તાત્કાલિક છે, એમ માનવામાં આવે છે આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે, એ નાની ચીજ મોટી ચીજ તરફ આકર્ષાય છે તેમાં કાલ કાલ્યુ હોવું જોઈએ એ કારણ 'મન' છે ને 'મન' ન હોય તો તે ચીજ બીજી ચીજ તરફ આકર્ષાય નહિ એક ચીજ બીજી તરફ આકર્ષાય છે એજ સાબીત કરે છે કે તે 'ચીજ' મા 'મન' છે. 'જડ' પદ્ધતિ આકર્ષણ કે 'જાણપણું' ધરાવી ગેરજ નહિ, કેમકે જાણપણું મન વગર હોઈ શકેજ નહિ આ 'આકર્ષણ સક્રિય' કે જે દરેક 'ચીજ' મા રહેલી છે, તેનાજ પ્રભાવે દરેક 'ચીજ' દુસરેમાં છે આ ચાલ અચળ છે, મનુષ્ય તેમાં કાલ નિધાને જ્ઞાની ગતિ નથી ધરાવતો. તેમજ તેમાં ફેરફાર જ્ઞાને પણ અચળ છે આપણા વિચારો બધે ફેરે પણ તેમાં તો ફેરફાર અનોજ નથી કુદરતમાં દમ્ભિ ધરાવતી દરેક ચીજ, આકર્ષણ સક્રિયના જાણપણાના સમયે છે એ જાણપણું રાત્રી રત્ની હરિતના કાષ્ઠ પણ વખતે પૂર્ણ થતું નથી જો ૫ પળે પળે એ 'જાણપણું' મા વધારો થતો જાય છે મનુષ્ય એ આકર્ષણ સક્રિયને 'ધ્યાર' કહે છે જે બર નો નથી જ્ઞાને પદ્ધતિ ગતિ એ સખ્ત વધુ વાસ્તવિક છે

જાણપણું, જુદું, કે અકલ્પ, ગમે તે કહો,—એ સવ મન વગર હોઈ શકેજ નહિ, અને તેથીજ દરેક દેખાતી ચીજ મન રૂપ છે, પછી તે ચીજ બધે, ગમે તેની 'જડ' મનાતી હોય! એક દિવસ એવો પણ આવશે કે, જ્યારે તે પોતાની દેખાતી 'જડ' અવસ્થામાંથી ફેરવાઈ ચેતન્ય અવસ્થામાં દેખાશે 'મન'નું 'બીજું' રૂપ મગજ છે, કે જેમાંથી 'ધ્યાર' જન્મ લઈ આપણા શરીર ઉપર દક્રમત ચલાવે છે. જે રીતે પાણી, બગીચાની અવસ્થામાં સગીન દેખાય છે, પણ વગજની અવસ્થામાં તે નજરે પણ પડતું નથી, તેમ આપણી કુદરત એક રીતે 'મગજ' કે

‘મન’કપન છે, બને ને પછી ‘બરફ’ માફક નજરે પડે, યા ‘વરાળ’ માફક અદૃશ્ય રહે. દુનીઆની વીજળીક સમિતિ પણ એજ દારણે ‘મન’ મગજ’ કે વિચાર’જ છે. કુદરત દરેક પળે વધુ ને વધુ વિચાર કરે છે. કુદરતની વિચાર ગમ્મિ નરેક પળે વધુ ને વધુ ખીલે છે, અને તેથીજ તેની ટિથિનિ હમણાના કાળે અગાઉની ટાઇ પણ રિચિતિ કરતાં વધુ આગળ રહેતી કે, દરમિયાન દરમિયાન જાણનાની સમિતિમા આગળ વધે છે તેની જાણનાની સમિતિ દરમિયાન રહેતી જાય છે અને તેથીજ તે ‘આકાશ’ નાનિ-મધ્ય-ના નાનમા પણ રધારે કરે છે આ રિતે દરમિયાન મનની ગમ્મિ વધવાથી તેનું અજ્ઞાન એણું થતું જાય છે અને તેને બાંને નુખ અને છુટાપણાના વિચારો તેની જગ્યા ને છે.

કેટલાકો કહે છે કે મધ્યે આપણને માટે દુષ્કર્મ નિર્માણ થયાં છે કે જેથી આપણે તેની યાદ જુનીએ નહિ આ કહેવારઓનું કહેડું નહિ માનવા યોગ્ય છે. આપણને દુષ્કર્મ જેડીમા પ્રચરે કીક-પા નથી પણ આપણીજ અજ્ઞાનતાના અનમેજ આપણે દુષ્કર્મ જેડીમા અપડાયેતા છીએ એ જેડીઓ જાન વધતા આપોઆપ જુની જગે તે જતા જો જાનમા વધારે મરનામા ન આવે તો અજ્ઞાનતાના પ્રભાવે આપણે દુષ્કર્મ-ખીમાર-જમ્મ-અને મરણ સમુદાય પણ થઇશું, અને તેમા આપણોજ-આપણા અજ્ઞાનનનોજ-દોષ મઢી સકામે.

આપણે જે જેડીઓમા ફેદ પડેના છીએ તે જેડીઓ કઈ છે ? વિચાર કરો ! આપણે ઘણી માન્યતા આપણને પોતાને ‘અસકત’ માનીએ છીએ એ માન્યતા એક જાતની જેડી છે ખીજી માન્યતા એવી છે કે આપણે નક્કી જમ્મ-વગેરે થઇશું જ ના માન્યતા ખીજી જેડી છે ત્રીજી માન્યતા એવી છે કે, આપણે અમર (Immortal) નથી આ ત્રીજી જેડી છે આ જેડીઓના વિચાર માનજ-કલ્પનાજ-આપણને દુર પળે અસકત બનાવવા પૂરતા છે આખી દુનીઆનું ધન-રાજ્ય સત્તા અને મન મેળવવા છતાં અસકિત જમ્મી અને મરણ તો અનામત

‘મ્હે ત્યારે, ઉપયુ’ ધન કે સના મેળવવામા શું જાણ? જે અશક્તિ,
જમ્મશી અને મરણ માણસના દરેક કામમા વચ્ચે આવે તો પછી માણ-
સની શક્તિ-મનની શક્તિ-કુદતની શક્તિ દરેક પગે કેવી રીતે વધે?
ખરે જ્ઞાન-કે જે દરેક જીવને ‘હુ’ નું જ્ઞાન આપે છે, તે એ અવ-
સ્થામા માણૂમ પડતુ નથી એ જ ન મેળવતુ અજકમ નથી-શક્ય છે
જે મ્હોતને જીતી શકાય તો એ જ્ઞાન મેળવી શકાય છે! અને મ્હોત
જીતી શકાય છે-અમર થઇ શકાય છે અત્યાર મુખી એક અવ્યવમા
જાડ ઉગી શકયું ન હોય એમ કહેવામા આવે તેથી જેમ એમ સાબીત
થતુ નથી કે, હવે પછી ત્યાં કાંઈ જાડ ઉગી શકશેજ નહિ, તેમજ
અત્યાર મુખીમા કાંઈ અમર થયુ હોય તેતુ આપણને જ્ઞાન ન હોય,
તેથી કાંઈ એમ સાબીત થતું નથી કે, હવે પછી અમર થઇ શકશે
નહિ જેઓ એમ માને છે કે મનુષ્યની દુનીઆ હવે વધુ ખીની શકશે
નહિ (કેમકે જેટલો વધારો થયો જોઇએ તે મળેલો થઇ ચુક્યો છે,)
તેઓ પોતાના સિદ્ધાંતની તર્ફેણુમા કાંઈ પણ સાબીતી આપી નકે એમ
નથી વળી તેઓ એ પણ જાણના નથી કે મનુષ્યનો સુધારો વધારો
દુનીઆની સરખાત પછી નગતજ સર થયો હતો વળી તેઓએ મનુષ્યની
પેદાશના ઇતિહાસને-કે જેની શરૂઆત કરોડો વગસપર થઇ હતી તેને-
તપાસ્યો નથી, કે જેથી તેઓ એ બાબતની વિશ્લેષ કે તર્ફેણુમા કાંઈ
પણ માન્યમત આપી શકે

પગ ફેલાવે કેદીની દાનનમા ગરેવુ પડે નદિ ક્યાંએ એવી અસ્થ
મનુષ્યોની મમે ત્યાં, જેમ કેટલો- રખત અમાઉ કાનઆની ખાણે છુગી
પનાથી મનુષ્યની દાનન મગનાનો અભર ઉભો થયો નો ગેમ કે
લોકે જાણતા, રીજા અને નનાગ જાની સોધ માં દત્તી, તેમ
મનુષ્યોને ગેરા માટેની જગ્યાની પાડુ નોન થયેજ પમ આ અવસ્થા
મેળવવાને દહુ વળે રખત કે જે મનુ યો દમણની અસાન અવસ્થા
માથી છુવાને તેમજ ભરિખ્યની જાની અવસ્થા મેળવવાને પ્રયત્ન નહિ
કરે તો તેઓ સર્વત્ર વિજયી આથી થાય 'અસાનતામા ગરેવુ એ ન્હોત
બનાવજ છે દમણની અવસ્થામા મુવારા કડવા પ્રયત્ન ન ન્હોત એ
પણ ન્હોતવુ બીજુ કપજ છે આની મીતે અજાન અવસ્થામા ન્હેવાની
કાકેને પણ કનજા દોષજ નહિ કમકે દરપણે દરદાર અને વધારામા
વધવુ એજ દુનીઆનો નિયમ કે જે જીવ મુધાન રધાગમા વધના
દ-ખા વરાવે છે તે વધોજ જાય છે અને છે જે અમરપદ મેળવ છે,
પણ જે તેથી ઉતરે આસે છે તે આજગ વધવાને બદલે પાછગ પડ
છે અને ભરિખ્યમા વધી રહતો નથી એ આગળ નવ છે બીજે
પઠાડી પડે છે આ સમજેજ-દુનીઆના જીવોના વિચારબળમા નિમ્યતા
ન હોવાથી-દમણના જીવો માટે અમર થવુ અસકય છે તે છતાં એ
ઉપરથી એમ નધારવુ કે ભરિખ્યમા પાડુ એ રિચાર અદ્યયજ રહેશે
ના! ના! દમણજ એ રિચારબળનો સુર ઉઘે છે-એનો પ્રભાવ શરૂ
થયો છે-અને કેટલાક વખત પછી એ પ્રભાવમાથી નપોર થશેજ

દુનીઆમા અનેક પ્રકારના મનુષ્યો નસે છ જેઓ જૂદી જૂદી
જાતવુ ચિતવન કરી પોતાને તે ચિતવન અનુસાર બનાવે છે કે નાકો
એમ ધારે છે કે ઠંડા પાણીથી ન્હાનાથી તેમને શરદી થશે અથવા તાવ
આવશેજ આની ચીતાથી જે બોગમેગે તેઓને ઠંડા પાણીથી ન્હાવુ
પડ છે તો થોડા વખતમા તેમને શરદી તથા તાવ લાગુ પડે છે, આવુ
બનાવુ કારણુ દુ પાણી ખાસ નથી પણ તેમનો રવખાર છે કેટ
લાકા એવુજ ધારે છે કે મારામા અમુક દોષ છે અને અમુક ચીજ

હરયાની મારામા સદિનજ નથી. એકાદો પોતાના દોષનું વર્ણન આપ-
વામાંજ આનંદ માને છે. તેઓ વગરથી શ્રીમત્તોને જગ્યાએ છે કે
'અમારી વાદવાસ્ત મહિન' એવી ખરાબ છે કે કાં વાદજ નથી રહેતું.'
'મારો અવભાવજ તામસ છે તે કાઠની ઓટી વાન માંભજનાંજ મને
ગુસ્સો આવે છે'. 'રાત્રે વહેણાં સુઈને, રૂઢવાડે વહેણાં ઉથરા દુ દરગજ
મહેનન કરે છું. પણ તે બનતુંજ નથી.' 'ખીડી પીવાની ટેવ છોડ્યા
પછો વખત હજી હ્યાં છતાં તે મારાથી બનતુંજ નથી, એટલે શુ
કરવું?' 'ધૂધરતી વાદમાં વખન ગાગવા દરપજે દુ હજી કરે છું
પણ નરતજ તે વિચાર બદલાઈ દુ મોદવાસમા સપડાઈ જાઉં છું !'
વીગેરે ઉદગારો જૂદી જૂદી જાતનાં મનુષ્યોના મુખમાથી ધમ્મી વખેત
તીકજતા સંભળાય છે, એ ઉદગારોમાના ધમ્મા દુ ખી અડે, ધમ્મા
નિઃશ્વાસ સદિત, અને ધમ્મા આખમાથી આમુ સદિત તીકજે છે. તેઓ
પોતાની બહુ મારે પશ્ચાન્નાપ કરતાં દોષ એમ તેઓના વચનપરથી જણાવ
છે. પણ એજ પશ્ચાન્નાપ સાથે દરપજે પોતાના દોષની વાદથી તેમની
શયિનિ મુઘરવાને બદલે જેવી ને નેવીજ રહે છે. એ ચિંતવન કરનાર
જૂઠી જાય છે ખરૂં હકીએ નો દોષની અથવા જૂવની અથવા અમુક
મીજની વાદ, તે દોષમા અથવા તે મીજના મખમે આપણને થતા
દુ.ખમા વધારો કરે છે, જ્યાં તે દોષની વાદ જુવી જા દોષનો રતે.
ત્યાગ કરી, અમુક ઉત્તમ ગિતિએ આસવાનો શ્વ નિશ્ચય અમમમા મુક-
વાથી તે દોષની વાદ આવતીજ નથી. પણ ઉત્તમ ગિતિનીજ વાદ આવે
છે એવો તેઓ દાવ મનાવે છે.

એમ આપણે ૫ । ૧૧મી છીએ આ ઉપરથી રહેત મનનારો કે
કેમ નિર્ભય જનમ્યુ છે તે નિર્ભય ગેરા નાટે નથી રીત નથી
પિનાના પ્રાને મા ગરીમાછત નિનાગ થઈ દોષ એમ નથી એ
રણુ દાખતાએ આપણે લખીએ છીએ કે જેમા ગરીમના રીત
નિષ્ક્રમ ગ ન્યય ૫ મુ મેગ પુ છે એમ ગીતે માનસિક શક્તિઓ ના
પણ છે જેની જુદી વિગત નહિ દોષ તેણે દમેશ મદ અશ્વના /
ગદુ મને એમ નથી જેની તરીક સક્તિ ઓગી દોષ તેણે તેવા /
નિર્ભય દમેશ માટે રહેત પદમે એમ નથી નિર્ભય માનપિનાનો નિર્ભય
કુન ૫ । પ્રયત્ન નથા મનનથી મજગ થઈ નહે છે તેમજ જુદી
વારનો અથવા થાગી જુદીનો માનવી કુદ પ્રયત્ને જુદીશાળી થાય છે
એથી ઉતરી ગીતે નતનાર તેથી ઉતરુ ફળ મેગવે છે જેમ શ્રીમત
પિનાનો શ્રીમત પ્રુન દમેશ માટેશ્રીમત રહી સમ્પત્તિ નથી પણ ખોટા
વર્તનના સમયે ગરીમપણ થઈ નહે છે તેમ ઉચ્ચ માનસિક શક્તિઓ
કે નિ ગિતે મન્યા જા નેનો મેગ ઉપયોગ । મનાત તે શક્તિઓ શુભાળી
જુદીદીન પણ થઈ શકે છે

આથી તમે જેમો કે ૨૧ આત્મા માટે ૬૬ ખાતી ખરેનો વિચાર
રાખવો એ દરેક માણસ માટે અનશ્વરુ છે આજ્ઞાસ્વરુ મન અથવા
હવ્યજ તેને તે જેવો છે તેવો બનાવે છે અનુષ્ઠનો દરેક વિચાર તેના
શરીરપર અમર રહે છે અને જો અમુક વિચારમા તે રહુ ને વધુ રહ્યા
કરે છે તો તેના શરીરપર પશુ તેવીજ વધુ અમર થાય છે તે પુનઃ
દેખાઈ આવે છે આ વિચારના પ્રભાવે જો ને તદ્દ ખીના વિચાર રહે
છે તો તેનું શરીર દરરોજ વધુ તદ્દસ્ત મન્યુ જાય છે અને જો તે
તેથી ઉતરુ વિચાર કરે છે તો તેનું શરીર દરરોજ વધુ રોગી ને અ-
તાકાત થતુ જાય છે અને મોતના વિચારથી મોતને સગુ થાય છે
પણ જો તે અમરનાના અમરમા દૃઢ વિશ્વાસ રાખી યોગ્ય નિયમોનું
પાલન કરે છે તો તે અમર પણ થઈ શકે છે

એમ આપણે પણ જાણું ! ઘણી વખત તું ગમગામી કેમ આવ
કામ નિર્ભય જનમુખે કેમ કરે છે અથવા ધારે છે કે અમુક સીન
પિનાના પુત્રને માટે નામ મળે અને મારે પણ નામ થશે ! એક
વાળા દાખલાઓ આપણે જાણીએ ? મારે અમરના મરી ગયો
મિત્ર કે રાજ્યપદ પણ મેળવે છે ? આમ અને કેમ છીએ ?
પણ છે, જેની છુદ્ધિ વિશે એમ કરે છે કે “અરે ! તે સીન નદિ જગે
રહેતું પડશે, એમ નથી;” તે સીન નદિ મત્રવાથી દાંડળા દાંડળા થઈ
નિર્ભય હમેશ માટે રહેતું પડતી આગળ પોતાની દુગી દગવડી એ
પુત્ર પણ પ્રયત્ન તથા મહે

વગરનો અથવા થોડી છુદ્ધિ દાંડળો દાંડળો થઈ આપા ધરમાં દોડાદોડા
એથી ઉલટી રીતે વતેનાર માટે રડી દયા ઉપગત્તે એવા અવાજે
પિનાનો શ્રીમત પુત્ર હમેશ પીંડી મને જાણી નથી; મને મારી પીંડી
વર્તનના સમયે ગરીબપણથી । એ પીંડી મને માત્ર જાણ કરતા પડે,
કુદરતિ રિતે મળ્યા છતાં, તે પોતાની દયાગત્તે દાખલો ચિનાર દેખા
છુદ્ધિદીન પણ થઈ દાખલ જોઈ સેંકડો માણસો તેની આસપાસ

આવી નમે જોનાંથી એકે તેની દાખલ જોઈ દયા દેખાડી, તો
રાખવો એ દરેકની ફરી, અને ત્રીજાએ તેને માત્ર દીધી પણ એક
હુદયજ તેને તે પુરે તેને કહ્યું “ભાઈ તે એ વીંટીની ક્યાં ક્યાં
જાણીએ ?” માણસે કહ્યું, “મેં ઘણે દેકાણે જોયું પણ તેનો પતોજ
નથી.” પેલા વિચારણ માનવિએ કહ્યું, “જે, જે ! તારી આંગળીમાં
તો તે નથી કેની ?” પેલાએ પોતાની આંગળી તપાસીને જોતા તેને
માત્રમ પડ્યું કે અરેઅર વીંટી ત્યાજ હતી. નરતજ તે જોલી ઉઠ્યો
“અરે માંકડા મન ! તુ તારી પોતાની સંભાળ કેમ નથી રાખી
શકતું ?” અરેઅર ! તેનું મન જે તેના તાણામાં હોત તો
તેનો હાથ પણ તેનાજ તાણામાં રહેત અને તેને ખજર પડત કે વીંટી
આંગળીપર છે. તેની દોડાદોડી ઓછી થાત-તે રડત નહિ-દિવગિર
યાત નહિ, તેમજ જીવને દિવગિર ચલાતું કારણ આપત નહિ.

ઉપવા દષ્ટાત અનુમાર હવે આપણે એક નીતિ આજ્ઞાપર વિચાર કરીશું. દુનીઆમાં જે જે મનુષ્યો છે તેની પ્રકૃતિ એક ગિનતી નથી. કાંઈની પ્રકૃતિ કેવી તો બીજાની કેવી હોય છે. કાંઈ પ્રેમ ચાહે છે તો નાંધ ધન ચાહે છે. કાંઈ પ્રગ્નને ચાહે છે તો કાંઈ રાગને માહે છે. કાંઈ જ્ઞાનને ચાહે છે તો કાંઈ દબને ચાહે છે. કાંઈ ડગ્ગાને ચાહે છે તો કાંઈ ડબમને ચાહે છે. કાંઈ સાધમને વાહે છે તો કાંઈ લુચ્ચાને ચાહે છે. કાંઈ આગેગ્યને ચાહે છે તો કાંઈ મ્હોતને ચાહે છે. કાંઈ કંઈને તો કાંઈ બીજા કંઈને ચાહે છે અને તેમા મુખ્ય તત્વ એ છે કે તેઓ જે ચીજમા મુખ છે એમ ધારે છે તેનેજ મુખના કારણરૂપ ધારી તેમાજ મુખ ગણે છે.

જે દુનીઆમા આની પ્રકૃતિ જ્ઞા નમે એવા કાને જોયો કે જે જે વીજમા નૃપિ મની મનોપી થયો હોય ? એ એવા દેખામ આપ્યો કે જે હૃદયે કે હવે મારે બીજી કાંઈ પણ ચીજની જરૂર નથી ? તમે કાંઈ એવા દેખ્યો કે જે પોતાની પામે લાખોની દોષન જ્ઞા તેનાથી વધુ ક્ષેત્રા જ્ઞા નહિ કરતો હોય ? નહિ. તેના દીપણુ નજરે પડતાજ નથી, અને વખતે નજરે પડે તો કચ્ચિતજ ઓને પોત પોતાના પ્રયત્નના પ્રમાણુમા ઓછી નધની ચીજને પ્રાપ્ત થાય છે છતા તેની વૃત્તિ તેટલાથી સતુષ્ટ થઈને નથી રહેતી. જેને મનાન હોય છે તે ધનને ગોધે છે, દ્રવ્ય હોય છે તે દિકરો ગોધે છે અને દ્રવ્ય અને પ્રજા એ ઉભય જેને મળ્યું હોય તે આરોગ્ય, કિર્તિ અને એશ્વર્ય વગેરે અનેક વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવા મથે છે. જેને એક ચીજ મળી હોય છે તે એકથી, બે ચીજ મળી હોય તે બેથી, ત્રણ ચીજ મળી હોય તે ત્રણથી, ચતોષ પામતાજ નથી, પણ તેથી જુદીજ રીતે દુનીઆના સર્વ પદાર્થો જે તેઓને મળે તો તેઓ સતુષ્ટ થાય એમા જગપણુ શક નથી. પણ શું તમે એમ નથી ધારતા કે એ સર્વ પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવા ત્રણાજ મુશ્કેલ છે ? શું તમને એ વિચાર નથી થયો કે એ સર્વ મેળવવા માટે મોટું આયુષ્ય જોઈએ અને તે મળે તો ઘણુંજ આડ ? એની મજાઓને વૃમ કરવા

માટે લાખા રસડું આપુ-ય મરાડા ઉપાયાની સમૃદ્ધિ અને રસરો પવની-
પ્રાપ્તિ નાં તે માર્ગનું વિમાનમા ઇજ નહિ! એ માટે જ્ઞાન પ્રમાણે
દાખની તિથિ જ્ઞાનમુધી ચાલ નહિ ત્યાં મુધી યથાય ગ્રાપ્તિ માર્ગ નહિ!

૦ આદત જતા ત્યાં જ્ઞાન અને માન એમા તે એવું નું રસુ છે
જે જોત મેગવનાને લેવો! અદાનીય મહેનત મરે છે તત્તમે જે તત્તમે
અત તત્તમે છે! એમા એવી તે મધ વસ્તુ છે કે જોતે મેગવના અત
મત્તુ કે પાતાની-નખે જનનતા જોવો આદતી નધી છે-જા મર હા ૦

એ પદાય બીજે કોઈ નહિ પણ પોતાના અતરમા જેલો છે
એજ આત્મ તત્તવ જે અને તે સર આપી કે મેગ અત્મના નર્મ
જીવી રેડ મીજમા દી મીજનની પ્રીતિ-આમસા પોતા તત્તમે મીજ
તર-ખેમે છે! એ આ મ તત્તવજ પોતે ગુપ્તરૂપ છે જા ને કે હા
પોતાનામા પૂજુ પ્રમાણમા દોવા છતા બીજા નર જાતમા મોધે છે

જૂનમા ભટકતા બ નિઃ! જૂનમા તુ આ મુધી જાતમા રજે?
શુ તમે એ અતર નધી કે આ મતલબીજ પાયા મુખમા બ મે છે
અત તેતે મેગવના તન ઇ-જા યાવ જા તમે શુ એ સમજ નધી કે
જેમ દનીઆમા સરે ચીજે સમાઈ જાત છે જેમ દાધીના પગનામા
બીજા નાના પ્રાણીઓના પગના સમાઈ જાય છે તેમ જ આ મતલબ
આપી જુનીઆમા વિષય મુખનો સમાવેશ થઈ જાય જે બાધવ!
આવું છે ત્યારે તુ બીજાને મેગવના કેમ તત્તમે છે? જા નામ ન મુખ
સમાઈ જતા હોય તેજ મેગવના તુ પ્રવળ મર! જા નામ ન સમજે | ૬ થે
મેગવના અનેક વગમા પયન અનેક રિતનો ત્યાસ કરી જન જાતની
અશાંતિ અને દુખ અનુભવના મરતા સર મુખના શીરામાં- ૫-આત્મ
તત્તવ રૂપ-પારસમહિ મેગવના પ્રવળ કરવો એ ૥ ઉત્તમ રીતે જે
બધું! ચિત્ત સ્થિર રાખી વિચાર કરી જો આ તરન / ૬ થું તે
સત્ય છે કે કેમ તે તુ અનુભવશે વધુમાં શાન ચિત્તે રીય! પાતોનો-
પદ વિચાર ૨૦!

દેવ તત્વ પ્રાપ્ત કર્યા છતાં તને આત્મતત્વનું જ્ઞાન નહિ થવાથી હજારો સ્ત્રીને મેળવવા તને ઇચ્છા થાય છે સેકડો સ્ત્રીને આજ સુધીમા તે પ્રાપ્ત કરી છતાં હજુ તુ તને સંપૂર્ણ સુખી નથી જ માનતો! હજુ તુ નવ નવી મુશ્કેલીઓ દૂર કરવા તેમજ નવ નવા પદાર્થો મેળવવા ધણીજ ઇચ્છા રાખે છે! પણ પ્રિય ભાઈ! એ તારી ઇચ્છા ખોળી જમલાતા માત્રજ છે, કેમકે જે શાંતિ તુ આટલા બધા વર્ષોમા મેળવી નથી શક્યો તે હવે નવા પદાર્થો પ્રાપ્ત કરી ક્યાથી મેળવશે? જે પદાર્થો બીજા પાસે છે છતાં તારી પાસે નથી ને જે મેળવવા તને ઇચ્છા થઈ છે, તે પદાર્થો જેમની પાસે છે તેઓને તે પદાર્થોથી સતોષ મળી રાખ્યો છે કે નહિ તે તપાસના તે કદીપણુ ઇચ્છા કરી છે કે? જે તેની તપાસ કરી હોય તો ઠીક નહિ તો તપાસ કર અને તરતજ તુ જોશે કે તે પદાર્થો તેઓ પાસે હોવા છતાં તેઓને સતોષ નથી અને બીજા પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવા તેઓ ઇચ્છા ધરાવે છ! પ્રિય ભાઈ! એ ઉપરથી તુ નાનૂમ પડે છે? જે સ્ત્રીને મેળવવાથી તને શાંતિ થશે એવી ઇચ્છા તને ઉદભવી છે તે સ્ત્રીને અનર જન ધરાવના છતાં તેને શાંતિ નથી તો તને તે સ્ત્રીને મળતા શાંતિ થશે એવું ધારવું બૂલ ભરેલું છે હાહા! તેથી તુ એ મેળવનાની આકાંક્ષા છોડી એક નવી ઇચ્છા-આત્મતત્વમા તૃપ્તિ મેળવનાની ઇચ્છા-હર એજ તત્વમા મળણુતા મેળવના પ્રયાસ ન અને જે કે શુ પરિણામ નીપજે છે?

તને જે અખડ અતિ ઉત્તમ સુખ લોભ્ય છે તે સૌ એજ આત્મતત્વમા છે તને જે સુખ મેળવના માટે હજારો બચાડા પછાડા મારવા ઇચ્છા થાય છે, તે સૌ એ આત્મતત્વમાજ છે તને જે પરિપૂર્ણ શાંતિ ગમે છે ને જે શાંતિ મેળવના તુ નવા નવા પદાર્થોમા પશ્ચિમણુ કરે છે, તે સૌ આત્મતત્વમા છે શાદ કર! તે એ શાંત પરમ સુખ મેળવવા હજારો કનાકો, મેડકો વિસે હજારો વરમા અને લવો ગાળ્યા હશે તે છતાં જો તુ એ મેળવી નથી શક્યો તો તે થોડી મહેનતે મળે તો તે મેળવવા હવે તુ શુ પ્રયત્ન નહિ કરશે કે? અજ્ઞાનમા તે ધણો

વખન માગ્યો છે, નાદે દો સમર્થ ને તે પ્રતિ ડોડી આ જાનન નાર્ગ શુદ્ધ કરે' આ મનુષ્ય દેદમા—મદા મહેનતે મળેલા માન જન્મ દરમ્યાન—જે જે આત્મતત્વ જાણવા તુ બાવ્યસાગી યશે નદિ નો પછી ક્યાં ધમે ? ભાઈ' ઉદ' વિર' આજસનો ત્યાગ કરે' હજી નારી અગાન અને નામગી સમિધી શુ તુ કટાણ્યો નથી કે હજી તુ આજસનો ત્યાગ નથી કરતો ? યાદ રાખજો કે તુ આજસ ત્યાગી આત્મતત્વને ઓળખવા શક્તિસન નદિ અને તો આવા ને આવા અને તિનો નદી જગે તોપણ—આવા ને આના અનેક વરમો અને જન્મે જન્મ રમેશે તોપણ તુ અપૂર્ણ અસાન, અ પનાની અને અસ્પ શક્તિ વાન—થો' કે મોટા પ્રમાણમાં—હેમેજ ૯

રિચાર મરો' અકર્પિ ગળતુ સુખ, અને ઓઓતુ સુખ, લાયા આયુષ્યતુ સુખ, આ લોક તેમજ ધ્વજના નાના મોટા સુખો, આત્મ તત્વના સુખ આગળ ઠાકપણ બીસાત્મા નથી જ્યાં સુધી કાંઈએ આત્મ તત્વ સાધ્યો નથી ત્યાં સુધી તેને મનુષ્ય સુખ મળ્યું નથી જ્યાં સુધી આત્મતત્વનું ઓળખાણ નથી થતું ત્યાં સુધી મને તેમજી બીજી અનુ કુળના મળે તોપણ કાંઈને પણ અપૂર્ણ સાનિ મળતી નથી, જ્યાં સુધી જીવેને આત્મતત્વમાં આનંદ નદિ કેખાય ત્યાં સુધી તેમના બ્રમણનો અત આનંદો કે કેમ એ પણ રિચાર બરેનુજ ગણાશે

તમે જન્મ્યા પછી તથા અકલ્પ હ-પણ અને જ્ઞાન મેળવ્યા પછી, અથવા દુનીઆમાં અકલ્પવાન અને જ્ઞાની તરીકે પોતાને ઓળખાવ્યા પછી કદીપણ જન્મનાની સાચકતા સોમા છે, તે જાણવાનો રિચાર ક્યાં છે' સસારના જૂદી જૂદી જાતના ઉપબોગો માતા, પિતા, ભાઈ, ભગિની, સ્ત્રી અને મિત્ર તરફના જુદા જુદા પ્રેમી તેમજ દેવી વાક્યો, અવણ કર્પા પછી કદી તમને તમારા જન્મનાનું પ્રયોજન શુ છે, એનો વિચાર કરના—ઉડો ખ્યાન કરવા—દિવમાં—હૃદયના—કાંઈપણ લાગણી હિત્તન માર્ગ છે કે ? શુ તમે એવો રિચાર નથી પો' કે “હમેશા જીવાન ની

કે નીચા પાનાગમા છે એમ નથી તે ક્રમ અમુક, સામા
અમુક વદા ઉપજ મળી શકે છે એમ નથી પણ તે મને ૧૮૦
વ્યાપ્ત છે

આત્મતત્વ વિશે આપુ જાણના પછી તે મેળવના નમને ઉત્તર
ન થાય તે તે રૂકન નસાઈજ દેવાય આધ્યાત્મિક દેખવાનો માગ બના
વવામા આવે તે હતા તે ન જુદા છે તો જેમ નસાઈજ મનાય તેમ
અને જેમ કુળતાને જયવા માટે દોરજ અથવા દોડી મગના હતા તે
તેને ગૃહજ ન કરતા તથાપ્ત નાનેજ પમના તૈયાર થાય તેમ આત્મતત્વની
મજા સમજવા હતા બીજા તુલ્ય પદાયા તરફ મન ખી આત્મતત્વ
મેળવવા ટાઈઈ-ઠાઈ નયત્ત ન કરે એ પા નસાઈજ ગણાશે

આત્મતત્વને જાણવા માટે એજ રમ્તો નથી પણ મુખ્ય તો
ત્રણ રસ્તા છે એ રસ્તાઓ યોગ જ્ઞાન અને ભક્તિ છે માણસોની
પ્રકૃતિ જેમ એક પ્રકારની નથી અને બીજા બીજા ૮ તેમ ૮ તેમને
આત્મત ૧ જાણના માટે પણ પ્રકૃતિ અનુસાર યોગ, જ્ઞાન અને ભક્તિના
માર્ગોમાંથી કે હ એક કે વધુ લેના પડે છે એ માગ લાખ આત્મતત્વનું
જ્ઞાન થના માટે જે વ્યક્તિ હ-ઠા રાખતો હોય તેણે, આત્મતત્વનું
સ્વરૂપ તરફજે પાનાની સમક્ષ રાખવાની જરૂર છે એ તત્વ સર્વ આ
પક છે ન અગાઉ જાણવામા આપુ છે પણ તેથી વધુ એ તત્વ
સર શક્તિવાન અને સરન છે તે પણ માદ રાખવાની જરૂર છે એ
તત્વની આવી ઉત્તમ શક્તિઆના પ્રભાવે એ ત અને આન જનાર
પોતાના ૩ ખ ખોઈ સુખી થાય છે

ભક્તિનો માગ ગૃહજ કરી આત્મતત્વને મેળવવા દરજા કરન
માણસ એમજ ધારે છે કે તેણે જે માગ ગૃહજ કવા છે તે સર
ઉત્તમ ૧ અને એ શિનાયના યોગ અને જ્ઞાન માગ ગૃહજ કરના ૧
એ તત્વ મેળવી રકના નથી એજ રીતે બીજા માગ ગૃહજ કે નાગજ

શ્રીગુણએને માટે એવું જ ધારે છે અને પોતાનો અધિકાર ખીજા કરતાં ઉચો રાગી-ખીજાનો અધિકાર નીચો સમજે છે આ જૂલ બરેલુ છે આત્મતત્ત્વ દરેકનું ઉદભવ સ્થાન હોનાથી તેમજ તેનાથી સૌનું તારણ દેનાથી, સ્વભાવિક રીતે દરેક એ તત્ત્વ તરફ જ વહે છે તે છતાં નામાન્ય જ્ઞાનનાગી મનુષ્યો એ નથી સમજી શકતા કે કયા ઉપાયો અને ગિનિથી એ તત્ત્વ તરફ દરેક છવ કેવી રીતે આકર્ષાય છે એ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ કે જ્ઞાનીને જ વધુ હોય છે અને તેથી તેઓની રિનિઓ તરફ ધ્યાન આપનાથી એ તત્ત્વનું જ્ઞાન મેળવનાનું જ્ઞાન થાય છે

આગળ એક નીટી ખોનારનું દૃષ્ટાંત આપનામા આપ્યું છે તે દૃષ્ટાંત યાદ કરો ! વધુ યાદ કરો કે જેમ એ વીડી ખોવાઈ એમ ધાગનાનું મન તેના નાનામા ન હતું તેમ તમારું મન પણ તમે તાનામા ગંધી નથી શકતા એવો અનુભવ તમને તુ નથી થયો? તમે પરમાત્મા, શુદ્ધ આત્મા કે આત્મતત્ત્વ તે સર્વ-આપ-મર્મ ગમિનનાન અને સંપૂર્ણ માની તેને શોધવાને હુગ્ગર પ્રયત્ન કરો છો કે? એ આત્મતત્ત્વ શોધવાને તમારા પ્રયત્ન પેના ધીંટીવાગા નેના છે ! મધુ! એ તત્ત્વ સર્વ-આપક છે એમ જો તમે માનો તો ત તમારા હૃદયમા છે એમ પણ તમારે અનશ્ચ માનનુજ રહેશે અને તે માનતાજ તમારી જૂલ તમે જોશો એ તત્ત્વ મીઠું કેટલું પણ ઠેકાણે શોધવાની જરૂર નથી તમારા હૃદયમાજ તે શોધો અને વર, ધન, સ્ત્રી, વગેરેમા તેની શોધખોળ કરવાનું છોડી દ્યો ! જે તમે શોધો છે તે તમારી વસ્તી જ પામે-અરે તમારામાજ-છે અને તેને ફર શોધવાની જરૂર નથી

એવી આશા નાખનારી જો બાઈ અર્ધીક પૂર્વના મળી રાહની હોય તે
એનાગત તેરી આશા નાખો પણ જેટલી મળિન તમાનમા આગે ૬
તેમ રીજ તમને તેના વિશે દૃઢ માન્યતા થશે, ત્યારે પૂર્વ સ્વરૂપમા દેખાત
નવાર આગ પડીજી ના મારે તમે તમને પોતાને મપૂજ્ય છે એવ
માનતા નથી? નુ તમને તમારી શક્તિ વીશે માહિતિ નથી? અથવા
હુ તમને તે રીમ સમ છે? જો તેમ હોય તો ૧૭ આત્મનત્વનુ જ્ઞાન
પ્રાપ્ત કરતા તમને વીતબ થય

હવે તો અમે મપૂજ્ય ક્રીએ ત્યારે અમારે ૫ મેશ ત્રી
પ્રાપ્તના ૬ ભગિન કરવાની શુ જરૂર છે? જલ્પ, તપ, કે પૂજન કે ચારી
હવે જરૂર નહી નથી! એવો સંશય તમને ઉત્પન્ન થશે! ખરૂ કે ?
પણ તે સહા સાધવાની જરૂર નથી હાથરની પ્રાર્થના જલ્પ તપ અને
પૂજન વીમેરે ક્રિયાઓ અગતને કુર કરવા અર્થે કરવાની જરૂર હ એ
ક્રિયાઓ કરીને રાહઆતથીજ અચાનિ તથા અપૂર્ણતા અને કુખોના
વિચારતો ત્યાગ કરી નિત્ય તુમિ પરિપૂર્ણતા અને અનત સુખ મેળ
વવાની જરૂર છે ખોટા વિચારો રાહ નગ સાધવાની જરૂર નથી

પણ દુનીયામાં એ પ્રેમનો અભ્યાસ કરનાર કેટલા છે ? કોઈ દેખે મેળવવાનો, કોઈ આખર મેળવવાનો, કોઈ માન મેળવવાનો, કોઈ ખ્યાલુ ખાઈ આનંદ મેળવવાનો, કોઈ કોઈ જીવના હાથ પગ તોડી પેશાની ગતિ તૂટાડવાનો, કોઈ ગાડી પોંટ ફરી જતાવરેને રજાડવાનો, કોઈ નાટક, એટક, ખરાબ, ખેલ વગેરે જોઈ આનંદ મેળવવાનો. કોઈ વગર મહેનતે આઈના દોલત મેળવી તે વાપરી પેટની પૂગન કરવાનો, વગેરે વગેરે અભ્યાસ કરે છે અને તેમા વધુ આનંદ કેવી રીતે મળે અથવા તેમાંની ખામીઓ દૂર કરી છદ્મિએને મુખ મેળવવાનો રસ્તે ક્યારી જરૂર, તે પાછળ મટે છે પણ પ્રેમ-પવિત્ર પ્રેમ-હૃદયી પ્રેમ-કેવી રીતે મળે તે સબધમાં કોણ મહેનત લે છે ?

વધુ તપાસતાં એવું માન્ય પડે છે આખા દિવસના ચોરીસ કલાકમાં અને ૧૪૪૦ મીનીટમાં આપણી પ્રગતિનો ન્હોટો ભાગ પ્રેમ વિગ્રહના અભ્યાસમા જાય છે, અથવાતો આખા દિવસની ઘણીક થોડીજ ક્ષણો, સર્વજ પ્રેમ કરવાના અભ્યાસમા ગળાય છે સવારના પહોરમા પયારી છોડી ઉઠ્યા પછીથી તે મુનાનો વખત શરૂ થાય ત્યાંસુધી આપણે દગ્ગરો ખરાબ વિચારો મનમા લાવીએ છીએ ! દગ્ગરો વસ્તુ તથા પદાર્થો તરફ અણુગમની લાગણીથી જોઈએ છીએ ! મેટ્ટો પ્રાણીઓતં દુઃખ લાગે એવાં કામો કરીએ છીએ ! આપણી અભીમાની કે અદેખાઈ જરેલી લાગણીથી કોઈ ઉઘટે પ્રસંગ બને કે કોઈ પ્રતિકુળ પદાર્થ કે પ્રાણી સાથે આપણો સબધ થાય છે કે તગતજ આપણે તે પદાર્થ પ્રાણી કે પ્રસંગ તરફ તીવ્રકાર કે દુઃખની લાગણીથી જોઈએ છીએ, - તેને કડવા વચન સંભળાવીએ છીએ, તેના તરફ ધિક્કાર પ્રગટ કરીએ છીએ, તેના ઉપર કોઈ અથવા ગુસ્સો પ્રગટપાત્રે બતવાવીએ છીએ, અને ઘણી વખત તેને બને તે રીતે દુઃખી કરવા અથવા ગિફ્ત કરવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આટલામાજ આપણું કામ પૂરું થતું નથી આપણામાના ઘણાક દિવસનો ન્હોટો ભાગ પોતાના છોકરા છોકરી, કે સંબંધી યા મિત્રના અપવલણો અથવા ખોટી ટેવો યાદ કરી તેની નીદા

કરવાના ગાતે છે ખીજાઓ પોતાની સ્ત્રી અથવા પત્નિની બુલો રીતે
 ન્દાડી તેને માગ્યા, ધમકાવવા, આગો દેનામાં કે નીંદામાજ દીરવો
 માગેલા ભાગ પસંદ કરે છે વળી કેટલાક દુખી છુલો તો એમજ ધારે
 છે કે તેમના જેનું દુખ ખીજા ડાઇને નથી તેઓ એમજ ધારે છે કે
 તેમના ધધામા જેનું રોગ છે તેનું ખીજા ડાઇમા નથી અને દુખ
 તેઓજ તે ભરી નીકે કેટલાક નોકરો એમજ ધારે છે કે અમારા
 શાને અમાના જેવા માણસ મળ્યા ન હોય તો તેમનું કામ અમીજ
 બન કેદનામ એમજ ધારે કે અમારી નોકરી જેવી ખીજા કાંઈ
 નોકરી નથી નીકે ખાવાની ચીજના, કેટલાક / ડાપાઓના
 કેડના ચોરીઓના, કેડલાક રાજના, કેડલાક રાજ્યના કેડલાક ધર્મ
 આપના કેડનાક નાધુઓના કેડલાક કેડલીક સભાઓના કેડલાક કેડ
 લીક મડગીઓના, કેડનાક મ્યુનીસીપાલ્ટીઓના કેડલાક નિશાગોના
 અને જેમ જેમ પોતાની લાગણીને સાફ નાગે તેવા વિચારો કરી તેમના
 દુખજો ન્દાડે છે, અને તે દોષોથી અથવા તે ધરાવનાર પ્રાણીથી કે
 પદાર્થથી જગત ઉપર કે તેમના ઉપર અગત રીતે કાળોકર વગસાતો હોય
 એવી લાગણીઓ પ્રદર્શિત કરે છે અને તેમને માટે નહિ મોતવાના
 વચનો પણ મોમે છે વળી કેડનાકો પોતાની આખને, ખીજાઓ પોતાના
 મિત્રને ખીજાઓ પોતાના મનને ખીજાઓ પોતાના તનને ખીજાઓ
 પોતાની છુદ્ધિને અને કેડલાકો પોતાના નમીનને અહોનિશ દોર દે છે

પરમેશ્વરશ્વર કે પ્રેમશ્વર થવા ઇચ્છનાર માટે ઉપર જણાવેના વર્તનની
 રિતિ ધણીજ નકશાનધાર છે કેમકે પરમેશ્વરશ્વર થવા ઇચ્છનારે કોઈ
 પણ પ્રસંગ પતાય કે પ્રાણી ઉપર દેવ નહિ કૃત્તા પ્રેમ રાખવાની જરૂર
 છે ઉપર જણાવેલી રિતિઓ તો દુષસુચ છે, અને તે પોતાનામા ન્યા
 સુધી હોય ત્યા સુધી કોઇને પણ તે લાજ આપનાર નથી એ નક્કી છે
 જે મનુષ્યને પરમેશ્વરમા એક સ્વરૂપ થવ હોય, જે માણસને આ ભવ
 ભ્રમલુતામાંથી છુટવુ હોય, જે માણસને પરમતત્ત્વ રૂપ થવા ઇચ્છા હોય
 જે માણસને અખંડ મુખ મેળવવા મન હોય તથા જે માણસને દુખ

ઉપર જ્ય મેળવી તેનો નાશ કરના પ્રિયાર હોય, તેને દરેક ક્રિયામાં દરેક વચનમાં, દરેક વર્તનમાં, અને દરેક પ્રિયારમાં દ્વેષનો ત્યાગ કરવાની પ્રયત્ન જરૂર છે જે તેમ કરતો નથી, અથવા કરી શકતો નથી, તેજે એ નક્કી થાદ ગાથા કે તેને એજ મનને કદી ક્ષેત્ર નહિ મળે, તેના કાર્યની મીઠ્ઠી નહિ થાય, અને દ્વેષના તે સક્રિય મહેસે દરેક જીવે એ યા ગાથાની જરૂર છે કે જ્યાં પ્રિયાર હોય કે ત્યાં નાશ હોય છે, પણ જ્યાં એકય હોય છે, ત્યાં સર્વ પ્રેમ તથા અનુકૂળ શુદ્ધિ મેળવે છે જ્યાં પ્રેમ તથા અનુકૂળ શુદ્ધિ મેળવે છે ત્યાં પ્રિયાર ભાવ ન હોવાથી ગગદ્વેષ પણ નાશ પામે છે અને સર્વ પદાર્થ, પ્રાણી કે પ્રસંગ પર સમાન દૃષ્ટિથી જોવાનો ભાવ પેદા થતા, કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થતા પરમાત્મા અવસ્થામાં ભગી જવાનો મ્તો મહેસો થાય છે.

દુનીઆમાં આપણે દુનિયો તરેદના પદાર્થો ને એ છીએ એ પદાર્થોમાં અવસ્થે જોને આપણે જોઈએ છીએ તેમાના કેટલાક પૃથ્વીના જીવો, કેટલાક પાણીના જીવો, વાળી કેટલાક અમીના જીવો, કેટલાક વાસુના જીવો, કેટલાક રત્નપત્તીના જીવો, કેટલાક બે હૃદિના જીવો કેટલાક ત્રણ હૃદિના જીવો, કેટલાક ચાર હૃદિના જીવો અને કેટલાક પાંચ હૃદિના જીવો હોય છે એ જીવો જૂદી જૂદી અવસ્થામાં હોવાનો સમજ જોમ છે તેમ તેમનું મૂળ કારણ, તે પ્રાણીકે પદાર્થના અતરમાં મહેન ધર્મર અથવા પરમતત્ત્વ છે દુનીઆમાં દેખાતા જૂદા જૂદા પ્રાણી કે પદાર્થો પોતાનામાં ધર્મરતત્ત્વ ધરાવે છે અને ખરે સમજાય તો ધર્મરથી જૂદા નથી જોમ એકજ જળ જૂદા જૂદા રૂપમાં મરકે વરાળ કે પાણીરૂપે નજરે પડે છે તેમજ ધર્મર અનેક રૂપે અથવા ચૈતન્ય પદાર્થો રૂપે નજરે પડે છે, અને તે નિરામર આત્મા સરીરમાં બોલી ચાલી, અથવા બોલાવી ચલાવી, સકાર રૂપે પ્રગટ થાય છે આપણે જગત પરમેશ્વરથી જૂદા નથી અને પરમેશ્વરમાં જગત સમાયલું છે જૂદા જૂદા પ્રાણીઓમાં નજરે પડતું જ્ઞાન તેમજ પ્રેમ એ સર્વ આત્માના જૂદા જૂદા રૂપ છે.

એ જૂદા જૂદા ગ્રંથમાં પણ જુની જૂદી પદ્ધતીઓ છે. એકથી એ જોમ વધારે, બેથી ત્રણ જોમ વધારે અને જોમ એકએકથી વધુ ગણના કોન એવી પણ સખ્યા આવે કે તેની ગણના કે દ્રવ્યના દરની મુશ્કેલી છે, તેમ એ પગમા-માની સ્થિતિમાં, બેમાં એક સમાયેલો છે તેમ, અથવા કરોડમાં પણ એક સમાયેલો છે તેમ, સાથી નાનામાં નાનાથી મોટામાં મોટામાં એ સ્થિતિ સમાયેલી છે એ સ્થિતિ તે હમણાની આપણી સ્થિતિ નથી, એ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે વહીવટ મહેનત પડે છે અને જોમ કાદવમાં દટાયેલા મણિપરથી કાદવ જતા તે પ્રકાર મય થાય છે, તેમ રાગદ્વેષ ડાહ્યા કાદવ આપણામાંથી નીકળી જતા આપણે પણ પગમામાદેષ-પ્રકારાદેષ-નિર્ગળ નિરાકારકથ થઈએ છીએ.

જગત પ્રેમમય જના તેને તે દૃષ્ટિથી જોવાની વામણી જ્યાં સુધી પેદ થતી નથી અને પેદા થતા જતા જ્યાં સુધી તેનો પૂર્ણ અમન થતો નથી અને જ્યાં સુધી કોઈપર રાગ ને કોઈપર મોહ ને કોઈપર દ્વેષ ને કોઈપર દુશ્મનાઈ હોય છે, ત્યાં સુધી દુનીઆ દુ અમય જાણે એમાં શું નવાઈ? એ માટે ઉત્તમ જાણો રાગદ્વેષનો ત્યાગ કરવાનો તેમજ આખા વિશ્વને પોતાદેષજ જોવાનો ઉપદેશ આપે છે, એ માટે સાથી વધુ જરૂરની બાબત એ છે કે પ્રેમભાવ સર્વત્ર પ્રકટાવી રાગદ્વેષ છોડવો જોઈએ, પણ જ્યાં સુધી સર્વત્ર પ્રેમભાવ પ્રકટ થતો નથી, ત્યાં સુધી રાગદ્વેષ છુટી શકતો નથી એ માટે 'સર્વત્ર'નો અર્થ સમજવાની મોટી જરૂર છે 'સર્વત્ર' એટલે સર્વ ઠેકાણે-પછી તે આપણે ગમે તેવું હોય તોએ શું ? પોતાના શરીરને લગત કે બીજાના શરીરના સબધમાં હોય તોએ શું ? એ મર્મ તરફ પ્રેમમય દૃષ્ટિથી જોવું જોઈએ એટલે કે આપણે અનુકૂળ હોય અથવા ન હોય તે ઉપર પણ પ્રેમ રાખવો જોઈએ આપણે પ્રતિકૂળ વસ્તુ હોય તો પણ તે માટે મનમાં કાંઈ લાવતું ન જોઈએ, આપણા શરીરના રોગ માટે કે આપણા મિત્ર કે સમાનના દુઃખ માટે પણ તેવોજ વિચાર રાખવો જોઈએ.

સ્વાદ્વાર, નસદાર, આત્મિક જ્ઞાના નને આનંદ ઉપજે છે, પણ એ આનંદ ટેવથી ઘટીનો છે, તે તે મિથ્યાયુ છે ? જીવના સ્વાદ્મા આનંદ લેનાર લાઈ! જે પગે તે મોમાથી પેગમા જાય છે તે પગે તારો ન્યાય તો સુખ થાય છે તે જ્ઞાન તુ તેના ઉપર કમ મોની નહે છે ? જાન અપૂર્વ સત્તુ તેનાજ તુ ખુગી ખુલી થાય છે એ તારી ખુલી જેના જ્ઞાનની છે ? પસા કે નાપુ મળતા તને બહુજ સુખ થાય છે કે હવે 'જગત્ત્યો હવે આમ મળહ દરીશ ખાદરા, પીદરા, ગાડી વોટે ફરીગ, નાટક નેટક ને-સ' અનિનિના ખમ નરીશ' ઇદિ એને સુખ આપીશ! જ્ઞાના બધુ! એ તુ ટેવથી રહીનું !

તારો આનંદ જ્ઞાનસુધી પેસો હોય છે ત્યાંજીજ હાય છે એક . પનુદ જાળાને મેળનતા અને તેની સાથે પ્રેમ સુખ માધતા પણ તુ આનંદી બને છે તેનું સુખ જોઈ તને અમૃતમય સુખ થતું નામે છે, તેની આખના પનકારાથી તને અપૂર્વ સુખનો અનુભવ થાય છે તેના હાથને તારો હાથ અડતા એક નહિ વાગવાય એની લાગણી તને હૃદયમા ઉદ્ભવે છે ! તેનું શરીર નજીતા અમનું સુખજ મળ્યું એમ તુ જાનું તેના અનવલો જોઈ અર્જની પગીઓ ' અ'સન તને રા' આવે છે ! ખરે એ તારો અભાન છે

પણ ચિત્રની બીજી બાજુ તન્દ્રનજન કે ખાલી રમ નવની સડતા કે ઢાહેલી ફરી મળતા તથા ખાતા તને ટેવી લાગણી ઉત્પન્ન થાય છે, તા ! ટાળા ફરી જાય છે, નેને છોડી દેનાનું મન થાય છે, તે નહિ મળી હોત તો સાથ એવું તને હૃદય કટે છે ! હજી તો તે હાથમા છે એટલામા તો તે ખાવાથી દુખ થશે એમ તને થાય છે અને જો તે ખાવામા આવે છે તો તો તને દુખની લાગણી તરતજ ઉત્પન્ન થાય છે જોશુ ! એજ કેગીના એક સ્વરૂપથી તને સુખ થાય છે, અને તેના બીજા સ્વરૂપમા તને દુખ થાય છે જો તને પૈસા નથી મળતા તો 'ધણી વખત તુ દુખી દેખાય છે કાલે શુ ખાઈશ, શુ પહેરીશ નોક

રોને શુ આપીશ રૂબ લેના માટે શુ કરીશ, માફી થો । માટે શુ
 આપરીશ નામમાં ખેમીત તો શુ ખ ચીશ, યાને થો જઈશ તો શુ
 ખરચીશ ઘડાણાને અનાજનાગાને, નોકરને ચાખને ધામીને હળ
 મને માગનારને કે મીનને શુ આપીશ તેના હળરો વિચાર ને
 આવે છે? પૈસા વગર! જીવનર ખોટું એમ તને થાય છે! પૈસા વગ
 મરી જઈશ એમ નને લાગે છે! પૈસા વગર આરા કાઈ નહિ આપશે
 એમ તો વિચાર થાય છે! ખરેખર એક ચીજ જૂના જૂના સ્વરૂપમાં
 સુખમય તેમજ દુઃખમય દેખાય છે વધુ જો! જે ઉપસુદ્ધ બાળામાં
 તુ આન માને છે, તેને માઈ દુઃખ કે રોગ થતા તુ દુઃખી થાય છે!
 યારો નને છે ગભગભ છે! તે નહિ જાણે તો શુ મરી જઈશ
 એમ તુ ચારે છે તે મરી જશે તો તેની પગાડી દુઃખાણુ ત્યાગીશ
 એમ તુ નક્કી કરે છે તેના દુઃખથી કમખી તુ નર નામે છે તે
 મરાણુ પામતા જે શરીરપર તુ પ્રેમ કરતો હતો તેને વરમાથી કઢાડી
 દાની દે છે માળી મુકે છે યા દોષમામા મોકલે છે અને મોકે દહાડે
 તને જૂલી મીજા દાઢા તથા આમડાના પુતળાપર ચિત્ત દોરાવે છે
 ખરેખર! એકજ બી એક અગમ્યા આનંદ આપનાર દત્તી બીજા
 સ્વરૂપમાં તે દુઃખ આપે છે

જેથુ તે અને આ ચિત્ર! બાઈ! પરમાત્માની સ્થિતિએ પ્હોંચવાની
 ઇચ્છા ધરાવનાર આવી જૂદી જૂદી વૃત્તિઓ ગણતો નથી તે મધુર
 આત્મજીથી રાજ થતો નથી કે આત્મ આત્મજીથી દુઃખી થતો નથી
 તે પૈસા મળવાથી આનંદ થતો નથી યા તે આત્મા જવાથી દુઃખી
 થતો નથી તેમજ તે સ્વરૂપના બાળા મળવાથી આનંદ પામતો નથી
 અનુકુળ વસ્તુઓમાં પ્રેમ કરવો એમાં કાઈ શીઝારી કે ઉત્તમ વૃત્તિ
 નથી પણ અનુકુળ કે પ્રતિકુળ ગમે તે વસ્તુ હોય તેને એકજ નજરે
 જોઈ તેમાં પ્રેમ સ્થાપવો એમાં મહત્વના છે શરીર ગંગ થયો હોય,
 વ્હાવામાં હાની વસ્તુ નાસ પામી હોય કાનામાં હાનુ સયુ-ના

માપ, ભાષ, સ્ત્રી, -મરણ પામ્યા હોય, આપણા પેસા કે મીઠકતો નારામ્યા હોય, અથવા દુ ખના વાદળ તુટી પડ્યા હોય, ત્યારે પણ પોતાની !સ્તિ સ્થિત ગણવી, અને તેમાં અપ્રિય ભાવ ન પ્રકટાવવો, તેમાંજ પ્રીતિ રાખવી, તેમાંજ યોગ્યતા માનવી, એ એક ઉચ્ચ અત ક્ષણુજ કરી શકે છે, અને એરા ઉચ્ચ અત કરજીવાળો માણસજ પરમતત્વ મેળવી શકે છે. હરમનન્ય મેળવનારને કાંઈની પરવા નથી, કાંઈમા આનંદ નથી કાંઈમાં શોક નથી, કાંઈના સખણે દુ ખ નથી તે મદદ દરેક ચીજ ઉપર સમભાવેજ જીએ છે વરસાદ કે તડકા, તેને મન સરખો છે તાપ કે ઠાંડ તેને મન સરખાજ છે. માતા, પિતા, ભાઈ કે ભગિની, મીત્ર કે પડોસણ કે દુનીઆનુ કાંઈપણ માણસ તેને સરખુજ છે. જીજનો છવ તેને પોતાના જેટલોજ બાલો છે, બીજાનુ કામ તેને પોતાના જેટલુજ પ્રિય છે તે કાંઈપર રીસ રાખતો નથી તેમ રાજ રાખતો નથી.

દુ ખો ત્યાસુધીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણી વૃત્તિ મોહ માયામાં લપટાયેલી હોય છે. દુ ખો ત્યા વગીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે એકને ચાલીએ છીએ ને બીજાને ધિક્કારીએ છીએ. દુ ખો ત્યા લગીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે કાંઈપર મોહ હોય છે. દુઃખો ત્યા સુધીજ આવે છે કે જ્યા તુધી આપણે એકને નેષ્ટ રાજી થઈએ છીએ ને બીજાને અંતઃ દુ ખી થઈએ છીએ. એટલે કે જ્યાસુધી રાગદ્વેષ હોય છે ત્યા તુધી અને જ્યાસુધી, પ્રેમભાવના પ્રકટાવી નથી કે સમભાવના પ્રહણ કરી નથી ત્યા તુધી દુ ખો આવે છે સર્વત્ર પ્રેમભાવ કે સમભાવ ગણતા રીખવુ એજ મુખનો પાયો છે જેઓ આ વાત ધ્યાનમાં રાખે છે, તેઓ તેમ વર્તતા દુ ખનો ત્યાગ કરે છે ને મુખને મેળવે છે પરમાત્મા સમ ભારવાળા હોય છે, ને સમભાવવાળા પણ પરમાત્મારૂપ થઈ જાય છે ? પરમેશ્વર કાંઈપર રાગ કે દ્વેષ રાખતો નથી. તે પણ પ્રેમસ્વરૂપ તેમજ દુ ખરહિત છે જે માનવી તે સ્વરૂપ પોતાને મારે મેળવના ઈચ્છા રાખતો હોય તેને સુખ દુ ખનો અભાવ દરી, સમભાવરૂપ થઈ, પરમાત્મા સ્વરૂપ તેમજ પ્રેમસ્વરૂપ થવું નેઈએ.

એ માટે દરેક મનુષ્યે, જોનાને મળનાં અથવા જોનાના રમ્ભનાં
આવનાં દરેક પ્રસંગને અનુકૂળ ગણવાની દેવ પાડવાની જરૂર છે. એ
દેવ ત્યાંમુખી નથી થઈ ત્યાંમુખી પ્રેમ પ્રકટતો નથી, ને તેમ થયા
વિના દુઃખ નાશ પામતું નથી. ને પરમાત્મામાં આપણે પૂર્ણ થઈ
દોષ તો, ને ને પરમાત્મામાં આપણે પૂર્ણ પ્રેમ દોષ તો, દરેક અનુ-
કૂળ કે પ્રતિકૂળ પ્રસંગમાં આપણને પ્રેમ યોગ્ય જોઈએ. જેમ ધુળમાં
કે કાદવમાં ખરડાયેલા હીરાને કે મોતીને જોઈને તેને જોળખનાર પ્રેમી
કે છુદ્ધિવાન માનવિ, તેને દેશ ન દેનાં પ્રેમથી ભુલે છે, અને ધુળમાં
કે કાદવમાં હીરા છે એમ ધાગીને આનંદ પાની, તેની ધુળ કે કાદવ
કાઢી નાંખવા પ્રયત્ન કરે છે, તેમજ અગ્નિય વસ્તુ, પ્રાણી, કે છવ
જોઈને, પરમતત્ત્વ સર્વમાં છે એમ જાણનાર યજ્ઞાર્થ જ્ઞાની તે અગ્નિય
વસ્તુ, પ્રાણી કે છવ પર રૂપ કરે નથી, પણ તેમાં ગરુડા હિમ
તત્ત્વને જોઈને રાજ થાય છે, અને એજ રીતે વર્તીને દુઃખનો દમેશ
માટે ત્યાગ કરે છે.

મકરણ ૧૨ મું.

મનુષ્ય અને જ્ઞાન.

As you build within by the power of thought so will your outward life and circumstances shape themselves accordingly. Whatsoever you harbour in the innermost chambers of your heart will sooner or later by the inevitable law of reaction shape a self in your outward life.

JAMES ALLEN

માનસિક ગતિથી પડશે પણ મનુષ્ય ફક્ત માનસિક પ્રાણી ન છે તેનું શરીર જેમ માનસિક છે તેમજ તેના વિચાર પણ માનસિક છે. દમણાની વિદ્યાથી જેટલી બાનતો પ્રમાણમાં આતી છે તે ઉપરથી એટલું કહી શકાય કે મનુષ્યનો વિચાર તેના દેહની સુક્ષ્મતા મુદ્દમ દેહમાં છે તેના વિચાર પછી તેનું મગજ સુક્ષ્મતાની બીજી પંક્તિએ તેના નાનકડાં રીજ પંક્તિએ અને તેના લોહીને ગળી આપનાર નસો ચોથી પંક્તિએ આવે છે જ્યારે શરીરના બીજા ભાગો એ પછીની પંક્તિ લે છે.

સગીચની બનાવ અને તેના ચાલુની રિતિ બાબતમાં કોઈપણ મનુષ્ય પૂરું જ્ઞાન ધરાવે છે એનું કોઈ ખૂબી શકે એમ નથી કેમકે એ સંધ્યામાં ધણીજ વોટી બાનતોજ જાણવામાં આવેલી છે અને તેપણુ જીવતા શરીરો પ્રતી વધુ ભાગે મુઝાઓના શરીરોપરથીજ શીખાયેલી છે ને જતા જે માંદ જાણવામાં આવે છે તે ઉપરથી પણ ઉપના વિચારોને ટેકા મળે છે એ વાત સુપ્રસિદ્ધ છે કે મગજમાંથી જ્ઞાનતત્ત્વ જોતી હારો ચારેતરફ ફેલાયેલી છે અને એ જ્ઞાનતત્ત્વો રમવાહિની (નસ) સાથે જોડાયેલા હોય છે એ વાત પણ તેટલીજ જાણીતી છે કે રક્તથી શરીરના સર્વ ભાગો હા મળે અને જોનાઓ બધાય છે પણ શરીરરૂપી ઇમારતના પાયારૂપ શું છે તે એટલું બધું સારી રિતે જાણ્યું નથી એ પાતો મગજમાં રહેતો છે અને એ પાયાના સર દારૂપી મગજના દુકમથી શરીરના ત્રેક ભાગો બધાય છે જીવનમાં બધામાં દત્તા અને અવિધ્યમાં બધારો.

મગજ ફૂટરૂપી કેટલાક કાસદો ધરાવે છે જેઓ મારફતે તે પોતાના દુકમો શરીરના જીવ જીવ ભાગોપર મોખ્ખે છે જે એ કાસદો ન હોય તો આ શરીર હોઈ શકે નહિ—અને જે શરીર નહિ હોય તો મગજ પણ નાણુદ થાય કેમકે શરીરથીજ મગજનું પોષણ થાય છે. તાતપય કે શરીર અને મગજ બંને અસપરના લાભમાટે જરૂરના છે.

શરીર મગજને ખોરાક પુરો પાડ છે અને મગજ શરીરને વિચારો પૂરા પાડી તેને હિંચ પકિતએ સમી શકે છે.

મગજ એકજ જાતના હોતા નથી, કેમકે જે પ્રકારના વિચારો— હિંચ યા નીચ—મગજ કરે છે, તેના જૂદા જૂદા પ્રકાર યા સ્વભાવ પ્રમાણે મગજ હિંચ યા બીજું કોઈ પ્રકારનું થાય છે. જે પ્રકારના ઉત્તમ વિચારો મગજમાં હોય છે તેવાજ વિચારો તે જ્ઞાનતંત્રએ મારફતે શરીરમાં મોકલે છે અને જે મગજ પોતાની હિંચી શકિતએ મારે અજ્ઞાન હોય છે તો તે હિંચા યા તેથી ઉઘટા, બેમાંથી કોઈ પ્રકારના (ખરા યા ખોટા) વિચારોને શરીરમાં મોકલે છે.

રાગ યા વ્યાધિના સર્વ અણુઓ—ચિંતા યા દુઃખના સર્વ અણુઓ— અને વિચારોના સર્વ અણુઓ—મગજમાં જન્મ પામે છે:—એજ અણુઓથી મનુષ્ય જેમ દિગ્મતવાન, શુરવિર, અમિર અને ઉદાર થઈ શકે છે, તેમજ તેનાથીજ તે બાયલો, બ્લીકણ અને સ્વાર્થી પણ થઈ શકે છે. બ્લીકણપણું અને બાયલાપણું, ત્યાંસુધી માણસ પોતાની શક્તિથી અજ્ઞાન તેમજ આકર્ષણ-શક્તિના નિયમથી અગ્નણ હોય છે, ત્યાંસુધીજ મનુષ્યમાં રહે છે, પણ જેવો તે પોતાની શક્તિથી માદિતગાર થાય છે, અને આકર્ષણ શક્તિના નિયમથી વાકેફગાર થાય છે કે તરતજ તે પોતા પર વિશ્વાસ મુકતાં થીજે છે અને દિગ્મતવાન બને છે. જે આકર્ષણ શક્તિનો નિયમ, કોઈને આકર્ષવાના સંબંધમાં સિદ્ધાંતરૂપ ગણી શકાય તો, એ પણ ધારી શકાય છે કે મનુષ્ય પણ એ નિયમ વિષે જાણુકાર થતાં વધુ શક્તિવાન બની શકે, કેમકે એ નિયમના દ્રષ્ટાંતરૂપજ મનુષ્યનાં સર્વ કૃત્યો હોય છે.

મનુષ્ય, પોતાનામાં રહેલી—પોતાના શરીરના દરેક અણુમાં રહેલી— પોતાની અનંત શક્તિઓથી અજ્ઞાન હોવાના સજ્જેજ બ્લીકણ-બાયલો— થાય છે. એ અજ્ઞાનતાના સજ્જેજ તે પોતાને મારીનો કીડો-પામર પ્રાણી-ગણે છે. તે એજ સજ્જે પોતાનામાં સર્વ કાંઈ નાશવંત છે એમ

મનની મગજમાં જાય છે, અને પોતાનામાં રહેલી ઉચ્ચ શક્તિઓથી અજ્ઞાન રહી, પોતાનામાં રહેલી જે શક્તિથી તે મોહાવને પણ છતી શકે છે, તેનો ઉપોગ કરી શકતો નથી.

એજ કારણથી તે પોતાને પ્રદ યથા 'માટે અને મોહન' માટેજ જન્મેલો માને છે, અને તેથી તે અમર યથા પ્રવચન કરતો નથી, કે જે પ્રવચન વિચાર બળમાંજ મૂખ્ય પાત્રો ધરાવે છે.

અસંખ્ય જાના યથા તે પોતાના મગજમાં વ્યાધિ, રોગ અને મોહાવના વિચારોને જન્મ આપતો આવ્યો છે, અને જે જ્ઞાનનંતુઓ આ વિચારના કાસદ નરીકે કામ બળાવે છે, તેઓ એ વિચારોને શરીરના દરેક અણુમાં ફેલાવી તેને વૃદ્ધાવસ્થામાં કમતાકાળ બનાવે છે, કેમકે શરીર મગજના વિચારોનો નિવહાર કરે છે.

શરીર, મગજના વિચારોનો નિવહાર, કાંઈપણ વાંધા યા આનાકાની વગર કરે છે કેમકે શરીર, મગજ કરનાં 'ઓણું' ભુદિવાન છે, અને ઓણા ભુદિવાનપર વધુ ભુદિવાન પોતાની સત્તા ચલાવી શકે છે એ સર્વ કોઈ જાણે છે.

જ્ઞાનનંતુઓ, મગજમાંથી જે દુક્રમો થાય છે, તે દુક્રમો શરીરના ભૂદા ભૂદા ભાગોપર મોકલે છે એટલુંજ નહિ પણ તે દુક્રમો શરીરના ભાગોમાંથી પાછા ફરી મગજ તરફ જાય છે; યાને તેઓ જન્ને બાલુથી કામ બળાવે છે. જો મગજ એમ માને છે કે દેવતા યા આત્મ સાથે શરીરનો કોઈ ભાગ સંબંધમાં આવશે તો શરીરનું માંસ બળી જશે યા તેના માણુ નીકળી જશે તો નેમજ થાય છે, અને દેવતાને દાથ અડકતાં, જ્ઞાનનંતુઓ મગજને તેની ખબર આપે છે, અને માણુસ ખૂબ પાડી ઉઠે છે કે "ઝરે હું બળી ગયો!" મગજ એ સમજાવે નિવહારે છે, અને જવાબ આપે છે. "હા! તમે દાઝવા.."

પણ આધુનીક દુનીઆમાં પણ એવા મનુષ્યો દરતી ધરાવે હોજ. જેઓ મોટી મોટી દેવતાથી ધગધગતી ભગ્નો સજાગી, તેમા સાત્ત્વ યથેક્ષા દેવતા ઉપર, નગર ખેડી જેવી બીજાઓ સાથે વાતો કરી આનંદી દેખાય છે અને ન્યારે તેઓ તેમાંથી અદાર નીકળે છે ત્યારે તેઓના એક વાળને પણ ઇગ્ન થયેલી હોતી નથી.

ધણીકો આ વાત માનવા ના પાડશે પણ એ વાતો નિર્વિવાદપણે સાબીત થયેલ છે, અને તેની સાબીતીમાં ધણીક વિગતો મળી શકે એમ છે. જે મગજ તરફથી જ્ઞાનતંતુઓ મારફતે શરીરની ચામડી ઉપર એવો હુકમ મોકલવામાં આવે કે દેવતામાં શરીરને બાળવાની શક્તિ છેજ નહિ તો દેવતા શરીરને બાળી શકશે નહિ. એ જરૂરનું છે કે મગજની આ માન્યતા સદેહ વગરની દ્રઢ દોષી ભ્રમજે.

મનુષ્યે, પોતાને, એક નાના જીવની સરખાતથી વિચારના યોગેજ પોતાને મોટા મનુષ્યની ઉંચાઇ સુધી પહોંચાડ્યો છે, અને એજ વિચાર મનની અપૂર્વ શક્તિનો-પ્રથમ પાયો છે.

પોતાની સરખાતથી તે મનુષ્યની દાક્ષતા છેલ્લા તળછા સુધી તે જે જે દાક્ષતામાંથી પસાર થયો છે તે સર્વ વિચારના સજ્જભેજ છે, એ ફરીફરીને જાગ્રાવવાની જરૂર છે. દરેક નવી દાક્ષતામા તેનું જ્ઞાન તેની આગલી દાક્ષતા કરતાં વધતું રહ્યું છે, તેને મળેલા વધુ અને વધુ અનુભવથી તેના મગજપર વધુ અને વધુ અસરો થતી રહી છે, અને તે અસરો તેના મગજના હુકમ બરદારો-જ્ઞાનતંતુઓથી શરીર ઉપર થતી રહી છે. તેનું શરીર વધુ ને વધુ સુધરીને બીજી દાક્ષતામા વધુ તાકાતવાર થતું રહ્યું છે કેમકે તેને વધારે જ્ઞાન મળવાની તક મળી છે, અને એક માનસિક પ્રાણીને જ્ઞાન એજ શક્તિ છે.

માની થતો જાય છે તેમ તેમ તે વધુ જ્ઞાનવાળો પ્રાપ્ત થતો જાય. ૬-
 માનસિક પ્રાણી હોવાથી / જ્ઞાનનો વધારો થતા તે વધુ જ્ઞાન
 થાય છે જો માનસિક પ્રાણીઓ જાણે છે તેમ જ પદાર્થના બંધન
 હોય તો તેનામાં વધુ જ પદાર્થનો ઉમેરો થવાથી / તે વધુ જ્ઞાન બંધન
 વધુ માનસિક માનસના શરીર ના રૂઝ આપે છે એવું જોઈએ. ૭-
 મનથી ભરપૂર છે-શુદ્ધિથી ભરપૂર છે-અને તેથી તે જ્ઞાનમાં વધારો
 પોતે વધુ વધ છે જે દેખાડ છે કે તે જ્ઞાન પદાર્થનો બંધન નથી તેણે
 પોતાની વિચાર શક્તિથી જ પોતાને આવો બનાવ્યો છે પદાર્થ તે પોતાના
 વિચાર બળમાં શુ શક્તિ છે તે જાણતો હતો નહિ હતા વિચાર કર્યા
 કરતો અને ૮ વિચાર કરે છે તે વધુ સમજતો હતો નહિ તે જ્ઞાન
 વગરની સ્થિતિમાંથી હમણા તે પોતાને જ્ઞાનમય સ્થિતિમાં આવે છે
 આ વાક્યો ધ્યાનમાં લે. ૯ અથવા ભરપૂર છે જો મનુષ્ય પોતાની આ
 ઉચ્ચ સ્થિતિએ વિચારના યોગે જ પહોંચે હોય, અને જો તેના દરેક
 આપે તેના વિચારમાં મદદ કરતા હોય તો એ સાબીત થાય છે કે માનસિક
 એ જ્ઞાન માનસિક પ્રાણી છે અને તે પોતે પોતાને જાણે છે તેવો બનાવી
 શકે છે તેને કાંઈએ બાધ નથી પણ તેણે પોતાને / પોતાની અંદર
 (અને સર્વ કાંઈમાં) રહેલ વિચાર નજીકથી જોતાં આ સ્થિતિમાં
 મૂકે છે આ વિચાર બળથી હમણા તે પોતાના જાગૃત્વરૂપના એક
 અમુક પગથીયા સુધી પહોંચે છે અને માનસિક ૭૦ કે ૧૦૦ વરસથી
 વધુ ઉંમર સુધી જીવી શકતા નથી એના એ તરફ ફેલાયેલા વાતાવરણથી
 તેના પર અસર થતા તે આગળ વધતો અટકી પડે છે, કેમકે તેને
 માનવાને કારણ મરણ છે કે તેના બાંધકામો બૂતમગના મરણ પામ્યા
 હતા તેમ તે મરણ પામવા જ જોઈએ સત્ય શુ છે તેનો આ વખતે
 તે વિચાર કરતો નથી કેમકે એ સબધમાં તે અજ્ઞાન છે અને જેની જાણ
 જોને જ્ઞાન નથી તેનો તે વિચાર કરી શકતો નથી

તે જાણતો નથી કે તે એક પૂર્ણ માનસિક પ્રાણી હોવાથી એ
 માનસિક રીતિથી જો રીતિ વધુ અને વધુ જ્ઞાન મેળવવાની છે-હમણાની

મનુષ્ય ધિનિએ પ્હોંચ્યો છે. જો તેને એ વાનની ખખર પડે તો, તેને એ પણ ખખર પડે કે તેને ધમતી દરેક બાબતની લગામ પણ તેનાજ હાથમાં છે, અને જ્યારે તે મનુષ્ય કરતા પણ ધણીજ નીચી ગતિમાં હતો ત્યારે પણ તે લગામ તેનાજ હાથમાં હતી એ ગતિઓ એકદિ, બેઘદિ, ત્રીઘદિ અને ચોરેદિ અવસ્થામાં હતી અને તે સમયનું તેને જ્ઞાન નથી તેથીજ મ્હોત અવશ્ય દરેકને મારે હોયુ જોઈએ, એમ તે માને છે.

મન શુ શુ પેદા કરવાની શક્તિ ધરાવે છે તેના મજબમાં આ પુસ્તકમાં કાંઈક વખવામાં આવ્યું છે તે જાણવાથી મનુષ્ય ભવિષ્યમાં પોતા મારે મ્હોતી જીતો મેળવી શકશે આ પુસ્તક એ કારણથી લખવામાં આવ્યું છે કે મનુષ્યો જાણી શકે કે મ્હોત ઉપર-રિપતિ ઉપર-નિજ્ય મેળવી શકાય છે આગળના કાંઈપણ વખત કરતા હમણાની જીદગી વધુ ઉપ્યોગી, વધુ બોગવા યોગ્ય અને વધુ ચૈતન્યવાળી છે. જો વગર નથી જોધો થાય છે અને તે ઉપરથી ચૈતન્ય વિશે નવી અને વધુ ડિમ્મતી માલીનિ મળતી જાય છે એક વખત તે પોતે પેટે ચાલતો હતો, તે પછી પગે ચાલતો હતો, તે પછી જનારોની ગાડીમાં મુસાફરી કરતો હતો અને તે પછી તે વરાળયત્રની તેમજ વીજળીક બળની ગાડીથી મુસાફરી કરતો હતો થોડા વખતમાં હવામાં ઉડીને મુસાફરી કરવાનો વખત મુરોપના દેશો માફક, આપણે મારે આવી પહોંચશે, અને તે વખતે પણ આપણે આપણી શોધથી સતોષ ન પામતા વધુ ને વધુ શોધ કરવા મશગુલ રહીશુંજ. આજ સમયે-એ સમય એ છે કે આપણે કદીપણ કાંઈ ઠેકાણે અટકતાજ નથી-આપણે આગળ વધતાં અટકશું નહિ, કેમકે આપણને અટકાવનારી કાંઈપણ વસ્તુ છે નહિ. ત્યારે આપણે આ દુનીઆમાં રહીને તેના વધારા સાથે વધવા માંગીએ ત્યારે મ્હોતને મારે આપણે દ્રઢ હોઈએ-એ નહિ માનવા જોગ છે. આપણે જીવવાનેજ ઈછીએ છીએ અને આપણે જીવવું જોઈએ.

જા જમાનો મોટી દોન એવી કે વાનો કે અને જાનના પ્રનાવે અને મનુષ્યની બુદ્ધિથી પેલા થયેલી દુઃખ મો જમાન અને મુખમાં તે દોનતું મોઢાગુ યસ પ ની પખુ મગાની દોન એવી દો કે જેનું મોકાલું કામપા રીઆ મ સામાં આનુ નરિ હોા એ દોવતને મોમા મોરામા આવે છે તેમા કે જેમાથી આપણ માને મુખ મળી શકે

પગુ આપણે મરી જઈએ છીએ તેનું કેમ ? કેમકે હમણાના જાન પ્રમાણે તો મ્હોત આ હાનતના અત આણે કે આપણી આ હાનતને અત મ્હોતની આવે છે વા નહિ તેની તમરામા નહિ ઉતરતા એ તો નક્કીજ છે કે મ્હોતથી આપણા વાદ થોના કે રાક કુવામા આવેના કામો અધન્યમાજ કષાઈ જના છે અને આપણી હજારો આરાઓ ફુલ માફક પ્રમાઈ જાય છે કે જે આપણને પસંદ નથી મે તેમા છુમ્મ ધગ્ગા વા મદ સી કે પુરપને તમે પુત્રી લુઓ કે તેને મ જાન મમે છે ? હુ અ પ્રાન અને ગરી માર્ક મમે તે અનરથમાની એ વા સવળી હાનતમા આપણે હોમએ તે છતા મ્હોત પ્રતા ત જાન આપણને વધારે મમે છે બને પત્રી મ્હોત પછી સ્વ મગરાની મોટી મ્હોતી આરાઓ શાસ્ત્રો તરફથી આપવામા આનતી હોય

આ વિચારો શુ ગાબીય ધરાવે છે ? એ વિચારો એ ગાબીય ધરાવે છે કે આ દુનીઆ મનુષ્યો અને છલેવાન હોના મારે અને નહિ કે મગ્ધા મારે કે આ વિચારો હજારો આગના વરસના વિચારોની નિરક્ષ છે અને હમણા હમણા દુનીઆમાના શ્રેષ્ઠ માણસો અ માન્યતા તમ્ક ખેલાતા જાય છે હમણાની શોધ ખોળો તરફ નજર ફેરો ? મનુષ્યોએ રસાયણશાસ્ત્રીઓએ ખો બુદ્ધિવાને એ શુ શુ નવામ જેની શોધ જોગો મરી છે ? વળી એ શોધ ખોગો કરનારાઓ શુ મદ છે ન તરફ નજ આપો ! તેઓ મ્હે છે કે આ શોધ ખોગમા તમેરા વધારા થતો જમે અને તેનો અત આનરો નહિ

વિચાર શક્તિ એક નથી જનનુ બળ છે, કે જેની પરિપૂર્ણ કમોટી કોઈએ પણ લીધી નથી. દમભૂંડ તેની અપૂર્વ શક્તિ માનવાની શરૂઆત થઈ છે પણ તેની અકુળ શક્તિનો ખ્યાલ અમમા પણ આવી શકે એમ નથી.

તે છતાં એક વાત નિર્વિવાદપણે કહી શકાય કે અસવની નીચી ગતિમાથી ઉચકાઈને દમભૂંડની જે ઉચ રિયલિટી મનુષ્ય આવ્યો છે તે મગજમા જન્મ પામેલા વિચારને, જ્ઞાનનુઓ મારફતે, શરીરમા પ્રત્યક્ષ થવાનો યોગ મળેલાથી, છે. આવી શક્તિ કહી પણ દમભૂંડ નથી છે, ત્યાં અટકી જાય એમ બની શકેજ નહિ.

વિચાર એ સર્વ બળોમા સૌથી વધુ બળવત બળ છે, અને એ બળમા જે શક્તિ છે, તેની શક્તિ ખીજ કોઈ પણ બળમા નથી કેમકે એ ચૈતન્યવાળું બળ છે. એ બળ પરાગથી ચાલતા એન્જીન કરતા, હજારો ઘોડાના બળવાળા મોટર ચાલુ કરતાં અને લાખો એન્જીનોની શક્તિ ધરાવતા વીજળીક બળ કરતા પણ વધુ છે, કેમકે તે આકર્ષણ શક્તિના નિયમને બાહ્ય કાર્યોમા પ્રત્યક્ષ કરી, જીવંતને લખાવે છે અને મ્હોતને પાછળ દઢાવે છે. બુદ્ધિ અને વિચાર આગળ કોઈ પણ ચીજ અશક્ય છેજ નહિ એજ કારણથી વ્યાધિથી પીડાતા રોગીઓ ઔષધ વગર વિચાર માત્રથી સારા થાય છે.

વાચકો! આ અપૂર્વ શક્તિ સુખ અને છુટાપણ તરફ દોરી જનારી અને હજારો દુખોથી દૂર લઈ જનારી છે, એવું જ્યારે તમે સમજો છો ત્યારે તમે તે મેળવના પ્રયત્નવાન થના કેમ છડ્યા કરતા નથી? જે માણસ પોતાના અંદર રહેલી આ અપૂર્વ શક્તિના અગાધ બળ વિશે ખાતરીમાન છે તે જા, મારે નસીમ, સજોગો કે પુર્વકૃતથી બીહે તે સમજવું અશક્ય છે? આ બળ સર્વોપરી છે અને તે મળતાં હૃદયગરના સુખો પ્રાપ્ત થાય છે એજ બળમા ખરેખરી સ્વતંત્રતા છે, અને સ્વતંત્રતાની ઇચ્છા દરેક જીવને હોય છે.

પણી વખત આપણે મોટા ટક પ્રયોગને બાત્યાવસ્થાના તુખની માદથી રિસગિર થતા જોઈએ છીએ પણ તુ તે અવસ્થા એવી બધી મુખી છે ? તે વખતે બીજાઓના આકોચ દેદગ રહેવું પડે છે પોતાનું ધાર્યું ઠાઠ કરી રાખે નથી સ્વતંત્રતા નાશ પામી હોય છે તે વખતે ધગા ધારે છે કે ‘હું મોટો યજ્ઞ કે મુખી યજ્ઞ,’ પણ જ્યારે તે જુનાન થાય છે ત્યારે બાત્યાવસ્થા કરતા પણ તેની સ્વતંત્રતામાં વધુ ધગડો થાય છે તે અવસ્થા પૂરી કરીને વધુ મોટા થતા પણ તેની અવસ્થા વધુ બધોવાળી થતી જાય છે, પણ જ્યારે તેને માન્ય પડે છે, કે દુનીઆ સર્વન મન છે ત્યારે આજોના પદજો અને દુખની ખેડીઓ તુની જાય છે અજ્ઞાન દૂર થાય છે અને જ્ઞાનની શક્તિ થાય છે જે માણસ સ્વતંત્રતાનું અપૂર્વ મુખ મેળવવા માગતો હોય તેજો મેટો નરસની ટેલવીઝ જોની માન્યતાઓને તીનાજતી આપી નના ખરા સત્યો જાણના તથા જુદીથી મહત્ત્વ કરવા તૈયાર રહેવું જોઈએ એ માટે સૌથી પ્રથમ દરેક માણસે આ પામ કરવું જોઈએ તેજો પોતાના મનમાં ઉપજતા સવાતોના જવાબ બીજાઓના મતની ખાસ દરકાર રાખ્યા વગર પોતેજ આપવા જોઈએ

■ રતન નાનો અર્થ તમે જાણો છો? સ્વતંત્રતા એટલેજ શુદ્ધી-કાષ્ઠપણુ જાનની બહીક અને દુખ વગરની શુદ્ધી

કાષ્ઠપણુ જાનની બહીક રાખવી, અથવા સરિષ્ય માટે દુખી થવું એ એક ગુનામગીરીનું મર્થ છે-એક બદીખાનાની કેદ છે-દુખી રોગી અને કમળ થરાનું દાર છે-કાષ્ઠપણુ મીજથી બહીવું અથવા તેના પરિણામની બહીક રાખવી એ એવું દેખાડે છે કે આપણે અજ્ઞાન છીએ કારણકે અજ્ઞાનતાજ બહીકને જન્મ આપનાર ને મનુષ્યપર જુલમ કરનાર ખુદાક છે અને એજ અજ્ઞાનતા મનુષ્યને ગુનામગીરીની ખેડીમાં બાધે ■

આટલું છતાં મનુષ્યો પોતાના સવાલોના જવાબ પોતે આપતાં નથી, અને નવી નવી ચીજો જાણવાને ઉત્સુક છતાં પોતાના મનના સવાલોના જવાબ આપવા તૈયાર થતાં નથી. તેઓ ક્યાં તો એ સવાલોના જવાબ આપવા અખાડાજ કરે છે યાતો મેંકડો સૈકાથી જે ઓટા યા ખરા વિચારો ઉતરી આવેલા હોય છે, તેનેજ રજુ કરી, તેનો જવાબ આપે છે. જેમ તરનજ જન્મ પામેલા પ્રાણીની છાંદગી તેનું ગણું દબાવી ખતમ કરવામાં આવે, યાતો જેમ એક ખીલતી કળીનેજ કોહાડાથી કાપી નાંખવામાં આવે, તેમ આ બાબતમાં બને છે, કેમકે જન્મ પામતાં વિચારોના જવાબ આપવાને બદલે “આપણે ક્યાં જાની છીએ? આપણે પામર છીએ?” વિગેરે બાલકા વચ્ચેના તેમજ વિચારોથી આપણે તેમને દાખી નાંખીએ છીએ, અને આપણે મનનાં જન્મતાં વિચારોને શરૂઆતમાજ દાખી નાખી કેવું મ્હોટું પાપ યા કેવો મોટો અનર્થ કરીએ છીએ તે વિષે અજ્ઞાન રહીએ છીએ. પોતાના મનનું આ ખુન છે એક પારકા બાળકના ખુન કરતા પણ આ ખુન વધુ ખરાબ છે, કેમકે તેથી મનુષ્યના સુખના વધારામાં આપણે અટકાવ નાંખનાર બનીએ છીએ મનમાં ઉત્પન્ન થતાં વા જન્મ લેતા વિચાર પવિત્ર પદાર્થો જેવા છે કે જેની ઘણીજ સાવચેતી અને મહેનતથી સલાજી રાખવી જોઈએ, અને ત્યાંસુધી તેનો જવાબ મળે નહિ ત્યાંસુધી તેને હૃદય સરસા રાખવા જોઈએ સવાલ અને જવાબ એકજ ચીજના બે જૂદા જૂદા છેડા છે સવાલ એ જવાબનો નેકી પોકારનાર—આગળ જનાર દૂત—છે, અને જે આગળ વધતું મન સવાલને જન્મ આપે છે, તે તેનો જવાબ આપનારી શક્તિને પોતાની અંદર ગુપ્ત રાખે છે.

મનના આ સવાલોજ માનસિક વધારાના—મનુષ્યની ઉત્કૃષ્ટતાના—ચીન્હો છે. તે વિચારોના જવાબ ત્યાં સુધી મળે નહિ ત્યાંસુધી તેઓને શાંતિથી મનમાં ગણવા જોઈએ. એ મારે કોઈએ કોઈ ધર્મગુરુ, ઉપદેશકર્તા—આચાર્ય કે ડાક્ટરને કાંઈપણ ખાસ પુછવાની જરૂર નથી,

તેમજ મોટા કહેવાના શીતમુદ્રાના પુત્રાની સલાહ લેવાની પણ એકજ પણ જરૂર નથી એ માટે દરેક શ્રદ્ધાથી પોતાના ઉપર વિશ્વાસ મળતા લીધાનું જોઈએ અને જ્યાંમુધી તેનો જવાબ એજ મનમાં રહેતી સુખત વર્તિન તરફથી આપશામાં આવે નહિ ત્યાં મુધી જ્ઞાનપત્રે રાહ જોતી જોઈએ ખીજા માણસો તરફથી તમારા સલાહોના જે જવાબો આપશામાં આવે છે તે તમારા પોતાના જવાબ નથી, તે સખતે ખરા પણ દોષ, તે છતાં તે તમારા નથી તમાગ જવાબો જ્યારે તમાગમાંથી પ્રગ્ન થશે ત્યારે, તે વેળા તમાગ સરીરના એક ભાગમાં ફરવાઈ જશે—તેઓ તમારા શરીરમાં હાલકા અને માસનો આકાર લેશે અને આખેથી પ્રત્યક્ષ જણાશે

દરરોજ દરેક પોતાના મનને વધારે સચાનો ઉત્પન્ન કરવા પ્રેરવું જોઈએ કુનીઆમાં અસખ્ય બાબતો બને છે અને તે મન મગ્ન નજરે પડ્યાજ દરે ૫ એ ઉપરથી દળરો સવાનો મનમાં ઉત્પન્ન થવા કરે છે અને તેનો જવાબ પણ એજ મન આપ્યાજ કરે છે

પોતાના વિચાર સાથે મળતા થતા પુસ્તકો પોતાને ધણા ફાયદા કતા થતા નથી પણ પોતાના વિચાર નિરૂદ્ધના વિચાર દર્શાવનાર પુસ્તકો દરેકને ધણા લાભકતા થાય છે કેમકે તેથી નવા સરાઓ ઉત્પન્ન થાય છે અને દરેકના જ્ઞાનના વધારાના તે કારણભૂત થાય છે એ કારણથી તમે જ્યારે કાંઈ પણ પુસ્તક વાંચો ત્યારે તે એજ ખ્યાનથી વાંચો અને જે કાંઈ જુઓ કે સાંભળો ત્યારે તે પણ ખ્યાનથી જુઓ અને સાંભળો અને તમારે માટે દરેક ચીજમાંથી તમારે મન મીઠા ખોરાક શોધી કાઢશે

મનુષ્યોમાં મોટે ભાગે નિરૂદ્ધ લોક નજરે પડે છે, જે ધણોજ નુકશાન કરતાં હોવાથી છોડી દેવા યોગ્ય છે આ નિરૂદ્ધ લોકનો સમન એ છે કે દળરો ધર્મો થયા આપણે વિચાર કરવાનું કામ છોડી દીધું છે અને તે વિચાર કરવાનું કામ, ડાકટરો ઉપદેશકો આચાર્યો અને

પડીને બાડુ (પગાર કે પૈસા) આપી કરાવવામાં આવે છે. એજ રિતે આપણે બાગબાનોને તેમજ ઇમારત બાંધનારાઓને પૈસા આપી આપણને પ્રબુધ્ધિ સુરત લાગે તેવા બાગ કે ઇમારત બનાવવા કહીએ છીએ, અને તેનું પરિણામ કેવું આવ્યું છે ? નાનામાં નાની ચીજ માટે આપણે બીજાઓપર આધાર રાખવો પડે છે; આપણા પોશાક માટે આપણે દરજીની અથવા બીજા કોઈ ફેશનેબલ શર્પ્સની મદદ લેવી પડે છે ! કોઈ પુસ્તક વિશેનો વિચાર બાંધવાનું પણ આપણે માટે તેટલુંજ મુશ્કેલ થઈ પડે છે, અને બીજા દીકાકારોની દીકા વાંચ્યા પછીજ આપણને તેનો કંઈક ખ્યાલ આવે છે.

આપણે આપણે માટે વિચાર કરતાં નથી અને એ બેદરકારીથી શું નુકસાન થાય છે તે માટે આપણે અગત્ય રહીએ છીએ. એ વિચાર એજ જીવન છે ! વિચારથીજ શરીરમાં ચેતન્ય બળ વધે છે, જે શરીરને વધારે તાકાતદાર બનાવવામાં મુખ્ય છે. એ તે શક્તિ છે કે જે ચિંતા, બ્યાધિ અને જરાવસ્થા તેમજ કંઠાવીયતને નશાડી મુકે છે.

એ માટે આપણે વિચાર કરવાની ટેવ પાડવાની જરૂર છે આપણી લાંબી જીંદગી અને તંદુરસ્તી માટે વિચારની મોટી આવશ્યકતા છે. એ સંબંધમાં કેમ વિચાર કરવો યા વિચારશક્તિ કેમ બીજવવી તે બાબતો પ્રવલ્ન કરો. એક વિષય મનમાં ધારી, તેના ઉપર સર્વ બાબતો અવલોકન કરો અને તમારા સ્વતંત્ર સિદ્ધાંતો તે ઉપરથી બનાવો. આ રિતે કરવાથી તમારી અજ્ઞતામાં વધારો થશે અને જો એ રિત એક માસ ચાલુ રાખશો તો તે દરમિયાન તમારી મનશક્તિ તેમજ તનશક્તિ વધશે. એ કેમ બને છે ? એમ તમે પૂછશો. તેનો સબબ એ છે કે તન અને મન અરસપરસ જોડાયેલા છે અને એક વગર બીજું, યા બીજા વગર પહેલું વધી શકતું નથી. જન્મે અરસપરસ ઘણાજ અનલગનો સંબંધ ધરાવતાં હોવાથી સાથેજ વધે છે. જો તમારે એ વધારો સબબ પામે કરવો હોય તો વહેમ-બ્રહ્મિક અને અશ્રદ્ધા છોડી દો—કેમકે જ્યાં

મુધી તેઓ તમાગમા દમે ત્યા મુધી તમે દુ ખમાં રહેજો અને ૧૬
પણ થશે અને મરજો પણ ખરા

પ્રગીકગણનાં નિયમથી માનવિની તપાસ કરના એવું જાણાય છે
કે મનુષ્યના આગળ વધરાનો અત છેજ નહિ, વિચાર તેના માટે નથી
નવી શક્તિઓને જન્મ આપ્યાજ કરમે મનુષ્ય પોતે નવી નવી ચીજો
પેદા કરનાની મક્કિ ધગવે છે, અને તેમા અટકાર નાખનાર, હજારો
વર્ષોથી મનાયલા અશમ્ભતાના વિચારો અને મ્હોનની ચિંતા
શિનાય ખીલુ કાઢ નથી આ સત્ય માનવિ માનતો નહિ હોનાથી અને
હજારો વર્ષોના ખોગ વિચારથી મ્હીમ્ણુ થઈ ગયેલો હોવાથીજ તે મ્હોન
માટે હમેશા ખાતી ગયે છે અને પગિણામે તે મગ્ણુ પામે છે

માણુમમા મ્હેની એક અપૂર્વ શક્તિ તરફ ખેદરકાર મ્હેનાથી તેની
ખીવનખી થઈ શકે નથી એ શક્તિ તેની કલ્પના શક્તિ છે કે
જેથી ભવિષ્ય માટેના એવા હજારો કીર્તિસાન વિચારો અને આશાઓ જન્મ
પામે છે કે જેના સાધારણ મનમા જન્મ પામી શકના નથી એ
કાલ્પનિક શક્તિ એની છે કે જે હમણાના ખોગ રીસાનેની ખેડીને તરત
તોડી નાખી શકે એમ છે એજ કાલ્પનિક શક્તિ, મ્હોન-જરાવસ્થા
અને દુ ખ ઉપર જ્ય મેળવવાની આજ્ઞા આપે છે, એટલુજ નહિ પણ
પોતાનાપર વિશ્વાસ મૂકી સસારમા સ્વર્ગ બનાવવાની તેની શક્તિને
ખુદથી મુકવાનો રસ્તો તે દેખાડશે કેટલાકે કાલ્પનિક શક્તિને હવાઈ
ખ્યાનોની જન્મદાતા કહે છે પણ તે ખોટું છે કાલ્પનિક શક્તિ જે
બની શકે છે તેમજ ખ્યાલ કરે છે જો કે તે માટે તે ખ્યાલમા દ્રઢ
રહેવાની મ્હોની જરૂર છે એજ કારણથી એ કાલ્પનિક શક્તિ મનુષ્યની
ખીવનખીના (Pioneer) ' પાયોનીયર ' તરીકે ગણી શકાય

એ માટે તમે તમારી કલ્પનાને દસમેથી કારોના પણ તે આકા
રમા પ્રત્યક્ષ થાય ત્યાં સુધી તેમા દ્રઢ રહો અને યાદ રાખો કે મ્હોન,
ક્રમશીયન અને વૈદ્યાવસ્થાપર તમે વિજય મેળવી શકસોજ

પ્રકરણ ૧૩ મું.

શક્તિઓમાં વિશ્વાસ.

When one has grasped the idea that by creative laws mind is dominant in all things over the body, many things before incomprehensible become clear. From the standpoint of this truth we see how emotions (which are produced by thoughts) determine the most rapid changes in the secretions of the body how fright turns the hair grey, how terror poisons the mother's milk how great mental excitement or the slow torture of mental anxiety write their baneful effects upon the tissues of the brain how the images made upon the mother's brain are transferred and photographed upon the body of the unborn child how epidemics are spread by the contagion of fear and the transference of thought. The things feared in the mind being reproduced in the physical system.

D. HOLCUMBE

ભાષાર્થ — જ્યારે કોઈને એ વિષયનું જ્ઞાન થાય છે કે કોનાદક શક્તિના કાર્યદાના સમયે, શરીરને નમતી દરેક બાબતમાં મનજ સર્વોપરિ સત્તા ધરાવે છે, ત્યારે એ ધાર્મિક બાબતો તે અત્યંત સમજી શકતો ન હોતો, તે તેના સમક્ષ ખુલ્લી થાય છે. આ સત્ય પાતો એ જ્ઞાનમાં રાખવામાં આવે તો શરીરમાં, ચિત્ત વૃત્તિના સમયે, એ તારકાવીક ફેરફારો થાય છે, તેનું કારણ સમજાય અને બહીકના સમયે વાગી સફેદ થઈ જાય છે, બચના સમયે માતાના સ્તનનું દૂધ વિષમય થઈ જાય છે, ચિત્તાઓથી મનજ શક્તિ દબાઈ જાય છે, મર્મમાં રહેલા બાળકના શરીર ઉપર, માતાના ચિત્તારોની મૂર્તિનો છાપ પડે છે, અને બહીક અને વિચારના કારણે રોગોનો ફેલાવો થાય છે, એ બાબતોનો ખુલાસો સમજાયે મનમાં એ બાબતોનો ભય હોય છે, તે, બહાર મૂર્તિમાન થાય છે.

ડૉક્ટર હોલકમ્બ

અન્યાં નથી જે તો વખતમાં આવ્યું કે તે મુખ્ય કરીને આ
મબધમાં છે — આપણે. આપણી બહાની કો
ગકિતના તાબેદારે યા ગુલામ નથી.

તે આપણે એ સિદ્ધાંત આપણા હૃદયમાં બરાબર વખી નો
રાખીશું તો, આપણે કચાલીયન, બ્લીક, રોગ અને મ્હોતનાજ શુભ
રહીશું, અને આપણે આપણી છત્તાનુમાર સુખ કદી મેળવી શકીશું નહિ

એ માટે યાદ રાખો કે આપણે એક નિગકાર યા સાકાર તત્ત્વ
દયા ઉપરજ ઇંગી નુજનરનાગ બીખારીઓ નથી આપણે અસંખ્ય
દુનીયાઓમાની એક દુનીયાના મ્વનંજ છવો છીએ આપણે હ
મજને આપણ પોતાનું બધારણ બાધ્યુ છે (સરઆનમાં વિચારમ
અને તે પડી પૂછવવામાં), અને તે માટે આપણે દર મજને અત્યંત
દશાપર ઇત મેળવતા આન્યા છીએ, અને હમણા આપણે દુનીયામ
મુલામો યા નોકમે તરીકે નહિ, પણ અત્યંત મુશ્કેલી તરીકે આન્યા છીએ

એ બાનન આપણા લક્ષ્યમાંથી કોઈ પણ પળે ન કાઢવાની મ્હોની
જરૂર છે કેમકે તેથીજ આ નિમેષદર્શક શક્તિઓ ઉપર આપણે રિજેતા
મધ શકીશું આ નિમેષદર્શક શક્તિઓ કદ છે ? ઇદિવાળા પદાર્થો યા
છવોના સબધમાં ગણીએ તો ઇદિ વગના પદાર્થો નિમેષદર્શક છે અને
મનુષ્યના સંજયમાં મનુષ્યથી ઓછી ઇદિવાળા સર પદાર્થો નિમેષ
દર્શક છે

જો પોતાની ગતિમાં વિશ્વાસ હોનાથી શ્રી કૃષ્ણે શ્રી ગોવર્ધન પર્વતને એક
બાગણીપર ઉંચક્યો હતો અને મુશગધાન ગસાદ સામે પૃથ્વીને રક્ષણ આપ્યું
હતું, જો માની શકાય છે એજ કારણથી માની શકાય છે કે શ્રી રામે લંકાને
મ્હોટો દરીઓ નિર્મીતે ઓગાડ્યો હતો અને રાવણપર વિજય મેળવ્યો
હતો, એજ કારણથી નથી સાહેબ મેહમદે અમનના આગ્રહોને મદાત

કરી તેઓ પર જય મેળવ્યો હતો; એજ કાળથી મહાવિરે મેક પવંતને પોતાના અંગુણના દ્યાવ્યથી દ્યાવ્યો હતો અને દગ્ગરો અન્ય ધર્મોને પોતાના વિચાર તરફ ખેંચ્યાં હતા; એજ કાળથી પેંગવર ઇસુ પ્રીતે, દરીઆને શાંત થવા કહેનાં, દરીઆમાં શાંતિ ફેલાઈ હતી હગ્ગરો વર્ષોપર જે મનુષ્યોએ આવા કામો કરી, પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વગેરે મૂળ તત્વોપર છૂત મેળવી હતી, તેઓના વર્તન પણ એજ સાબીત કરે છે કે મનુષ્ય દરેકનો સરદાર થવાને સરખાયેલો છે—તે દરેકપર વિજેતા થઈ શકે એમ છે.

પ્રત્યક્ષ રીતે દરેક જણ જોઈ શકે છે કે, જેમ જેમ આપણે આપણી અપૂર્વ શક્તિ વિશે વધુ જાણીતાં થતાં જઈએ છીએ તેમ તેમ, આપણે ઝોઝા બહીકણ, અને વધુ દિગ્મતવાન થઈએ છીએ. ત્યારે આપણને માત્રમ પડે છે કે આ દુનીઆના જીવો આપણા દુસ્મનો નથી, પણ તેઓ પોતાની ખીલવણી કરી, અગ્સપરસ મેવા કરવામાં હમેશાં મશગુલ રહે છે, ત્યારે આપણામાં એક નવો જોશ ફેલાય છે, આપણી બહીક આપણને ઊડી જાય છે અને આપણે બહીક ગખવાને બદલે બહીકને દૂર કરીએ છીએ.

પણ આવી સ્થિતિ કાંઈ યોગ્ય વખતની મહેનતથી કે અચાનક આવી જતી નથી. દરીઓ અને નદીના સંગમ આગળ પાણીના પ્રવાહની જે ગોળ ચક્કર (વમળરૂપી) સ્થિતિ થઈ પડે છે, તેવી સ્થિતિ, હગ્ગરો વર્ષોના જડ ધાલી ખેડેલા વિચારો અને આકારોને દૂર કરવા મથતા મનુષ્યની થઈ પડે છે; જેવી રીતે એક વગર વજનના તણખાની સ્થિતિ મજબૂત પ્રવાહથી બેઠેલા પાણીની વચમાં થઈ પડે છે તેવી સ્થિતિ જુના વિચારવાળાના જોર આગળ નવા વિચારવાળાઓની થઈ પડે છે. એ માટે આપણે આપણું જીવન સખવાને પણ ઘણાજ મોટા ભોગ આપવા પડે છે,—આપણે ઘણીજ મહેનત કરવી પડે છે,—અને કેટલીક વખત નહિ પણ ઘણી વખત નાસીપાસી સામે પણ ટકી રહેવું પડે છે. એ વખતે બીજાઓની મદદ—બીજાઓના વિચાર કે આચાર—

અંધ લાગતા નથી પણ આપણી પોતાનીજ શક્તિમાં જેવો વિશ્વાસ
 યા અવિશ્વાસ આપણને દોષ છે, તેની કૃતેદ (યા હાર) મને
 છે. એ માટે આપણે ટૂંકી વખત આપણી લાગણીઓને એવી કે
 વણી આપવી પડે છે કે જેથી તેઓ બધી તરફના ધા ખમી શકે,
 કેમકે કેટલીક વખત આપણી લાગણીઓ આપણાથી ઉપર વિચાર
 ધરાવનારાઓ માટે ઘણીજ ઉચ્ચેરાઈ જાય છે અને ઘણીજ બાબતો
 સાબળવાની ઘણીજ બાબતો ખમવાની અને ઘણીજ બાબતો જોવાની
 ધીરજ પણ આપણે રાખી શકતા નથી એ માટે ક્રાંત્યથી આપણે આપણી
 લાગણીઓ ઉપર કાણ મેળવવો જોઈએ, અને પ્રત્યક્ષ ગીતે સાબીત કરી
 આપણે જોઈએ કે ગમે તેના જોખમ સામે પણ આપણે ઓગતાર રહી
 શકીએ છીએ

તે છતાં મનુષ્ય શિનાવના પ્રાણીઓમાં જે મિનાખોર અને ચુસ્સા
 ભરેલી દ્રઢતા હોય છે તેવી ક્રાંત્ય આપણે રાખવી જોઈએ નહિ પણ
 આપણે પોતાના ઉપર માણ રાખી શકીએ શાત રહી શકીએ તેમજ
 મનુષ્ય રહી શકીએ એવી જાતની દ્રઢતા કેળવવી જોઈએ

એ માટે જમે નમારી મનોશક્તિને ખીનવવા આ પહેલ તેવાર
 થાએ અને તે મામ કાન ઉપર અથવા બીજી પગ ઉપર મુ નરી રાખો
 નહિ મુદતથી ગમવાની ટેવથી માણસ પોતાની શક્તિ વિરે બૂનો કરે
 અને પોતાની ઇચ્છા કૃણીબૂત કરી શકતો નથી

પોતાની ઇચ્છાને બરિધ માટે મુન્નરી રાખવાનું કામ આપણા
 શરીરના કોષપણુ લાગને-દાથ પગ યા બીજી ઇન્દ્રિય-બાધી મૂકવા
 માફક છે જેવી રીતે કોષપણુ શરીરના લાગને બાધી મૂકવાથી તે મુન્ન
 મારી જાય છે અને તેમા લોહીનો પ્રવાહ બરોબર ફરી શકતો નથી,
 તેમજ મનોશક્તિના કામને બરિધ માટે મુન્નરી (બાધી) રાખવાથી
 મનોશક્તિ નિષ્ક્રિય થતી જાય છે અને અ તે મુન્ન મારી જાય છે આવા

જુન્ય મારી ગયેલાં-તાકાન વગરના-અને ચૈતન્ય વગરના મગજો-મનો-
માટેજ મ્હોન છે-મ્હોત એવા નકામા મનોને આ ધરતી પરથી દૂર
કરે છે. ચૈતન્યવાળા મન ઉપર મ્હોત કાંઈપણ સત્તા ધરાવતું નથી,
અને જ્યારે ચૈતન્ય ધરાવતું મન અને મગજ પોતાની શક્તિથી જાણીતાં
થાય છે, ત્યારે મ્હોન તેની પાસે આવી શકતું નથી

જે જે રોગો આપણને થાય છે તે આપણી મનોશક્તિ વિષે
બુદ્ધિ અને મગજને ખ્યાલ ન હોવાથી-મનોશક્તિ સજ્જમાં અસ્થાન-
દશાના સમયેજ-થાય છે-મનોશક્તિની નિષેધદયંક ક્રિયાના સમયે થાય છે

તમે પુછશો કે મનોશક્તિનો નિષેધ-કરનાર-કરાવનાર-કોણ છે?

તમે પોતેજ! તમાગ મનની શક્તિ અપાર છે અને તેથી તે કદિ
પણ નબળું કે રોગી થઈ શકે નહિ-શિશુએ કે તમે એમ કહો કે ‘હું
આ કરી શકતો નથી’-‘આમ તો બન્યા વગર રહેજ નહિ’ અને તમારી
શક્તિને ભૂધી જઈ ખોટું રસ્તે ચાલો

આ ઉપરથી તમે જોશો કે રોગ એ એક જાતના વિચારનું પરિ-
ણામ છે-જે ખરા સત્યથી વાકેફ થતા તમે છોડી દેશો, કેમકે સત્ય
માને ખોટી માન્યતાના આભાસમાંથી છોડવી સ્વતઃ જ બનાવશે

પણ તમે પુછો છો કે “તમે કહો છો તે સત્ય છે? બધા મહા-
માઓની બુદ્ધિઓએ એ સત્ય સ્વિકાર્યું છે, પણ તેઓના શરીર તરફ
જેતા કોઈ વિપરિત સ્થિતિ જોવામાં આવે છે! એનો શું સમજ? સત્ય
તે બુદ્ધિએ જાણ્યા છતાં, શા માટે તેઓના શરીરમાં તે સત્ય માણુમ
પડતું નથી?”

તેનો જવાબ આ છે હમણાજ આપણે કરોડો વરસોથી જડ-
વાળી રહેલા આપણા અશક્તિના ખ્યાનમાંથી બહાર નીકળનારું શરૂ
કર્યું છે પાપ, રોગ અને મ્હોતના વિચારોનું જે વાતાવરણ કરોડો
વર્ષોથી બધાનું આવ્યું છે, તે વાતાવરણ આપણી ચારે તરફ ફેલાઈ

મનુ છે, અને આપણે તે વાતાવરણમાં જન્મીએ છીએ, આછાએ છીએ અને રહીએ છીએ અને તેજ વાતાવરણને આપો આસમા લઇએ છીએ એ વાતાવરણ ધુમ્મસ જેવું થાય, થયેલું કે અને તેને કાંઈ પણ માથુસ તદ્દન પા એન્દ્રમ દુઃકરી શકે એમ નથી કાંઈ દ્રઢ મનના માન્ય આશયોમાંનું વાતાવરણ થોડો વખત મારે દુઃકર શકે, પણ ત તમ અમખ્ય જીવોનું અગમ વાતાવરણ ધસી આવે છે, અને તેની આમ પાસ આગળા ખોદા વિચારોનું અગમ વાતાવરણ ફેલાવી તેના મમને અગમી નાખે છે તે વખતે ધીરજ ગમી જો તે ગદ્ય જુએ અને એક પ્રેરિતમાં તે પોતાની દ્રવ્યતાને એવી રીતે એમના કાર્યમાં જમાવી વિચારના વાતાવરણને વધુ જોરથી ફેલાવવા પ્રયત્ન કરે તો તે મલક ક્ષેત્ર મેળવી શકે છે

અને એ વાતાવરણ કેવી રીતે ફેલાવી રાખાય છે? માનસિક રીતે મશગુલ રહેવાથી એ મારે શરીરના તેમજ ચેતન્યના દરેક અણને આગવી દુનીઆના પાપના મા ગીના અને મ્હોતના વિચારો, માથી દૂર કરી મહા પ્રયત્ન મનની શક્તિના અપૂર્વ બળ તરફ દોરવા પડે છે એ રિતે જો કાંઈ આસપાસ ફેલાવેના વાતાવરણમાંથી પોતાને નહુન દુઃકરે અને પોતાનો નવો અને મહા પ્રયત્ન ફેલાયેલો વિચાર પોતાના દરેક આંતરિક મદદમાં ખડો કરે તો તે મોટા લાભ મેળવી શકે છે એવા દરેક પ્રયત્નથી તે કંઈ મધ્ય (ધણ થોડું) મેળવે છે અને જો એ કાંઈક મદદ પ્રયત્ને મેળવાય છે તેને જાગવી ગમવાનું કામ થાડજ મશકેત થઈ પડે છે કેમકે દ્રવ્યમાં જરા પણ આગી પડતા પા દ્રવ્ય નરમ પડતા આગળા દહનરો વર્ષોના માદગી અને મ્હોતના વિચારો જોર કરે છે અને તે થાછો તેના તરફ ખેંચાતો જાય છે તે વખતે થાછો પડતા છતાં પણ જો કાંઈ ચાત ગદી, ધીરજ, રાગે અને પોતાની શક્તિપર ધ્યાન રાખી ‘અતે દુઃકર વીજળી થઈ શકે’ એ વિચારને મધ્યસ્થ વચમાંથી દૂર થવા દે નહિ તો તે પોતાની શક્તિ ખીનવે છે

દુનીઆતું સામાન્ય વક્ત્રુ ખરી દિશા તરફ વધવાતું છે—એટલે કે
 ૧ અગાઉ ગુપ્ત રહેલી ખરી દીશા તરફ આગળ વધે છે. એ વક્ત્રુ,
 મનોબળને બાહર લાવવા તરફ છે, અને તે ભવિષ્યમાં ચાલુ
 રહેશે, હમણાં ચાલુ છે અને બૂનકાળમાં ચાલુ હતું. ત્યાં જુઓ ત્યાં
 ખુલ્લી હવાની રમતો—ક્રીકેટ—ટેનીસ—પોલો વગેરેમાં વધારો થતો જાય
 છે; હજારો વર્ષો થયાં છુપાવી રાખવામાં આવેલી સ્ત્રીઓ પણ આવી
 રમતો તરફ ખેંચાતી જાય છે; સ્ત્રીઓએ પણ પોતાની કલ્પના, મંડળીઓ
 અને છબિખાનાઓ રચાવવા માંડ્યા છે, અને તેઓ પણ પોતાની મન-
 શક્તિને બાહરીકરણ અને મોટરકાર હાંકી બાહર સ્વરૂપમાં દેખાડવા લાગી
 છે. તેઓના પોષાકમાં પણ અગાઉ કરતાં મોટા બાજુ ફેરફારો થયા
 છે અને થોડા વર્ષોમાં તેમાં આપણી કલ્પનામાં હમણાં નહિ આવી શકના
 વધુ ફેરફારો થયેલાં આપણે જોઈશું.

ટેલીફોન, ફોટોગ્રાફ, ટેલીગ્રાફ, અને ગ્રામેફોનની અદ્ભૂત શોધો
 ઉપરાંત તારના જોડાણ વગર સંદેશ મોકલવાની—અરે તેથી વધી હજારો
 માઇલપર વિચાર મોકલવાની (Thought Transference) શોધ
 થઈ છે, અને એવી શોધો પણ થઈ છે કે માણસની જીભોએ તેના જુદા
 જુદા રંગમાં, ગમે તેટલે દૂરથી પણ પાડી શકાય વર્ણો એના કાંઈ પણ
 બનાવવામાં આવ્યા છે કે જેને તેને લાવકના સંચારમાં મુક્તતા, તે
 આપણા બોલેલા શબ્દો આપણા અવાજમાં મોલી જાય.

એવી વધીને ઉડવાના વિમાનો (બલુન નહિ) ની પણ શોધ
 થઈ છે, જેનાથી મનુષ્ય પાંખ વગર ઉડી શકે છે. આવી શોધોને એકાદ
 હજાર વર્ષો અગાઉના વખતના લોકો હસી કાઢત ત્યા ખરી ત્યા બનવા
 જોગ તરીકે માનત કે નહિ તે સકમંદ છે; પણ હમણાં તો તે પ્રત્યક્ષ
 દેખાય છે, અને થોડા વખતમાં ઉડતાં વિમાનોનો વપરાસ, હમણાની
 બાહરીકરણો અને મોટરકારો જેટલો થવો આપણે જોઈશું એમાં શક નથી.
 આ બધું શું દેખાડે છે?

એ એ દેખાડે છે કે મનમાં ગ્રામ ગ્રેવી અનંત શક્તિઓ એક પાંડી એક ખુલ્લી થતી જાય છે, અને તે શક્તિઓ ખુલ્લી થવા બાદ તેનાથી વધુ મોટી શક્તિઓ ખુલ્લી કરવા આપણે મથીશું, અને એક વખત એવો પણ આવશે કે ત્યારે ઉડવાના વિમાન વગર આપણે પોતાની મેજ ઉડી શકાશે.

ઉપલી બધી શક્તિઓ સ્નાયુદ્વારા ખુલ્લી થઈ છે — પણ માનુષી ક્રિયા એજ માનાસિક ક્રિયા છે, કેમકે શરીર પોતે જ મન છે, અને ત્યારે માનુષ પડશે કે માનાસિક શક્તિનો અનન્ત નથી, ત્યારે ઉડવાની શક્તિ મેળવવાનું કામ અશક્ય જણાશે નહિ, અને તે શક્તિ મેળવવામાં જે અટકાય છે તે અટકાવને દૂર કરનારી શક્તિ ખુલ્લી થશે.

આ જમાનામાં પણ—જો કે આ જમાનો ભૌતિક છે તેા પણ—આપણે ફક્ત આખથી દરેક ચીજ જોઈને એમી રહીએ છીએ એમ નથી આપણે જો જો મનન્ય બજા બાહર પાડીએ છીએ તે તમામ સ્વાત્મ વિશ્વાસથી છે વિશ્વાસ વધનાથી—આપણી અપૂર્વ શક્તિમાં વિશ્વાસ વધનાથી—આપણી શક્તિ અનંત છે એમ નક્કીપણે માનવાથી—આપણે આપણામાની ચૈતન્ય શક્તિ વધતી જતી જોઈશું જોનો વધારો દમણાની શક્તિ કરતા દમરો ગણેા વધુ માનુષ પડશે, અને આ વધેવી શક્તિ, સ્વમામાં પણ નહિ કળી શકાય એવી ક્રિયામાં બહાર પડશે દમણાની આપણી હાલન તેની સરખામણીમાં, એક ઝડપથી દોડતી ટેન આમજ ખટારા જેવી છે.

મનોજન કમેશ બાહર પડવા ઇચ્છા કરે છે, અને તેથી મનોજની અગ્રાં શક્તિઓ ભરિષ્યમાં બહાર પડશે એ નક્કીજ છે, જિવાસ કે ને શક્તિઓ બહાર પડવા ઇચ્છા કરે, તે વખતે તેને મુક્તથી રાખનારી ટેવ આપણને પડે અને તે ટેવ આપણે આશુ ગળીએ ધણી વખત મન ઘણાને ક્રિયા સરૂપે બહાર પડવા કહે છે, પણ મને કહેડું

તેઓ બૂઝી જાય છે, અને વાત દુષ્ટાઈ જાય છે. જો તમારું મન તમને આગસ તરફ પ્રેરતું હોય તો તેને ખીસવવા તમારે પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે; તમારે તેની તપાસ રાખી તેને ક્રિયા તરફ દોરવું જોઈએ. બ્રહ્મ ભરેલી કેળવણીની રીતથી મનની ખીસવણીને જૂતી જગ્યામાં આવી છે અને તેના પરિણામે માણસોને પણ ખોટા વિચારના બોળનને એવા તો કચડી નાખવામાં આવ્યા છે કે, તેઓ તદ્દન નિર્મોઝ થઈ ગયા છે. એ સત્ય તેને જરાજર માણૂંમ પડે તે માટે મ્હોટો પ્રયાસ કરવો પડશે અને તેમ યનાં સાંજી મુદ્દન જોઈશે.

જો તમે તમારા મનની અનંત શક્તિઓ વિશે અજાણ હો તો તેને શોધી કાઢવા પ્રયત્ન કરો, અને જ્યારે તે જડે ત્યારે તેને તમારી છાંદગી જેટલીજ જ્ઞાતી મણજો તે પછી તેને ખીસવવા માટે આ પુનઃક્રમા જે ખીનાઓ જણાવવામાં આવી છે તેનો ઉપયોગ કરજો અને છેવટે તે સત્ય સ્વરૂપ ધર્મ જાય ત્યાંસુધી તમે જાણીને ખેસશો નહિ.

એ યાદ રાખજો કે મનુષ્યના ગુણવસ્તુ ભર્યા બધારખૂના પાચારૂપ મનજ છે; શરીર ઘટ થયેલો વિચાર છે-આકારમા આવેલો વિચાર છે-મનુષ્યનું શરીર પાણી જેવું છે-જ્યારે તેનો વિચાર વગળ જેવો છે, જો કે પાણી અને વરાળ બંને એકજ તત્વના રૂપાતર છે મનુષ્યનું શરીર કુદ્ય જેવું છે, જ્યારે તેનો વિચાર તેમાથી અનાવેલા અતર જેવો છે, અને જેમ અતરમાં કુદ્ય ગુમપણે રહેવું છે, તેમ વિચારમાં મનુષ્ય ગુમપણે રહેલો છે.

પણ હમણાં આપણા શરીરો, આપણી ઉત્તમ છત્તાઓ માફક નહિ પણ ચાપુ દુનીઆના ખોટા વિચારોને અનુસરીને બનેલા છે, અને તે ખોટા વાતાવરણમાજ કાળ ગાળે છે, વધુ સ્વચ્છ વાતાવરણ, આમોશ્વાસ લેવા માટે પણ નથી, ત્યારે શું કરવું ?

આપણે આ સ્થાને, એ માટે આવ્યા છીએ કે આપણા નવા ઉત્તમ વિચારોનાં ખીજ આપણી આસપાસના વાતાવરણથી જાળીનમાં

રોપવા અને તેમાંથી અનિષ્ઠને માટે ઉમદા ઝાડો અને ફળો મેળવવા આશાવંત થવું

૭ એ માટે દુઃખ આ રીતે કરું છું. દુઃખ દુનિઆમાં વધારા વિરહની જોડથી માન્યતાઓ હોય છે તેમાં વિશ્વાસ મુકતો નથી અને તે જોડી છે, એમ નક્કીપણે માનું છું, અને તેના પાઠમાં ઝડપી રહેવાને પણ ના પાડું છું મારી જીવનની દરેક પળે તેનાથી સાવચેત રહેવા દુઃખ ઉત્ક્રાંતિ રહું છું એ માટે યાદ રાખો કે સ્વતંત્રતા મેળવવા માટે દરેક જગત-તારણેત, રહેવાની જરૂર છે આ વાત ધણીઓને મુશ્કેલ લાગશે, પણ એ દુઃખ ખાતરીથી કહું છું કે દરેક સ્ત્રી-પુરુષ આત્માના મુશ્કેલ હોય છે સર્વઆત્માની યોડીક છોટે પળી, અનિષ્ઠને રસ્તો વધુ સહેલો થતો જાય છે, અને અતમા તે તે ધણી રહેલો થાય છે.

હમણા આખી દુનિઆનું વાતાવરણ અચાનકથી ભરપૂર છે તે સામે આપણે સાવચેત રહેવું જોઈએ એ માટે આખી દુનિઆને મોહન તરફ ખસડી જતા પ્રવાહની સામે આપણે આપણે આપણા વિચારોના કિલ્લો બનાવવીથી રક્ષાથી રાખવાની જરૂર છે આપણે એ ખોટા વિચારોને કદી માનવા જોઈએ નહિ (અને ખરેખર તે આપણે તે માનવા માટે હમણા પણ શક્ય હોય) તો તે વિચારોનો પ્રસાર જેવો આપણી તરફ આવે કે આપણે તેની હસ્તિતા વડે સામે થવું જોઈએ, અને રક્તે રક્તે એવું વાતાવરણ ઘેરા કરવું જોઈએ કે જેમાં તે વિચારો હસ્તિ ધરાવી શકે નહિ.

વિચારો પદાર્થો છે-વિચારો શક્તિઓ છે-અને શક્તિઓ કાષ્ઠ નહિ માનુષ પડે એવા આકાશપુષ્પો નથી જેવી રીતે શરીરના સાન તંત્રો અનુભવથી માનુષ પડે છે, તેની જ રીતે વિચારો પણ અનુભવથી માનુષ પડે છે, અને જેવી રીતે રક્તવાહીણીઓ રનાયુઓ ઉપર

અને જ્ઞાનતત્ત્વો રક્તવાહીણીઓ ઉપર દુક્રમ કરી રાકે છે, તેમ તેઓ જ્ઞાનતત્ત્વો ઉપર દુક્રમ મોકલી શકે છે

મન એજ માણસ છે વિચાર, મનને ખીનરી, તેની અપૂર્વ શક્તિ આપણા શરીરમાં રચાયે છે અને એ રિતે આ ઉઘાગી દુની આમા ચેતન્યને પ્રગટ કરે છે અસનની કગાડી માન્યતાઓને ફર કરી, હમણાના નિચારો વધારે ઉમંગ અને નધારે માચી માન્યતાઓની રચાવના કરે છે

રોગ અને મ્હોનની માન્યતા પ્રિદ્ધ હમેશ પોખર કરતા મનને હમણા બુદ્ધિ તરફથી ટેકા મળે છે વિચાર મ્હોટેથી કહે છે કે 'આખરે હું જોઉં છું કે દુનીઆમા રોગ અને મ્હોત જોના પાથો અસ્તિત્વ ધરાવતા નથી વિચાર તરફથી જોના આ સબ્બ બહાર પડે છે કે જ્ઞાનતત્ત્વો તે સમ્બંધને પ્રદક્ષુ મરી વધ, તેનાજ દુક્રમ રક્તવાહીણીઓ ઉપર મોકલે છે જેઓ શરીરના દરેક અણને એ સંદેશથી વાકેફ કરે છે

આની માન્યતા માનસિક શાસ્ત્રના મ્હોટા અભ્યાસીઓ કે જેમા ડૉ. હોન ક્રોમ અને ડૉક્ટર હાર્ડ નિગેરે મુખ્ય છે, તેઓની પણ છે અને એક વખત એવો આનંદ કે જ્યારે આખી દુનીઆ તેને ટેકા આપશે

જ્ઞાનતત્ત્વો વિચારના સંદેશ આખા શરીરમા લઇ જાય છે એ જ્ઞાનતત્ત્વની અજ્ઞાનતાથી માદગી લાગુ પડે છે એજ દેખાડે છે કે માણસ નિચારથી માદો પડે ■ જે નિચારથી માણસ માદો થઇ શકતો હોય તો, તેજ નિચારથી તે સાજો પણ થઈ શકે એ સાબીત થાય છે એ સમ્બાધના સબ્બમા વિચારને કેળવવો પડે છે અને તે એ કેળવણીના પ્રતાપે રોગ સારા કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે એટલું જ નહિ પણ શરીરને મજબુત બનાવવામા મુખ્ય સરદારી લે છે એ કેમ થાય છે તે સબ્બમા હ્રાસુઓને નીચી થોડીક લીટીઓ વાચના હુ બનાવણુ કરે છું

પોતાના મનના બળને યોગ્ય રીતે નહિ વાપરવાથી દરેક જનના રોગ, દરેક જનની નબળાઈ, જરાવરથા અને દૃઢપણાનું પ્રાપ્ત થાય છે એ મનનું બધું યોગ્ય રીતે વપરાયું નથી કેયકે જુદિને તે કેમ વાપરવું તેની ખબર નથી અને તેથી એ અનર્થ થાય છે જો જુદિને મનની અપૂર્વ શક્તિ અને ઉપયોગી જ્ઞાનની ખબર પડે તો દરેક માણસ તે જુદિનો ઉપયોગ કરી પોતાના તેમજ પારકાના રોગો જાન કરી શકે મનના સ્વતન્ત્ર અને શક્તિથી વિચારને ટેકા મળતા માણસની આસ પાસ અપૂર્વ શક્તિનાં વાતાવરણ ફેલાય છે અને તે વાતાવરણ શરીરમાં ખેંચાય છે તે પોતાને માટે એ શરીરમાં એક નવી ઇમારત (શક્તિ) બાંધે છે, જે તદ્દુરની અને ઉત્સાહના પાવારૂપ થાય છે. શરીરના દરેક અણુને પોતાની શક્તિનો ખ્યાલ આપે છે, અને એ રીતે જે નવો પ્રકાશ બનિષ્ઠમાં દરખતે બહાર પડવાનો છે, તે અણુ કદન માટે તેને તૈયાર કરે છે બનદાર રીતે તે જ્ઞાનતત્ત્વોને પોતાની છુપી શક્તિની ખબર આપે છે અને એ સત્યતા વિશે તેઓ જે આગસમાં પડી રહ્યા છે તેમાંથી જાગૃત થવાને સૂચવે છે જ્ઞાનતત્ત્વો વિચાર અને શરીરના બાહ્ય ભાગો વચ્ચે એક સાકળ (બેગલ) જેવા છે, અને એ સાકળ મારફતે તમે તમારા મનની શક્તિથી નિવાન થયેના વિચારને બહાર મોકલી શકો છો. પણ આ ફક્ત શરૂઆત છે, હજારો-લાખો-વર્ષોથી તમારામાં મજબુતાઈથી પેલી થયેલા વિચારોને દૂર કરવાની શરૂઆત માન છે.

પોતાનામાં એક રામ-તટ્પીન-થના માટે, તમે એકાનુમા એકતા બેસો અને તમારા વિચારોપર મનન કરો. એ વિચારોને તમે ફેલાવો અને કોઈ માણસ તે વિચારો આકારમાં મૂકી શક્યો હોય તો જે ઉચામાં ઉચી સ્થિતિમાં તે આકારમાં મુકાયા હોય તેપર વિચાર કરો, અને તેપરથી એમ વિચાર કરો કે એનાથી પણ આગળ માણસ વધી શકશે કે કેમ? તમારું મન તે વખતે તમને કહેશે કે એથી પણ વધુ આગળ માણસ વધી શકશે અને તે ઉપરથી એ વિચાર કરો કે માણસ સર્વોપરી છે તે વખતે તમને એ ખાતરી થશે કે માણસ ઇચ્છથીજ બન્યો છે, અને

તેનામાં એવું કંઈ પણ નથી જે ઈચ્છાનુ પ્રગિષ્ઠામ નહિ દોષ અને એ પણ માનુષ પડશે કે તે પોતે પોતાના હિંચામાં હિંચા વિચારનો પડશે (મુર્તી) માત્ર છે. જ્યારે વિચાર આ હિંચી શ્રેણીએ પ્લેઝ્યરે ત્યારે તેને ખરૂં પડશે કે શરીર, મનની ઘણી આજતો સમજે છે અને તે વખતે તે (વિચાર) શરીરની જૂલો સુધારવા તૈયાર થશે આ અમરે વિચારને તમારામાં સમાઈ જવા દો જો તેને ખીજી બાળનમા લમવા જતો અટકાવવામાં આવશે તો તે તમારામાં સમાઈ જશે માંદગીના વખતમાં આ વિચાર માંદી થયેલી ઇદિઓને સત્ય માટે જગાડશે અને માફ થયેલા શરીરના ભાગો, માંદગીને દૂર કરવાની તરત શરૂઆત કરશે આ વખતે ઉવટા વિચારો-વખખો વગસના જડ ધાયેલા વિચારો-તમારી સામે થશે, પણ તમે તમારા વિચારમાં દ્રઢ ગ્રેજો, અને ઉવટા વિચારોને જરાપણ અમર કરવાની તક આપતા ના આત્મદ્વારાએ મન ખરેખરો સરદાર છે, એ માન્યતાને દ્રઢતાથી જળવી રાખો અને જનતા સુધી ઉવટા વિચારોપર નજર પણ કરો નહિ જ્યાં સુધી તમારા શરીરનો દરેક ભાગ-અણુ-એ વિચાર સાથે એક-તક્લીન-થાય નહિ ત્યાં સુધી તમે એજ વિચારમાં મશગુલ રહો અને દરપણે કહેતા અને માનતા રહો કે “ખોટી માન્યતાઓથી હું કોઈપણ રીતે બોળવાઈ જવાનો નથી મારામાંજ સત્ય અને અસત્ય પારખવાની શક્તિ છે, અને હું જ તેનો ખરો ઉપયોગ કરીશ ”

તમે તમાગ વિચારને તમારા જ્ઞાનતત્ત્વોમાં દાખલ થતા કદાચજ અટકાવી શકશો-પછી તે વિચારો સારા મા ખરાબ કે સત્ય મા અસત્ય હોય એ વિચારો તમે જે વાતાવરણમાં રહો છો તે વાતાવરણને જન્મ આપે છે, અને જો તમે ‘એ ફક્ત મારી શક્તિની અજ્ઞાનતાના સળખેજ થયું છે ?’ એમ દ્રઢપણે માનશો અને તેમાંથી ડગશો નહિ તો, અને તેમાંજ તમારી અજીત ઈચ્છાનો ટેકો આપશો તો, તેથી તમારી સર્વે નબળાઈઓ, તમારા સર્વે રોગો અને દુઃખો નાશ પામશે અને તમને એવા વાતાવરણમાં લઈ જશે કે જ્યાં “ઈન્છા અમર છે” એ ખરા વિચારનું જ્ઞાન તમને થશે

આ અમરજીમા જે વાત ખાસ જાણવામાં આવી છે તે એ છે કે હમેશા આશાન તરફ અને કદી દિશ્મત દારો નહિ એ માટે દાન અને મનની કેળવણીની જરૂર છે, પણ તમે જે મરી લોકો એ નક્કી છે ૬૬ કેમ થતું, એ તમારે સીખતું પડશે એક ૬૬ મન એક ૬૬ શરીર છે, કેમકે મન અને શરીર એકજ છે, જુદા નથી અને એક ૬૬ શરીર એજ ન હોય શરીર છે એ માટે યાદ રાખજો કે આખી જીવંતીમા જો કોઈ પણ અમૂલ્ય પદાર્થ હોય તો તે ૬૬ મન છે તમારા મનને મજબુત સરકાર બનાવતા તમે સીખો અને જે કાર્ય તમે ઇચ્છો તેમા ફતેહ મેળવશો-પછી તે તદ્દસ્તી ખૂબસૂરતી યાદદાર આત્મા કે મહાત્મ ગમે તે હોય

વિચાર-ફક્ત વિચાર-થીજ મન ખીની શકે છે તમારો વિચાર જીવિસાળી અને શ્રદ્ધા ભર્યો હોવો જોઈએ કે જેથી તમારા મનનું સર્વો પરિપક્વ શરીરમા પણ નજરે પડે, કારણ કે એ સિવાય એવો કોઈપણ રસ્તો નથી કે જેથી નાશવત્તપણાના વિચારો દૂર થઈને તેની જગ્યા અમરપણાના વિચારો લે

હમેશા યાદ રાખો કે મનથીજ શરીર હમણાના રૂપમાં આવ્યું હતું અને મન સિવાય બીજી કોઈપણ ચીજ હસ્તિ ધરાવતી નથી કે જેથી તે સંસ્કૃતિ ઉચી રિથિની પ્રાપ્ત કરે-મારણ કે મનજ પૂર્ણ ચૈતન્ય ધારો-આમગ વધારનારો-નવા રસ્તા બોલનારો-જાગ છે કે જે જડમા જડ પદાર્થમા પણ હાખન થઈ તેને પોતાના જેવું બનાવવાની શકિત ધરાવે છે

વિચાર ની શકિત સખધમા આટલા ખુલાસા આપ્યા બાદ જો કોઈ તેની સત્તા સિરખરના ના પાડે તો તે તેની હક અધરા નબળાઈજ ગણાય છેલ્લે જણાવ્યું જોઈએ કે વિચારનો ઉપયોગ ફક્ત પોતાનાજ ધરમા થઈ શકે છે એજ નથી પણ સેમડો માઉ ઉપર પણ તેનો ઉપયોગ થઈ શકે છે અને વિચારથી સેકડો માઉબપર સ દેસા મોક્ષીને દર્શાવેને પણ સાબ્ત કરી શકાય છે

प्रकरण १४ अं.

“ १. ”

That gain than which there is no greater gain,
That joy than which there is no greater joy,
That love than which there is no greater love
Is the knowledge of self—there is no greater truth
That which is through above below, complete
Existence wisdom bliss without a second
Endless eternal one

નીચેના સર્વ જીવો કલ્પના રહુ પ્રમાણમાં હાર છે એ છાંછાઓ જેમ જેમ તેની શુદ્ધિમાં સ્થાગે થતો જાય છે, તેમ તેમ સ્વતંત્ર જાય છે, અને આમાં જીવનના નિયમને પ્રત્યક્ષ રૂપે જણાવ પાડે છે.

શુદ્ધિની ખીણખીણની કાષ્ઠપણ દર નદી દોડાથી, મનુષ્યની સમિતિઓ પણ દર વચરની દોષ છે, અને તેથી જે પ્રમાણમાં મનુષ્યની શુદ્ધિ આમાં જીવ કાંઈ પોતાની રાશિથી સમજાવ થાય છે તે પ્રમાણમાં તેની રાશિઓ ખીણે છે.

આ વિશે જે માટે જણાય છે, તે મનુષ્યમાં આશ્ચર્ય રીતે ફુલી આતા મનુષ્ય થોડા ભાગને જાણ છે, કેમકે ફુલીઆનો મોટો ભાગ જે આમાં જીવ રાશિ વિશે તેમજ પોતાની અન્ય રાશિઓ વિશે અજાણ નાથી એવું માને છે કે એ સર્વ રાશિઓ, તેઓથી (પોતાથી) જણાવ થોડા એક જાણુ થાય છે, જેને તેઓ 'ધર્મ' ના નામે ઓળખી તેનામાં પોતાની શુદ્ધિના પ્રમાણમાં ઉચ્ચ કે હિતમ વિચારેતુ આરોપણ કરે છે, એમજ નદી પણ તેનામાં પણ હવે વિશ્વાસ ન રાખતા, તેની માથે મળી જવાને માટે લુહા લુહા રચાયો પોતેજ શોધી કાઢે છે.

ધર્મશાસ્ત્ર (Theology) એવું માને છે કે મનુષ્યની જૂનજ સમયે મનુષ્ય અને ધર્મ જૂદા પડી ગયા છે, અને જો મનુષ્યે પોતાના તારણ કરવું હોય તો તેણે ધર્મ સમયે એક યજ્ઞ જપ્ત કરી પવિત્ર થવું પા પૂર્ણ થવું એ વાદની જૂદા એ છે કે, તે ધર્મને કોઈક સીમા, કે પદાર્થ કે મનુષ્ય જેવો કર્યો છે ધર્મશાસ્ત્રીઓ જેને 'ધર્મ' કહે છે તેજ ખરે જોતા દરેક જીવમાં રહેલ આત્મ તત્ત્વ, આ આત્મ તત્ત્વ છે કે જે સર્વ રાશિનાન, સર્વ વ્યવસ્થા અને નિકાજ જાણી છે એ સર્વ શક્તિઓ કાષ્ઠનિક તેમજ મનુષ્યના વિચારથી જન્મ પામેલા ધર્મમાં કોઈ શંકે નહિ અને પછી કલ્પનામાં તે ધર્મને ઘણોજ મોટો ધાર્મિક વામાં આવે.

ઇશ્વરનાદ એવું જણાવે છે કે મનુષ્યે પોતાના ઇશ્વર આયે, તારણ માટે, ભક્તિ કરીને, એક યજ્ઞ જગતની જરૂર છે વિદ્યા (Science) એમ કહે છે કે માણસે પોતાના તારણ માટે, આકર્ષણ તત્ત્વના જ્ઞાનથી તે તત્ત્વ સાથે એક તાજ યજ્ઞ જગતની જરૂર છે ઇશ્વરનાદ, આત્માના ભવિષ્યના કાંપનિક તારણના વિચારથી વધુ કાંઈપણ જણા નો નથી, તેથી ઉત્તમ રીતે વિદ્યા એમ જણાવે છે કે આકર્ષણ તત્ત્વના શુદ્ધિ ભર્યા અને સત્ય જ્ઞાનથી, શરીરનું પણ તાણુ યજ્ઞ શકે

પહેલા અને બીજા વિચારમાં, મોટું મગતાપણ છે, વગર શકે બીજા વિચારને પહેલો વિચાર શરૂઆતનો ભાગ છે

પણ ઇશ્વરનાદ સંબંધમાં નહીં જણાવવાની જરૂર છે એ સંબંધમાં વધુ જણાવના અગાઉ જાહેર કરવાની જરૂર છે, કે આ બાબતને દરેક આગળ પાછળના વિચારો જૂની જાન અને કાંઈપણ આગની માન્યતાઓ વચ્ચે ન લાગતા, નીચપક્ષપાતપણાથી તેમજ ઉંડા અભ્યાસ કરી તો ન કંઈવે. દરેક વર્ષોથી જક ધાવી બેઠેલી માન્યતાની સત્તા ધુન કંવાને બદલે પોતાની સ્વતંત્ર શુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો, અને બીજાની મહેનતથી જન્મ પામેના સાચા યા ખોટા વિચારોને વગર પાશે મનમાં જગ્યા ન આપતા, પોતાની શુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી, શરૂ વિચારે, અનંત લખાતા વિચારો યા શુદ્ધિનાદને ધિક્કારવા નહિ

માનસિક ઇશ્વરના સંબંધમાં જાણુ જોઈએ કે એક અજ્ઞાન મતિજ એવો ખ્યાન કરે કે, કાન ઉધાગ મૂકી બેઠેલા અને પોતાની ખુશામદને ચાહનારા ઇશ્વરને પોતાની પ્રાર્થના, કાંઈ પણ ખાયા વગરની ખુશામદ, ચાહુ કાનાવાના ઘણાજ ગમે છે, અને તે સ્વીકારના તે દર પછે તૈયાર રહે છે અજ્ઞાન લોભજ (race) એવું ધારે કે, પન્થેશ્વર મુસે યનારો અને ખુશામદને ચાહનારો કોઈ પદાર્થ છે, જેની ખુશામદ પુરતા પ્રમાણમાં નહીં કરનામાં આવે તો તે પોતાના હાથેજ પે. કરેલા પ્રાણીઓને આપ દે છે

આ કથન સંબંધમાં વિચાર કરના માત્રમ પડશે કે આજીવન
 તમા પાંચ ઉપર જ્યારે આ દુનીયા, અર્થ જગતી અવસ્થામાં હતી,
 અને જ્યારે અર્થ જગતી નતોના મુખીએ અર્થ નુકસાન મળ્યો
 હતા, ત્યારે તેઓએ પોતાના જેવો પોતાના ઇશ્વરને ધારી, તે
 પોતાના જેવી સંતિઓ આગેપણી ગી દની તે મરનારો નતા, ખુદ
 મર અને યદોને ચકાના દના અને જેઓ તેમની નાજગીઓ કે સત્તા
 હજુ ન હતા નહીં તેમને તેઓ કરનાથી ગીમારના તેઓએ પોતે
 તેથી પોતાના જેવો ઇશ્વર ગોંધી કાઢ્યો હતો અને તે ઇશ્વર તેઓના
 કળા કાઈ પણ ગિને મોટો ન હતો કાંઈ પણ માણસ પોતાની
 શુદ્ધિ કરતા કાંઈ પણ નહીં વિચારી શકે નહીં, એ વિદ્વાન અનુસાર
 તેઓએ પોતાની કલ્પનાથી તેમજ શુદ્ધિથી વધુ મોટો ઇશ્વર શોધી
 કાઢ્યો નહોતો પોતાની શુદ્ધિ અનુસાર પોતાના જેવો તેમજ પોતાના
 આગળનો ઇશ્વર ગોંધી, તેઓએ તેમની કાંઈ દેખીતી ખામીમાં
 કેટલીક અનામી રાત્રિઓ વધારીને યા આગેપણી કરીને તેની સંતિ પૂર્ણ
 કરી હતી અને તેથી તેઓએ તેને નાત રાત્રી તેમજ આશીર્વાદ
 આપનારી સંતિ ધરાવનાર માન્યો હતો આ પછી દુનીયા જેમ જેમ
 સુધારા વધા મા આગળ રખતી ગઈ તેમ તેમ એ ઇશ્વરના આગરમાં
 તેમજ આચારમાં સુધારા વધારો થતો ગયો અને હમણાં ઇશ્વરના
 દોષોના ઇશ્વર જેવો ને થયો છે એ શબ્દનો જે ગિતે અર્થ કરવામાં
 આવે છે તે ઉપર જણાવેલી રીતે થયો છે, અને તેથી 'ઇશ્વર' અને
 આકર્ષણત્વના જે કે મોટો ફેર ખરેખરી રીતે નથી ને છતાં એ ફેર
 રાખવો પડે છે, કેમકે 'આકર્ષણત્વ'ને જાદુને 'શિવ' શબ્દ વાપરવામાં
 આવે તો (તે ચાલી શકે એમ છે, પણ તેનો ઉપયોગ કરના,) લોકો
 તેને સામાન્ય અર્થમાં સમજે, એવો ભય નહે છે

ઉપર જણાવેલા માણસોએ ઉપગતી કાઢેલા ઇશ્વરથી જુદા પડ
 વામાં મોટું નુકસાન નથી--તેથી આગળ વધી કહી સમય કે એના,
 'ઇશ્વર'ની સાથે રહેવા કરનાં તેનાથી દૂર રહેવામાંજ વધુ ક્ષણો છે પણ

આમંત્રણ તત્ત્વથી-આત્મતત્ત્વથી-દૂર રહેવાનું કોઈથી પણ બની શકે એમ નથી, એટલું બધું તેનું સામર્થ્ય છે વળી જો આમંત્રણ તત્ત્વનું વધુ જ્ઞાન મેળવવામા આવે તો વધુ શક્તિઓ વધુ તદ્વસ્તી, વધુ ભુદિ, વધુ દોષત અને વધુ ખુશમરતી મળા શકે છે એટલું જ નહીં પણ એ સર્વ શક્તિઓ અને ખુશમરતીમા તે એકાગર થઈ જાય છે

હમણાની દુનીઆ ચારે તરફથી રાજ દાનીડતા, જગ અવરથા અને મોતથી ઉગરવાને પોષક કરે છે-એજ તેની મોટામા મોની જરૂરી યાત સાધીત કરે છે એ જરૂરીઆતને પુર્ણ વગરને માટેજ આ પ્રયાસ છે જેને પોતાનું ભનુ કરવાની ઇચ્છા હોય તેણે તેથી આ પુસ્તક નાચનું શરૂ રી તેપર વિચાર ચનાવવો આજને માટે આ ઉપાય છે કાનની જરૂરીયાત માટે આવતી કામજ બીજા ઉપાયોને જન્મ આપશે જે ‘૬’ ને પીઠાશે છે-તેને આ સર્વેની સમજ પડે છે માણુ અતી અદર રહેના એ ૧-અમર આકર્ષણ તત્ત્વ-એક એવો શુભ ભડાર છે કે જે જોઈતી દરે જરૂરીઆત પૂરી પાડે છે એ અદર રહેના શુભ ભડારનું બાલ સ્વરૂપ તેનું શરીર છે જેને આ જ્ઞાન થાય છે તેને અને જે વગર શક માને છે તેને અમર આબાદીના રસ્તાનો એક છેડો હાથ લાગેો હોય છે જે દારાએ તે રાજ દાનીડતા નમ ગ્રાહ, અને મ્હોત ઉપર જય મેળવી એ રસ્તાને બીજે છેડે પહોંચી શકશે

જ્યારે હમણાની દુનીઆ આ સત્ત્વથી વાઝેક થશે ત્યારે તે પોતાની સત્તા અને શક્તિઓ ઉપર હમણા કરતા બુદ્ધિજ્ઞ રૂપે જોશે અને દુ ખનો લય થતા, નબળાઈ દાનીડતા અને નિસાશના ઉદગારો પણ નાશ પામશે તે વખતે આપણને માનુષ પક્ષે કે આપણે અમર આકર્ષણ તત્ત્વ ધરાવીએ છીએ જેની શક્તિથી આપણે હમેશા આગળ ચાલી રાગ નબળાઈ, અને મ્હોત ઉપર સત્તા મેળવી સકીશું

બીજા શબ્દોમા કહીએ તો દુનીઆમા મુખ્ય એકજ તત્ત્વ છે-જે દ્રવ્ય અને અદ્રવ્ય બન્ને છે દ્રવ્ય બાલુએ તે ભુદિ, મન શરીર, પુદગળ

યાને જાત રસ્તુ કહેનાય છે-અદ્રશ્ય બાબુએ તે આત્મા-આર્મ્પલ તત્વ-
 ઇશ્વર કહેનાય છે આત્મનાત્વ કુત્તમા કરોડો બાણ સ્વરૂપે-બુદ્ધિ રૂપે-
 નગરે પડે છે, યાને સઘળી કુદ્રતજ આર્મ્પલ તત્વ રૂપ છે ચર્મચમુધી
 જોતા બુદ્ધિ અને આત્મા એ- એકથી તદ્દન જૂદા પદાર્થ અને તત્વ છે
 કેમકે બુદ્ધિ પદાર્થ છે જ્યારે આત્મા પદાર્થ નથી બુદ્ધિ જોઈ શકાય મુઠ્ઠી
 સમાય ને પચ્છી સમાય એવો પદાર્થ છે દુનીઆમા દ્રવ્ય (matter)
 તરીકે ઓળખાતા સર્વે પદાર્થો બુદ્ધિ અથવા મન છે-તેઓ વિચાર કરવાની
 શક્તિ ધરાવે છે એ શક્તિજ આકર્ષણ તત્વની હસ્તિનો મજબૂત પુરાવો
 છે જે દરેક જીવ ઓછી ઇન્દ્રિય ધરાવના પુદ્ગલમાથી નીકળી વધુ
 ઇન્દ્રિય ધરાવતા પુદ્ગલમા ઇ-જાના સમયે જાય છે (જનુઓ તેમજ
 પાણીઓમા એ ઇ-જા તેઓના પુદ્ગલ બહાર પૂરુ રૂપે પ્રદર્શિત થતી
 નથી) તેઓ પુદ્ગલની અદર તેમજ પુદ્ગલની મારફતે તે ઇ-જા
 પ્રદર્શિત કરે છે પાણીના ઉપર બાજતી લીધ ૩ જે એકે દિ જીવ છે,
 તેને જ્યારે જૂખ લાગે છે ત્યારે તે પાણી ઉપર તરે છે અને કોઈ
 બીજા જનુના સમાગમમા આવના તેની આસપાસ ફરીવળી તેને ઓરા
 તરીકે ઉપોગમા લે છે અને જ્યારે તે જીવને પૂછુ રીતે સુશી લેવામા
 આવે છે ત્યારે તેને બહાર કાઢી તેનુ જોખુ દેખ દે છે

આ લીનને હાથ પગ મ્હો નાક કાન ૬ પેટ જોવો કોઈ પણ
 આકાર નહી દખાનો હોવા છતા તેને ઓરાકની દમ્જા થાય છે જ્યારે
 તેની એ ઇ-જાઓ વધે છે ત્યારે તેની મામણીઓ વધી હોવાથી તે
 ઇ-જાઓને પૂછુ થતા માટે, કુદ્રત તે ઇ-જાઓને અનુકૂળ પુદ્ગલ તેને
 આપે છે એ રિતે પ્રારે પ્રારે તેની ઇ-જાઓ વધતી જાય છે તેમ
 તેમ તેનુ પુદ્ગલ પણ વધુને વધુ ખીનતુ જાય છે ખાસનીતેની ઇ-જા
 પણ પ્રમગ થતી જાય છે અને આખરે તેને ઓરાક પાચન કરનારી
 ઇ-જાઓ પ્રાપ્ત થાય છે એટલજ નહી પગ જોરાને આખ સાબજવાને
 મન ચાલવાને પગ અને ખાવાને મો પણ પ્રાપ્ત થાય છે

આ સઘળી ખીલવણી, પહેલા નહી ખીલેલી અથવા થોડી ખીલેલી ઝઝામાંથી રક્તે રક્તે થાય છે: મનુષ્યની હમણાની ઉંચ્ચ સ્થિતિ આવીજ ખીલવણીથી થઈ છે, અને ઘણી ઓછી ધંદીઓમાંથી ઇચ્છાની પ્રાપ્તતાના સખખે તેને ઉત્તમ શરીર અને ખીલેલું મગજ પ્રાપ્ત થયું છે, તે કે ભવિષ્યમાં પણ તેમાં ધણો સુધારો થવાની દરેક આશા છે.

એ માટે મનુષ્યે, હમણાની સ્થિતિમાં સતોષ ન રાખતાં, તેમાં ર પળે વધારો થતો જાય તે માટે પોતાના મગજનો ઉપયોગ કરવાની તૃર છે, કે જેથી તે મગજ તેની ખીલવણીમાં મદદ કરતા થઈ પડે તે હજાર વર્ષો અગાઉના માનવિઓ ‘મનુષ્ય’ની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કર્યા પછી ડું કરવું તે માટે ભાગે સમજી શક્યા નહિ, ને તેથી હમણાની જે સ્થિતિ રાલે છે, તે તે વખતે શરૂ થઈ હતી, અને સરે નસીબના ગુલામ થતાંજ ઓમાં દાળીદ્રતા, મ્હોત અને નળળાઈ કાઠપણું રિતે ઓછા થયા હિ—શીવાય કે કાઠ થોડાજ મહાત્માઓ કે જેઓ પોતાના મગજનો ઉપયોગ કરી, તેમના પરાજીત મેળવી શક્યા.

જે પળથી માણસની તોલ કરનારી શક્તિ, અધુક બાબત ખરી કે યા ખોટી છે, તે સખધમાં વિચાર કરવા લાગે છે, અથવા જ્યારથી તેની ખર ઓડું સમજાવનારી શક્તિ બહાર પડે છે, ત્યારથી તે મનુષ્યના શરીરને આગળ વધારવામાં મદદ કર્તા થઈ પડે છે, અને મ્હોત કેપર જાય મેળાવનાર વિચારની શરૂઆત થાય છે.

ઇચ્છા—પછી તે વિષે મનુષ્ય જ્ઞાન ધરાવતો હોય યા નહી—થી મનુષ્ય, રોસની, વધુ છદ્ગી, અને વધુ જ્વેર મેળવે છે એ નિઃસશય છે. કેટલાકો એમ ધારે છે કે શ્રીમત યસ માટેનીજ ઇચ્છા, મનુષ્યમાં સૌથી વધુ હોય છે; પણ તેમ નથી. મનુષ્ય સર્વ શક્તિવાન થવાની સર્વથી વધુ ઇચ્છા રાખે છે.

અમર આત્મા, મનદ્વારાએ હમેશા અધકારમાંથી રોસનીમાં જવાને શુંકું મારે છે, અને તે માટે હજારો ઉપાયો કાપે છે અને ગોધે છે;

જે ઇચ્છાનો તેમજ શરીરનો નાશ કરના દરેક પ્રયત્ન કર્યા, તે વખતે થતી જતી બુદ્ધિ તેની સામે થઇ અને તેને શકા ઉપર છત અપાની, મને મદદે વિશ્વાસને જન્મ આપ્યો.

મનુષ્યોનો આત્મા, સર્વ ઠેકાણે, એકજ રિતથી મહાર પડે કે જે ત 'ધૃતિ' —કાંઈ માગણીની માગણીની છે એ એક એવો અનાજ જે પ્રત્યક્ષ રીતે યા ગુપ્ત રીતે વધારે, મળે તે માટે નધારે, વધારે મેમ દર પળે પોકાર કરે છે અને તે માટે પ્રયત્નરતન પણ થામ છે.

આ અનાજ જો કે ઘણા મોટા નથી જ્યારે ઘણાજ નાનો છે, તે પણ, તે કદીપણ પોતાની માગણીમાં પાછો પડતો નથી, અને એક જાદુગરની જાદુઈ લાડી જગતા પણ નહુ જાદુ કરી શકે છે ભારેમા નારે, અને મોની શક્તિનાજા સુક્ષ્મદશક યત્રથી પણ જે જગુ દેખાઈ શકતા નથી—જે જગુઓને પેટ, હાથ પગ આખ કે કાન પણ હોતા નથી, તેઓથી તે મોટામાં મોટા લાથી અને માણસ સુધી કોઈપર પણ નજર કરે, અને તમને જણાશે કે તે ખોરા માટે ઇચ્છા કરે છે, તેજ રીતે નહુ મોટા અને વધુ શક્તિવાળા પુંગવ માટે પણ ઇચ્છા કરે છે—અને આખી દુનિયા તેની તે ઇચ્છા પૂર્ણ કરના તૈયાર રહે છે.

જે વખતે નધારે મેગના માટેની ઇચ્છા પ ન વહેલી પ્રદર્શિત થઈ, તે વખતે જે પ્રમાણમાં ઇચ્છા હતી તેજ પ્રમાણમાં અમર આત્માએ તેને પૂર્ણ કરી, અને હમણા પણ જે પ્રમાણમાં મેળવનાની માગણી થાય છે, તે પ્રમાણમાં તે માગણી પૂર્ણ કરામાં આવે છે.

પુંગવમાં આકર્ષણ તત્વના ગાદનો પુરેપુરો અમર, પ્રત્યક્ષ રીતે ઇચ્છાજન જાહેર કરે છે, અથવા વધુ ખુનાસાથી કહીએ તો આત્માને શરીરરૂપી કપડા પહેરાવવાની ઇચ્છા પ્રમગ થતા, શરીરરૂપી મનુષ્ય નજરે પડે છે.

જે વખતે આપણે આપણી ઇચ્છાના સર્વઆતના તમજા ઉપર હતા તે વખતે આપણે ઇચ્છાઓને કલમજુ નહતાં કર્યાં નજર પામે.

યના દના, અને અથ અવરથામાંજ તેની ગુનામી કરી તેનાથી છુટવાની ઇચ્છા કરતા હતા એ ઈ-ગનું પરીણામ એ આનુ કે છન્ડાએ પોતાને પુદ્ગળનો આમાર આપ્યો અને નાનામા નાના અણુએ પોતાના માટે માથન કરનારી તેમજ જોરા માલગનાની સમિત્તોને ન-મ આપી, પોતાને એક ધણાન ગુચરાડ લઈ તેમજ જોરા લાયક આમારમાં ફેરવી નાખ્યો. અનકારીક બાસામા ફરીએ તો છન્ડાર્થી વરાળે પોતાને માટે એ નનુ વરાગય ૧, તેમજ તેને હાકનાર (છાદ્યાગદ્દર) ને પણ પેદા કર્યો, પણ એનજનીર રાજઆતમા પોતાની ફન્ને વિરે અગાલુ હોનાથી હજારો વર્ષો થયા ફાફા માટે છે અને પોતાનાજ વરાગ યત (છાદ્યાગદ્દર) થી વાકેફગાર થયા પ્રપત્ત કરે છે.

ધણાઓ મનુષ્યની જોને નુકસાન ધર્માં લેજે છે પણ તેમ નથી, કેમકે તેમ થયા વગર તે પૂણ ધર્મ શકેજ નહિ. મનુ કે તે મારણ વરાગય ની વગળ-છન્ડા-ને સરઆતથી નુકસાન ઠણા ધારી, અ તેથી તેમાંથી છુટવા નથા તેને દામી નાખવા પ્રપત્ત કયો. એ છન્ડા લાજરી વિષ જળીતા થનાજ તેને પહેલો ઉ ગાર એ માડ્યો કે માં મારી છન્ડાપર કાણુ મેગયવો જોઇએ એજ સિદ્ધાતને હજારો વર્ષો પ જુદા જુદા ધર્મના ધર્મ ગુરુઓએ જાહેર કર્યો-અને આત્મતત્વને દાર્થ નાખનામા આ થો.

ફુનીઆના ધણાખરા દરેક ધર્મ તરફથી છન્ડાને દાખી નાખવા માટે જુદા જુદા રૂપમા ઉપદેશમે યા પાદરીઓ દ્વારા પ્રપત્ત રવામા આળ્યો છે, એ વાત જમ જાહેર છે નાનપણથીજ પોતાની જુદિનો ઉપોગ ન કરતા મા જાપના તાખામા રહી તેમજ આલ્લશો મીશ્નરી પાદરીઓ મૂનાઓ, અધ્યારુઓ કે એનાજ ધર્મના જાણકાર કહેવાતા મનુષ્યોના હાથ નીચે રહી, તેઓ જે કહે તેજ સાનુ માનવુ, એવો ઉપદેશ સેકડો વર્ષો થયા આપનામા આવે છે અને જો કે હવે એ દરેકની સતા ગુટયા લાગી છે, તો પણ તે ફક્ત એ મોના કાવેની

ક્રીષ્ણ નાની શરૂઆત માત્ર છે એ ઉપદેશકો કે ધર્મગુરુઓ, ધન, દોલત, સ્ત્રી અને પુત્રીઓ ઉપર પોતાનો દાખ રાખી આપણને એવું જણાવતા કે ‘તેઓજ ઇશ્વરના દૂત અથવા ઇશ્વર છે, અને તેઓને કહે તે પ્રમાણે કર્યા કરવું’, નહીં તો તેઓ ઇશ્વરના ગુનેહગાર થશે’ આવું કહીને તેઓ ઇચ્છાને દાખી નાખવા, વિચારને નહીં ખીલવવા અને તેઓ જે કહે તેજ સત્ય છે એમ પોતાના અનુયાયીઓમા મનાવવા દરેક પ્રયત્ન કરતા-તેમને માટે સ્વર્ગ કે નર્ક મેળવી આપવાની-તેમને માટે વાચવાની, વિચારવાની કે લખવાની પણ દરેક ક્રિયા કરતા અને કેટલીક વખત જે રમ્યાણીક ક્રિયાઓ હમણા જાહેર થઈ છે તે જૂદા રૂપમા દેખાડી-તે જાદુ છે એમ જણાવી-પોતાની ઉચ્ચતાને ખોટા રૂપમા દેખાડી તેઓને હગતા એજ માટે તેઓ દેવજો, મઠો અને આશ્રમો બાધતા, જ્યાં પણ અનેક તરેહના ઇચ્છાપર કાણુ મેળવવાના ઇચ્છાને દાખી દેવાના-પાકો શીખવનામા આવતા અને તેથી મનુષ્યની અંદર રહેલું આકર્ષણતત્વ-આત્મતત્વ-ખીલ્યા ત્રગર રહી જતું, અને કોઈકજ આત્માના પુરુષાર્થને ખીનની શકતો એ વાત જાણીતી છે કે રાજાઓ અને ગજ કુવરો પણ આ ખોટા વિચારોને ટેકો આપતા, અને કોઈ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા માટે, પોતાની ખુદલી પીઠ ઉપર આશુકોના જેર બધ સપાટા મારતાં વા મરાવતા તેઓ જણાવતા કે ઇચ્છા એ મનુષ્યનો સૌથી મોટો દુરમન છે-ઇચ્છા એજ આદમ અને હવાને બોળવી આખી મનુષ્ય જાતપર ઇશ્વરનો શ્રાપ લાનનાર કાળી નાગણુ છે પરિણામે ઇચ્છાને દાખી દેવાના દરેક પ્રયત્ન થતા

‘ ખ્રીસ્તી ધર્મ અનુયાયીઓના પરિત્ર પુસ્તક ‘બાઈબલ’ મા આદમ અને હવાની જે કથા આપનામા આવી છે, તેનો ખરો ખુલાસો આ રિતે છે મનુષ્ય જીવંતની શરૂઆતમા પોતાની કોઈપણ ઇચ્છા ધરાવતો હતો નહિ-સારૂ વા ખોટું સમજનાની શુદ્ધિ ધરાવતો હતો નહિ, અને જે કાંઈ મળતું તે મુગે મોટે ખાતો, અને જે કાંઈ દેખાતું તે, વગર સમજવે જોતો હુંકમા તેની હાવત પણ જોવીજ હતી એ આદમુદ્ધિનુ

કરવી નહિ જોઈએ, પણ તેણે પોતાના આત્મવલણ જ્ઞાન યતાજી—અને પોતાનામા રહેલા આકર્ષણ તત્વ સાથે તેની એકના નજીવાજી તેણે પોતાના બળ અને ઇચ્છાશીલા જાહેર કરવા જોઈએ તેણે પોતાની અદર રહેલા પરા તત્વને ખદાર પાડતા અચકાત જોઈએ નહિ—પણ તેમા કાઈ ક્રિસ્તીની તત્વ હોતુ ન જોઈએ વળી તે સત્ય સમજીને જાહેરમા મુકાવું જોઈએ આ સત્ય જો સમજી પૂરક જાહેરમા મુકવામા આવે તો તે જાહેર કરનારમા મદાન ન્યાય જિતિ પ્રમટ થાય છે તે જોઈ શકે છે કે જે સત્ય તે પોતાને માટે જાહેર કરે છે તેજ સત્યને પોતાના પગશીઓ તેમજ કદામા કદા કુખન માટે પણ જાહેરમા મુકવા વચર તે રહી શકે નહિ માલસમા રહેલા આ એક સરખા તત્વને પ્રસિદ્ધ કરવો, એ આખી સુદિમા મુલેદ કરનાર થાયો છે સ સારમા સ્વજ આજવાની એ શરૂઆત છે

આમા વિશ્વમા એકજ આકર્ષણ શક્તિ આત્મા—હેવાલી ધરાવે છે જાતુની બનાવેલી કાંઈ વસ્તુના અસન તત્વમા તામ્રાના બનાવેના કાંઈ ફરનીશરના અસન રૂપમા પથરમા અને એ માતાના પોતાના પુત્રપુત્રીના પ્રેમમા તેમજ એક જીના પોતાના આસપાસ ઉપરના પ્રેમમા—સર્વમા—એજ તત્વ ગુણ થા જાણે સ્વરૂપે છે એજ શક્તિના પ્રભાવે એ પમિત આસકા લગેની આપી જોડાય છે તેમજ એ જુદા જુદા મરદો જાતીયા તરીકે વેપાર કરે છે કાંઈપણ ગ્રામ થા જાહેર લીનચાનમા એજ શક્તિ અચાઉ હતી હમણા પણ છે અને જાવિધમા પણ આતુજ રહેશે એક નાની વેન થા હોડ પણ એજ શક્તિના પ્રભાવે પૃથ્વીમાથી જીનાથ જેવીને પોતાને પોષણ આપે છે અને એજ શક્તિના સહજપયોગથી સર્વમાથી રત્ન જેવી પોતાને અને પોતાના પુલને જુદા જુદા ખખસરત રત્ન આપે છે આત્માજ સર્વ પ્રદાર્યને જન્મ આપે છે અને સર્વ પદાર્થો માટે તેજ જોખમદાર છે તે પોતે પૂર્ણ હોવાથી અપૂર્ણ થતો નથી

એજ તત્વ મનુષ્યમા પ્રાણીમા આડામા અને પુલોમા ચેતન રૂપે બહાર પડે છે અને એ ચેતનની હિજી સુખ મેળવવાની છતાં, તેના

તાઓ અન્યાયી યા ન્યાયી હોય છે તેથી કાંઈ આત્મ તત્વને ઉતારી
 હોય યા ઉંચે ચઢાવી દેવો એ યોગ્ય નથી જે કહેવાનું છે તે એ છે
 ઇચ્છા હસ્તિમાં છે, અને એ ઇચ્છાજ મનુષ્યના ચેતનનો ખરો પ્રત્યક્ષ
 રાહ છે-જે તેના પૂર્ણ, સાચા, અને શક્તિવાન આત્માની શક્તિ બહાર
 કે છે. એ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવામાં મનુષ્યે જે રસ્તાઓ અંધવા ઉપાયો
 ન્યા હતા તે ઘણી વખત ભૂલ ભરેલા હતા અને આ ભૂલો તેના
 ગત સ્વભાવમાં તેમજ તેના શરીરમાં પણ દેખાઈ આવે છે. માણસ
 કૃથી સર્વેથી મોટી જે ભૂલ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે તે પોતાની
 ક્ષનો સર્વ ટાપલો પોતાની ઇચ્છા ઉપર નાખી દે છે, જ્યારે ખર
 તેનાં તેની અપૂર્ણ જુદિના સખએ ભૂલ થઈ હતી એ મોટી ભૂલના
 ખખેજ, તેણે જમાનાના જમાના, પોતાની ઇચ્છાને તમ કરવા માટે
 પોતાનો વખત જુદિ ખીલવવામાં ગાળવાને બદલે, પોતાની ઇચ્છાને
 ખી દેવામાં ગાળી નાખ્યા છે, એ સંબંધમાં તેણે હવે ફેરફાર કરી
 ઇચ્છાઓની અગત્યતા સંમજવાની અને તેને જીતોપવા માટે ન્યાયી અને
 દાર રસ્તાઓ શોધવાની જરૂર છે.

જે પ્રમાણે મનુષ્યે પોતાની ઇચ્છાઓનું સામર્થ્ય અને અગત્યતા
 તેજ શકે છે, તેજ પ્રમાણમાં તે પોતાના પડોશીની ઇચ્છાઓ અને
 અગત્યનું તોલ કરી શકે છે, અને આકર્ષણતત્વમાંથી 'અર્ક' રૂપે જેમ્ની
 દેલ સ્વચ્છ પ્રેમથી ભરપૂર તત્વ એ ઇચ્છા હોવાથી, તે પોતાના પડો
 ળીઓની ઇચ્છાને પણ તેટલીજ પવિત્ર ગણી તેને દાખી નાખવા કે તોડી
 ાડવા પ્રયત્નવાન થશે નહિ. એ રિતે મનુષ્યોમાં ન્યાયનું રાજ્ય સર્વત્ર
 લાવી શકાય છે. ન્યાય કે જેના પ્રસારના પ્રભાવે સર્વત્ર શાંતિ અને
 હુખનો પ્રકાશ કરી શકાય છે અને આ સૃષ્ટિપરજ સ્વર્ગ કરી શકાય
 ૧-તે પણ ઇચ્છાના પ્રભાવેજ જન્મ પામે છે, કેમકે જ્યારે માણસ
 ઇચ્છાથી નહણીતો થાય છે, ત્યારેજ તે પ્રેમને પણ ખીજાણી શકે છે
 અને પ્રેમ એ આત્મ તત્વનું પ્રત્યક્ષ રૂપ છે. એ કારણથી જ્યારે માણસને

ફળ તેઓએ (દુશ્મનની આગા ન છતાં) ખાધું, એટલે કે તેઓની છુપી બહાર પડી અને તેઓને સાસ ખોટાની સમજ પડી: તેઓ પોતાની નામ (અગાન) અવસ્થા માટે સરમાયા અને પાંદડાંનાં (છુદ્ધિથી બનેલા) વસ્ત્ર પહેરવા લાગ્યાં. આથી દુશ્મને તેઓને (અગાન અવસ્થાના) દંડન (Enden) ના ખાગમાંથી કાઢી મુક્યા અને તેઓ નવો બેહસ્તનો ખામ જોવા નીકળી પડ્યા, કે જે ખામમાં તેઓ સર્વ આપ (અગાન) ઉપર વિજય મેળવી સુખ મેળવી શકે.

પણ ખરું જોતાં એ કહેવાનાં આપ, આશીશ, હતાં, કેમકે એ આપથી મનુષ્યે જુદાં જુદાં પ્રયત્નો કરી પોતાને માટે નવા નવા અનુભવ મેળવી, હરપળે પોતાની સક્રિયતામાં વધારો કર્યો અને તેનાજ પ્રતાપે જોષ શક્યો કે તેનામાં પણ કોઈ તત્વ હતું. તેણે દુનિઆની જમીન-દેશો-જીતવા શરૂ કર્યા અને પોતાની સક્રિયતા તે ચોડાક વાકેફગાર થયો. રફતે રફતે તે પોતાનામાં વિશ્વાસ ખુકતો ગયો અને જે કાશ્મીરી દુશ્મને તેણે પોતાનો મુખી દેખ્યો હતો, તેનામાં પોતાનો વિશ્વાસ ઓછો કરતો ગયો. તેને માત્ર પડ્યું કે આ દુશ્મન તેના પોતાના પુરુષાર્થ વગર, તેને કાંઈ પણ રીતે હાથેગી થઈ પડતો નથી અને તેણે પોતાની શક્તિ ઉપર પ્રથમ વિશ્વાસ રાખતાં શીખવું જોઈએ.

હજારો સૈન્યો યથા આગ્રા અનુભવો થતા તેણે ઘણા ધંડા લીધા, પણ તે છતાં તે પોતાના અનુભવોના કારણે સોધી શક્યો નહિ, અને તેથી તે પોતાના ઉપર વિજય મેળવી શક્યો નહિ.

તેથીજ મનુષ્યનો સુધારો વધારો થીમો હતો, જે કે તેણે પોતાની ઇચ્છાને દાબી નાંખવાનો પ્રયત્ન કરવાથીજ આ પરિણામ આવ્યું હતું. પણ કોઈ પુછશે કે મનુષ્ય પોતાના વધારા માટે જે ઇચ્છા કરે છે તે શું સ્વાર્થી નથી?

એવો સવાલ પુછનારને એટલુંજ જણાવવાની જરૂર છે કે ઇચ્છા એ બહારથી સ્વાર્થી જણાય છે-પણ ‘સ્વ’ અથવા ‘દુ’ એજ

દરેક માણસની અગત હસ્તિનો પાયો છે અને તેથી જ્યાં મુધી ‘સ્વ’ મારફતે તેને હિચી હાલતનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી તેની સ્વાર્થી વૃત્તિ રહેવીજ જોઈએ રહેતે રહેતે સ્વાર્થી વૃત્તિના જ્ઞાનપરથી પોતાના વિષે માણસને જ્ઞાન થાય છે, અને તેમાથી છેલ્લે ન્યાયવૃત્તિ જન્મ પામતા આગળની સ્વાર્થી વૃત્તિમા નોટો ફેરફાર થાય છે શુદ્ધિનો વધારા થતા જ્ઞાન વધતું જાય છે તે મારફતે પશુવૃત્તિ ફેરનાઈ, તેનામા રહેલા મુમ્મ હિચ્ય તત્વને તે બહાર પાડે છે

‘સ્વ’ એજ દરેક માણસનો મુખ્ય પાયો છે અને જો કે શરૂઆતમા તે સેતાન રૂપે દેખાય છે, તો પણ આખરે તે શીરસ્તામા ફેરવાઈ જાય છે

દરેક જીવ-જલે પછી ગમે તેવો સ્વાર્થી યા પરમાર્થી હોય છતાં-આત્મ તત્વના જીવતા-પ્રત્યક્ષ દૃષ્ટાન્તરૂપ છે, જે જ્યાં જ્યાં પોતાની સત્તા જાહેર કરે છે ત્યાં ત્યાં જેના કોઈ પણ રીતે, ભાગ કે કક્કડા નહિ થઈ શકે એવા ‘હુ’ ને જાહેર કરે છે

એથી માણસની સ્વાર્થી વૃત્તિ યા તેના ‘સ્વ’ને તમે ગમે તે શબ્દમા બહાર પાડો તે છતાં એ તો નક્કી છે કે તે આખી કુદ્રતના સરદારરૂપ આત્માનો પ્રત્યક્ષ પુરાવો હોવાથી પોતાને પોતાના ‘હુ’ કરતા કોઈ પણ ઓછી સત્તા-સ્વાર્થવાળા શબ્દથી જાહેર કરી શકતો નથી

અને તેથીજ મનુષ્ય અને મનુષ્યથી નીચી યોનીમા હમણા રહી, મનુષ્યની ઉંચી યોની તરફ આગળ વધનાર દરેક જીવ પોતાના લાભનો એકજ શબ્દ જાહેર છે-જે શબ્દ ‘હુ’ છે આ ‘હુ’ ને ધણુઓ સ્વાર્થી મણી ધીક્કારે છે, ને તે પણ પોતાની આસપાસના વાતાવરણની હવા આસમા લેતા એ ‘હુ’ ને ધીક્કારવા સાથે ઈન્જાને દાખી નાખે છે, પણ તે વખતે વિચાર મારફતે જન્મેલું જ્ઞાન તેની જૂનો સધારી ‘સ્વ’ પ્રેમનું ઉકું રહસ્ય તેને સમજાવે છે

આથીજ એક વિદ્વાને જ્યારે કહ્યું હતું કે મનુષ્ય એક વધુ સદિ (Microcosm) છે, ત્યારે તેનાથી ૧૫ ગાનવાળા બીજાએ જાણ્યું હતું કે મનુષ્ય એક મોટું ચિત્ર (Macrocosm) છે અને ખરેખર તે તેમજ છે, કેમકે તે કાષ્ટ પશુ રીતે એક મોતી સદિ દર્શાવે છે. આથી નથી દરેક મનુષ્યે આ અત્યંત જાણુ જોઈએ અને જાણતાજ તેને રોમ અને મોહનપર ચિન્ત્ય મેળવવાનું જાન પ્રાપ્ત થશે.

મનુષ્યમા મોટું આકાશગુહ્ય-ઈન્દ્રિય ની રીતે બહાર પડે છે, તે ધારી જુદામાં આ પ્રકરણમા જાતકાવના પ્રયત્ન કરવામા આવ્યો છે પણ તે ક્રિયા ને બદલે પ્રેમ' શબ્દ તેને (ક્રિયા) માટે વાપરવામા આવે તો વધુ સારું છે નીચામાથી ઉચામાં પ્રતીક કે ખાના નીચમ પ્રમાણે ફરનાના કાર્યમા આપણી ક્રિયાઓ એવી જાણી તો વધતી થાયના જરી અને જૂદા જૂદા રૂપવાળી ચક્ર જાય છે કે તેજ આપણી હૃદયનો પાથો-આત્મ તાનનુ બાહ્ય સ્વરૂપ મ્હી શમાય તેઓજ દરેક હિતચાનના મધ્યનીકુ હોય છે અને તેઓજ જોને આપણે હૃદયના વર્ણવી મ્હિર ના નામથી જોળખતા હતા તેના ખરા સ્વરૂપ-આત્માનુ જાન આપે છે.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

એકજ તત્વ.

The spiritual interpretation of each individual 'I' is eternal life. Therefore the man that understandingly proclaims the 'I', proclaims the universal life also and announces the fact that he is one with it. The person who denies the 'I' denies the Life Principle. Let the reader discard at once and for ever the soul crushing humility he has been taught to cultivate — a priceless virtue — and begin to extol himself. Let him not extol himself in the spirit of vanity based on the groundless and ignorant assumption of his own superiority over other peoples, but let him, after perceiving the great truth of his being, and realizing his oneness with the Principle of Attraction within him, begin at once to declare his own Godhood, not in the spirit of boasting but in the understanding of truth. In this declaration, if made understandingly, a grand sense of justice takes possession of the man. He perceives that what he declares for himself, he cannot help declaring for his neighbours, and even for his worst enemy. This declaration of the man's individual Godhood is the beginning of the harmony that means heaven on earth.

✓ **ભાવાર્થ**—દરેક વ્યક્તિગત 'હું' ની માનસિક વ્યાખ્યા એ છે કે જીવન સાચત છે અને તે કારણથી, જે માણસ સમજ પૂર્વક "હું" ને પ્રસિદ્ધ કરે છે, તે સર્વમય જીવનને પણ જાહેર કરે છે, અને તે એ પણ પ્રસિદ્ધ કરે છે કે તે તેનાથી જૂદો નથી પણ તેનેજ છે જે માણસ "હું" ને કબુલ કરતો નથી તે આત્માના પાયાને પણ સ્વીકારતો નથી જે વાચકને આત્માને દુર્મેશ ધીકારવામાં મોટો સદગુણ છે, એમ શીખવવામાં આવ્યું હોય તેને એકદમ દુર્મેશ માટે એ વિચારનો ત્યાગ કરી "પોતે પણ કાઈ છે," એમ માનતા શીખવું જોઈએ તેણે આત્મવ્યાધા કે જે બીજાને દુઃખ અણી-પોતાને આનંદ અણવાના પાયા ઉપર સ્થાપી છે—તેની આત્મવ્યાધા યી પોતાની પ્રસરા

કરવી નહિ જોઈએ, પણ તેણે પોતાના આત્મતત્વનું જ્ઞાન પતાવ્યું—અને પોતાનામાં રહેલા આકર્ષણ તત્વ સાથે તેની એકતર બધામાં તેણે પોતાના બળ અને ઉપોગીતા જાહેર કરવા જોઈએ. તેણે પોતાની અંદર રહેલા પરમ તત્વને પદાર પાડતાં અચકાતું જોઈએ નહિ—પણ તેમાં કાંઈ કીસ્કારીત્વ તત્વ હોતું ન જોઈએ. વળી તે સત્ય સમજીને જાહેરમાં મુકાતું જોઈએ. આ સત્ય જો સમજા પૂરું જાહેરમાં મુકવામાં આવે તો તે જાહેર કરનારમાં મદાન ન્યાય વૃત્તિ પ્રમદ થાય છે. તે જોઈ શકે છે કે જે સત્ય તે પોતાને માટે જાહેર કરે છે તેજ સત્યને પોતાનાં ઘડોશીઓ તેમજ કદામાં કદા દુષ્કર્મ માટે પણ જાહેરમાં મુક્યા વગર તે રહી શકે નહિ. માણસમાં રહેલા આ એક સરખા તત્વને પ્રસિદ્ધ કરેલો, એ આખી સૃષ્ટિમાં સુલેહ કરનાર થાય છે—સંસારમાં સ્વર્ગ આવવાની એ સરખાત છે.

આખા વિશ્વમાં એકજ આકર્ષણ શક્તિ—આત્મા—દેહાની ધરાવે છે. ધાતુની બનાવેલી ડોહ વસ્તુના અસલ તત્વમાં, લાકડાના બનાવેલા ડોહ ફરનીચરના અસલ રૂપમાં, પથ્થરમાં, અને એક માતાના પોતાના પુત્રપુત્રીના પ્રેમમાં, તેમજ એક સ્ત્રીના પોતાના આશક ઉપરના પ્રેમમાં,—સર્વમાં—એજ તત્વ ગુણ થા બાહ્ય સ્વરૂપે છે. એજ શક્તિના પ્રભાવે એ પવિત્ર આશકો લમની માંઠથી જોડાય છે તેમજ એ જુદા જુદા મરદો લાગીયા તરીકે વેપાર કરે છે. ડોહપણ ગુપ્ત થા જાહેર હીલચાલમાં એજ શક્તિ અગાઉ હતી, હમણા પણ છે. અને બિવિધમાં પણ ચાતુજ રહેશે. એક નાની વેલ થા છેડ પણ એજ શક્તિના પ્રભાવે પૃથ્વીમાંથી બીનાશ ખેંચીને પોતાને પેરપણુ આપે છે; અને એજ શક્તિના સદ્ઉપયોગથી સૂર્યમાંથી રંગ ખેંચી પોતાને, અને પોતાના પુત્રને જુદા જુદા બુબસુરત રંગ આપે છે. આત્માજ સર્વ પદાર્થને જન્મ આપે છે અને સર્વ પદાર્થો મારે તેજ જોખમદાર છે. તે પોતે પૂર્ણ હોવાથી, અપૂર્ણ થતો નથી.

એજ તત્વ મનુષ્યોમાં, પ્રાણીઓમાં, આકાશમાં અને પુલોમાં ચેતન રૂપે બહાર પડે છે, અને એ ચેતનની ઉચ્છા-સુખ મેળવવાની છતાં, તેનાં

સ્તાઓ અન્યાથી યા ન્યાથી હોય છે તેથી કાંઈ આત્મ તત્વને ઉતારી
 ॥૩૧૦॥ યા ઉંચે ચઢાવી દેવા એ યોગ્ય નથી. જે કહેવાનું છે તે એ છે
 ઇચ્છા હસ્તિમાં છે, અને એ ઇચ્છાજ મનુષ્યના ચેતનનો ખરો પ્રત્યક્ષ
 વાહ છે—જે તેના પૂર્ણ, સાચા, અને શક્તિવાન આત્માની શક્તિ બહાર
 ॥૩૧૧॥ છે. એ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવામાં મનુષ્યે જે રસ્તાઓ અંધવા ઉપાયો
 ॥૩૧૨॥ લેતા હતા તે ઘણી વખત ભૂલ ભરેલા હતા અને આ ભૂલો તેના
 મંગલ સ્વભાવમાં તેમજ તેના શરીરમાં પણ દેખાઈ આવે છે. માણસ
 ॥૩૧૩॥ રક્ષી સર્વેથી ઝડોટી જે ભૂલ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે તે પોતાની
 ભૂલનો સર્વ ટોપલો પોતાની ઇચ્છા ઉપર નાખી દે છે, જ્યારે ખર
 ॥૩૧૪॥ જોતાં તેની અપૂર્ણ શુદ્ધિના સળખે ભૂલ થઈ હતી એ મોટી ભૂલના
 સળખેજ, તેણે જમાનાના જમાના, પોતાની ઇચ્છાને તૃપ્ત કરવા માટે
 ॥૩૧૫॥ પોતાનો વખત શુદ્ધિ ખીલવવામાં માળવાને બદલે, પોતાની ઇચ્છાને
 ॥૩૧૬॥ દાખી દેવામાં માળી નાંખ્યા છે, એ સબધમાં તેણે હવે ફેરફાર કરી
 ॥૩૧૭॥ ઇચ્છાઓની અગત્યતા સંમજવાની અને તેને સતોષવા માટે ન્યાયી અને
 ॥૩૧૮॥ ઉદાર રસ્તાઓ શોધવાની જરૂર છે.

જે પ્રમાણે મનુષ્ય પોતાની ઇચ્છાઓનું સામર્થ્ય અને અગત્યતા
 ॥૩૧૯॥ જોઈ શકે છે, તેજ પ્રમાણમાં તે પોતાના પડોશીની ઇચ્છાઓ અને
 ॥૩૨૦॥ અગત્યનું તોફાન કરી શકે છે, અને આકર્ષણતત્વમાથી ‘અર્ક’ રૂપે ખેંચી
 ॥૩૨૧॥ કાઢેલ સ્વચ્છ પ્રેમથી ભરપૂર તત્વ એ ઇચ્છા હોવાથી, તે પોતાના પડો
 ॥૩૨૨॥ શીઓની ઇચ્છાને પણ તેટલીજ પવિત્ર ગણી તેને દાખી નાખવા કે તોડી
 ॥૩૨૩॥ પાડવા અમત્તવાન થશે નહિ. એ રિતે મનુષ્યોમાં ન્યાયનું રાજ્ય સર્વત્ર
 ॥૩૨૪॥ ફેલાવી શકાય છે ન્યાય કે જેના પ્રસારના પ્રભાવે સર્વત્ર શાંતિ અને
 ॥૩૨૫॥ સુખનો પ્રકાશ કરી શકાય છે અને આ સદ્વિપરજ સ્વર્ગ કરી શકાય
 ॥૩૨૬॥ છે—તે પણ ઇચ્છાના પ્રભાવેજ જન્મ પામે છે, કેમકે જ્યારે માણસ
 ॥૩૨૭॥ ઇચ્છાથી બાણીતો થાય છે, ત્યારેજ તે પ્રેમને પણ ખીજાણી શકે છે.
 ॥૩૨૮॥ અને પ્રેમ એ આત્મ તત્વનું પ્રત્યક્ષ રૂપ છે. એ કારણથી જ્યારે માણસને

છઠ્ઠાની હરિત વિશે તેમજ તેના મૂળ વીગે જાન થાય છે, ત્યારે તેને પોતાના સરોપરી આત્માનુ પા જાન થાય છે, અને તે બન્ને રાત્રીના સખધ વિશે પણ તે માનીને મેળવે છે તેને તે રખતે એવું પણ માનુષ પડે છે કે છઠ્ઠાના જન્મની શરૂઆતથી તે અન્યાય મુખીતો તેનો સર્વ રિતનો વધારો, જેમ જેમ ગુણ વ્યાકાંશ-ચેતન-શક્તિ-નો ખ્યાન થતો ગયો તેમ તેમ થયો હતો, અને જેમ જેમ છઠ્ઠાગરે તે ભરિધ્વના અખડ કાગમા, ચેતનરૂપ પ્રેમનત્વનુ રધારે જાન મેળવતો જમે, તેમ તેમ તે વધારો અખડ આનુ ગમે

જો આ વિચારો વાચકના મગજમા પૂર્ણ રીતે અસર કરી રાક્યા હશે તો તે જોઈ શકશે કે તે પોતે જુદી અથવા મન રૂપેજ છે, અને આખી દુનિઆ પણ પ્રગટિકરણની જુદી જુદી પકિત ઉપર છે આ ઉપરથી તે એ પણ જોઈ શકશે કે જો કે મનુષ્ય પોતાની શક્તિ વિશે બૂન કાગમા અજાણ હતો તો પણ તેજ પોતાના નમીમનો-પોતાનો-કર્તા હતો તે એ સાથે એ પણ સમજી રાકશે, કે ભરિધ્વનો પોતાનો મુધારો વધારો પણ તેના પોતાનાજ હાથમા છે

જ્યારે મનુષ્યનું દરેક અંગ, મન યા જુદીજ છે, ત્યારે એ પણ સમજી શકાય એમ છે કે જે પ્રમાણમા તેનામા સત્ય હોય છે, તે પ્રમાણમા તે તેને બહાર કારે છે, કારણકે તેનામા રહેલો આકર્ષણ તત્વ એકલોજ તેનો પોતાનો 'સ્વ' છે જ્યારે તેના 'સ્વ'ની યોગી બાલુએજ તેના ખરા 'સ્વ'ની ઓછી કિમ્મત વ્યાકાં છે

માણસની જુદી તેના વિચારમા પ્રદર્શિત થાય છે-જો વિચાર પાછો માન્યતાનો વ્યાકાં લે છે અને એ માન્યતાઓ તેના શરીરને આકાર આપે છે દરેક માણસના શરીરપરથી તેની માન્યતાનો ખ્યાલ પણ બાધી રાકાય છે, અને તેથીજ કહેવાય છે કે 'ખાવ તેવો ઓઠ કાર' 'ખોદુ ધાન્નારનુ ખોદુ થાય' 'જેવું કરે તેવું પામે' (As a

man believes, so he is ન્યારે તે બલ ધારે છે, ત્યારે તે મૂનતેજ પોતાના શરીરમા જન્મ આપે છે, જે તે શરીરમા પ્રત્યક્ષ દેખાય છે જો એ બૂન ચાલુ રહે તો તેના શરીરમા તે દરરોજ વધુ અને વધુ પ્રમાણમા ફેલાતી જાય, અને અંતે શરીર નાશ પામે માણસની દરેક માદગી, નળજાઇ અને કદરૂપો દેખાવ, તેની માન્યતાના પરિણામ માત્રજ છે અને જો તે માન્યતાને સુધારનાર જ્ઞાન વખતમર પ્રત્યક્ષ થતુ નથી તો તે શરીર આખરે નાશ પામે છે.

આ વાત બેશક ખરી છે કે જો કે દુનીયાની સ્થિતિ અગાઉ કરતા ઘણીજ સુધરી છે તે છતા, તદ્દસ્તીના નિયમેતુ જ્ઞાન બહોળા પ્રમાણમા ફેલાવવામા આવ્યુ છે તે છતા, સારો ખોરાક ખાનાની અગત્યતા ઘણાઓના જાણવામા આવી છે તે છતા, મજૂરોના મજૂરી વસનાના વખતની હદ સુકરર કરી તેઓપરના ઔજ્ઞમા ઘટાડો કરવામા આવ્યો છે તે છતા, અને દરેક રિતના સુખ આપનારા પુસ્તકો મોટી સંખ્યામા પ્રગટ થાય છે તે છતા, રોગોની સંખ્યા વધતી જાય છે, અને છવો અગાઉ કરના ઓછા દુખ પામી મરણ પામે છે આનો સમજ એ છે કે નવી રોશની વધુ અને વધુ પ્રકાશથી ફેલાતી જાય છે, હજારો વરસના જડ ધાતી બેઠેલા નિચારોનો દોર તુટતો જાય છે, અને તેઓ મહોતપર જય મેળવવાને સક્તિવાન થાય તે અગાઉના વખતની સરખાત થઈ છે

Synonymous) શબ્દો છે-અન્નેજ પ્રેમ છે-પણ ન્યારે 'પ્રેમ' શાંત છે, ન્યારે 'ધ્યેય' દાસ્યાસ કરતો પ્રેમ છે.

માણસના આગળ વધવા માટે તેના ચૈતન્ય કે આત્મામાં કાંઈપણ વધારો કે ઘટાડો થતો નથી-તેવો સ્વનંત્રપણે જોવો ને તેવો ગ્રહે છે. તે જૂનકાળમાં હતો, હમણાં છે અને ભવિષ્યમાં રહેશે તેને પોતાને તો તેની દુરિતનું, તેની અનંત શક્તિનું, અને તેની આધેના પોતાના સંબંધનું, જાણપણ મેળવવાનોજ હક છે એ શક્તિ એવી તો અદ્ભુત છે કે તેના ખરા ખ્યાસનો દબારમો અંશ પણ હમણાની વધેલી બુદ્ધિને પણ આવી શકે એમ નથી, તેમ તેનું પૂર્ણ વર્ણન પણ કોઈ જીભ કે હાથ કરી શકે એમ નથી મનુષ્યની અંદર રહેલી આ અપૂર્વ શક્તિથી જ તે દાસીચાલી શકે છે આવા અનંત શક્તિવાન અમર અને સર્વ પદાર્થના મૂળદેવ, આકર્ષણ તત્વને પાપી, રોગી અને મરણ પામતો કહેવો એ મોટામાં મોટી મુર્ખાઈ છે, તે છતાં એ સત્યની અજ્ઞાનતામાં આપણા મને તેને આ સર્વ નજીકાઈવાળો ગણ્યો છે, અને તે જૂએ તેને આપણને સર્વ શક્તિવાન દેખાડવાને જદસે, રોગી, દુ:ખી અને કમતાકાન મનાવ્યો છે.

આ આકર્ષણતત્વ અને પ્રેમ, કે જે માણસની અસખ્ય ઇચ્છાઓમાં નજરે પડે છે, તેજ ખરેખરો માણસ (આત્મીક) છે-જેને માણસો ઇશ્વરના નામથી ઓળખે છે આ અમરતત્વ દરેક માણસનું પોતાનું જ છે, અને કુદતને કાંઈપણ બૂધ વગર પોતાને રસ્તે ધણવનાર, જે તત્વ, જે અમુક મૂળભાથી મળ્યું છે, તેજ મૂળભાથી તેને આ તત્વ મળ્યું છે, અને જેમ કુદત અજ્ઞત, અને મ્હોટી છે, તેમજ માણસનું આ તત્વ પણ અજ્ઞત અને મ્હોટું છે.

આ મ્હોટું તત્વજ ખરેખરું માણસ-ખરેખરો મરદ-છે-પ્રેમ તત્વે લીધેલો આકાર છે. આજ તત્વના પરિણામે મહાવિર, ગૌતમે,

અસત-કાર્ધિદે, મદમદે, એકાદ વામ કરી, પોતાનો-પોતાની એકાદ શમિનો-અવ્યાસ કર્યો-દિવમે દિવમે તેની અપૂર્વ સકિત વિશે માદીન-ગાર થયા અને એક ભાગ્યશાળી પત્રે જાણી શક્યા કે તેઓ પોતેજ ધમ્મર હતા. દરેક ઉપના મદાત્મા જે પોતાને માટે જોઈ શક્યા તે ખીજા માટે જોઈ શક્યા નહતા એટલીજ તેઓની જૂલ હતી, કેમકે દરેક આત્મા ધમ્મર છે, અને થઈ શકે છે, એ સિદ્ધાંત ઉપના મદાત્માઓ જોઈ શક્યા નહતા. દરેક માણસ પોતાની શમિની ખીજાજાણીથી ધમ્મર-સર્વ શક્તિવાન-થઈ શકે છે, જે કે તે માટે હમણાની દુનીઆમાં ફેનાથેના તાતાવરજામાં મોટો ફેરફાર થવો જોઈએ.

ખરેખત અને દોઝખ, સર્ગ અને નક, ન્યાય અને અન્યાય વગેરેનો તફાવત, જે નજરે આપણે આપણા તરફ અને ખીજા તરફ જોઈએ છીએ તે ઉપર આધાર રાખે છે. જે આપણે આપણા તરફ જોઈ રીતે જોઈએ છીએ, તેનીજ રીતે ખીજા તરફ જોઈએ તો ન્યાય અને અન્યાયનો અને ખરેખત અને દોઝખનો તફાવત પણ ફર થાય જે આત્મા અથવા જે 'હુ' આપણે આપણામાં જોઈએ છીએ, તેજ 'હુ' અથવા 'આત્મા' જે આપણે ખીજામાં જોઈએ તો, આપણા અને ખીજા વચ્ચેનો તફાવત ફર થાય: જુદી જુદી ન્યાતો, જાતો અને જાતીઓ (Race) નો તફાવત પણ ફર થાય, સર્વ એક અખાજ મણુમાં આવે અને સર્વત્ર આનંદ ફેલાવી શકાય. તમને સુખ મેળવરા જેટલી ઈચ્છા છે, તેટલીજ ઈચ્છા મને છે. એ જો માનુષ પડે તો દરેક જણ ખીજાના દુખમાં ભાગ લેના પા મદદ કરના તૈયાર થાય કેમકે તે જાણે છે કે તેનામાં અને ખીજામાં કાર્ધિપણ તફાવત નથી હૃદય અદર રહેલો 'હુ' તો આ વિશેજ કરના કહે છે, પણ તેનું મન ખીજે રસ્તે દોરવે છે.

શા માટે તેણે તેની નીંદા કરી હતી? 'અર' છે કે માણસ પેલાના ઉપરથીજ હજારની કીમત આપે છે જો પોતે યોનાવાજ દોષ છે તો કાચરને પણ તેવોજ માને છે, જો પોતે સારો દોષ છે તો કાચરને પણ સારો માને છે, અને જો પોતે જાણવાન દોષ છે તો કાચરને પણ પણ તેવોજ માને છે--અહીં નેઓ નેઓ મૂર્તી પુત્રોત્તરી મૂર્તિનિ બિચારે છે તેઓ કરતાં કાંઈ વધુ સાર કરતા નથી

હવે અને માણસ એક જ એક કહેવામાં એ મતલબ છે કે માણસ અને કાચર તેમજ કુદત અને નેમા નેરી મરં ચીજોમાં જે ભેદ છે તે એક છે જ્યારે તે અલ્પ દોષ કે ત્યારે તે આત્મા-પ્રેમ-દુ-કહેવાય છે, અને ત્યારે તે કલ્પ દોષ છે, ત્યારે તે કુદત અને નેમા સરદાર શરીરધારી માણસ કહેવાય છે આ મીઠ તત્વ દરપણ દેશાનજ છે-દક્ષિણમાં છે અને આપણે તે સખધમાં દરપણે આગળ વધ્યા જઈ એક મહાદુ કાર જગતીએ છીએ આત્મીક તત્વ દમેશા આગળ રહે છે અને તેની સર સકિતવાન મરં જાની અને સર વ્યાપક રિયનિની તદ નથી એ મરં અદરજ દોષાયા આપણે એ તત્વના આકારમાં આવેના શરીર-માણસ-સાથેજ કામ લેવું પડે છે જે સમજવાની મોટી અગત્ય છે એ શરીર-માણસને એ માટે જરા પણ નીંદા નહિ અને તેની કલ્પાઓને બિચારો નહિ

જે વિચારો—સત્યતાઓ—અત્રે જાહેર કરવામાં આવ્યા છે તે મહા મુશ્કેલી પડી મળ્યાં છે અને તે માટે ઘણાઓને મોટા જીનીનની લગાઈઓ કરવી પડી છે. વળેાં મુઘી, ઉપદેશકો અને અથ કર્તાઓ તરફથી ગરીબ, કમળ અને ખોટે રસ્તે ચરેલા લોકો માટે જે ખોટા વિચારો ફેલાવવામાં આવ્યા હતા, તેની સામે ધવાની આ રિતે જરૂર પડી છે અને આ પ્રયત્ન વિજયવંત થશે એવી પૂર્ણ ખાત્રી છે. મનુષ્યોના મિત્ર ધનારને નારિનક કહેવામાં આવે છે—જે કે મનુષ્ય તેમજ કાશ્ય અને અમુક સ્થિતિમાં સરખાંજ છે.

પોતાની જીવીત અવસ્થાનુ રાજ મેળવનારને પોતાની તાકાતનુ રાજ થાય છે. મનુષ્યમાં જે કાંઈ પણ ગુણની વધારે જરૂર હોય તો આ ગુણની છે, કેમકે દરેક ઉદાર ગુણનો ઉદ્ભવ, તાકાત વધવાથીજ થાય છે જે માણસ પ્રથમ તાકાતવાળો હોતો નથી તે કદાપણવાળો થઈ શકતો નથી.

ઉદારતામા પણ તાકાતની જરૂર છે જે માણસે જુદીની તાકાત મેળવી નથી, તે માણસ ઉદારતાથી અને માનસિકપણાથી પોતાના પગપર ઉભો રહી શકતો નથી તેમજ પાછો બદલો મેળવવાની આશા વગર આપી શકતો નથી. જ્યારે તાકાત વધેલી હોતી નથી ત્યારે પોતાના સ્વાર્થ માટે—કોઈ બદલાની આશાથી—કાંઈક આપવામાં આવે છે આ બદલાની આશા અનેક રીતે રાખી શકાય છે એક માણસ વેપારમા લાભ ધવાની આશાથી, બીજો માણસ પોતાના વખાણની આશાથી, ત્રીજો માણસ પ્રેમ મેળવવાની આશાથી, ચોથો માણસ હૃદયને સંતોષવાની આશાથી અને એ રીતે અનેક રીતે એક ચીજ બદલા માટે આપવામાં આવે છે. તાકાતદાર માણસ શિવાયનો દરેક માણસ કાંઈને કાંઈ હેતુથીજ આપે છે. આપનાર માણસ તે વખતે એ જરાજર સમજી શકતો નહિ હોય તે છતાં, નેના કાર્યનુ પરિણામ, આ વાતની સત્યતા સાબીત કરે છે. નબળાઈ હમેશા નમાવે છે તેમજ બીજા મગાવે છે, જ્યારે તાકાત હમેશાં પવિત્ર પ્રેમથી ઉભરાઈ જાય છે તે પોતે પૂર્ણ હેવાથી, બદલાની

પ્રકરણ ૧૬ મું.

ઈન્છા, મરણ અને મન.

Man may not become quite immortal, yet the duration of life between birth and natural death will increase without ceasing, will have no assignable term, and may properly be expressed by the word 'indefinite,' a constant approach to an unlimited extent without ever reaching it or an increase in the immensity of ages to an extent greater than any assignable quantity.

જરો ન તેણે આ અદ્યપર-આ રિતપર-પોતાની દરિન ચાતુ રાખતી હો
તો તેણે એ કનુ જોઈએ તેનો પોતાનો બનાવનાર તે પોતે છે એ
તેથી તેણે પોતાના વધારાનું કામ પણ પોતે કરવું જોઈએ કાંઈ વખતે
જે તેનું શરીર મગા પામે તો તેનો આત્મા હયાત બને તેનું કામ પૂર્ણ
થશે નહિ આથી તેણે પોતાના વધારાને માત્ર મોલ ઉપર જ ન મેળવ
વાની જરૂર છે તેણે ચોતે મોલ ઉપર જ્ય મેળવવો જોઈએ અથવા
તો જોઈએ મોલ ઉપર જ્ય મેળવનારે અદ્યાવાન ભય તેમના તરફથી
જે નિરમો પાગનામા આવતા હોય તેમા પોતાની નદા ગાખતી જોઈએ
પાછી રિત માન્યતા અથવા અદ્યાથી જ્ય મેળવનારી જે એ રિત
વિચારનાથી આગળ વધનારી કે-એ રિત એક વાતનું નીપનોગીકર
છે, જે ખીજાને બદલે પોતાના ઉપર વાપરનાથી પોતાને કાયદા મર છે
અને માગ વીનતા ત નાગણુ મર થક જાય છે

જે વખતે ઈન્જા મુ મની શોધમા ની જો છે તે વખતે તે પોત
કાંઈયણુ મુ મરતી નથી પણ મુ કમ મરતાની ન તે જુએ છે કે
તરતજ ત સાતાનો મુ કમ મરે છે જે જગ્યાએ તે પોતાની ત જુએ
છે ત્યા તે સાતાને ઈન્જા બદલે મારી મરજી એમ કહે છે
મરજી અને ઈન્જા વચ્ચે આ તફાવત છે

માનસિક મરજી અનહદ સમિત ધગવે છે-તેની સક્રિયતા કાંઈ
પણ પાર પામી શકે એમ નથી જે એ સક્રિયતા ખ્યાલ કરી શકે છે
તે બાંધ્યમા હુ ખી રાગી કે દારિદ્રી મરેતો નથી તે રખતે તે કાંઈ
પણ અચાનક વગર કહી શકે કે હુ મારી ઇચ્છા પ્રમાણે હુ
મારી જુદીએ આખરે મારી સમિત મને બતાવી છે અને સર્વાપરી
સહ શકનાની સમિત ધરાવુ હુ માગમા તેટલી અચજ છે કે જો
હુ મો પોતાને ખરી સ્થિતિમા જોઈ શકુ છુ-જનકાગમા માગ
અગ રધરા માટે અગણ નતો પણ હમણા મારી સમિત
બાહુ ૧ પો મ ૧ મરજી ખીજાનાથી હુ સર્વાપરી થઈશ એ
મર ૧ ૧ એ મારી મરજી મમા પીનવી છે

જે મરણનો સંબંધ વિશ્વની અદર રહેલી અસંખ્ય ચીજો સાથે થાય છે તે મરણ શું છે તે તરફ એક પણ નમે નજર કરો ! સંકાપમાં ખડીકના સખએ જે કાંઈ દદ બાંધી લેવામાં આવી હતી !! અમુક પદાર્થો ખાટે જે વાડો બાંધવામાં આવી હતી તે દવે નકામી લખારો. દવે તો તેની મરણ જખાવે છે કે તેને જે જોઈએ છે તે પર તેનામાં છે. બુદ્ધિ ધ્વજાનો દક પીજાને છે અને ધ્વજાને બુદ્ધિ ધરવે છે:-બન્ને એક ચક્ર જાય. છે—બન્ને મરણ ચક્ર જાય છે

જ્યારે કોઈ પણ બાબત વિશે આપણી ધ્વજા થાય છે, ત્યારે તેને આપણે આદીએ છીએ—અને તેથી ધ્વજા એ માનસિક પ્રેમ છે. જેને આપણે ચક્રાનાં નથી તેવા થવા કે કરવા આપણી ધ્વજા થતી નથી. બુદ્ધિની ખીલવણી બાબત દુનીઆ સાથેના અંબંધથી થાય છે. બુદ્ધિની ચારે તરફના પદાર્થોથી—સંલેગોથી—ને અમુક આકાશમાં ધડાય છે, જોકે આ સંલેગો તેને ઘણી વખત કદિ નહિ જતાય એવા લાગે છે. દમણના જમાનાના સંલેગો માનસિક મરણને સામાન્ય રિતે ઘેરી લે છે, અને સંકેટો જમાનાના ચાકુ વાનાવરણના સખએ આપણા આગળ વધવામાં દરકત આવે છે

જે માણસ પોતાની મરણ-મન-થી ખાંદે છે તે પોતાના પ્રેમથી પણ ખીદે છે—તે પોતાના સાથી ઉત્તમ બામથી ખાંદે છે—કેમકે માનસિક બળ જેવી ખીજ દોલત માણસ પામે છેજ નહીં. તે સાથી ઉત્તમ તેમજ વધુ શક્તિવાન દોલત છે કે જેના પ્રજાવે તે આગળ વધે છે, ને અતુલવધી તે ખરે રસ્તે જાય છે મરણ દેર વખતે સુખની બાબત તરફજ ફરે છે, કેમકે તે દુઃખને કદીપણ શોધતીજ નથી, કહેવાતા સઘળા પાપો ભૂલો છે, કે જે સુખ મેળવવાની કોશિશમાં ખોટા પ્રયત્નોના સખએ થાય છે અને જો તે પ્રયત્નો ખોટા છે એવું જ્ઞાન હોય તો તે કદિપણ કરવામાં આવે નહિ. પાપ શું છે તેનું જ્ઞાન થતાંજ, આગલા જમાનાના ચાકુ રહેલ વિચારો “આપણે પાપ કરવાને મન

કરીએ છીએ "—આપણને પાપ કરવાનું મને છે" વગેરે દુઃ ધરો એક પાપ—મુખ મેળવવાના પ્રયત્નમાં થયેલી એક બૂલ માત્ર છે, જે મુખથી મળતા આનંદને પાછળ હાથે છે જો દરેક માણસને ખબર હોય કે તેની બૂલથી તેનું મુખ દૂર થશે તો તે પાપ કરવા મન કરશે નહિ, અને તે છતાં તે બૂલ કરવા—પાપ કરવા—છત્છા કરે તો તે મુખમાં છે જે રસ્તે જવાનું એક માણસને મનનું દોષ તે ગમે નહિ જતાં તે પોતાને નહિ ગમના ગમે જવાને ખુશી થશે એમ કહેવામાં મુખમાં છે તેટલીજ મુખમાં આમાં છે મરજી—મન—એ માણસને દોષવાના મોટા નાશ છે, અને જે પ્રમાણમાં એ ગળા નબળો થા મજબૂત હોય છે તે પ્રમાણમાં તેને ધરાવનાર માણસ નબળો થા મજબૂત હોય છે—કેમકે મરજી માણસ છે

કેટલાકે કહ્યું છે કે કુલ મિથ્યા છે, પણ તે મર્વાંમે સત્ય નથી માણસની અગત્ય જીવની એક ખરેખરી હરિત ધરાવનાર ખીના છે મન એ એક શક્તિ છે—જે આગળ વધતી જાય છે, અને જો વગર ખીલેલી શુદ્ધિ તેને અટકાવે નહિ તો મેં કહ્યું જમાનાથી જે સગો માણસમાં પેદા છે તેને તે તરતજ દૂર કાઢે જે તેમ થાય તો આપણા શરીરમાંથી મનની શક્તિ બહાર નીકળી સર્વત્ર વ્યાપી રહે, અને આ વિશ્વમાં સ્વર્ગ આવી નસે કેમકે સર્વત્ર મનનો ફેલાવો થવો એ પ્રેમનો ફેલાવો માન છે

કેટલાકે આ કાપાને નકામી—બોળ સમાન—મણે છે, પણ તે બૂલ છે, કેમકે જો શરીર ન હોય તો દુનીઆમાં કાષ્ટપણ કરવાનું કે પેદા કરવાનું રહેજ નહિ, તેમજ મગજની શક્તિઓને ખીનવાની અગત્ય પણ ગમે નહિ

આપણી આસપાસના પદાર્થો—સજ્જો—ને આપણી મરજી અનુસાર બનાવવા માટે હરપણે ઉદ્યમી રહેવું, અને પોતાની શક્તિ બેઠક છે તે ખ્યાલ કરીપણ નહિ બૂલના તેમાં ખતી રહેવું, એજ માનસિક

સર્ગ છે. મન હમેશાં જ્યના રસ્તા તરફ પ્રેરાય છે—જ્ય એજ જાંદગી છે. જ્ય વગરની જાંદગી—જાંદગી નથી, અને ચાતુ જ્ય વગર જાંદગીનાં મ્હોત ખેતર છે.

મનની નખળાઈ વિધિવિધ પ્રકારના રોગ વખતે અને મ્હોત વખતે દેખાય દેહે. કાષ્ઠપણ અટકાવ વચગી જીવ, આ દુનીયાના સામાન્ય માણસોને અધોક્ષિક લાગે છે, કેમકે ચાતુ જીવ, ચાતુ પ્રયત્નો વગર મળી શકતીજ નથી, અને તેથી ચાતુ જીવની દરમિયાન રાખનારે ચાતુ મહેનત-વગર પ્રમાદ-કરવાની મોટી જરૂર છે જે માણસ વિચારમા પણ પ્રમાદ સેવે છે, તે કામમા-કર્મમા-પણ પ્રમાદ સેવે છે. અને આખરે નખળો બની મરણ પામે છે આપણે આપણા મનને એવું ખીલવવું કે જેથી તે હીમનથી ગમે તેવા દુરમન અને અન્યાયની સામે થાય અને પોતાનું કામ વધારું જાય એ માટે નાની બાબતોમા પણ આપણે એજ રીતે વર્તવાની જરૂર છે

નાની જીતો, એક જ થતાજ મોટી જીત થાય છે અને માણસના લક્ષણની ખીલવણી માટે નાનામા નાની જીત પણ મોટી અગત્યની છે.

ધારો કે તમને કોઈ કામ કરવાનું મન થતું નથી, તમે ધારો છો કે તે કરવાની તમારામા તાકાત નથી તે વખતે તમે એવું ધારો કે “મારું મન મારા તાબામા છે અને હું મારું કામ કરવાની તાકાત ધરાવું છું” એ પછી, તમારામા દમૈશ વધતું—અમર ચેતન્ય છે, તે યાદ રાખી તમારું કામ કરવું શરૂ કરો, અને જુઓ કે તે કામ કરવાનું જોર તમારામા આવે છે કે કેમ ?

કોઈક વખતે જે કામની ફોદ તમારા ઉપરજ—અને તમારા સિવાય ખીજા ઉપર નહિ—આધાર રાખે છે તે કામ કાચ ધરતા તમે અચળાઓ છો—તે વખતે તમારા બુદ્ધિશાળી મન ઉપર ટેકાને માટે નજર કરો ! જે રીતે એક મુની—એક પુખ્તરી—પોતાની ધારેલી મુતિપર—એક

અ સમ પોતાની માણુકપદ-વિશ્વાસ રાખે છે, તેનીજ રિતે તમારા મન પર તમે વિશ્વાસ ગણો તમે તેનાપર કાષ્ઠપણ શક લાવો નહિ, અને તેજ તમને મુરકેલીમાથી હિચ્ચી લઈ ફતેહ અપાવશે યાદ ગમખને કે જે રાખેદો અગમ્યતા છે તે આ છે- ' બુદ્ધિશાળી મન ' ' બુદ્ધિશાળી મન ' અને અબુદ્ધિશાળી-(મૂર્ખ)-મન ' વચ્ચે ફગ છે, ભેદે તેઓ ખીનવાળીના જૂઠા જૂઠા તખ્તકા માત્ર છે ' મૂર્ખ મન ' અને ' બુદ્ધિશાળી મન ' એ જ છે, રિનાય કે અક્લવની ખીનપણીથી બીજી શક્તિ હોય તમક્કાપર પડેએની હોય છે મનની મજબૂતાઈના સખમે, જીદગીના પાછના તમક્કાપર જીત મેળવનાથી હાનનો મનુષ્ય થયો છે જે તે હવે બુદ્ધિશાળી મન ને કેળવે તો તે કેવળ સર્વોપરી થઈ અમાઉ કમિ નહિ ભોગવેના અંતર્યનો ભોખના યાય મનની પૂર્ણતાનો નીરોધ કરે વાથી-બુદ્ધિથી નીરોધરૂપ માનનાથી જગનગથા મોહત અને રાગ આવે છે મનજ માણુસનો ખરો ચનાસનાર છે તે માણુસ પોતે જ છે જે રિતે તેની રાખિત રધારે એટલી માનનામા આવે છે તે રિતે તે મોહુ થા નાનુ, મજબૂત થા નખજુ હોય છે

મરણ બુદ્ધિને દુકમ અમલમા મેલનાર (Executor) અને શરીર મરણનો દુકમ અમલમા મેલનાર (Executor) પતાય છે માણસ બુદ્ધિ આે પ્રેમ-બુદ્ધિ અને મરણનો જતેસો છે એ બન્ને એકજ કે એ બન્નેના લગ્નથી-એ જન્મેના જોડાણથી-પરિચના-પૂજાના રુઝ પામે છે એને કે તે માણુગો મરુ જનારી ખીજાપર સર્વોપરી હો છે

મન એજ માણસ છે.

મન એવાનેજ સતા છે.

મન જિનાય ખીજા કોહને કાઈ ખામ મતા નથી.

જીદગીનો એજ રેતુ દોવો જોદએ અને તે રેતુ આપણા મન થૂજા જનારાનો-આપમા દમ મેલવનાનો-રોવો જોદએ

જે ઠેકાણે ‘મરણ’ કે ‘મન’ કે ‘હૃદય’ શબ્દો આ પુસ્તકમાં વાપરવામાં આવ્યા છે તે લગભગ એકજ અર્થ ધરાવે છે અને તે માટે ‘પ્રેમ’ શબ્દ પણ તે અર્થમાં કાંઈપણ ફેરફાર વગર મૂકી શકાય માણુ-સની મરણ-માણુસતું મન-એજ તેનો પ્રેમ છે. જેને તે આહે છે તેના તરફ તે મન કરે છે-તેની તે મરણ કરે છે-તેની તે ધ્રુષ્ટિ કરે છે-અને જ્યારે ધ્રુષ્ટિ સાથે બુદ્ધિ લગ્ન કરે છે-જોડાય છે-ત્યારે ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર-પરિણામ-મરણ-મન-દરેક ચીજપર સર્વોપરી થાય છે.

અચેત અવસ્થામાં જે વખતે જીવાત્મા નીચી હાલતમાંથી આગળ વધ્યો જતો હતો, અને જે વખતે માણુસ પણ જ્ઞાન વગર આગળ વધ્યો જતો હતો ત્યારે ધ્રુષ્ટિ સાથે અધ શ્રદ્ધા અથવા અધ આશા જોડાયેલી હતી એ અધ શ્રદ્ધા કદિપણ કોઈ સલાહ કરતી નહિ; તે તેજ વખતનો વિચાર કરતી-ભવિષ્યનો વિચાર તેને હતો નહિ; તેને માત્ર વર્તમાન સમયનોજ ખ્યાલ હતો અને તેથી તે ધ્રુષ્ટિ પૂર્ણ થતાં તેને આનંદ થતો તેપછી જ્યારે તેની બુદ્ધિ ખીલી ત્યારે તેને માણુમ પડ્યું કે વર્તમાન ગિવાય, ભૂત હતુ, અને ભવિષ્ય હજી આવશે આ બુદ્ધિ ખીયતાજ તેને માણુમ પડ્યું કે અધ શ્રદ્ધા અને ધ્રુષ્ટિ જૂદા જૂદા છે, અને વખતના વહેવા સાથે ને આ સબધમાં વધુ માહિત-ગાર થશે

“ When you pray, believe that you receive and you shall have ” “ જ્યારે તમે પ્રાર્થના કરો ત્યારે તમે એવું ધાર્યો કે તમને મળે છે, અને તમને મળશેજ ” એવું એક મહાત્મા કહી ગયા છે અને તે માણુસની જ્ઞાની અને અજ્ઞાની અવસ્થા વચ્ચેનો અંતર સ્પષ્ટ કરે છે જેની તમે ધ્રુષ્ટિ કરો તે માટે દલ્તાથી ખાત્રીવાન રહો કેમકે જે ચીજ દસ્તિમા ન હોય તે વિગેનો વિચાર થાય એ અમંભવિત છે જ્યારે તે દસ્તિમા છે ત્યારે તે તમને મળીજ નોંધવો કેમકે તે માટે તમને ધ્રુષ્ટિ થઈ છે એ માટે તમે

ખાલી રાખો કે તે તમને મનશેજ એથી વધી તમે માનો કે તે તમને મળી છે, અને તમે જોશો કે તે દ્રશ્યરૂપે તમારી તરફ આવે છે

જો પદ્મય માટે તમને ઇન્દ્રિયા થાય છે તે સાથે તમારી ઇન્દ્રિયા જોયેલી છે અને એની દક્ષિણ વગર સીમાની દક્ષિણ દોષ શોધ નહિ—તે બન્નેની દક્ષિણ અરસપરસ છે જ્યારે ઇન્દ્રિયા મનમાં દરવાજા બંધ છે અને ઘણી ચીજોની જાણ થાય છે—જ્યારે તે જાણે છે કે આપણે આપણા પોતાના કર્તા છીએ, ત્યારે તેમજ જ્યારે આપણને માનુષ્ય પણ છે જેની આપણને ઇન્દ્રિયા થાય છે તે હિતમાં છે ત્યારે આપણે એ જાણીએ મનુષ્ય પામે ધરાવીએ છીએ અને તે બાદ આપણે નીચે દર્શાવના જગ્યા કે જેમાં આપણે બીજી ઘણી ચીજોના તાબેદાર રહેવું પણ હવે તેમાંથી બહાર નીકળી હજારો જમાનાના તાલ મિથ્યારોપર વિવિધ મેળવીએ છીએ—આપણે મનરૂપ પ્રેમરૂપ યજ્ઞએ છીએ—આપણે સ્વપ્નની બનીએ છીએ

શરીરને ધીમારના અને સનાએ મિથ્યા કહેનારની બુદ્ધિ આ રીતે છે જોકે આપણો આ મા આપણી આત્મજીવન—અસ્ત્ય છે તે છતાં આપણે જે જીવંતી ઇન્દ્રિયાએ છીએ તે અસ્ત્ય નહિ પણ અસ્ત્ય જીવંતી છે અને તે જીવંતી આપણા શરીરનો નિષેધ કરવાથી મળી સકે નહિ એ કારણથી આપણે એ જીવંતી દુનીઆમાં સુખ આપે તે રીતે ખીરનવા માટે શરીર મારફતે બહાર કાઢી આપણા દરેકજના ઉપોગમાં વાપરીએ છીએ—આપણા શરીર અદર ગદલી અદ્રશ્ય સમિતને દ્રશ્ય કરીએ છીએ આપણે એ દ્રશ્ય સમિત શું છે તે જાણવા ઇન્દ્રિયાએ છીએ તેની સકિત જોઈ અને ધક્કા જાણવા આપણે મન કરીએ છીએ—કેમકે એ જાણવાથી અદ્રશ્ય સમિત આપણા બાહ્ય શરીરમાંથી આકાશમાં અસ્ત્ય થાય છે આ વિશ્વના જીવો તરીકે આપણુ સર્વેની એ દ્રશ્ય છે કે આપણા શરીરમાં જીવંતકાળમાં દક્ષિણ ધરાવનાર અને દક્ષિણમાં

મેનાર, દરેક રીતિને દ્રશ્ય કરી દરેક માણસ પોતાની દરેક શક્તિ મહાન અદ્રશ્ય અને સર્વવ્યાપક ચૈતન્યમા ખેંચે છે. ઇશ્વરનાદ એજ વિચારને બીજા નબ્બોમા મૂકી સર્વવ્યાપક ઇશ્વરમાથી માણસ એ શક્તિ ખેંચે છે, એમ જણાવે છે ખરી વાત એ છે કે જ્યારે માણસ અને સર્વ વસ્તુઓ માટે નિમિત્ત ખેંચવાને એજ મૂળ છે ત્યારે દરેકની તે શક્તિ ખેંચવાની હદ અમાપ છે અને તે જૂદી જૂદી રિતે ખેંચી શકાય છે. આ રીતે માણસ અને સર્વવ્યાપક ચૈતન્ય વચ્ચેના સબધની માખત છે આખા વિશ્વમા એની કોઇપણ ચીજ કે દ્રવ્ય નથી કે જે તેના અદ્રશ્યપણે તેને તેમ કરના અટકાવી રાકે. જાણુનાની શક્તિ એ માણસની શક્તિ છે અને એ જાણુનું એજ હસ્તિ છે એ જાણુ તાજ આખા વિશ્વની સામે ઉભો ગ્રહીને તે હી શક્તિ કે જે જે હુ જોઉં છું તેનો હુ સરનાર છું અને મારા ટકની સામે થનાર કોઈ નથી માનું ઉપરી કોઈ નથી પોતેજ મારી બુદ્ધિશાળી મરજીથી જાણુ છું કે સર્વ વ્યાપક ચૈતન્ય સાથે હુ એકતાન છું, અને જેવી માગણી થાય છે તે પ્રમાણમા મળતું હોવાની માન્યતા હુ દ્રશ્યપણે માનતો હોનાથી મને સર માદ મળે છે અને હુ સર્વોપરી છું.

જેઓને મરી કેમ જનુ તે રીખવાની ન-જા હોય તેઓને તે રીખના દો પણુ અહિં તો જનુ કેમ તે રીખવનામા આવે. મનુષ્યની શક્તિનો નિરોધ કરના ધમનો પ્રસાદ આવના જમાનો રહી ગયો છે- હે તો પોતાની સર્વોપરી રીતિના ખ્યાન આપનાર અબદા (પાઠો) ખાવ છો આપના પૂર્વજોએ પુનઃકોની અલ્લભરના નિયામે આપણને નાનું આપતા નહીં આપણે આગળ વધ્યા છીએ અને જે ઉત્તમ તે મેળવવા આપણને ઇચ્છા થાય છે આપણને આપણો હક મળે જોઈએ અને તે માટે બીજા માગનાની જરૂર નથી અને મિશે બીજા માગતા પણ નથી આપણામા સર્વ શક્તિવાન જીવનું હસ્તિ ધરાવે છે એ જ્ઞાન શિખાવ આપણને બીજી શુ જોઈએ ?

જે કાષ્ઠ આ ઉચ્ચ ખ્યાલ ટંગી રાકે છે તે નગર સંકે કહેશે કે “હું મારી સ્વતંત્ર-ખીજના આધાર વગરની-જીવગીમાંજ કીર્તિ માનુ છું. એ સ્વતંત્રતાથી જે કાષ્ઠ ગળવાનું છે તે હું જાણુ છું, અને તેથી હું વગર અટકવે આગળ વધીશ” તમે અતંત્ર થવા પ્રયત્નરત થાઓ કેમકે તમે બુદ્ધિશાળી મન ધરાવો છો. એ પણ યાદ રાખો કે મનના કે આપણા જે દુસ્મનો આપણે માનીએ છીએ તે ખોટા છે તમે પોતેજ તમારું મન-પ્રેમ-છો અને પ્રેમ મમલ ગમે તેવો અટકાવ નાશ પામે છે-ગમે તેના પહાડો સપાટ થઈ જાય છે. જે વખતે તમારી ઇચ્છા નબળા થાય તે વખતે તમારી મરણ-તમાગ મન-ની સલાહ લો! તમે નેને કહો કે ‘હે અપૂર્વ શક્તિ ધરાવનાર મન! તું કયા છે? મારા આ જરૂરના વખતે તું દ્રશ્ય થઈ મને મદદ કર!’ આની વિનંતી કરો અને તમારી વિનંતી કદીપણ વ્યર્થ જશે નહિ જે કાષ્ઠ છે તે આપણામાંજ છે-આપણી બદાર નથી એ કદિપણ ભૂલશો નહિ એ સમઘમા એકે ગળવાના જોગ દ્રષ્ટાત છે જે આ પ્રમાણે છે —

અર્ધ માગરોમા શીંગમણી (સ્વયંભુ--મણ) સમુદ્રને એક વખત એવી બ્રાતી થઈ કે તેને તરસ લાગી છે તેણે તેથી પાણી શોધવા માંડ્યું પણ કોઈપણ ટુકાણે નેને ને ન મલતાથી તે નિરાશ થયો નિરાશામાને નિગરામા પણ તે જતા તે પાણીની યાદ ભૂલી શક્યો નહિ-અને એ વિતે આઠ મહિના પસાર થતા ગયા. એ વખતે તેણે આકાશમા ઘોડાકે રાટળા જેવા આસપાસ પાણી ન મળવાથી ને-આં જાદગા જોતા માંડ્યો અને જ્યારે રાટળામાંથી પાણી પડ્યું ત્ય ઉધાટે મુખે તેનું પાન કરવા લાગ્યો પણ રાટળામા એટલું પાણી હતું કે જેથી તેની તરસ છીપે અને તેથી ત્યારે રાટળાએ પાન આપતા અડખી ગયા ત્યારે તે વધુ તૃપ્તાત થયો, કેમકે અતી તૃપ્તાત અત્ય જગથી તૃપ્તિ થતી નથી

એમ કરતા ચાપ મહીના પ્રિતી ગયા વાદળા વીખગાઇ ગયા અને સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્ર પાણી વગર દુષ્કી થયો. હવે એમ બન્યું કે કેટલાક વાદળા પર્વતપર જઈ વરસ્યા ને પર્વતપર પડ્યું પાણી ઝરણુ-રૂપે નીકળી નદીના રૂપમાં કેવળાધુ નદી ધસતી ધસતી સમુદ્રને ભેટવા આવી, અને સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્રે તેને પોતાના સાથે એક કરી દીધી એમ કરતા તેને માનુષ પડ્યું કે તે પોતેજ પાણીનો અખૂટ ભંડાર ધરાવતો હતો.

ખૂટો એ હતુ કે મુર્ચની ગરમી વડે સમુદ્રમાંથી પાણી વરાળ રૂપે ચઢ્યું, તેના વાદળા થઇ કેઈ આકાર કેપે થયું, પણ વાદળાને આકાર ક્યા મુઘી ગદે ? પવન વાતા તે વાદળા વીખગાઇ પર્વતપર જઈ વરસ્યા અને પર્વતમાંથી જગણુ નીકળી નદી થઇ સમુદ્રમાંથે એકાદાર થઇ ગયા આમ વગર વાદળા, વરસાદ, જગણુ, અને નદી અનુક્રમે પોતાનાથી બનેલા હતા, પતુ તે સમુદ્રને માનુષ નહિ હોવાથી તે નૃપાતુર થયો અને નદીનો અમામમ થતાજ તેણે પોતાનો અખટ ભંડાર માનુષ પડતાજ જાન થયું. એજ રિતે મનુષ્યના મન માટે છે, અને મન એજ સ્વયંભુ ગમણુ સમુદ્ર છે.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

ઈન્દ્રિયા મિદ્ધ કુસાના માર્ગો.

Believe not because some old manuscripts are produced believe not because it is your national belief, or because you have been made to believe from your childhood but reason it all out and after you have analysed it, then if you find that it will do good to one and all believe it live up to it and help others to live up to it

સંતોષ

ભાવार्થ—પ્રાચીન માસો નાખ પૂરે છે તેથી અથવા તમારા દેશ અમુક માન્યતા હોય તેથી અથવા બાલ્યાવસ્થાથી શ્રુત ગીતે માન્ય નહીં પણ પાંચમા આવી હોય તેથીજ અમુક બાબત માને. તદ્દિ પ દેશ બાબત પર બુદ્ધિશૂન્ય વિચાર કરે તેની બારીક બારીક બાબતો તેણે જાણે. અને તે બાદ જે નમન જોયેલા કે તેથી દરેકને અને બધા સાથે કરે. તે માના તે પ્રમાણે વર્તન રાખે. તેમાજ તમારા દેશ સાત રાત કરી નાખે અને બીજાને પણ તથા રવાના કરે.

વેપારને વગતી મંખ્યાનથી ચોજનાઓ કીમી કરશે તો અને તે સંજ-
 ધમાં ખાલીરાળા રહી જગ પળુ ડગડો ગમ્મરો નદિ તો ફતેર
 તમારીજ છે. તેથી ઉપદેશ, જે કે તમારી ચોજનાઓ ધમ્મીજ ઉત્તમ,
 તમારાજ તેમજ ઉપોગી દશે તો પળુ જે તમારું મન કમમગનુ દશે
 તો તમારી મોટી મેદનન પળુ ફેગટ જશે

“ રેતીમાંથી હમાગન બાધના કે મદેય ચળાવના કોઈને ધમ્મીક
 રખન રિચાર થતો દશે પળુ તે જમાય ને માટે નેને બાગિક રિચાર
 પટેનો દુરોઃ જોઈએ તેમ થાય તો નેને મમજ પડે કે રેતીમાંથી કોઈ
 મખન પદાર્થે બનાવી તેમાંથી હમાગન ચળાવના આવે તો તે ધમ્મી
 મજનુન અને ધારો કે રેતીની છટે બનાવી તેની જીતો ચળાવના
 આવે તો તે નુ શક્ય નથી જ નેજ જીને જીતન રિચારો માટે પા
 અમગનુ

છે એ શક્તિઓ તેમજ ખુલાસાનો કદિપણુ છેડા આવતો નથી કેમ
જ્યાં સુધી આપણી માગણીઓ ચાલુ હોય છે અને આપણી જરૂરીયાતો
જ્યાંસુધી વધતી જાય છે, ત્યાંસુધી એ શક્તિઓ જૂદા જૂદા રૂપે બહા
પડ્યાજ કરે છે એ માગણીઓ થવાનો સમય આપણી-આત્માની
નિર્મલ ઇચ્છાઓ છે અને એ ઇચ્છાઓ સામાન્ય દુનીયા પાસેથી
પોતાની તૃપ્તિ માટે માગણી કરે છે એપરથી સમજાવે કે મનુષ્ય
પોતાને પોતાની ઇચ્છાનુસાર બનાવે છે

કરે મનુષ્યે પોતાને માહતા શીખવાની તેમજ પોતાની ઈચ્છા
આપણા શીખવાની જરૂર છે તેનામાં જો કાંઈ ખાસ ગુણ હોય તે તે
માટે તેને શરમાવા કરતા તે માટે મગર થવાની નહુ જરૂર છે પોતાની
શક્તિઓ માટે બીજાઓ તરફથી કેટલીય વખતે નીદા થવાના બપરથી
કેટલાકો પોતાની શક્તિઓ દબાવી કે છે અને એ જિતે એ કુદતી
બીજાનો નાશ કરે છે એવા મનુષ્યોએ જાણવું જોઈએ કે એમ થવાથી
તેઓને પોતાને તેમજ આસપાસની દુનીયાને મોટું નુકસાન થાય છે
સૌથી હિતમ મા. એજ છે કે એવી શક્તિ ધરાવનારોએ પોતાની
શક્તિ ખીનવવા મહેનત લેવી જોઈએ, અને તે માટે માનપણુ રાખવું
જોઈએ જ્યાં સુધી પોતાની શક્તિમાં કોઈ નુનતા દેખાય નહિ ત્યાં
સુધી તેઓએ પોતાનાજ વિચારને વળગી રહેવું જોઈએ બીજાઓ જ્યારે
તેમની શક્તિમાં ખામીઓ સોંધી કાઢે ત્યારે તેઓએ તે ખામીઓનું
શાંતિથી તોલ કરી, જો તે ખામીઓજ હોય તો તે સુધારવી જોઈએ
અને જેમ જેમ તે વધુને વધુ પરિમાણમાં દેખાય તેમ તેમ તે વધુને
વધુ સુધારવી જોઈએ આજ રિતે માણસો પોતાનું નસીય નફ
કરી શકે છે

યાપણા આગળ વધવામાં અને આપણે જેવા હિતમ થતા ઇચ્છીએ
છીએ. આ થતા જો મોટી ખુશ્કેલી આપણને નડે છે તે એ છે કે આપણે
આપણા પોતાના વિચારોને માન આપવાને બદલે બીજાના વિચારોને

વધુ માન આપીએ છીએ. આપણે આપણા હૃદય-મન-અંતઃકરણને માન આપવાને બદલે બાહ્ય પદાર્થોને અથવા બીજાઓના કહેવાને વધુ માન આપીએ છીએ. આપણે આપણા પોતાથી કરવાને બદલે બાહ્યરતી દુનીયાથી વધુ ડરીએ છીએ. દુનીયા બે મોડાંની ઇચ્છુદર જેવી છે, જેને જોશ્યને બંધ નથી અને જેને કિમ્મત આંકવાનું અધુર જ્ઞાન છે. દુનીયા એક બીની દાખલી જેવી છે, જે જાતે ગરમ છતાં પણ બીની દોવાથી ટુકમાન કરે છે. જેઓએ આગળ વધવું હોય તેઓએ એ કારણથી પોતાના હૃદયના કહેણને વધુ માન આપી, વિચાર બળ ખીણવી આગળ વધવું જોઈએ.

અહીં હું એક ખરી બીના રણ કરીશ મનુષ્યોને દવા વગર હૃદય અને વિચાર બળથી સારા કરવાની શક્તિ એક માણસમાં છે એ શક્તિ દરેક માણસમાં છે, પણ તે વિશે ઘણા અજાણ હોવાથી તેઓ એવી શક્તિની હસ્તિ માનના અચકાપ છે. હૃદયના સર્વોપરી બળ વિશે જે કાંઈ આગળ લખાયું છે, તે બળના આધારે મનુષ્યના ઘણા ખરા રોગો વગર દવાએ મારા થઈ શકે છે. બહેમીઓ આવી શક્તિને મત્ર તંત્રનુ નામ આપે છે, જો કે મત્ર તંત્ર મત્ર, હૃદયમાત્ર છે, એમ ઘણાજ થોડા જાણે છે. તેની એવી શક્તિની પેલા માણસને પણ ખબર ન હતી પણ એક વખત એક પાશ્ચાત્ય જાદુના ગ્રેફેસરને એ શક્તિનો ઉપયોગ કરતાં જોઈ, તેને તેની શક્તિ વિશે ખ્યાલ આવ્યો. એ પહેલાં ઘણીક વખત તેણે દિપ્નોટીઝમ અને મેસમેરીઝમની ક્રિયાથી દર્દી સારાં કર્યાં હતાં, પણ ફક્ત આંખ અને હાથના ઉપયોગથી અને સાથે હૃદયના બળને જોડવાથી દર્દી સારાં થઈ શકે છે, એ તેણે તેજ વખતે અનુભવ્યું, અને ત્યારેજ પોતાની શક્તિઓનો તેને ખ્યાલ આવ્યો. તે બાદ તેણે પોતાની શક્તિઓ ખીણવના માંડી અને રોગ સારા કરવાનું કામ તે સારી રિતે કરી શક્યો પણ ત્યારે તેના મિત્રો અથવા સગાવાદલાં એ ઉપચાર જોતા ત્યારે તેઓ કહેતાં કે દવા વિના બીજી કોઈ પણ રીતે દર્દી સારા થઈ શકેજ નહિ. તેઓ કહેતા કે આ તો હમાઈ છે, અને ત્યારે કેટલીક વખત તેને

તેના ઉપચારમા નિષ્ફળતા મળતી ત્યારે નેઓને વધુ બોતરાવતુ ફાવતુ તેના નિદ્રા થવાનો સગળ તેની રાત્રિની ન્યુનતામા ન હતો એકે અનુભવ અને અધુરૂ જ્ઞાન એ નિષ્ફળતાના મુખ્ય અંગનો હતા. એકે ઓજ સાચી રિતે રીખવા માગે અભ્યાસ કરવો જોઈએ દાન-દોષ તે તપીએ, મોટી દીમીઓ મેળવ્યા હતા, માર્ગ બધા દર્શાવેને સાચા માર્ગ નથી રાખતા અને નરીત રિવાસ સનધમા પશુ ખીત અતન થતે હાથે તેમ અને તેમા માર્ગ ખાસ નિષ્ફળતા નથી હતા તેજો દિગ્મન ગમી અને એ રિતે પોતાને હાથેજ પોતાની રાત્રિઓ ખીતરા તેજો મનપર નીધુ અને થોડા વખત બાદ તેને માલુમ પડ્યુ કે તેના નિદ્રા બોગી નિદ્રા કરના હતા.

કોઈ પ. મનુષ્ય જ્યારે કોઈ નવુ કામ હાથ ધરે છે, ત્યારે ખીતઓ શુ કહેશે? સાદ કે તરસુ કહેશે? આબરને ધોમી તો નહિ પુગે? તોરે રિચારો કરે કે આ રિતે સારી નથી, અને તેથીજ માણસોને આગળ વધવામા અટકાવ પડે છે. ચોગ્ય માર્ગ તો એ છે કે આપણા સારા વિચારોને અમનમા મૂકી વખતે દુનીયા આપણને મારે શુ કહેશે તેનો રિચાર મનમા ન લાવના આપણે તે તરફ આખ અને કાન બંધ કરવા અને આપણુ કામ કર્યાજ જવુ ખીતઓના રિચારો આપણી શક્તિઓને દાખી નાખે તે કરતા આપણે આપણા રિચાર પ્રમાણે આગળ વધવાનો માર્ગ નક્કી કરવો એ વધુ સાદ છે.

ત્રિગ્વ્ય મેળવના ૬૮. ગાખનાર મનુષ્યો માટે કેટલાક માનવસંક નિયમો નીચે મુજબ -

એ સંબંધમાં યાદ રાખવા યોગ્ય જાણત એ છે કે આપણું મન મગ્ન્યુત નથી લેથીજ આપણે ધનની જાળમાં નુકસાન ખમીએ છીએ. આપણું મન સંવ્યગ્ન દોવાથી તે અમુક વિચારમાં દ્રવ્ય ન ગળેતાં, આગે એક તો કાસે ખીજે અને ઘડી પછી ત્રીજે વિચાર કરે છે. આમ યવાથી મન વિચ્છિન્ન-ભાવરૂં જની જાય છે, અને જે દ્રવ્ય પાત્ર પાડવાની દોષ તે ધનના પાત્ર પડતીજ નથી અને ઉત્તરી નાગીપામી મળે છે. એ કારણથી તેમ નહિ અને તે માટે તમે તમારો ઉદ્દેશ નક્કી કરી તેમાં દ્રવ્ય રહે. જે તંદુરસ્ત થવું હોય તે નંદુરસ્તીનાં ભાવના દ્રવ્યજનું ભાવે; જે પ્રીમંત્ર થવું હોય તે દોષનની ભાવનામાં દ્રવ્ય રહે. જે કાંઈ અમુક સ્ત્રીજ મેળવવા આકાંક્ષા હોય તે " ને મળમેજ " એવો દ્રવ્ય નિશ્ચય મનમાં કરો, અને જ્યાં સુધી તેમાં ફતેદ નહિ મળે ત્યાં સુધી ખીજત ઉદ્દેશને ગોળુ રાખો. આમ ઉદ્દેશ નક્કી કરવાથી, તે પાત્ર પાડવાના માર્ગો ધીમે ધીમે ખુલ્લા થમેજ, અને તમારું ધાર્યું થમે.

તમે પુરુષો કે મૂળ વિનાગ નાથ ઉત્સાહની અમર્યાદા એવી બધી શું છે? શારીરિક ઉત્તરિમા તેમજ માનસિક ઉત્તરિમા અને આધ્યાત્મિક ઉત્તરિમા ઉત્સાહ અને મનની મજબૂતી મુખ્ય જગ્યા રાખે છે તમે એ તો અખતાર દરેક કે ઉત્તરિથીજ દરેક માણસ કોઈપણ ૧૫ શરીરિક બગ ટપાવી શરીર કિંદે ખરી રહે છે, અને તે નહિ હોય તો તેનું શરીર નમન પડી જાય છે કસમત કરના પણ જો તેના ઉત્સાહ જગ મદ થાય છે તો તે દીતો થઈ જાય છે અને તેના લોહીની ગતિ મદ પડી જાય છે તેમ થતા અન ઓછું પાચન થાય છે અને તેનું શરીર દુબળ પડે જાય છે અને પરિણામે તેવા મગજમાં જેટલા લોહીની જરૂર હોય છે તેનું ત્યા નહિ પાચનાથી મગજ ગરમ પડે અને ઉચ્ચ વિચારો રુદુરુપમાન નથી થઈ શકતા જમ મગજ નિબળ બને છે તેમ શરીરના બીજા અંગો પણ લોહી બરોજ નહિ કરવાના મરણો મનને થાય છે

ઉપર જણાવેલી વિનિ કરના ઉત્તરિ રીતે જો ઉત્સાહથી કામ કરનામા આવે તો શરીરના દરેક અંગમાં પૂરું બુરસાથી લોહી વહે છે અને અન બાક પાચન થતાથી તેનું જનદી લોહી બને છે એ લોહી મગજ તમજ શરીરના દરેક અંગવને પુષ્ટી આપી શારીરિક ઉત્તરિ કરે છે અને શરીરના બગની જૂદી થાય છે એ વાત અનુભવ સિદ્ધ છે કે જો કોઈ માનની કોઈપણ કામ ઘણાજ ઉત્સાહથી કરતો હોય છે તો તે વખત દરમિયાન તેનું શરીર પડું બગવાન હોય છે પણ જો તે કામ અમર્યાદી તેના ઉત્સાહ તોની નાખવામા આવે તો તેનું શરીર તદ્દન નિબળ નરમ થઈ જાય છે, અને થોડા વખતમા તેનું શરીરના કામથી તે માદો પડે છે આટલા ખુનાશા પછી શારીરિક બગની ઉત્તરિ માટે ઉત્સાહની કેટલી મેની જરૂર છે તે સમજાશે

માનમિત્ર ઉત્પત્તિ.

શારીરિક ઉત્પત્તિમા ઉત્પાદની અગત્ય સમગ્રતા પત્રી માનમિત્ર ઉત્પત્તિમાં ઉત્પાદની અગત્ય સમગ્રતા ધણી મુખેની નહોતે નહિ મનનું પોપાન જેમ માગ વિચારોથી થાય છે, તેમજ અવગત્રી પણ થાય છે અને અત્ર મારીરિક ઉત્પત્તિમા ઉત્પાદ વધારનાર હોવાથી, મન માટે પણ ઉત્પાદની નહોતે તત્તજ સમગ્રતરો એ તો જંગમનો અનુભવ માન છે કે ઉત્પાદપૂરક કુવામા આરના વિચારમા જે કાંઈ આની તે વિચારોમા ઉત્પાદનો ભગ થાય એવા વિચારો જગાવે છે તો વિચારો મંદ થઈ જાય છે એ વખતે એક પગ પરના મનની જે અવસ્થા હતી તેથી તત્તજ ઉવટીજ અવસ્થા ખીજ પગે થઈ જાય છે એક પગ મોજ મનની રૂપીનિ અમ જાવાવાનુ શુ કાગલુ ? કાર્મ મિદ્ધ થરાતો વિચાર પૂણુ થાય છે તેવામાજ કાર્યમા નીકળ થતા જેવી લાગણી થાય તેવી વાગણી કમન એક એ સમ્પ્રદે કે વામ્પોની અમર પરથી અથરા નિર્મળા વિચારથી થાય છે, એ કમ જન્યુ ? દલુ આ શાને નિગશામા ફેગવાવો સમય ઉત્પન્ન થયો નથી તે જાના આમ થવાનુ શુ કાગલુ ? એવુ દલુ કાં પાણુ જન્યુ નથી કે જેથી નિરાન થવાનુ કાગલુ હોય તે જાના મનની આ અવસ્થા કેમ થઈ ? થયેવા વિચારમાતો એક પાણુ પાગ પગે નહિ એવુ કાંઈ નહીં નથી તે જાના મન નિર્મળ થયુ તેના શુ સમય ? સમય એજ કે, વિચાર રતેહ પામવાના ઉત્સાહી વિચારમા શ્રામ્પે કેટલાક ઉવટા વિચારો કહી નમને નિરત્સાહી બનાવ્યા છે ખરેખરો વિચાર જગતા, વધુ એમ પણ જાણુશો કે કામ પાગ પડવામા કામ્પિણુ નિર્ન આજુજ નથી, પણ એક નિરત્સાહી શબ્દથી અથવા વાક્યથી મન એવુ નિર્મળ થઈ ગયુ છે કે, મનમા એવો નિશ્ચય થઈ જાય છે કે, હવે એ કામ પાર પડશેજ નહિ પણુ એ નિરત્સાહના શબ્દને જાણે, ઉત્પાદમા વધારો કરનાર શબ્દો કહેવામા આવ્યા હોન તો તેથી ઉવટી અસર થાત એ પણુ નહીં અનુભવ સિદ્ધ બિના છે એક ઉત્સાહી શબ્દથી મનોબળનો વધારો

૧૫, અતઃ ૧ મનુ ૧૩ પા ૧૧ ના ૫ ઉત્તર થાય ૪ ૭
૫ । ધણાઓએ અનુન પુ દુરે

૧૧૪ ના લક્ષ્યને સ્ત્રી ના મનને પડિ ૧૧ આપના વિદ્ય
થતિ અને ધાય ૨ ના માનવીન ઉ સાહના નચન દેનામા આન તેા ને
૧ ના લક્ષ્યમા અત્યત્ત લુપ્તમેા સ્ત્રી ના મનમા અનુદ પ્રાક્રમ અને
પડિ ૧૧ આપના વિદ્યાધર્મોમા સ્મરુ રામ્નિ ઉદલવ ૧ તેમને પોતાના
મરો પા ૧૧ ના મારે પ્રેમ ઉત્પત્ત થાયછ અને તેમને રિ ૫૮ મજે છે

દનિદાસમા અપરો સ્ત્રી વપ્તન એન પગ વાન્ધુ ૭ કે
દત્તરો સ્ત્રીઓએ કરના જેવા પ્રાક્રમ યા કે તે સ્ત્રી પીનારી કે
ઉદરથી લય પ મનાઁ અને માયની અભી વાગનારી સીસ પા ના સ્ત્રી
ઉ સાહના મારાથીજ સપ્રામમા બુસીને પ વના ૧૨ ને પણ દત્તરો
રાષ્ટ્ર એ શા ૧ સ્ત્રીએ સ્ત્રી સ્ત્રીન સ્ત્રી રાષ્ટ્ર કે નપુસન ગણના
મનુષ્યોએ પણ ઉ સાહના પડિ ૧૧ અને કશર વ લગલા ૧૫ આ કે
મ પુની અધીય આવેના નિર્મા ૫ સગીઆ પણ સાય ઉ પમ થયુ
છ લપ ૫ ની દારી જયા માટે ખાનીનાન ૧૨૦૦ સ્ત્રો મેગવી છે
અને આપવત ૧૧ ન કા સ્ત્રી એરેનાઓએ સાનાના પ્રુ જ્યાઆ છે

હમ જાના સુધરેના સમાનામા લક્ષ સાથે એ એ (૫૪
વાગીનુ લક્ષ્ય) ૧૫ છે કે જેને મનુ ૧૨૨ અગાઉના જમનામા
પણ દરે ૧૨૨ સાથે રાખનમા આનુ ૧૨૨ રાખિા જમની
હૃદય અમેરી વિગેરે મોટ રા ચાના ૧૨૨ જેડે તેમ આપણુ
દેશી રાજ્યોના લક્ષ્ય જેડ ૫ ૧ નુ વગા નારી એ દુષ્ટી હમેશા
તેમ છે તેન ૧ ૨૨ છે ૨ વન મારણુ એ છે ૧ એ વાગ્યથી—એ
વાણુ સમગીનાર્થી—૧૨૩ ન સાય ઉ પમ સાય છે તેમ સરિરેના
વધે છે અને તેઓનો ઉત્સાદ મયમ રહે છે એ વાગ્યના ઉસદ
આપનાર વાટ ના નામ નાચી જતા માનવોને પણ ઉસદ અ રી

તેઓને નાશનાં અટકાવી વગ્રાહમા ગરવિનતા દાખવવા અને ન્દોતથી પનુ નદિ કરવા પ્રેરે છે. એ ઉત્સાદ આપનાર વાહુચારી આપુ' હનકરં જાગવાન થાય છે, અને દાનવાની અત્ની ઉપર દોષ નો પાગ વાહુ જોના ઉત્સાદનક મનેથી આવેશમા આવી જઈ દુઃખનના મળેતો મંદાર કરવા નનપન થાય છે. એજ કાળે દુઃખને રાત વગાડનાર દોળીનો નાશ કરવા સૌથી પ્રથમ પ્રયત્ન કરે છે, અને વાગત વાળા પલનુ નેન્ય, વાહુ વકરોને (બેન્ડને) જગાવવા સૌથી વધુ પ્રયાસ વે છે. ઉત્સાદનુ અપૂર્વ જગ શુ કરી ગઈ છે. ને મારે આ જાખમેજન પૂરેતો છે

જો શિક્ષક પોતાના શિષ્યને ઉત્સાદ આપે છે તો બોધક નીચા જીએ પલુ પાક શીખવામા આનદી અને છે તેજ નીચાજીએ પોતાના કાર્યમા ઉત્સાદ ગમવાથી નથા દરેક પાક ઉત્સાદ પૂરક મીષ્યાથી, પોતાના પાક સારી ગીતે ગીતો રાકે છે અને પરિક્ષામા વિન્ય પ્રાપ્ત કરી રાકે છે તેથી ઉત્સાદી ગીતે જો તેનો ઉત્સાદ ઘટી જાય છે તો તે નિર્બંજ બની જાય છે અને તેનુ કામ જગદી ન થવાથી તેનુ કામ પલુ નાશ પામે છે એથી ઉત્સાદી ગીતે જો તે ઉત્સાદ વાન હોય છે તો તેના અતરમા નવુ જગ પ્રકટે છે અને તેનુ મન આનદમા રહી, યથેચ્છ કામ પ્રકટાનવામા ને પ્રયત્ન વાન અને છે

વેચ કે ડાકટર જો પોતાના રોગીને ઉત્સાદ આપે છે તો તેનુ હનરો રૂપીઆનું ઔષધ જે ગુણ ન આપી શકે તેથી વધારે સારો ગુણ તેનો શબ્દજ આપી શકે છે જો તે વેચ કે ડાકટર જો ફક્ત પાણી કે ધુળની ચપટી આપી ઉત્સાદના વચનો જાણાવે છે તો તે પાણી કે ધુળનો ગુણ પલુ અમૃત જેવો થાય છે, પલુ જો તે ઉત્સાદને બદલે નીરુત્સાદ બતાવે છે તો તેની અમૂલ્ય જડી બૂટીઓ કે પેટન્ટ દવાઓ કદ અસર કરી શકતી નથી

સહાઈએ છીએ કે 'અમુક માય' તી વચ્ચે મ્હા મન ના મ્હેતુ
 હવુ અને તે હવુ મે તે મમ હુતેનું પાણીમ ખાન આયુ વર્ણી
 મેલ ખીન્ને માણસ એમ 'હ કે અમુક મારે તાથમા નેના માણસ
 નને હાથની ઈન્દ્રિય હમ થઈ મદ હતી 'ના એમ મ્હા કે 'અમુક વ
 નાજર મને અપહુ ન થયા ને તેથી મને ખારી હતી કે તે પ પ મે /
 નહિ એ સરેનો અથ એ 'હ સાહથી થના પ્રમોખા નીમિત્તે અલ
 કેનો દેવ છે અને તે અસ માય ફોર્મલ થરામા ને ને જાલેગોની
 ન હોય છે તે તે સનેગોને આપા કે અને તેથી તે ૧૫ વપુખ -
 ઉસાર માયમ મ્હે કે તો-પા પડે છે હમુ પ્રીસ્ત નમી સદેન મદ
 મલ જનોના તીયમ્હે દિહુઓના જોરીસ અસતા' મેગેના દનિકામ
 અન નેપોસ્થન મોનાપાપ સાપા પ્રતાપસિદ્ધિ શિરા - તાહતસિદ્ધિ વગે
 રેની તવાગીઆ તેમ / દિહી રાષ્ટ્રિય ડાન્સેસની ૧મમ હતી છેવલ
 ૧૦ / વર્ણની તફલીન આ વાત મ્હેલી બધી સપ હ તસાનીન / હ

બીજાને ઉત્સાહ આપો

તમે તમારા ૧મમા ઉત્સાહ ગખોએટુલ નહિ પાડુ ખીજાએને
 ઉત્સાહ આપો ઉત્સાહ એ અશ્વરી છે અને તે અશ્વરી માર્ગે મરી રહે છે
 અને મરની રહે કે ■ સાહને આપનાર સર્વે રામિમાન આત્મા છે અને
 ને ઉત્સાહિત થઈ કોઈ કામ હથમા લે છે તે હમેલ ફોર્મ પામે /
 તમે મ્હિ થલુ કોઈને એમ ના મ્હેસી કે મને ખા પુછાવો તે અ
 મામ તમારા જેવા નાના નાદાન અને અપચિત્ત જુદિવાગાથી થવુ
 અશક્ય છે એવુ મ્હેવાથી તે મપુસ મિગલ બને છે અને પોતાન
 માયમા નિષ્ફળ જાય છે

કોઈ પણ માણસને તેના માયમા ઉત્સાહવન કરવો અથવા તે
 તેના ૧મમા મદદ અપી તેના ઉત્સાહને ટેકા આપવો એ પવચતુ
 મ્મ છે જ્યારે તેથી ઉત્સાહ રિતે તેના મમને તારી પાડવુ એ પાવતુ

પ્રથમ છે વહે એ કાગલુથી પણ રોગીને ઉત્સાહ આપવાની જરૂર છે, મનાપતિએ એ કાગલુથી લખ્યુંને ઉત્સાહના સખવાની જરૂર છે, એજ સમયે શિક્ષકે, વિદ્યાર્થીને ઉત્સાહી સખવાની જરૂર એાછી નથી. નવા શીખના ચિત્રકારને, તેની બલોના સમયે કપડો આપી નિરુત્સાહી કર્યો નહિ પણ સમન્નવીને આગળ જતા વધારજો નાના બાળકાને પણ ઉત્સાહની અભ્ય આછી નથી અને તે માટેની ફરજ જેમ નેઓના માતપિતા ઉપર રહે છે તેમ તેઓના શિક્ષકો ઉપર પણ રહે છે એજ આગસુ બાળકને પણ જો તમે ઉત્સાહ જ્યાં મળ્યો કહ્યો તો તે પોતાનુ કાર્ય કરવા દરજી કરશે અને અભ્યાસ કરવાના કાર્યમાં જોડાશે. બહુલ પીનઅનુભવી માખાપો અને ગિજ્ઞા બાળકના એાછા અભ્યાસ માટે તમને મોટી નિદા કરે છે, મારે છે, ઉભા રાખે છે, અગુણ પકડાવે છે, ઉઠે એસ ઢગવે છે, દડ કરે છે, એજ રાખે બહુ નખત લખાવે છે પણ તેનુ પાંખુમ બુ સાક નથી આવતુ તેનુ કાગલુ આજ છે આટલી આટલી સિદ્ધા જતા બાળક વિદ્યાર્થી તેવાજ એાથક, અલખુ અને દોડ ને ડ, અને તે મુદ્ધવાને બદલે વધુ બગડતો જાય છે તેનુ નામ દાબા દાથપર રહે છે તેનુ શરીર બગડતુ જાય છે અને યાગી નખત ને એમ રહેતો સંલગાય છે કે, 'મેહેનાક સાહેમ' નુ બહુ મટેનન કર છુ પણ મારી મહેનત અકુળ જાય છે માર મગજ વાવતુ નથી મને યાદ રહેતુ નથી' જે આટલાવીજ શિક્ષક જાપણુ રીખે શિક્ષાને બદલે ઉત્સાહ આપવાનો માર્ગ રીખે તો, અને વિદ્યાર્થીને તેના દોષોની યાદ નહિ આપતાં તેના આત્માની-તેની પોતાની-અનત નક્તિઓની યાદ આપે તો, તે વિદ્યાર્થી પોતાના પાદ ઢગવામા ઉત્સાહ લેશે અને થોડો વખત બાદ તે પાદ વધુ સાગી ગિતે શીખીને આપણનેજ આશ્ચર્ય યનિત કરશે દરેક માણુમમા ઇશ્વરી અન છે, અને ઉત્સાહ પણ ઇશ્વરી છે, તેથી કાદને ઉત્સાહ ઉત્પન્ન ન થાય એ બનવાજોગ નથી, અને તેથી બાળકને પણ ઉત્સાહ આપવામા લાજજ અને

એક મામાન્ય ર્ષ માટે પણ જો કેઈ વેધ, દર્દિનિ નિગ્માની બનારી એમ કહે છે કે “ તે રોગ બહુજ ખગળ છે, અમાધ્ય છે, તે રોગ મારો થઈ નરે એવો નથી, પણ ટેકા મારેજ આ દર આડે છુ ને તેનાથી પણ ફાયદો થઈ શકે નહિ, એકલા મારાથીજ નહિ પણ મોટા મોટા ડાક્ટરો પણ આ રોગ માટે કાંઈ કરી શકે એમ નથી. તો તેની દવાની અસર પણ નબળી જશે તેની ઉત્તમ દવાની અસર થશે નહિ અને ખીજો દીનમે કે મોગ નિમ્મ માદ તેનું પ્રત્યક્ષ પરિણામ જોઈ શકે તો વખતે તેનું ર્ષ વડધુ તો નહિજ હોય, પણ મનના જોગ છે કે વધુ તો હરો એથી ઉત્તરુ જો કેઈ પણ રોગીને ઉત્સાહના એવા શબ્દો રોનામા આવે કે, “ તારો રોગ જનદી મારો થશે એ રોગ મારો થનામા ઈર્ષ મુરકેવી નથી-એ રોગ અમાધ્ય નથી તો તેને થોડા મનની દવા આપનામા આરી હરો તોપણ મોગ બાગે તેના ઉપર બાગીજ અસર થશે, અને તેનો રોગ થોડા વખતમા ઓછો થશે તેના શરીરમા નવું જોગ આવશે અને તે છુડાને મારે ઉદ્ધરીત થશે

ઉપરના બધા ખુનાસાથી તમે જોઈ શકો કે નીરસાહના શબ્દોથી નમનાઈની અને ઉત્સાહના શબ્દોથી બળની વૃદ્ધિ થાય છે એ મગજથી તમીખોએ રોગીને ઉત્સાહના શબ્દો હમેશા કહેવાની જરૂર મોગી છે એ શબ્દોથી રોગીને મોટો બાલ થવા વગર નહિ રહે અને બનરાજોજ છે કે તે જનદી નિરોગી પણ થાય

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ.

શારીરિક અને માનસિક ઉન્નતિ ઉત્સાહના પ્રત્યક્ષ પ્રભાવે થાય છે, એ જણાયા પછી આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ ઉપર થોડુંક કહેવાની જરૂર છે શારીરિક અને માનસિક ઉન્નતિમા જેટલી અગત્ય ઉત્સાહ થતાવે છે તેથી વિશેષ અગત્ય આધ્યાત્મિક ઉન્નતિમા ઉત્સાહની છે એનું કારણ બહુ થોડા મનુષ્યો જાણે છે

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ એ આત્માની ઉન્નતિ માથે સંબંધ ધરાવે , અને શરીર અને મન કરતા પણ આત્મા પ્રથમ અગત્યનો હોવાથી ઉન્નતિ પ્રથમ પદ્ધતિની અગત્ય ધરાવે છે તેમ હોવાથી તેની ઈચ્છા લેવો જોઈએ. શ્રમ પણ સર્વથી વધુ હોવો જોઈએ અને તેથી પાછળ વખતનો ભોગ પણ મોટો આપવો પડે એ અવશ્યક છે. આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ માંથી શ્રેષ્ઠ હોવાથી તેને પ્રાપ્ત કરતા ઘણીજ મહેત પડે છે, અને કેટલાક પ્રસંગો એવા આવી પડે છે કે જે વખતે નિરાશા પણ ઉત્પન્ન થાય છે એ નિરાશા નહિ થાય, તે માટેજ ત્યાંની નજર મોટી છે અમુક સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં પુધી નિરત્નાદને ધ્યાન આપવું ન જોઈએ, અને જે વખતે ની સ્થિતિ ઉત્પન્ન થવાનો સંભવ જણાય ત વખતે બહુ સાવધાન રહેવું જોઈએ શારીરિક કે માનસિક ઉન્નતિ તો આખોથી જ દેખી શકાય છે, પણ આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ ઘણીજ મુશ્કેલ હોવાથી વર્મ અનુધી નજરે પડે એમ નથી શરીર પુષ્ટ થતું હોય કે થયું હોય તે તે તરતજ આખોને તથા બીજાઓને માનુષ્ય પડે છે તેથી દર પગે કેતસાદ વધેછેજ પણ આ આધ્યાત્મિક પુષ્ટિ આખોથી દેખાતી ન હોવાથી કટલીક વખત નબળા મનુષ્યો નિરત્નાદી થાય છે તેઓ એવી શબ્દ કરે છે કે આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ થઈ હોય તો તે પ્રત્યક્ષ રિતે માનુષ્ય કેમ નથી પડતું ? એનાજ વિચારે થતા હોય તે વખતે જે કાંઈ નિરત્નાદના વચનો બોલે તો તેની અસર તેના ઉપર તરતજ થતા તે નિરત્નાદી થાય છે તે પોતાનું કામ છોડી દે છે, અને પોતાની ઉન્નતિને બદલે અનનતિ કરવામા દારણુમૂત થાય છે

એ કારણથીજ તમે જે કામ દાઢમા લો તેમા પૂર્ણ ઉત્સાહ રાખો અને જે તે કાર્યમા ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થતો ન હોય તો તે કામ થોડો રખત પડતું મૂકી જ્યારે ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે કામ પુનઃ દાઢમા લો. દરેક કાર્યની ક્ષતેહનુ પ્રથમ પગથીજ ઉત્સાહ છે, અને નિરત્નાદ નાશનુ પ્રથમ પગથીજ છે ઘણીક વખત આપણે બીજાઓને બોલતાં

સાક્ષીએ છીએ કે “અમુક કામ કરતી વખતે માન મન ના કહેતું
 દગ અને તે છતાં મેં તે કામ કરું તેનું પરિણામ ખરાબ આપું” વગી
 એવું બીજાને માણસ એમ કહે છે કે અમુક કામ હાથમા લેના, માન પગ
 અને હાથની રક્તિ ગુમ થઈ ગઈ દત્તી કાંઈ એમ કહે છે - અમુક કામ
 કરનારા અને અપર્યાપ્ત થયાં ને તેવી અને ખારી દત્તી કે તે પાન પડે
 નહિ એ મરેનો અર્થ એ છે - ઉત્સાહથી થતા કામોમા પ્રીતિનો અનુ
 રૂપો હોય છે અને તે અસર કાર્ય ફતેહમદ થયામા જે જે અભિગોની
 નીકળે છે તે તે સત્વેરોને આકર્ષે છે, અને તેથી તે કાર્ય થઈ પડે -
 ઉત્સાહ કાર્યમા નહે છે નો-પાન પડે છે કમ્પુ પ્રીતિ, નમી સાદેશ મદ
 મદ જેનોના તીથકરો દિદુઓના ચોરીસ અવતારો વગેરેના પ્રતિદાસા,
 અને તેપોત્પન્ન બોનાપાદ, ગણા પ્રતાપસિદ્ધ શિવાઈ, ગુણતસિદ્ધ વગે-
 રેની તારાઓ તેમજ દિદી રાષ્ટ્રિય અન્નેસની કામકાજની છંદા
 ૩૮-૩૯ વર્ષોની તફતી ના વાન પેટલી બધી સત્ય છે તે માનીન કર છે

બીજાને ઉત્સાહ આપો ૬

તમે તમારા કામમા ઉત્સાહ રાખો એવું નહિ પણ બીજાઓને
 ઉત્સાહ આપો ઉત્સાહ એ અંશગી છે, અને તે અંશગી કાર્ય કરી રાકે છે
 અને કરાવી શકે છે ઉત્સાહને આપનાર સર્વ તમિમાન આત્મા છે, અને
 જે ઉત્સાહિત થઈ કાંઈ કામ હાથમા લે છે તે હમેશા ફતેહ પામે છે
 તમે કહો પણ કાંઈને એમ ના કહો કે “મને ખાં પુડાવા તો આ
 કામ તમારા જેવા નાના નાદાન અને અપરિપક્વ બુદ્ધિવાળાથી થવું
 અશક્ય છે એવું કહેવાથી તે માણસ નિગત બને છે અને પોતાના
 કામમા નિષ્ફળ બને છે

કાંઈ પણ માણસને તેના કાર્યમા ઉત્સાહવાન કરવો અથવા તો
 તેના કાર્યમા મદદ આપી તેના ઉત્સાહને ટેકા આપવો એ યુગ્ય
 કાર્ય છે, જ્યારે તેથી ઉલટી રીતે તેના કામને તોડી પાડવું એ પાપનું

કાર્ય છે. ઘટે એ કારણથી પણ રોગીને ઉત્સાહ આપવાની જરૂર છે; સંતાપતિએ એ કારણથી સમજરને ઉત્સાહમાં રાખવાની જરૂર છે, એજ સમયે શિક્ષકે, વિદ્યાર્થીને ઉત્સાહી ગણવાની જરૂર એાછી નથી. નવા શીખતા ચિત્રકારને, તેની બલોના સમયે ૬૫કે બાપો નિઃસાધી કચ્છો નહિ પણ મમળવીને આગળ જતા મધારને નાના બાળકને પણ ઉત્સાહની અગત્ય એાછી નથી અને ને માટેની જરૂર જેમ તેઓના માતૃપિતા ઉપર રહે છે, તેમ તેઓના શિક્ષકો ઉપર પણ રહે છે એક આગસુ બાળકને પણ જો તમે ઉત્સાહ લયા ગળદો કેહો તો તે પોતાનુ કાર્ય કરવા રુચી કરશે અને અભ્યાસ કરવાના કાર્યમાં જોડાશે. ધણા જીનઅનુભવી માખાપો અને પ્રેક્ષકો બાળકોના એાછા અભ્યાસ માટે તમને મોટી સિદ્ધા કહે છે, મારે છે હિત રાખે છે. અશુદ્ધ પકડાવે છે, ઉઃ ખેસ કઠાવે છે, દડ કરે છે, એક શબ્દ ઘણી વખત સખાવે છે, પણ તેનુ પરિણામ બાહ સાડ નથી આવતુ તેનુ કાગ્યુ આજ છે આટલી આટલી સિદ્ધા છતા બાળક વિદ્યાર્થી તેવાજ ખોથક, અભણ અને દોઃ રહે છે. અને તે સુધરવાને બદલે વડુ બગડતો જાય છે તેનુ નામ સખા હાથપર રહે છે. તેનુ શરીર બગડતુ જાય છે અને વધુ વખત ને એમ કહેતો સંભળાય છે કે, 'મેહેતાક સાહેબ' ! ૮ ધણી મહેનત કરે છુ પણ મારી મહેનત અશુદ્ધ જાય છે માર મગજ આવતુ નથી અને પાદ રહેતુ નથી જો આટલાથીજ શિક્ષકે હાપણુ શીખે શિક્ષાને બદલે ઉત્સાહ આપવાનો માર્ગ શીખે તો, અને વિદ્યાર્થીને તેના દોષોની પાદ નહિ આપતાં તેના આત્માની-તેની પોતાની-અનત શક્તિઓની પાદ આપે તો, તે વિદ્યાર્થી પોતાના પાદ કરવામાં ઉત્સાહ લેશે અને થોડો વખત બાદ તે પાદ વધુ સારી રિતે શીખીને આપણનેજ આશ્ચર્ય ચકિત કરશે દરેક માણસમાં ઈશ્વરી અક્ષ છે, અને ઉત્સાહ પણ ઈશ્વરી છે, તેથી કોઈને ઉત્સાહ ઉત્પન્ન ન થાય એ બનવાનું જ નથી, અને તેથી બાળકને પણ ઉત્સાહ આપવામાં લાભજ થશે

, એ કદિપણુ રિમરનાં ના ઉન્માદથી આગળ વધવાને હવે તમને
દે આપમેજા.

શરીરની ઉત્તરિ હવેનાર આભિમાની નરો ! તમે પણ તમાગ
ગીની ઉત્તરિ માટે ઉન્માદ ગણો ! તમાગ વેગને જગ પળ નરમ
! પાડો ! દેગની ઉત્તરિ હવે માટે મારીગિક અગની જગ આછી
થી એ ના જૂલો ! શરીર અગ રિના અન્ય પુરુષાઈ કદિપણુ વરા
પણે નદિ એ વાગ ગણો ! એ પણુ હુદયપટમા વળી ગળી અગળુમા
ખજે કે શરીરમા પ્રાપ્ત કયા પગી પણ ખીજા કાર્યો કરવાના
પ છે !

નમને મનોદ મન્યો નો કેટલીક મન ખાવાને મો ૧૫ અને પહેલાને
કપ ૧ મન્યા બને રાજ નેથી માઇ એમ આમીન ધનુ નથી કે એજ
ઉત્તમ માગ છે તમે મીઠાપ આશીર્વાદ ગણી પગલ મનના ગા
મનના મની પોના ૧૦ આશીર્વાદ ગણના નીમો કેનકે આપ મમાન
બધા મેટલુ પગ નથી એ ૧૧૮૯ તમે તમા ૧ મનને ૧ મનો અને તદિ
આન તુ હોય તો ને નીખર નવન રો

નાગીમા કે નાગમા કી , અને નાની આપના નાગીના જૂડા
જૂડા અને ૧ જાડોપ તમારી નજર પ ની દો ૧ ને ગા આપથીજ
તે દેશોને ત્રેયા પછી તે જૂડા જૂડા દેશોના ૧ દોર મ નધમાં પિતુ
તમે રિયા મો છે ૧ એ વૃક્ષમા કોઇ વૃક્ષોના મે ૧ દુન કોઇના પીળા
કોઇના લાન કોઇના લીલા અને કોઇના અને ૧ ગના દુન હોય છે
એ સાથે કોઇ જાના પાદ ૧ ગોળ આકારના ૧ મિના તમા આકારના
કોઇના નકિલ આકારના બો કોઇના ચુમુરાગી અ લિપાગી પા ૧
હોય છે વગી કોઇ વૃક્ષના ફળ ૧ જો કોઇના ખાગ કોઇના તુરો
૧ કોના તીમા કોઇના મધુર અને કોના એ સ્વાદ હોય કે ૧
આમ કેમ હશે ૧ તર જામુદના જા ને તર કુન સહે જામુદના
જા ને સદ કુન સુવાગના જા ને સહે તર મનામી લીના
અને ગમેરમી જુદા જુદા પ્રકારના મનાગના કુલ ઉપત ધરાનુ ૧
કારણ હશે ૧ માગમાના કારેમાના છોડને ૧ નીમજનાગા મોના
૧ વદાન મી ના જાડેને ધ ૧ જામુગીઆ ગમની નુ નામી જાનનુ ગોળ
૧ ગજ આરત મરચાના છેડે વીસી નુવાગો ડાલરાગુ અને પોપ
૧ ન્યા ગમુ નનુબની આગમી જેવા ધાનુ ૧ મને મમયમાવે એના
નીખા ન્યા ના ૧ મરચુ આનનાનુ કેરીના ડા પગ આખને સતો ૧
આપના ૧ ગમી નીવી પીગી કેશરીઆ ગમની અમન જેવા સ્વાદનામી
૧ ની આનના ૧ ગના ડા પગ અસખ્ય માખનેલે મોગક તરીકે ઉપ
મોમમા આનના લીસી કે મોનેરી જાનનાગા મધુર ગમ્યા સ્વાદવાગા

જો આવવાનું, કાંઈના ડોડના મૂળમાં મો પચામ પડવાળા ગોળ વંચ
પ્રકારના આંખને ગમતા કદના પલુ રિલકાલુ ગ્યાવ્યાળા કંઈ આવ-
નું, અને એજ પ્રમાણે અસંખ્ય વનગપનિઓને ભિન્ન ભિન્ન સ્વાદ,
હા જૂદા આકાર, તરેલ તરેલના ગુણ, ગગમેગંગી પુત્ર, તથા જૂદાજૂદ
સાદ ધગવનાં રૂપ આવવાનું શુ કારણ દશે ? એમ થવામા શુ તેનું
ને ? એમ થવામા શું કાયદો કે ગેરકાયદો દશે ? એ વિશે નમે કદિ
જુ વિચાર કયો છે કે ? વનગપનિ, આપણે જો પૃથ્વી ઉપર વમીએ છીએ
માજ ઉત્પત્ત થાય છે. તે મરેને પોપણુ આપનાર જળ, તડકો તથા
વા પલુ એકજ જનની છે વળી મરેની વદિમા કાળુ જૂન, મૂંપ,
દ્ર, વગેરે અહો પલુ મરેને માટે જગ્યા જે આટલુ જનાં દેકેકમા
સાટસો બધો ફરક કેમ દશે ? એ સમજવા નમે કદિ પલુ વિચાર
યો છે ?

ઉપરાં બધા કાળો સગ્યા જનાં કોઈ વક્ષ મે કડો દાથ વાંસું, કોઈ
મેજન વેન ઉચુ, કોઈ મોટા ઘેરાવાવાળુ, કોઈ કોમળ, કોઈ કાટાવાળું,
ઈ વનગપાન, તો કોઈ તેથી ઉચટુ, કોઈ મુગવી તો કોઈ દુર્મધી,
ઈ વામ વિનાનુ તો કોઈ સખ્ત વાસ ધગવનુ, કોઈ નાના પાદકાવાળુ
કો કોઈ મોટા પાદકાવાળું, કોઈ શરીરને મુખ આપનાર તો કોઈ તેનોજ
શ કરનાર, કોઈ ચોમામામા પ્રક્રુષિત થનાર તો કોઈ બીજજ રતુમા
ડેનનાર, કોઈ પાણીથીજ ઉગનાર, તો કોઈ રેનીના ગ્યુમા પાણી વગર
શ્યુ વદિ પામનાર, કોઈ અધકારમા ઉગનાર, તો કોઈ પ્રકાશમાજ
ઉગનાર, હોય છે, તેનો સમન શોધવા નમે કદિ પલુ ખ્યાલ કયો છે ?

એ જાડોની ઉત્પત્તિમાં તેમજ પોપણુમા તથા વદિમાં કારણરૂપ
એકજ પ્રકારના પૃથ્વી, જળ, વાયુ, અહો અને પ્રકાશ જતાં, તે દરેક
કાડના બીજ જુદા જુદા હોવાથી તેઓના આ અસંખ્ય બેદ પડ્યા છે,
અને તેજ કારણથી, તેઓના પોપણુ તથા વદિ કરનાર નત્વોની અસર
તેઓ ઉપર જૂદી જૂદી થાય છે.

હવે આખા વિશ્વમા એક જ નિયમે પ્રવર્તે છે જાડો માફક મનુ-
ષ્યોના પાણુ જૂની જૂની પ્રકૃતિઓ હોય છે, તેનું કાગણુ પાણુ તેઓનું
ખીન છે એ બેના વચ્ચે તેઓમા પણ જૂદી જૂની આકૃતિના, સ્વ
ભાવના, ગુણના અને સ્થિતિ અદિના ઘણા બેદવાળા મનુષ્યો જન્મે છે
એજ દારણુથી કેઈ સુદર, કેઈ કદરૂપો, કેઈ ઉચો, કેઈ હીગડો,
કેઈ મૂર્ખ કેઈ વિદ્વાન, કેઈ દુર્ગંધી કેઈ સદગુણી, કેઈ અદેખો, કેઈ
રોગી, કેઈ ધનવાન કેઈ નિર્ધન, કેઈ શૂરો, કેઈ બ્લીકણુ કેઈ ઉઘાગી,
કેઈ આળસુ કેઈ નિદાખોર, કેઈ શાળ વિગેરે જૂદી જૂની રિત અને પ્રકા
રના હોય છે જૂદી જૂદી જાતના ખીજ, પૃથ્વી જગ, વાયુ અગ્નિ
વગેરે જૂના જૂના ત વોમાથી જૂદા જૂના અસો, પોતાની ઈન્દ્રિયા અનુ-
સાર ખેલે છે આ તત્વોમાથી કના કદ વરણુનું ખીજ, કડવા અપુ-
ષ્યોને પોતાના સ્વભાવને પ્રભાવે આકર્ષી, કડરા કદરણુ ઉત્પન્ન કરે
જાડાનું ખીજ મધુર અપુષ્યોનું આકર્ષણ કરી, અમન સમાન સ્વાદ
વાળા શરીરને પોષણુ આપનાર કેળા ઉત્પન્ન કરે છે લીલુનું ખીજ
ખાગ અણુઓને આર્ષી, દાતને ખટાવી નાખનાર લીંબુઓને ઉત્પન્ન
કરે છે ગુલાબ સુગંધવાળા અણુઓને આકર્ષી મગજને તર કરનાર
અને નાકને સુગંધી આપનાર ગુલાબ ઉત્પન્ન કરે છે અને એજ રિતે
જૂના જૂદા અનુઓના ખીજકોષણુ પૃથ્વી, જગ વાયુ અને અગ્નિ
માથી પોતાને ગમતા પોતાની પ્રકૃતિને અનુસરના અણુઓ ખેલે છે,
અને તેને પ્રભાવે તેઓ જૂદી જૂની રિતના, જૂના જૂદા આચરના
જૂની જૂની પ્રકૃતિના અને જૂના જૂદા ગુણના થાય છે

મનુષ્યને જેમ મન હોય છે, તેમ વનસ્પતિને મન છે, એમ કોઈ
બોક્કની શોધબોલો વીગે જોએએ વાન્યુ હશે તેઓને સમજાયુ હશે
એ મન શું છે, તે કોઈ જોઈ શક્યું નથી તે ખરૂં છે છતાં તે જોઈ
અને શકે વગરની સ્ત્રીકારણવી જિના છે એ મનને જેવી રીતે કોઈ
વનમા આવે તેના પ્રચરના પરિણામ આવે છે, એ પણ સર કોઈ

સ્વીકારે છે. એજ મન નહિમાં નાંખે છે, અને સ્વર્ગ પણ અપાવે છે. જેઓએ ઉત્તમ યજ્ઞ હોય તેઓએ પોતાના મનને-હૃદયને-પોતાને શુભ ક્રીયાઓ અને જાવમાં લેડવું જોઈએ. તે માટે તેના પર વિશ્વાસ રાખતાં પણ શીખવું જોઈએ અને તેને મજબૂત બનાવવું જોઈએ.

આવા ઉત્તમ મનની તે છતાં કેટલી ઓછી કાળજી રાખવામાં આવે છે? જે મનથીજ સર્વે પ્રકારના સુખ કે દુઃખ અમૃત કે મેર સ્વર્ગ કે નર્ક મળી શકે છે તે મનની, પ્રમાણના પહેરથી તે સુવાના વખત સુધી કેટલી ઓછી દરકાર રાખવામાં આવે છે?

એ માટે તમે તમારા મનને કેળવવા પ્રવૃત્ત શીખ યાઓ તે જો તમે તેને કેળવીને તેને ઉત્તમ માર્ગમાજ રાખતાં શીખો તો તમને તેના પર વીશ્વાસ આવશે અને ખીજના ઉત્સાહની, અકબની, શુદ્ધિની કે મદદની જરૂર તમને નહિ પડે! સ્વતંત્રતાનો એજ માર્ગ છે, જે બધું વિરલ મનુષ્યોજ સમજીને, તેનો અભય કરી શકે છે.*

પૂરૂપાર્થ કરો-ઉદ્ધમી થાઓ.

કોઈપણ કાર્યમાં વિજય મેળવવા માટે ઉદ્ધમ અને પૂરૂપાર્થની જરૂર થણી મોટી છે. ઉદ્ધમ, સાહસ, ધૈર્ય, શુદ્ધિ અને શક્તિ તેમજ પ્રાકૃત એ જ વસ્તુ જ્યાં રહે છે ત્યાં દેવતાઓ પણ સદાય યાય છે. બાળક જન્મે છે, ત્યારથી તેના હાથ, પગ, માથું વગેરે શરીરના અવયવો ઉદ્ધાગીજ હોય છે. એટલુંજ નહિ પણ તેઓ ઉત્સાહ અને અંતઃક્રાંતિથી પૂર્ણ હોય એવું દેખાય છે. બાળકને ધારીને જોનાર જોઈ શકશે કે તે બાળક એક પણ પણ જન્યુત અવસ્થામાં સ્થિર કે નિર-ધમી નથી રહેતું. જે કાંઈ વસ્તુ તે જુએ છે, તે તે વસ્તુ તરફ તે તરતજ ખેંચાય છે અને તેને લેવા, જોવા કે મોઝા ધાળવા તે પ્રયત્ન

* વધુ માટે જુઓ વિજય કથા

કરે છે તે વચ્ચે કેવી છે, તેનો રંગ કેવો છે, તેનો સ્વાદ કેવો છે, તે તે તેને મોઢા પાલી કે સારીને સ્પર્શ અનુભવે છે, અને બધું વખત આપણે તે જાનત નહિ સમજી શક્યાથી માગ્યને નાગ્ય કરી, તેને કાયમી લીધેથી સ્વસ્થ આપણે હુટથી વધુએ છીએ આ પ્રવન માથી તે માગક છુદ્ધ પાના ખીજે અનુભવ મેળવવા તે પ્રયત્ન કરે છે અને જૂદી જૂદી ચીજો ઉપાડે છે, કેટકે છે, પાંચી લે છે અને ફરી ફરીને નવાએ કે વગી ઉધર વધવા તે નિમ્ન અને ગત મદા મેહેનત લઈ, બેસતા, ઉભા રહેતા અને ચાલતા ચીજો છે તે વારવાર જમીન પર પડે છે અનેકવાર ગુતાટ ખાઈ છે, રોજીયાને તેને વાગે પણ છે તે લોહી નીચી દુઃખ પણ થાય કે, તે જાના પોતાના પ્રયત્નો તો તે આનુજ રામે છે ખીજાઓની માફક બોલતા, ચાલતા, તથા બેસતા રીખતા તે ખતથી મહેનત કરે છે વારવાર તેને ટોકરો વાગ્યા જતા તે ફાગી જતુ નથી અને પોતાનો પ્રયત્ન આનુ રાખે છે, અને જ્યારે પોતાનું કામ પાર પાડે છે ત્યારેજ તે જ પે છે જ્યારે જાગ્ય પોતાના કામમાં ફતેહ મેળવતા આવતા મોટા પ્રયત્ન કરે છે, ત્યારે મોગી ઉમરના મનુષ્યે મોટા મર્થોમા રિજ્ય મેળવતા મોટા પ્રયત્ન-પૂર્યાર્થ-મેવરા જોઈએ તેમા કાંઈ નવાઈ નથી એ તરતજ અમલશે

કોઈપણ આજ્ઞા મૂગીઆ જડમૂગથી ઉપેદી કાઢવામાં કેટલી બધી મહેનત પડે છે અમુક ધરને તોડી પાડતા તેનો પાથો દૂર કરવામાં પણ મદા મહેનત પડે છે અમુક ઠેકાણેથી પાણી કાઢી તે ઠેકાણે જમીન ખતારનામાં પણ મેહેનત પડે છે તેમજ અમુક દ્રવ ધમેલા વિચારોને દૂર કરી તેને ઠેકાણે તે જગ્યા પર જૂદા વિચારોજ સ્થાપન કરવાનું કામ થોડું સુરેલીલર્થુ નથી એ ચાટે હરપરે અને દર કપાડે વિચારપૂરક સતત પ્રયાસો કરતા પડે છે એ મેહેનત-પ્રયાસ-એજ પૂર્યાર્થ છે-ઉદ્યમ છે સ્વેચ્છાની નહેર જેવી નહેર જાણવાનો વિચાર જે મનુષ્યને પહેલા આવ્યો તેને પહેલા તો કેટલાકે ગુરગી અને શેખસત્થી માન્યો હતો, પણ તે જાના પૂર્યાર્થ મેવતા તેનો ગુરમ જોડો નહતો

એમ સામીત થયું હતું. એથી એટલુંજ સામીત થાય છે કે મનુષ્ય પ્રયત્ન આગળ ઠોષપણ ચીજ અચ્છ નથી. તેથી એમ ધારી લેવાનું નથી કે અમુક બાબતનો આજે વિચાર આવ્યો કે તે તરતજ પાર પડી જોઈએ. જેમ એક, બે કે પાંચ પચ્ચીસ વખત અમુક ચીજ જોવાથી દરેક જણ તેમાં બાહોશી મેળવી નથી શકતું, પણ તે માટે તેને ચાલુ પ્રયાસ સેવવો પડે છે, તેમ જ કામમાં તમે બાળક જેવા હો અને જો કામની માત્ર તમે શરૂઆતજ કરી હોય, અને પૂર્ણ ઉદ્યોગ ક્યો ન હોય તે કામમાં તમને તરતજ ફતેહ ક્યાંથી મળે ? અશુદ્ધ વિચાર મેવનાં અને અશુદ્ધ વિચારને અમલમાં મુકતાં તમે અનેક બધ મુઠ્ઠી કંટાળ્યા નથી, અને હવે સો પચાસ વખત શુદ્ધ વિચાર સેવવાથી, તમારું ધારેલું થયુંજ જોઈએ એમ તમે શા આધારે ધારો છો ? સો વાર, દુનવ વાર, તેથી વધી લાખ વાર, તેથી વધી હોડવાર પ્રયત્ન કરો અને તમને વિજય મળશેજ. પ્રયત્ન કરતાં કંટાળો નહિ અને વખત આવે તમને વિજય પ્રાપ્ત થયા વગર નહિ રહે. તે માટે જૂદી જૂદી દીશામાં જૂદા જૂદા પ્રયત્ન ધીરજથી કરો ! એટલી વખતે અનેક બાબતોના પ્રયત્ન સેવવા એ લાભદાયક નથી. આખો લાડુ મોંમાં મુકવાથી તે અવાતો નથી પણ બહાર પડી જાય છે. એ સખએ તમે અકેક વસ્તુને જૂદી જૂદી સિદ્ધ કરતાં જાઓ. શરીરે અસુખી હો તો પ્રથમ શરીર સુધારવા પ્રયત્ન સેવો ! અને મનના દોષોને અકેક પછી ત્યાગ કરી મનને શુદ્ધ કરો ! એજ રીતે જૂદા જૂદા કાંઈ એક પછી એક હાથ ધરો અને પ્રયત્ન કરવાનું ચાલુ રાખો.

આરોગ્યતાના નિયમો જાળવો.

વિજય મેળવવા માટે શરીરની તંદુરસ્તી જાળવાય, તે રીતે વાની જરૂર ઓછી નથી. સારી હવા, સ્વચ્છ ખોરાક અને ખોરાક કેવી રીતે ખાવો અને પચાવવો તે સંબંધમાં એટલું બધું લખાયું છે કે આ ઠેકાણે તે વિષેની લંબાણુ વિગત આપવાની અગત્ય નથી રહેતી.

શાંત પ્રકૃતિ રાખો.

આરોગ્યતાના નિયમો સાથે સ્વભાવ-પ્રકૃતિને પણ કેટલોક સંબંધ હોય છે. જે માણસોનો સ્વભાવ શાંત હોય છે તેઓની શરીર પ્રકૃતિ ધૈર્યથી સારી હોય છે. જેઓનો સ્વભાવ ચીડિયો હોય છે, તથા જેઓ જલદી ગુસ્સે થવાની પ્રકૃતિ ધરાવે છે તેઓ જરા જગમાં માંદા પડતાં જણાય છે. તેઓ વારંવાર કહે છે કે અમારો પિતા ઉદ્ધવા આવે છે-મગજ ફરી જાય છે, અને અમને વાત કરવાનું પણ ભાન નથી રહેતું આ વાત ખરી છે શરીરમાં પિત્ત નામનું એક તત્ત્વ વધે છે, જે ગુસ્સો થતાં ઉદગ્રે છે, અને તેથી શરીર તથા મગજ ગરમ થઈ, આખા હાથ ચર્મ જાય છે અને વાત કરવાનું કે સાંભળવાનું ભાન ગ્રમ થઈ જાય છે. જે કોઈ માણસ ગુસ્સે થતો હોય છે તેના મુખ ઉપરથી તેજ ધડી જાય છે, અને તેનું લોહી ગન્ધ થવાથી બગી જાય છે. તેથી ઉપદ્રુ ચાત પ્રકૃતિવાળો માણસ તેજની દસ મુખ્યા અને તદ્દરજન હોય છે આ કાગ્જથી શરીરનું આરોગ્ય જાળવવાની ઇચ્છા રાખનાર દરેક મનુષ્યે શાંત પ્રકૃતિ રાખવી અને દિવસે દિવસે તે જાનિમા વધારે કાળા પ્રયત્ન કરવો સ્વભાવને હમેશા શાંત રાખવા ઉપરાંત, હમેશા આનંદમાં રહેવું અને પરોપકાર અને ભલાઈના કામો જ્યાંમુખી અને ત્યાંમુખી કાયાથી કરવા અને તે નહિ બને તો મનથી કરવા માટે દિવ્યાંગ તો અવશ્ય કરવો દરેક જીવ જૈતન્ય સહિત હોય છે, અને તેના ઉપર ક્રોધ કરવો એ તેને હાનિ કરવા ખરાબર છે, જે બીજા દ્રષ્ટિએ આપણનેજ નુકસાન કરે છે એ દ્રષ્ટિ ખરાબર સમજીને જીવ માનવ મૈત્રી અને કરુણાભાવ રાખવા અને તેમને નુકસાન ન થાય એવા માર્ગો ચાલવું

મનને શાંત કરવા નિચ્ચલી ક્રિયા કરો.

સહવારના પહોરમાં, બને તો ૪ વાગે અને તેમ નહિ તો ૬ વાગ્યા પહેલાં જ્યારે બને ત્યારે ઉઠી ધોય તથા નાહવાની ક્રિયા કરી,

કોઈપણ અનર જીવનો જ્યાં આનસનો ચોમ ન હોય તેવી જગ્યામાં પધાસન કે ચોમાસનથી બેઠી મનને, સગીરને તેમજ હૃદિઓને ચચા અવરથામાંથી દૂર કરી તેઓને શાન્ત કરવા પ્રયત્ન કરે. એ વખતે સગીર નદિ હીને અને સ્થિર રહે તે માટે તમને કીડ લાગે તેવો પ્રયત્ન એવી એક જ ચિત્તે માની એમમના કરવા, આખો મે પાપણ વચ્ચેના લાગ ઉપર નેતી હોય એવી રીતે જુઓ, અથવા આખો નાસિમ ઉપર સ્થાપન કરે. એ વખતે કોઈપણ જીવજીવનો સચાં થાય મનુષ્ય કે એવા જીવો દમ મારે અથવા વધુ બીજી તરફ ખેંચાય એના બનાવ બને તોપણ તમારી સ્થિરતા પ્રાયમ રાખજો. શ્વામેશ્વામની ક્રિયા શાંતિથી કરજો અને દિલે શ્વાસોશ્વાસ લેજો. શ્વાસ નામિમમા દાખન થયા પછી તેને ધીમે ધીમે જાતીમાં પૂરજો અને તે બાદ તેને પેં સુધી ફેલાવજો ત્યાં એ શ્વાસ થોડો વખન રોજો અને તે સમયે હૃદયમાં કોઈ ઉત્તમ ધારણા ધારજો. થોડીવાર બાદ રોમયવા શ્વાસને ધણીજ ધીમેથી ધીરે ધીરે બહાર માડજો અને તે વખતે તમારામાંથી પાપના વિચારો, દુખના વિચારો અને દરિદ્રતા દૂર થવા હોય એવી ધારણા ધારજો. સામાન્ય રિતે ગ્રાધપજ ધારણા વગર શ્વામેશ્વાસની ક્રિયા કરવી એ ઉત્તમ છે પણ જો કોઈ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવી હોય તો તે ધારણા પૂર્ણ થતી દેખ એવી શ્રુતિ શ્વાસ નાસિમમા દાખન થતી વખતે રાખજો અને શ્વાસ બહાર નીકળે ત્યારે પાપ, રોગ અને દુખ દૂર થતા હોય એવી જ્ઞાનના લાવજો. આવી ક્રિયા સત્સાતમાં બે ત્રણ મીનીઝ એક અઠનાડીઆ બાદ પાંચ મીનીઝ બે અઠવાડીઆ પછી ૧૦ મીનીટ સુધી સવારે અને બપોરે કરજો અને જેમ જેમ દેવ પડતી નાચ તેમ તેમ તેના સમયમાં વધારો કરજો. સત્સાતમાં આ ક્રિયા મુશ્કેલ જણાય તો તેથી ડરી નહીં જતા ખત રાખી પ્રયત્ન જારી રાખજો, અને કાળાતરે તમને મોટો વાલ થયેલો તમે જોશો.

પ્રમાદ એવો નહિ.

મનુષ્યોનો મોટો ભાગ, દિવસના ચોવીસ કલાક કેવી રીતે ગાળે છે ? તેઓ એ એવીમ કપાકનો મુખ્ય ભાગ અશુદ્ધ ક્રિયાઓ અને કામોમાં, તેથી ઓછો ભાગ કાષ્ટક સારા કાંઈમા અને ધર્મોગ થોડો ભાગ ઉત્તમ કાર્યોમાં ગાળે છે. કામચર દુરભદ્ર હોય ત્યારે પણ ધન્ય મનુષ્યો સારા વિચારો અને કાર્યોમાં પોતાનો વખત રોકવાને બદલે, તેમજ પરમાર્થિક અથવા લાભદાયક વિચારો કરવાને બદલે પરિનિદામાં કે ખોટી અતીતિથી ભરપૂર રાતોમાં કે વિચારોમાં ગાળે કે તેઓ દેશ કે દુની આને ફાયદો કરનારી વાતો કે વિચારોમાં રખત નહિ ગાળતા, તેને તેમજ પોતાને નુશાન કરનારી માલોમાંહે લગાડટો ઉત્પન્ન કરનારી કોઈના સપમા નુશાન કરનારી, કોઈને દુઃખ ઉત્પન્ન કરનારી, કોઈના ખતનો નાશ કરનારી, કોઈના કુકુળમાં કોઈ ઉત્પન્ન કરાવનારી, કોઈની અનીતિનો રસ્તો શીખવનારી, કોઈને અપમાનીક થવા શીખવનારી તથા કોઈને આ તેમજ દુઃખ પહોંચા જન્મમાં નુશાન કરનારી વાતો કરે છે. અથવા ક્રિયાઓમાં વખત ગાળે છે, અને આ દુનીઆમાં આનંદ સ્વચ્છ કૃત એજ રીતે નર્મમાં સમાયુ હોય, અને મનુષ્ય જન્મની દરજ્જા દુઃખ એજ રીતે રહેવામાં પૂર્ણ થી દોષ એમ તેઓના કૃત્યો સામીન કરે છે.

એવી રીતે વખત ગાળવો તે પ્રમાદ છે, વખતનો એર ઉપયોગ છે, જીવનને ખોટું રસ્તે દોરવાના માર્ગ છે. દુનીઆનો પાયો વ્યવહાર અને નિશ્ચય એ ઉપર રચાયેલો છે. અર્થાત કે દરેક કાર્યમાં વ્યવહાર અને નિશ્ચય એ બેનો નિશ્ચય કરીને બે વર્તનામાં આવે છે. તો દુનીઆ સરળતાથી ચાલે છે એ સરળતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો અને પોતાના કર્તવ્યનું પાનન વખત ગુમાવ્યા વગર દરેક કરવું જોઈએ બેશી રહી કે સુષ્ટ રહી એમ કેમ કહો છો કે અમે દુખી છીએ અને અમારું દુઃખ દૂર થઈ શકે એમ નથી એ માટે વખતનો સદુપયોગ

કરોઃ વખત સુમાવેા નહિ. તેમ નહિ કરશે તો તમારું કામ પણ કામ થઈ શકશે નહિ.

ત્યાં ત્યાં નજર પડે છે ત્યાં ત્યાં મારી પાસે, દૂર, ગૃહમાં, દુકાનમાં, રસ્તામાં કે બગીચામાં-જ્યાંવતાં હૃદય કંપે છે કે, પોતાની તરફ અસાધારણ બેદરકારી બતાવનાર, હીરા રૂપી મનુષ્ય જન્મને કાચ રૂપે માનનાર, પ્રકાશિત સૂર્યને અંધકાર રૂપે માનનાર, ચંદ્રની શીતળતાને અંગાર રૂપે જોનાર, મનુષ્યો નજરે પડે છે, તેઓની વર્તણૂક એવી છે કે જેથી કોઈને પણ એમજ ધારવાનું કારણ મળે કે તેઓને આ દુનિયાના બીજા જીવો સાથે કોઈ પણ સંબંધ નથી. તેઓ ફક્ત પોતાના દેહને પોષવા અને શણગારવા માટેજ જન્મેલા છે.

ઉપર જણાવેલા પ્રકારના મનુષ્યો, આખો દિવસ રાત જડ વીચ-યોમાંજ રમણુ કરે છે, અને ખાવા પીવાના પદાર્થોના અને શરીર શણગાર કરવાના સાધનો વધારવાના વિચારોમાં તેઓના દિવસોની સમાપ્તિ થાય છે, અને કર્મ પ્રભાવે વખત આવતાં તેઓ દુઃખ ખમી શકતા નથી અને દુઃખની સામે પણ ચર્ચ શકતા નથી.

એ માટે તમે પ્રમાદ સેવો નહિ એટલુજ જણાવવું મુગ્ધ છે.

વિશ્રાંતિ.

અત્યાર સુધી જે જે બાબતો દર્શાવવામાં આવી છે, તે પ્રવૃત્તિની છે, જુ હવે જે બાબત પર વાચકોનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે, તે શૂદ્ધિ છે તે વિશ્રાંતિને લગતી છે અમુક વખત મહેનત લીધા પછી રોકને વિશ્રાંતિની જરૂર મોટી છે. ખેતર કે જંગલમાં કાંઈક માણુમોને રોપનાર પાક ઉત્પન્ન થાય છે, તેની જડ જમીને પણ વિશ્રાંતિની જરૂર પડે છે. મનુષ્યોને અમુક વખત સુધી મહેનત કર્યા બાદ વિશ્રાંતિની જરૂર કેમ નહિ પડે ? ખેતરની જમીનમાં એક એ વરસ વાવેતર કર્યા બાદ, તેને

જો વિશ્રામ આપવામાં આવતો નથી તો તેમાં પાક ઝોછો ઉત્પન્ન થાય છે, અથવા તો તે નિષ્ફળ જાય છે. ધણાક ઝાડો અને વનસ્પતિઓના છોડવાઓ પણ અમુક રૂતુમાં ફળ આપ્યા પછી ફેટલાક મદિના વિશ્રાંતિ લે છે અને તે પછીજ ખીજત ફળ આપે છે. દરીઓ કે નદી પણ સરની આવ્યા બાદ વિશ્રાંતિ લેવા શાંત થાય છે. પશુ અને પક્ષીઓ પણ અમુક વખત કામ કર્યા બાદ વિશ્રાંતિ લે છે અને તાજાં થાય છે. અને જો તેમને વિશ્રાંતિ આપવામાં નથી આવતી તો તેઓ માંદા પડે છે અથવા કામ સાર નકામા થાય છે. મીઝો, સાંચાઓ અને કારખાનાઓ પણ અમુક મુદત કામ કર્યા બાદ નકામા થઈ પડે છે અને દમોશ માટે વિશ્રાંતિ લેનાં હોય એમ લાગે છે. આવી રીતે દુનીઆમાં મોટો ભાગ એવો દેખાશે કે જેમાં દરેકને અમુક વખત બાદ વિશ્રાંતિની જરૂર પડે છે. એથી વધીને કહીએ તો દુનીઆમાં એવા કરોડો માણસો છે કે જેઓ એવું માને છે અને કહે છે કે વિશ્રાંતિની જરૂર ફક્ત માણસ, જનવર, પશુ, પ્રાણી અને જાડનેજ પડે છે એમ નથી પણ ઇશ્વરને પણ વિશ્રાંતિની જરૂર છે. આવીજ માન્યતાથી તેઓ એમ જણાવે છે કે, ઇશ્વરે પહેલે દિવસે આકાશ, ખીજે દિવસે પાણી, ત્રીજે દિવસે પૃથ્વી, અને એ રીતે પહેલાં ૭ દિવસમાં અમુક અમુક ચીજો. બનાવી હતી અને પછી સાતમે દિવસે વિશ્રામ લીધો હતો. આવીજ માન્યતાથી તેઓ પણ પરમેશ્વરનું અતુકરણ કરતાં હોય તેમ અઠવાડીઆના એક ચોક્કસ દિવસે બધું કામ-કાજ બંધ કરી વિશ્રામ લે છે. આવી ક્રિયા ખાસ કરીને ઇસુ ખ્રીસ્તને પેગંબર તરીકે માનનાર તરફથી રવિવારે, મુસા પેગંબરને માનનાર તરફથી શનીવારે, અને મહમદ પેગંબરને માનનાર તરફથી શુક્રવારે કરવામાં આવે છે. ઇશ્વર વિશ્રાંતિ લે છે કે નહિ અને એ ખીના સત્ય છે કે નહિ તે બાબતની ઉંઠાણમાં વધુ ન ઉતરતાં એટલુંજ કહેવું પુરતું યરી કે કામ કરવા પછી વિશ્રાંતિ લેવાની જરૂર મનુષ્યો માટે ચોટી છે, અને જો તેમ કરવામાં નથી આવતું તો પરિણામ વિપરિત આવે છે.

માણુસનું શરીર એક સાંચા જેવું છે, જેમાં ખોરાક રૂપી લાકડા મુકાઈ, શરીર રૂપી સાંચો ચાલુ રહે છે, અને જીવન દરમ્યાનના કામો કરવાનું તે માણુ રાખી રાકે છે. એ માટે શરીરની વિશ્રાંતિની મુદત ચોવીસમાંથી મોઝામાં ઓછી ૭ કલાકની જરૂરની ધારવામાં આવી છે. દુનીઆનો ભાટો લાગ આજ કારણથી દિવસના કામકાજમાં મશગુલ રહે છે, અને ત્રીનો પખત આરામ માટે નક્કી કરવામાં આવ્યો છે. જેઓને આરામની ઇચ્છા છતાં આરામ મળતો નથી તેઓ પોતાને કમનસીબ માને છે, અને તેઓની રાજ કે સહેનસાહ જેવી જાહેજલાલી પણ નકામી માણુવામાં આવે છે. એ આરામ મેળવવા માટે શ્રીમતો હજારો રૂપીઆ ખર્ચવા અચકાતા નથી અને ગરીબો પોતાનું સર્વસ્વ આપી તે મેળવવા માટે આવર હોમ છે.

જે કાઠને આરામ લેવા ઇચ્છા હોય તેણે આરામવાન રહેવા હંમેશા પ્રયત્ન કરવો અને દિવસે સપ્ત મહેનત કર્યા બાદ રાત્રે અવસ્ય વિશ્રામ લેવો. દિવસની મહેનત બાદ, મનુષ્ય માટે ઓઝામાં ઓઝા ૭ કલાકની ઉધ અથવા વિશ્રામ પુરતાં મણાય છે. તમો પણ તેમ કરશો તો નમને લાભજ થશે.

પ્રકરણ ૧૮ મું.

વિજય ક્યારે મળે ?

Nature's laws are not commands. They are statements of inviolable references. We are not helpless in the hands of Nature. We are helpless so long as we are ignorant and when we understand them they become our slaves! By knowledge we can master them and change or turn them to our own purpose.

Annas Besant

ભાષાર્થ—કુદ્રતના નિયમો કેઈ આજ્ઞાઓ નથી પણ તેઓ કદિ નહિ ઉલ્લંઘન કરી શકાય એવા પરસ્પર સંબંધ ધરાવતા સંધે છે. આપણે સૃષ્ટિના લાયકાર જીવો નથી. કુદ્રતના નિયમોનું જ્યાંસુધી આપણને યોગ્ય જ્ઞાન થતું નથી ત્યાંસુધીજ આપણે અસદાચ વિધતિમા નિર્મળ રહીએ છીએ, અને તેનું જ્ઞાન થયા બાદ તેઓ આપણા દાસ થાય છે. તેનું જ્ઞાન થતા આપણે તેના ઉપર આપણો અધિકાર જમાવીએ છીએ. તેને ફેરવી શકીએ છીએ અને તેને ઉલ્લંઘન કરી આપણું દિવ સાધવા માટે ઉપયોગમા લઈ શકીએ છીએ.

એની એકનંદ

એકની એકજ સ્ત્રીને તમે કદી માતા તરીકે, પુત્રી તરીકે કાઠી તરીકે મામી તરીકે પૌત્રી તરીકે અને સાસુ તરીકે જોઈ છે ? કેટલાક નિયારમા પડશે કે એમ કેમ બને ? આટલી બધી જૂદી જૂદી રિતે એકની એકજ સ્ત્રી સગપણ કેમ ધરાવી શકે ?

શું એકજ સ્ત્રી પોતાના પુત્ર પુત્રીની માતા પોતાના પિતાની પુત્રી પોતાના પતિના ભાષ્ટના પુત્રની કાઠી પોતાના ભાષ્ટના પુત્રની ફાઈ, પોતાના પિતાના પિતાની પૌત્રી તથા પોતાના પુત્રની વધુની સસ નહિ હોઈ શકે ? એ દરેકજ અનુભરાતો બનાવ છે અને તેમા નવું

મોંઝ નથી. એકજ સ્ત્રી કે પુરુષ, જૂદા જૂદા સ્વરૂપમાં જૂદી જૂદી તાગણીઓ ઉત્પન્ન કરે છે.

કહેવાતું તાત્પર્ય એ છે કે એકજ ચીજને કાંઈએ એક નજરે કે એકજ પક્ષે નીહાળવી નહિ પણ અનેક પક્ષે કે અનેક નજરે જોવી મેંઝએ. વસ્તુ માનને જૂદી જૂદી નજરે, જૂદી જૂદી અપેક્ષાએ, જૂદા જૂદા પ્રમાણોથી, જૂદા જૂદા ભંગથી અને જૂદા જૂદા નિષ્પેષાથી જોતાં તે સ્તુના જૂદા જૂદા રૂપ નજરે પડે છે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ અને પૂર્વ કર્મની સાથે દરેક કામ, ચીજ કે બનાવને સંબંધ હોય છે, અને એ બધી બાબત ધ્યાનમાં રાખી દરેક ચીજ જોનારને, એકજ દ્રષ્ટિએ જોનાર કરતાં, તેનું સ્વરૂપ જૂઠુંજ જણાય છે. અનેક દ્રષ્ટિએ જોનાર જ્ઞાનના સ્વરૂપને પહોંચી શકે છે, પણ એક દ્રષ્ટિથી જોનાર તે સ્વરૂપ ધણી મહેનત છતાં પણ પામી શકતો નથી.

દુનીઆમાં એક નજરે જોનાર ઘણા માણસો છે તેઓ ઢાળની એકજ બાજુ જોઈ, તેની બીજી બાજુ કે બાજુઓ તપાસ્યા વગર, તે મોનાતી, પીતળની કે અન્ય કાંઈ ધાતુની છે તે કહેવાને તત્પર થશે.

દુનીઆમાં એવા ઘણા નજરે પડશે કે જેઓ કાંઈપણ ઉદ્ધમ ક્યો વગર નમીબધીજ બધું થાય છે, એમ માને છે. દુનીઆમાં એવા પણ ઘણા છે કે જેઓ એમ માને છે કે બધું ઉદ્ધમથીજ થાય છે, તેઓ નસીબવાદીઓને કહેશે કે તમે બરાબર ઉદ્ધમ નથી કર્યો અને તેથીજ અમુક પરિણામ આવ્યું નથી.

નમીબધીઓ તેઓને જવાબ આપતા કહે છે કે, અમે ધણીક મહેનત કરી, વખતનો ભોગ આપ્યો, શુદ્ધિનો ઉધોગ કર્યો, પૈસાનો ખર્ચ કર્યો પણ સારું પરિણામ ન આવ્યું. આવા જવાબમાં ઉદ્ધમવાદી પાછો કહે છે કે એમ કેમ બને ? બી વાવે તો તે ઉજેજ. એક લાકડીને લપટે બાંધો તો તે બજેજ. મહેનત કરો તો રૂળ પ્રાપ્ત થાયજ. મારે ઉદ્ધમ કરો.

૧. આ બન્નેનું કહેવું સર્વાંશે યથાર્થ નથી. તેઓ બન્ને એકજ નજરે એક ચીજનું અવલોકન કરે છે. અંધ વિદ્યાર્થીઓએ હાથીને જોઈ, જે રીતે તેનું જૂદું જૂદું વર્ણન કર્યું હતું તેમ આમાં પણ છે: આપણામાંના ઘણાક એકજ પક્ષે એક ચીજને જુએ છે. તેઓ એકાંતિ વાદી છે. તેઓ પોતે જો માને છે તેજ ખરું છે, એમ માને છે, અને બીજાઓને ખોટા માને છે, અને 'કર્તવ્ય'ને જૂલે છે. ઉદ્યોગવાદી અને નસીબવાદીની તકરાર પણ એવાજ એક પક્ષી માત્ર ઉપર રચાયેલી છે. તેઓની દલીલ યથાર્થ નથી પણ બૂઘભરી છે.

કેટલાક એમ સમજાવે છે કે એકબે 'નસીબ' કે એકલો ઉઘમ કામનો નથી, પણ બન્નેની જરૂર છે. આપું કહેવું પણ નમ સત્ય નથી. એ જે સિવાય બીજા કેટલાકની પણ જરૂર છે. એકલા ઉદ્યોગવાદી કે એકલા નસીબવાદી, અથવા એ બન્નેથીજ દરેક વીજ બનતી નથી, પણ તે માટે પાંચ યોગ મળવાની જરૂર છે. તે પાંચ યોગ તે (૧) કાળ, (૨) સ્વભાવ, (૩) સંજોગ, (૪) પૂર્વે કરેલાં કર્મ અને (૫) 'પુરુષાર્થ'. એ પાંચે મળે તોજ દરેક કાર્ય થાય છે, અને એકની ન્યુનતા હોય તો તે કાર્ય થતુંજ નથી. જે એ પાંચેને સમજી શકે છે તે એકાંતવાદી નથી થઈ શકે, પણ બેકાંતવાદી થાય છે, એટલે કે દરેક ચીજને અનેક નજરે જોઈ વિચારી, તે પ્રમાણે તેનો નિર્ણય બાંધે છે. આ જ્ઞાન ઘણાથોડાઓને હોય છે, અને જો તે ઘણાઓને હોય તો જે ઘણાક મત મતાંતરે દુનીઆમાં નજરે પડે છે અને જે અપડાઓ થાય છે, તેનો જલદી અતઃ આવ્યા વગર નહિ રહે.

દુનીઆમાં જૂદી જૂદી જાતના મનુષ્યો વસે છે. કેાઇ એક ચીજ માને છે, બીજા જૂદીજ ચીજ માને છે, ત્રીજા બન્નેના મીશ્રણવાળી ચીજ માને છે: કેાઇ એક ઈશ્વરવાદી, કેાઈ અનેક ઈશ્વરવાદી, કેાઈ નાર્સનિક, કેાઈ ભમિન, કેાઇ કંઈ, અને કેાઈ કંઈ એવા અનેક પ્રકારના મનુષ્યો છે. એ મનુષ્યોનો મોટો ભાગ સત્ય જાણવાની જીતાસા રાખે

સર્વે સ્થળે, સર્વે પ્રસંગે, સત્ય જાણવાની ઉત્કૃષ્ટા સર્વને હોય છે, જાણવાની કલ્પના વણીનાર પગતરે આવી કાઢીને બદલે કાઢીથી તે પમાડે છે. ધર્મવાળા જાણે છે કે તેઓજ સત્ય પામ્યા છે. શક્યાના શોધના માને છે કે તેઓજ સત્યને ગોધી કાઢી શક્યા છે, જ્ઞાનના માને છે કે તેઓજ સત્ય ખરું છે. આમા કાંઈક નાદ છે, અને તેથીજ સત્યનું ખરું સ્વરૂપ નથી દેખાતું.

કોઈ અમુક ચીજ જે સ્વરૂપમા નજરે (ચર્મ ચક્ષુથી) પડે છે, તેને હમેશા હોય છે એમ નથી. કાંઈક ખીજ વખતે તેનું સ્વરૂપ બીજું પડે છે અને તેથીજ કોઈ પણ બાબતમા હક નાદ ધજી નથી.

એકાંત નાદી વર્ણાંશુ માટે કહે છે, કે જાણના મહિમાના પરીણામે હિંદુ વર્ણાંશુમાળ આવે છે, અને તે હુનાગામા નથી આવતો. તે કહે છે કે હુનાગામા જૂદી જૂદી ભતના ફળો ઉત્પન્ન થાય, તે પણ કાળનો મહિમા છે, કેમકે એ ફળો શિયાળામા કે ખીજુમા ઉત્પન્ન નથી થતા. આજ કારણથી તે ભાર મૂકીને કહે છે કે જો એજ વર્ણાંશુ અને ફળાંશુ કારણ છે અને તે પ્રમાણે જાણીજાય જાને છે-જન્મ અને મરણ પણ થાય છે.

પણ એ દલીલ વારતરિત્ત નથી. માત્ર કાળથીજ ઉપવો બતાવે છે એમ નથી. જો ફળો માટે તે ફળોના ઝાડ ન હોય, અને તે ઝાડો ફળરૂપ ન હોય તો ફળો ક્યાથી થાત ? તમે કેટલીક સ્ત્રીઓ પ્રિયે એમ સાલવો છો કે તેઓ વાઝણી છે જેવું સ્ત્રીઓ માટે છે, તેનું જ ઝાડ માટે છે કેટલાક ઝાડો ફળ આપતાજ નથી, અને તેથી હુનાગો દોષ તોપણ તેઓ ફળ આપનાજ નથી. વળી તે ફળોના ખીજ-કે જે તેઓનું મૂળ છે તેઓ ઉગવાના ગુણ ધરાવતા ન હોય તો તેમાથી કાંઈ નીપજ શકે નહિ, અને અનુકૂળ કાળ-રૂપ-વખત બધું નકામું થાય એજ કારણથી હુનાગામા પણ કેટલાક ઝાડો ફળતા નથી, અને સુકાર્ષ્વ નય છે, કેમકે તેઓનો સ્વભાવજ એવો હોય છે. વળી એ

ઝાડો ઉગવાને બીજ સળેગો ન મળ્યા હોત તો તે પછી હોત નહિ આખો ઉગવા માટે ઉગનાનું તત્વ ધરાવતી ગોટલી તે ગોળ જમીનમાં દાખવાની ક્રિયા તે આ તે ઉપર પાણીનું સિંચન માં જમીન, મારી દેના અને દેખરેખ ગમનાર મનુષ્યની જરૂર પડે છે એ ઉપતા । ગ્લો સળેગો-માથી એ પશુ એના મેન તો તે નહિ ઉગત અને મને તેના દુનાગા મન તોપણ નેની અસર મહ નહિ થાત વળી અમુક ઝાડ અમુક જગ્યા પર ઉગે અને ફૂલે તેમાં પણ કારણ છે આમામાં શુભ છે એમ કોઈર બોજની સોધબોગો ઉપરથી સાબીત થય છે તેને પગ લાગણીઓ છે એ શુભે એવું માંધ કમ ઉપાજાય છે જેના પરિણામે તેને આમા રૂપે અમુક જગ્યાએ શુભ ધારણ કરવો પડે છે એ ફૂલ મમ વગર તે એ દેહ ધારણ કરનાર નહિ એ પૂવ કમ તેનું નવીન છે કે જેથી પણ આખો ઉગ્યો અને તેના પર ફૂલ આવા કોઈ પણ શુભે જે કોઈ સારા નરસા મો મ્યા હોય તે તેને ઉદય આવેજ અને તેનું સાડ નરસુ ફળ પ્રાપ્ત થાયજ જે બીના આમાના ઝાડને માટે ખરી છે તેજ બીના મનુષ્ય માટે પગ ખરી છે આમાનું ઝાડ ઉગનામાં મગ રસલાવ ક્ષેત્ર અને પૂવ કૃત કારણ રૂપ છે તેમ મનુષ્ય માટે પણ એ ચારેની જરૂર છે પણ તે છતાં હજી એક બાબત રહી વ્યય છે તે પૂરણ છે અને તે સૌથી અગત્યની બાબત છે જે પૂરણ કરવામાં આગે ન હોત તો ઉપવા ચારે મરણો એકઠા થતા આખો ઉગતજ નહિ અને તેને કેરીઓ આપતજ નહિ આંખાએ પોતાને મીચનામાં આવેના પાણી માથી તથા હવામાંથી ઉચા મધર રજકણો જે ચનામાં પોતાનો પૂરણ વાપરે છે જે તેજે પોતાને સીચનામાં આવેનું પાણી ન મેચુ હોત તો કાઈજ જનન નહિ પાણીમાંથી અને હવામાંથી રજકણો જે ચર એજ પૂરણ છે કાઈ માણસ આગળ ચિષ્ટ બોજનો પીરસવામાં આવે પણ જે તે તે બોજન મોમાં મુકનાનો કે તેને ચાવવાનો પૂરણ નહિ કરે તો એ બોજન જવાનું ત્યાજ રહે જે આનો અથવા તેના બીજ

રૂપી ગોટલી પોતાની હિપર સીંચાયવા પાણીમાંથી તેમજ હવા અને જમીનમાંથી યોગ્ય રજકણો ખેંચવાનો પ્રયાસ નહિ કરે તો તેની સ્થિતિ પશુ તેવીજ થાય.

આથી તમે જોઈ શકશો કે ફક્ત કાળથીજ કાંઈ બનતું નથી, પણ તેની સાથે બીજી ધણીક બાબતોની જરૂર છે. આવું છતાં કેટલાક કહે છે કે દરેક કાર્ય તેના સ્વભાવ પ્રમાણે બને છે. તેઓ કહે છે કે વર્ષાઋતુમાં ભાજપાલો પાકે છે અને અનાજ ઉગે છે તે તેનો સ્વભાવ છે. આબાની ગોટલી વાવવાથી આબો, મોગરો વાવવાથી મોગરો, ગુલાબ વાવવાથી ગુલાબ અને કેવચ વાવવાથી કેવચ પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે ઉગે છે નીમક પાણીમાં નાંખવાથી તેમાં ઓગળી જાય છે કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે. પત્થર પાણીમાં વરસો સુધી જેવો ને તેવોજ પડી રહે છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે. દુધ પાણીમાં નાંખતાં એકરૂપ થઈ જાય છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે પાણી તેલમાં નાંખતાં જુદું રહે છે, કેમકે તે તેનો સ્વભાવ છે, અને તેથી દરેક કાર્ય તેના સ્વભાવ પ્રમાણે થાય છે. આવું કહેનાર એક પક્ષે ખરો છે, પણ સર્વોશો નહિ. સ્વભાવ, એ પણ પાંચ કારણોમાનુ એક કારણ છે કે જેના પ્રભાવે કોઈ કાર્ય થાય છે પણ તે ફક્ત એકલુ જ કારણ નથી જુવારનો સ્વભાવ જુવારે ઉગાવવાનો છે તે છતાં જો તેને ઉગવા માટે યોગ્ય રૂતુ, પાણી તથા જમીન ન હોય, તેને યોગ્ય પૂર્વકૃત કર્મ ન હોય અને જુવાર, હવા, પાણી અને જમીનમાંથી યોગ્ય અણુઓ ખેંચવાનો પૂરપાર્ય કરે નહિ તો, તે ક્યાંથી ઉગે ? આથી જણાશે કે ફક્ત સ્વભાવથીજ કોઈ કાર્ય નથી થતું, પણ તેની સાથે કાળ, યોગ, પૂર્વકૃત કર્મ અને પૂરપાર્યની પણ જરૂર છે. જ્યારે એ પાંચે મળે છે ત્યારેજ કોઈ કાર્ય નિષ્ફળે છે. આ વાત નહિ સમજાય તો તે હિપર મનન કરી તે સમજવા પ્રયત્ન કરો.

આટલું સમજવા પછી જો કોઈ નસીબ ઉપર આધાર રાખી બેસી રહેશે તો તેમા તેનોજ દોષ ગણારો ઉપર જણાવેના પાપ દારણોમા સર્વેથી અગત્યનું પૂરપાઈ છે કાળ, સ્વભાવ, ક્ષેત્ર અને પૂર્વ કરેનું કર્મ ભેગા થાય તોપણ જો પૂરપાઈ કરવામા નહિ આવે તો તેનું કાંઈ પણ પરિણામ આનંદજન નથી પૂરપાઈનું સૌથી મોટું અગ ઉઘાગ છે, અને જ્યાં ઉઘાગ નથી ત્યાં પૂરપાઈ નથી અને પૂરપાઈ નથી ત્યાં ઉઘાગ નથી અને તેથી દાર્શનિકી સીદ્ધિ પણ નથી

મનોનગને ખીનવવાને માટે પણ પૂરપાઈ મુખ્ય છે વિચાર જન તેથીજ ખીનશે તેથીજ સર્વે લાભ પ્રાપ્ત થશે પૂરપાઈ એજ પાવનમણી છે તે માટે ઉઘાગ કરો અને જય તમારો છે

વિશ્વમા બારીખીથી નજર કરશો તો માનુષ પથા વગર નહિ રહે કે ઘણાં માણસો કાંઈ પણ અતિમ હેતુના નિર્ણય વગરજ અનેક કષ્ટો ક્યાં જાય છે અને પોતાનું આયુષ્ય પુર કરે છે આપણે જે લોકોમા વસીએ છીએ-જેઓના સમાગમમા દરરોજ આડીએ છીએ-જેઓને દરરોજ જોઈએ છીએ તેઓમા ઘણાં ઉપર જણાવા પ્રમાણેના છે અને તે જોઈ કેટલાકને અજ્ઞાનથી પણ ઉત્પન્ન થતી હશે તેઓને પુછતો કે તેઓ અમુક ધર્મો શા હેતુથી કરે છે ? અમુક ચીજ શા માટે ખાય છે ? અમુક સાથે શા માટે લડે છે ? અમુકને શા મારણથી યાદ છે ? તો તેને જવાબ તેઓ આપી શકશે નહિ એટલુંજ નહિ પણ અનેક પાપના દાર્શનિકો શા હેતુથી કરવામા આવે છે તે વિરેપુછના તેઓ તેને જવાબ આપી શકશે નહિ અમુક લક્ષ્ય મિદુ નહીં કર્યાવગર અમુક કાલ ઝરવું, એ અધારામા મોથા ખાના જેવું છે એ તો કોઈ પણ સમજી શકે એમ છે તેથી ઉનની રીતે જે ચોલાક માણસો પોતાના લક્ષ્યમિદુ નહીં કરે છે-પોતાના અવનના ઉદ્દેશ નિમિત્ત કરે છે-પોતાના પ્રયત્નો અમુક દિશામા કરવાના મારણો જાણે છે-તેઓ મોટે ભાગે પોતાના લક્ષ્યમિદુને પામી શકે છે-પોતાના અવનનો ક્રમ નહીં મરી શકે છે-પોતાને અમુક નિમિત્ત મળે આનંદો-અને આગળ વધતો જોઈ શકે છે,

નામાકિત-જગ બહાર-વિશ્વનુ લાનુ કરનાર મનુષ્યોના આત્મ
જ્ઞાનો તપાસતા એ બીના સહેજ માનમ પડજે કે તેઓ અમુક લક્ષ્ય-
ધ્યાનમાં રાખીને દરેક કાર્ય કરતા હતા તેઓની અમુક આશાઓ
હતી-અને તેમાં કેલીક આશાઓ વણીજ મોની હતી-એવી કે જેને
બીજાઓ અશક્ય માનતા એવી મહત્વાકાંક્ષાઓ રાખી-તેનેજ પોતાનો
મુક્તિમા માની-તેઓ અનેક મુશ્કેલીઓમાં પણ આગળ વધતા હતા
અને તેનુ મારણ તેઓનુ અમુક લક્ષ્યબિંદુ હતુ — —

તમે પણ મહત્વાકાંક્ષિ થાઓ તમારી આશાઓ પાર પાડનામાં
જે આડે આવે તે મુશ્કેલીની સામે થાઓ-તેની સામે તમે પૂર જીરુસાથી
લડો તેની સામે ફતેહ મળતા તમને અકલ્પનિય આનંદ થશે

પ્રત્યેક આશાવાદિએ પોતાના મુક ચતા શીખનુ જોઈએ છે,
જેઓને મહત્વાકાંક્ષા નથી તેઓ કદાચજ આગળ વધ છે તેઓ જ્યા
હોય છે ત્યાજ હરીયામ રહે છે તેઓ આગસુ થઈ નાંધ છે-મોઝમજા-
બહાર વિગેરેમાજ તેઓ પોતાના જીવનનુ સાચક માનતા હોય છે-તેઓ
વખત આનતા પોતાનુ જે હોય છે તે પણ મુમાની બેસે છે અને
પાછળથી પશ્ચાતાપ કરતા હોય છે આવા મનુષ્યો તમને ડગલે ડગલે
મળશે એવા માણસોથી તમે દૂર રહો! તેઓ તમને નુકશાન કરશે
તમને નિરાશનાદિ બનાવશે-આગસુ બનાવશે પ્રમાદિ બનાવશે

ઉચ્ચ કેળવણી પ્રાપ્ત મનુષ્ય હોય, નિરોગી હોય અને સુદ્ધિશાળી હોય, તો પણ નિરોધોગી છે એના ધણા મનુષ્યો આ અનિમા માનુષ પડશે તેઓ પોતાની લાચકાતથી અગાધ હોય છે—આત્માની શક્તિ વિશે અજ્ઞાન હોય છે—અને કાંઈ પણ ઉદ્દેશ વગર પોતાનું જીવન ગાળી તેઓ પૃથ્વીને ભારરૂપ ઘર્ષ પડે છે.

તમે તેના ના થશો તમે ઉચ્ચ આશાઓ યાઓ. તમારી આશાને ખીલવો. મેને ઉત્તેજન આપો. તેનું પોષણ કરો. જો તમે તેમ નહિ કરશો તો તમારી આશા નિગસામા ફેરવાઈ જશે. તમે નાસીપામ થઈ જશો. તમે છતી શક્તિએ અસમ્મત થશો જે શક્તિઓને ખીનવામા આધતી નથી તે શક્તિઓનો ધીમે ધીમે તોષ થાય છે એ મી. ૥ તો દરોજના અનુભવની છે.

મહત્વાકાંક્ષિ ધનુ એ કાંઈ પાપ નથી જો ઉચ્ચ આશાઓને તમે ઉત્તેજન આપી પાપશો નહિ તો તે ફિલ્મ યદ કાળાવરે જુદશા પ્રાપ્ત કરશે આપણી આસપાસ એના અને મનુષ્યો નજરે પડે છે કે જેઓએ પોતાની મહદેષ્ઠાઓને દામી નાખી છે, અને જે મને છે તેમાજ સતોષ માને છે તમે તેમ કરશો ના. નહિ તો તમારી પડતી નજદીક આનશે. મહદેષ્ઠા વગરના મનુષ્યો મુકાબ જેવા છે—તેઓ પૃથ્વીને ભારરૂપ છે—તેઓ પોતાને તેમજ ખીજને નુશ્વાન કરનાર છે તમે તેઓને મહત્વાકાંક્ષિ થના દોરો—તેમને નાશ પામતા મચાવો—તે માટે પ્રયત્ન કરો. તમે મનુષ્ય છો—પશુ નથી મનુષ્યને ઉચ્ચ આશાઓ હોય છે—પશુઓને કદાચજ ઉચ્ચ આશાઓ હોય છે તમે આશાઓ અને ઇચ્છાઓને આગળ વધારો—તેમ થના તમે જેમ તમારી ઉત્તિની પ્રગતિ કરશો—તેમ ખીજની ઉત્તિ કરવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરી શકશો.

જેઓ મહત્વાકાંક્ષા રાખે છે તેઓને ક્રોધ મળ્યા શિવાય રહેતી નથી દ્રઢ વિચાર સાથે પોતાની શક્તિમા-પોતાનામા-મજબૂત અને ઉચ્ચ વિચાર ગાંધેવાથી મહત્વાકાંક્ષાને ઉત્તેજન મળે છે ધણીક વખત ધણા સારા વિચારો મગજમા જન્મ પામે છે, પણ તે અમલમાં મૂકતાં હૃદય દરે છે અને તેથી તે વિચાર જેનો જન્મ પામે તેવોજ મૃત્યુ પામે છે. જે માણસ શ્રીમત યજ્ઞની શક્તિ માટે ખાત્રા ધરાવી તેની મહત્વાકાંક્ષા કાયમ રાખે છે, તે કોઈ પણ દિવસ નીમત થશેજ. જેને બીજા કામોમાં વિજય મેળવવાની મહત્વાકાંક્ષા છે, તેની તે આશા પાર પડશેજ. જેને મોક્ષ મેળવવાની ઇચ્છા છે તેને માટે પણ તેમજ છે. જેને સ્વરાજ્ય મેળવવું હોય તેને માટે પણ તેમજ છે જેણે પોતાના ઉપર જય મેળવ્યો-જેણે પોતાને ઓળખ્યો, જેણે મહત્વાકાંક્ષાને નીચ રસતે જવા દીધી નથી, તેને જય મળવાજ જોઈએ. પોતાના ઉપર જય મેળવવો એજ સ્વરાજ્ય છે જેઓને એવો વિજય પ્રાપ્ત થાય છે, તેઓને રોગથી દરવાનુ-ગરીબાઈથી મ્હીરાનુ નથી-મ્હોત માટે દુખ નથી-અને સુખ માટે હર્ષ નથી.

અજાનતા બનાવે છે જે માણસ એમ માને છે કે દુનીઆમાં કાગળીયન હોવી જોઈએ તે માણસ ગરીબાઈ અને કાગળીયન શિવાય બીજું કાંઈ, પોતાની આખી ઉમર દુઃખીઆન જોશે નહિ પણ જો તે તેથી ઉતરે. ઉચ્ચ વિચાર દ્રવ્યજો રાખજો નો તે કાગળીયનને દૂર થવી અને થયેલી જોશે

દરેક કારમાં વિજય મેળવવા હું નાર તેમજ કાગળીયતને દૂર દાકી કાઢવાની પ્રથમ ઇચ્છા પરાવનારે એવી શ્રદ્ધાવાકાંક્ષા દ્રવ્ય પછે રાખવાની જરૂર છે કે તે દરેક કારમાં ખરેખર વિજય મેળવી શકે અને કાગળીયતને દૂર નસાડી શકેજ તેણે તે સમયમાં પ્રથમ વિચાર્યા યોજના રચવાની અને તે માટે તેને અમલમાં મુકવાનો સકપ પ્રવાની જરૂર છે

એ જોતોદમદ વંપારીના જુગુલ્યા નમાણે વિચારને અતિરૂપમાં ફેલાવવું એ કામ કહેવાય છે અને તે અતિ મોટા વિચારને (કલ્પના) અમલમાં મુકવાથી પૂણતા પામે છે જે માણસ ગરીબ રહે છે તે પાતની દાલતમાં થાતો સતેડી દોવો જોઈએ અથવા તો પોતાની જ શક્તિમાં શક્યમદ દોવો જોઈએ અને પોતાના વિચારને અમલમાં મુકના બીજો દોવો જોઈએ

આવા બનાવ એ નહિ પણ અનેક ઢેકાણે મળ્યા છે સેકડો મોટા કામોમાં વિજય મેળવનાર એ નજીવા કામમાં નિષ્ફળ થાય છે કેમકે તેમાં તેને વિશ્વાસ નથી હવેરોપર વિજય મેળવનાર એથી મહાત થાય છે કેમકે તેની તેને શ્રદ્ધા હોય છે હું ધાર છું કે અત્રી નિષ્ફળતાનો સમય સારી રીતે જુનો થયો છે આટલા ખુલાસા પછી વિજય મેળવનારો જે સમય ખુ નો થયો છે તે ઉપર અમલ ન કરતા જે મેળી રહેશે તે મૂખાઈ કે તોજ ગણાશે. દરેક માણસે તેથી

આ તથા આગવા પ્રકરણોમાં જણાવેલી બીનાઓ જાણી, ફોતેહના અચૂક કારણો જાણી લેવા જોઈએ, અને પોતાની અક્ષયનો ઉપયોગ કરી વિનયી થવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. એ માટે તમે તમારા ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખો અને કદિ પણ એમ નહિ ધારો કે અધુરું ચીજ દુ કરી શકોશ નહિ. તમારા પોતાના થળ વિષે કદિ પણ એવો અથવા કગાળ વિચાર લાવોજ નહિ, અને તમારામાં દરેક ઉત્તમ કાર્ય કરવાની શુભ શક્તિઓ ગ્રહેલી છે, તે માટે દ્રઢ વિશ્વાસ રાખો. જેમ ઇશ્વરને ગાળ દેવામાં પાપ છે, તેમ પોતાની શક્તિઓ વિષે કગાળ વિચાર લાવવો તેમાં પણ પાપ છે, એમ તમે માનો તેમ ચતા, જર્મની સામે, ઇંગ્લેન્ડે જેમ વિનય મેળવ્યો, તેમ તમે દરેક કાર્યમાં વિનય મેળવજોજ અને તમારી આત્મશુદ્ધિ ખીવશો.

નથી ઉપરનો ભાણસ કરોડોની રકમ આકાશમાંથી આવી તેના ખેડામાં પડે એવું કહી ઇચ્છતો ન હતો તે તો પોતાના કામ અને શક્તિના પ્રમાણમાં અમુક રકમ મળે એજ ઇચ્છા રાખતો હતો તે રકમ કાંઈ દુનર્ભાવની નહિ પણ અછતને અનુસરીને વિચારનામાં આવતી હતી અને તેની રકમ ધધામાંથી મળી આવતીજ. તે રકમ વિષે તેને મનમાં કદિ પણ શકા ઉત્પન્ન થતી હતી નહિ, કેમકે તે અછતને અનુસરીનેજ હતી દરેક પગે તે વિચારમાં વધુ દબ થતો અને દરેક પગે તે સંબંધમાં ઉદભવતા નવા વિચારોને દટાવી અમલમાં મુકતો. આથી તે કંઈ પણ નિષ્ફળ થતોજ નહિ.

આ બાબતમાં એ બિના વાદ રાખવાની છે કે ઇચ્છા અને જરૂરીયાત સાથે - કામ - ક્રિયા - પણ અવીજ જોડાએ

જેટલી ખાતરીથી આ લખાય છે તેટલીજ ખાતરીથી એ પણ જણાવી શકાય કે વિચારના નવી ચીજો પેના કરનારી એવી અગ્રાધ શક્તિ ધરાવ છે કે જો તે બરાબર ખીનવામાં આવે તો તેને ખીનવનાર એક વખત કે નગરોની - સર્વસ - થઇ શકે અશક્ય ગણાતી ચીજ માટે, શક્ય ગણાતી ચીજ જેટલું જ્ઞાન જો આપણને દોષ તો તે અશક્ય ગણાતી ચીજ પણ શક્ય જ્ઞાન દુકમાં, કહીએ તો આપણા મગજમાંજ દરેક ચીજ વિા આગળ વધેલા વિચારો જન્મ પામ્યા પછી તે વિચારોનું સત્યપણું તપાસરા એક યા અનેક ચીજ પર તે વિચારો ક્રીયામાં મુકી તપાસવામાં આવે છે, અને તે પછી કોઈ નવો કાયદો અથવા નિયમ આપણે શોધી કાઢીએ છીએ વિચાર એજ સર્વ ચીજને જન્મ આપનાર - પેદા કરનારી શક્તિ છે, અને એ વિચાર પણ મગજમાંથી - મનમાંથી - જન્મ પામેનો ખરો વદાર્થ છે

“પહેલું સુખ તે જાતે નથી” એવી આપણામાં એક કહેવત છે. આ કહેવત ખોટી નથી. શરીર સુખી હોય તો બીજા બધા સુખ હર્ષ અને આનંદ આપે છે, પણ જો શરીર બગડ્યું રોયતો, બીજા બધા સુખ નકામા થઈ પડે છે એ માટે શરીરના સુખ માટે વિચાર બળતો ઉપોગ કરવાની જરૂર ધણી મોની છે. પણ શરીર સારું હોય તે જતા બચસા માટે પામે કાઈપણ દ્રવ્ય કે ખાન માટે અનાજ ત્રિગેરે નહિ હોય તો એ શરીર શું કામનું ? શરીર સારું જતા કમાણીપતનો દરા મણો દેન સામે દાત કચકચાવી ઉભો રોયતો જીવતરનો એ ઉપોગ ? અને જીવન કેમ ?

એ પૂરથી એ બીના ખુલ્લી થાય છે કે એક માણસનો તનનો રોગ દૂર થયા છતાં, જે તેને ગરીબાઈની બેડીમાં સીકડી વીધો હોય તો તેનું જીવન ને મરણ બધું સરખું જ છે, કેમકે તેના જીવતરથી તેને સુખ નથી પણ દુઃખ છે. આપણી જન્મજૂમીમાં અને દુનીઆના દરેક દેશમાં કમાણીપત એટલી બધી ફેનાયલી છે કે તે આપણને આખામાંથી આસુ પડાવવા પૂરતી છે, અને તે માટે દરેક સમજી માણસે વિચાર કરવાની જરૂર છે.

ભગતજૂમીમાં તેમજ બીજા દેશોમાં જે ગરીબાઈ ફેલાઈ છે, તેનું કારણ શોધવા દૂર જનું પડે એમ નથી. આ કમાણીપત, અચાનકતાના કારણે લોકોમાં ધન ધાની બેરેલા કમાન વિચારોના સમયે જન્મ પામી છે. જો માનસિક શાસ્ત્રના-મનને લગતી વિદ્યાના-નિયમો તેઓને ખબર હોય તો તેઓ કાળાતરે કમાણીપતને દૂર કરી શકે છે.

એ માનસિક શાસ્ત્ર એમ કહે છે કે દુનીઆમાં જે જે દેખાય છે તે, એક નાનું મન છે અને દરેક ચીજ એક માનસિક પદાર્થ છે, અને તેનું સર્વથી બારીક અને ઉચ્ચ સ્વરૂપ તે વિચાર છે જે કોઈ એક સંમજી શકે છે-ને જે કોઈ કુદરતના પ્રકટિકરણના નિયમો સમજી શકે છે-તે-આ

નિપમ અને આ શબ્દો સમજી શકે છે, જ્યારે ખીનઓને તે સમજતા
કાંઈક મહેનત પડશે

એ ખીના શુ લખવાની જરૂર છે કે દરેક દેશની પ્રજામાં મહત્વા
કાક્ષાની ખીલવણી મોટા પયાપર થવી જોઈએ જે દેશના લોકો મહત્વા
કાક્ષી છે તેનો સદા જય છે ભરતભૂમિના લોકોને તે માટેની કેળવણી
આગાઓમાં અપાવી જોઈએ એ જરૂરીઆત ખોરાકીની અને કપડાની
જરૂરીયાત જેટલીજ મોટી છે દેશના કેળવણીના આગા આ ખીનાપગ
ધ્યાન આપશે કે ? *

પ્રકરણ ૧૯ મું.

ઉપસહાર.

What of Night? O Watchman! See'st thou yet
The glimmering dawn upon the mountain heights,
The golden Herald of the light of Lights,
Are his forefeet upon the hilltops set?
Cometh he yet to chase away the gloom,
And with it all the demons of the night?
Strikes yet his darting rays upon thy sight?
Hear'st thou his voice the Sound of error's doom!
The morning cometh, lover of the light

JAMES ALLEN,

ભાવાર્થ—ઓ ચોકીદાર ! શું તને હજી રાત્રિનો અધકારજ દેખાય છે ?
પર્વતોના શીખરો ઉપર તને ક્યાનો પ્રકાશ શું નથી દેખાતો ? તેના આગળ
કેખાતા પગ તે રોશનીનો સમુદ્ર છે, અને તે પગો પર્વતોના મથાળે મુકાયલા છે.
તે રાત્રિના અધકાર તેમજ રાત્રિના સંયતાનોનો નાશ કરવાને હાલમાં આવે છે
તેના જવલીત ફિરંગો તારી નજરને આખી બનાવે છે. અધકારના કાળનો
અવાજ તને સંભળાય છે ? નો નો ! દિવ્ય તેજને ચઢનાર પ્રભાત આવે, છે
જેમસુ એસન

છે આ બગ પડતી શ્રદ્ધાથી, માનુસો, ખીજાઓ શુ કહેશે અથવા શુ વિચારશે તેનો વિચાર કુત્તા નથી અથવા ખીજાઓના વિચારોથી ડરના નથી, પણ પોતાના કામમાં મગ્ન રહી તેમાં ફતેહ મેળવવાનું પ્રયત્ન કરે છે. જો પોતાના બગમાં આપણા પોકાને વિશ્વાસ હોય તો, દશમાથી એક-ના-તેમ નહીં પણ મોઝાથી એક-ના-તેમ વધી દગ્ગરમાથી પણ એક-એવો પુરુષ કે સ્ત્રી નીકળશે કે જે દમણા જે કામ નથી કરતા તે કામ પોતાના બગમાં વિશ્વાસ હોય તો કરાવેગર રહે માણસો પોતાના મિત્રો અથવા જાહેર પ્રગતિ કહેશે તેની પહેલાં બ્લોક રાખે છે અને તે પછી તેઓ નવા સાદસમાં પડ્યાથી શુ પરિણામ આવશે તેની બ્લોક રાખી તે સાદસમાં નહિ પડવા નક્કી કરે છે તેઓમાં ખરખર બગજ નથી તેઓ પોતાના બગમાં અણુ વિશ્વાસ રાખે છે તેઓ પોતાને જ બાવના બનાવે છે.

ખરેખરો મહાદુગ યા શુરવિર માણુમ કાઠથી પણ બ્લોક નથી અને પોતાનાથી તો તે સૌથી છેલ્લો બીજો છે તે પોતાનામાં પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખે છે અને પોતાનામાં જરોમો રાખી કદિ નહિ ફરે એના ફતેહના અચન કાયદાથી ફતેહ મેળવે છે તે કાંઈ પણ કામ હાથ ધરતા એનું નથી કહેતો કે 'શ્રીમતાઈ અથવા દોનનના અવાના કાયદાને હું મનુષ્ય' પણ તેઓ એવો વિશ્વાસ રાખે છે કે "આ કામમાં હું પાર પડીશ" અને એ વિશ્વાસથી દરેક કામ હાથ ધરી તેમાં ફતેહ મેળવે છે. આવા માણસને પોતાના 'બગ' વિશે કાંઈ પણ વિચાર આવતો નથી કેમકે તેનું 'બગ' તો તેના શરીર અને આત્માનો એક ભાગજ થઈ રહેતું હોય છે અને તે પોતાનાથી તે જૂદું ગણતોજ નથી તેથી "હું આમ કરીશ" એમ ધારીનેજ કાંઈ કામ હાથ ધરે છે તે કાંઈ કામ હાથ ધરતા તેમાં શુ નીબંધતા આવશે તેનો વિચાર પણ મનમાં ઉપજવા દેતો નથી, અને આવા તેના જૂદા જૂદા વિચારના યોગેજ તે નીબંધ થાય છે યા ફતેહ મેળવે છે.

એક બ્હીકણ માણસ પોતાની સ્થિતિ બ્હીકથી ભરેલી બતાવે છે, તે પોતાનામા જોમ ભરેલો રાખતો નથી તેમ બીજાઓ પણ તેનામા વિશ્વાસ રાખતા નથી તેથી ઉવગી ગિતે એક બ્હાદુર માણસ પોતાનામા વિશ્વાસ રાખી, પોતે હાથ ધરેલા કામ માટે હમેશા ખાતરીનાન ગ્રહે છે, તે પોતે ખાતરીવાન હોનાથી, બીજામા પણ ખાતરીને પેદા કરે છે, બીજાઓ તેનાપર ભરોસો રાખે છે અને તેની સાથે કામ કરતા બ્હીતા નથી.

દુનીઆ ઘેટાના ટોળા જેની છે જો એક પેટુ કુવામા પડે તો તેની પછાડી બીજા ઘેટા પણ કુવામા પડના મડી જાય છે જો એક ઘેટુ એક રસ્તે જાય છે તો બીજા પેટા પણ તેની પછાડીજ ચાલ્યાજ જાય છે માણસો પણ તેમજ કરે છે જો એક માણસે અમુક વિચાર યદ્યાર પાડ્યા તો બીજાઓ તેજ વિચારને ખરા લેખશે અને તે વિચારની સાથે સર્વ ઠેકાણે મળતાપણુ દેખાડશે તેઓ એ સબધમા કાઢ, પણ તપાસ કરશે નહીં લેખે આજ ગિતે વર્તે છે તેઓનું પોતાનું વિચાર બળ બીજાના વિચાર બળ પછાડી ચાલે છે, તે બીજા માણસના વિચાર બળ કરતા કોઈ ત્રીજાનું વિચાર બળ એ પછી જો તેઓને વધુ બળનાન લાગશે તો તેઓ પોતાનો આગનો વિચાર છોડી દઈ પેલા ત્રીજા માણસના વિચારને પણ કાઈ પણ તપાસ વ્યા નગર અહણુ કરશે અને તે પછાડી ગાડરીયા પ્રનાહ માફક ચાલ્યા જશે આમા જે થાય છે તે આ છે - પેલા એક માણસના વિચાર સાથે હજારો માણસના વિચારો એક થઈ જોડાઈ જાય છે, અને પરિણામે તે માણસનો એકલાનોજ વિચાર હજારો માણસના જેટલું કામ કરે છે આજ કારણથી ઇસુખ્રીસ્ત, બુદ્ધ મહમદ, મોઝીઝ, મહાવિર, ગમ કે કૃષ્ણ બીજાઓને પોતાની પાછળ ખેચી શકતા હતા એજ કારણથી તેઓ પોતાની પાછળ લાખો લોકોને દોરવી શકતા હતા એજ કારણથી તેઓ લાખોને પોતાને માટે ગમે તે કરના ઉસ્કેરી શકતા હતા, અને એજ કારણથી તેઓના

નામ સાભગતાં લાખો અને કરોડો પોતાનો પ્રાણ પણ અર્પણ કરના ।
પાટના દત્તા નદિ અને દહ પશુ ના પાળના નથી

નાટકમાં કે સરમ્મમાં જે નરાઈ જેવા દેખાવો આપજો જોઈએ
છીએ, અને જે જોનાજ પ્રેમકો નરદથી તાગીઓના અવાજો કરવામાં
આવે છે તે એ દેખાડે છે કે મનુષ્યો, દિગ્મનને તેમજ શુરવિરપણાં
આદનાની સાગળી ધરાવે છે એપરથી જાગ્રામે કે મનુષ્યોમાં ધખાઈની
અદર શુરવિરપણ જૂદા જૂદા અસમા પણ છે એપરથી એમ પણ
માન્ય પડે છે કે આ અવનિપર કેવલાક મનુષ્યો બીજા કરના વધુ
દાઘા વધુ શુરવિર, અને વધુ દયાળુ હોય છે આમ માન્ય પડે છે તે
શિનાય જે અધારમાં રહે છે તે એ છે કે સાધારણ રિતે એવુજ
માનવામાં આવે છે કે એવા દાઘા, શુરવિર, દયાળુ અને ધર્મવાન ધખા
નથી ના ! એમ નથી ! દુનીઆ ઉત્તમ સ્વભાવનાગી ઉત્તમ મનુષ્યોથી
ભરપૂર છે, પણ એ ભરપૂરતા આપણને દરમીનજ માન્ય પડે છે
એનો સમય એ છે કે મનુષ્યો પોતાથીજ બીરો છે, અને તે મ્હીકતા
સખખે મોટા, અથવા ઉત્તમ ધર્મ ધરના નથી તેઓ પોતાની અદર
રહેના મગનો ઉપયોગ કરવાને મદલે માડગીયા પ્રસાદ માફક, પોતાની
અક્ષય અને મગ બાલુએ ચૂની, શીત્તઓમાજ અક્ષય છે, અને પોતા
નામાં અક્ષયની ખામી છે એમ માની પોતાની અક્ષય નથા બગનો
ઉપયોગ કરતા નથી અને બીજાઓની અક્ષયને ખરી માની જાણ, તેઓ
જેમ કહે છે તેમ કરના પ્રયત્ન કરે છે તેઓ કુદનના કાયદાને-કુદની
બગને-જૂની જાય છે, અને હમેશા પોતાનામાં ખામી માનવાના સમયે
હમેશા ખામીરાગાજ રહે છે-તેઓનું જીવનર નમસુ થાય છે, અને
તેઓની મહનતથી મેળનાથેનુ ધન તેઓના ઉપયોગમાં નહિ આવના
બીજાઓ તેનો ઉપયોગ કરે છે

જો મનુષ્યો પોતે છે તેના થવા પ્રયત્ન કરે જો મનુષ્યો પોતાના
નાજ વિચારો વિચારવા દિગ્મન ગળે અને જો તેઓ પોતાનાજ વિચાર

રે અમલમાં મુકતાં, આપેલાં પરિણામથી કાંઈ રિતે ડરે નહિ, તો-
 રે સરજ્જાનમાં કાંઈકં મ્હોટો લાભ થયેલો માલુમ પડે નહિ,
 પણ વખત જવે તેનાં ધણાંજ ઉત્તમ પરિણામો આવ્યા વગર રહેજ
 કિ, અને થોડા વરસમાં દુનીયા નદન જૂદીજ થઈ જાય. હમણાં પણ
 ॥ અવનિપર ધણાં થોડાં મનુષ્યો એવાં છે કે જેઓ પોતાની હમણાંની
 થતિથી સંતોષ પામતાં હોય! તેઓ ધારે છે કે જો દરેક મનુષ્ય
 પોતાના વિચાર બળને ઉપયોગ કરવા મુઝે તો અને તેને અમલમાં
 કે તો, તેઓ દરેકની સ્થિતિમાં, ધણોજ સારો ફેરફાર થાય; પણ એ
 રેક વિચાર ધરાવનાર પોતાના વિચારને બીજાઓને જણાવતાં બીહે
 , કે રખેને તે બીજે તેના વિચારને ખરાબ કે ખોટો ગણે મા તેને
 કે આપે નહિ આ બીકના સખળે આગલીજ દુ.ખી દાલત ચાલુ
 હે છે અને ભવિષ્યની પ્રજા માટે મુખનાં બીજ રોપાવાને બદલે દુઃખનાં
 રોજ રોપાય છે. આ માટે દરેક જૂદા જૂદા શરીર ધારી આત્માએ,